STRIPSCHRIFTSPECIAL

Asterix

Asterix en het lezerslegioen
Asterix nader bekeken
De historische Asterix
Interviews Uderzo en Goscinny
De Asterix tekenfilms
Strips:
Obelisc'h, door Uderzo en Goscinny
Met dank voor Uw advies, door Uderzo

VONK/UITGEVERS 1980

STRIPSCHRIFT-SPECIAL

Asterix

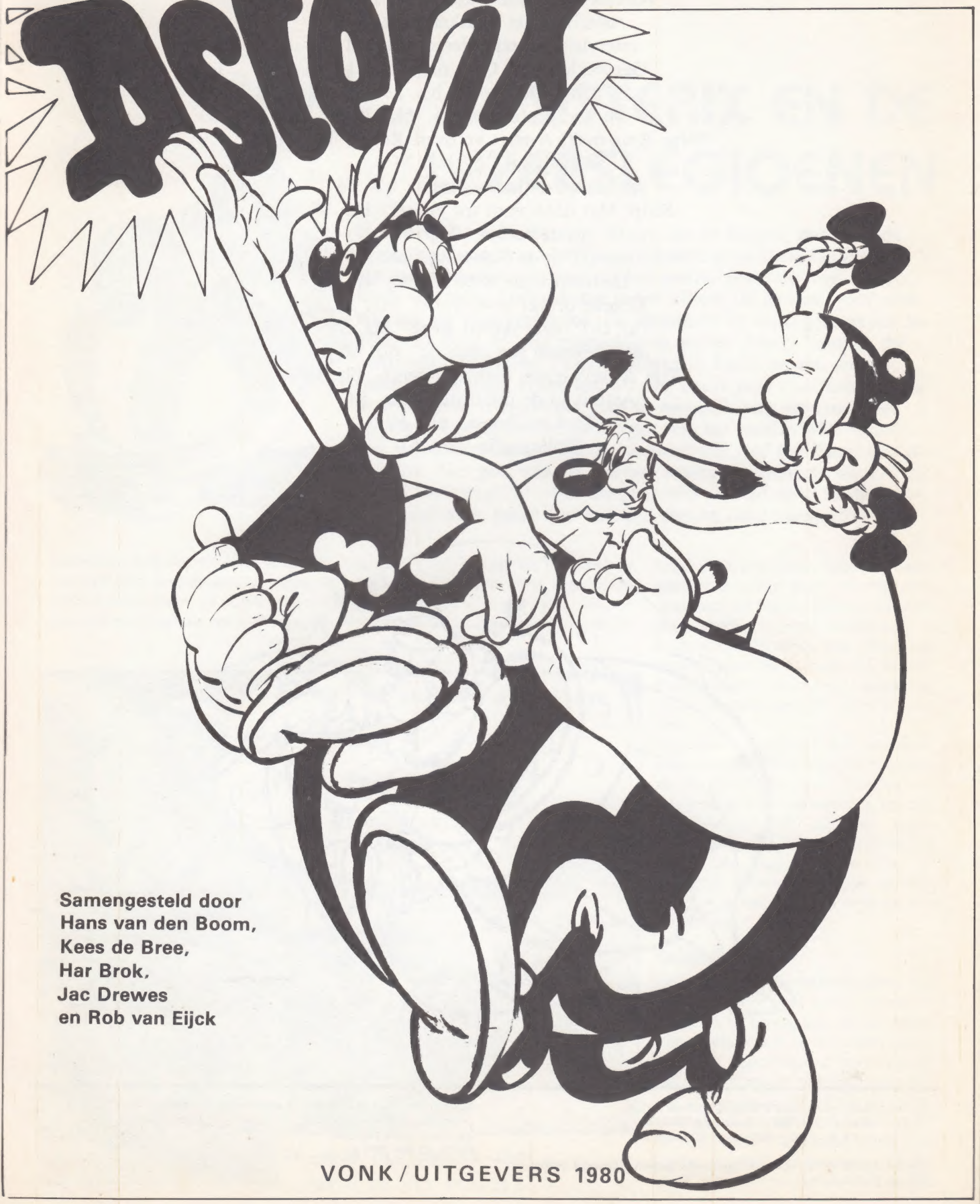

Samengesteld door
Hans van den Boom,
Kees de Bree,
Har Brok,
Jac Drewes
en Rob van Eijck

VONK / UITGEVERS 1980

INHOUD

Asterix en de lezerslegioenen blz. 5
Asterix nader bekeken blz. 8
Interview Albert Uderzo blz. 11
Gesprekken met Goscinny blz. 16
Strip: Obélisc'h blz. 23
Ab imo pectore bravo blz. 28
Börge Ring over: Asterix verovert Rome blz. 30
Obélix en Co blz. 34
Asterix en de kernsentrale blz. 36
Strip: Met dank voor uw advies blz. 37
In de zoeker blz. 40
Asterix en de Stavering blz. 44
De historische Asterix blz. 47
Uderzo drinkt toverdrank blz. 57
Van G.P. naar Albert René blz. 59
Striptekenen een obsessie blz. 60
Zijn Asterix-lezers domme lezers? blz. 63
Asterix in de publiciteit blz. 64
Taal en Teken blz. 66
Bibliografie blz. 67

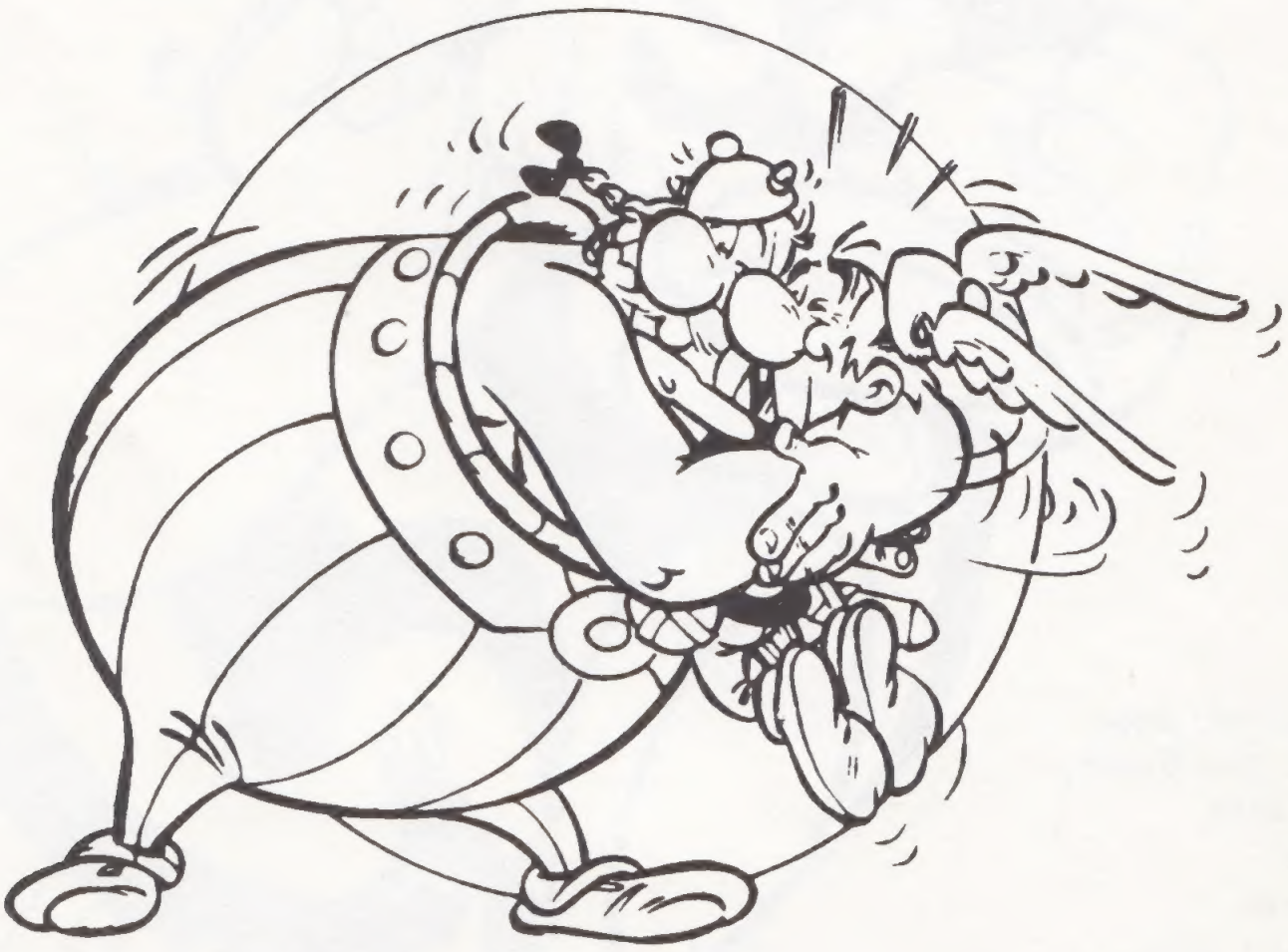

Auteursrechten Asterix-afbeeldingen en strips:
© Ed. Albert-René 1980 – Goscinny / Uderzo
© Dargaud S.A. 1980 – Goscinny / Uderzo

Deze uitgave bevat voor een gedeelte geaktualiseerde artikelen uit Stripschrift.

Auteursrechten teksten: © betreffende auteurs
Auteursrechten uitvoering: © Vonk/Uitgevers Zeist
Lay-out: Loes Leeman
ISBN 90 704 1311 6

door Har Brok

ASTERIX EN DE LEZERSLEGIOENEN

Het vorig jaar uitgebrachte *Asterix en de Belgen*, dat door de plotselinge dood eind 1977 van tekstschrijver René Goscinny algemeen beschouwd werd als het laatste avontuur van Asterix, heeft nog maar kort geleden in het album *De Broedertwist* toch nog een opvolger gekregen. *De Broedertwist* werd geschreven én getekend door de enig overgebleven auteur Albert Uderzo, die voorheen de scenario's van Goscinny in beeld bracht, en de redelijke kwaliteit ervan belooft een voorlopige voortzetting van de avonturen van Asterix. Een zo mogelijk nog onverwachter opvolger van *Asterix en de Belgen* was het medio 1979 verschenen stripalbum *Asterix en de kernsentrale... of het Recht van de Sterkste.* Het gaat daarbij om een volstrekt anonieme uitgave die geheel bestaat uit plaatjes die genomen zijn uit de al bestaande Asterixalbums, maar dan van een nieuwe tekst voorzien.

Daardoor werd het mogelijk de bekende Gallische dorpelingen in verzet te laten komen tegen de snode plannen van Julius Caesar om een snelle kweekreaktor ('brutus rapidus') te bouwen op de plaats van hun dorp. Men zal begrijpen dat de tekenaar Albert Uderzo van dit nobel maar evenzeer illegaal gebruik van zijn geesteskinderen (nog) geen weet gehad heeft. In elk geval illustreert het feit dat juist Asterix door propagandisten tegen kernenergie te hulp wordt geroepen niet alleen zijn enorme populariteit maar ook de leeftijdskategorie, waarin de lezers van zijn avonturen gezocht moeten worden.

ER MOET NU BEGONNEN WORDEN MET
DE BOUW VAN DE KERNCENTRALE.
EN WEL PRECIES DAAR
WAAR HIJ GEPLANT IS!
DE HAND VAN CAESAR RUST
ZWAAR OP HET DORPJE.

Het merkwaardige feit doet zich daardoor voor dat de avonturen van Asterix en Obelix niet alleen konden verschijnen in het voornamelijk op zeer jeugdigen gerichte stripblad *Eppo*, maar ook in de *Nieuwe Revu* en deftige bladen als *Trouw* en *De Tijd*. In Frankrijk veroverde Asterix zelfs als éérste strip een plaats in de befaamde *Le Monde*.

Suksesformule

Een deel van de suksesformule van Asterix is voor veel lezers, vooral de jongeren, de toverdrank van de druïde Panoramix, maar zo'n wondermiddel komt wel vaker voor in strips zonder dat ook ouderen er zich toe aangetrokken voelen. In de wereld van het beeldverhaal lopen trouwens talloze krachtpatsers rond: Jerommeke, Archie Cash, Batman, Superman, Steven Sterk en al die personen hebben een

minder brede waardering gekregen dan Asterix en de op zich al onoverwinnelijke Obelix. Ook om andere redenen kan Asterix bij de lezers aanspreken. Een machteloos volkje, niet meer dan een nederig gehucht, weet op te boksen tegen een overmacht van Romeinen. De situatie van de *underdog* dus. Toch is daarmee het geheim van Asterix maar ten dele verklaard. Asterix is namelijk in de eerste plaats een humoristische strip, waardoor het verhaal alleen maar funktioneert als kapstok om een aantal grappen aan op te hangen. De verhalen zijn daardoor steeds tamelijk eenvoudig en de uitslag staat van tevoren vast: Asterix en Obelix volbrengen een (bijna) onmogelijke opdracht en kunnen op de laatste bladzijde hun avontuur afsluiten met een gigantisch feestmaal. Het zijn echter de details die veel meer aandacht opeisen en die bij lezing van de verschillende albums een eigen leven gaan leiden.

De brede waardering voor Asterix wordt veroorzaakt door de verschillende lagen waaruit het verhaal en de grappen opgebouwd zijn. Een voorbeeld van zulk soort grapjes is hierbij afgebeeld: de door Tifanus te koop aangeboden slaaf neemt op elk plaatje de houding aan van een bekend beeldhouwwerk: de Denker van Auguste Rodin, de Laokoöngroep van Polydoros en Athanodoros en de Diskuswerper van Myron. De tweede laag is dat de beeldhouwer Rodin leefde van 1840 tot 1917, ongeveer 2000 jaar ná Asterix dus. De derde grap zit verborgen in de naam van de zeer deftige Tifanus, die alleen maar dure luxe-slaven verhandelt. Achter de naam Tifanus gaat namelijk schuil de New Yorkse diamantair Tiffany.

Zo is ook het album *Obelix & Co* niet alleen een interessante konfrontatie tussen Obelix en zijn mededorpelingen enerzijds en Asterix en Panoramix anderzijds, het is tevens een knappe persiflage op de wetten van vraag en aanbod en zo een humoristische schildering van het kapitalistische stelsel.

Zulke verschillende lagen zitten als een soort dubbele bodem ook vaak verborgen in allerlei situaties en nevenintriges, die met de verhalen als zodanig niet zoveel meer te maken hebben. Het knappe van Goscinny en Uderzo is nu dat ze met alle soorten lezers rekening gehouden hebben.
De gelaagdheid van Asterix kent uitschieters naar boven en naar beneden. Bepaalde grappen en toespelingen zijn alleen nog maar begrijpelijk voor lezers met een gymnasiale opleiding en andere zijn juist voor die groep weer niet te doorgronden. Het Latijn bijv. dat de Romeinse legioensoldaten ten gehore brengen als ze in het nauw gedreven worden bestaat vaak uit totaal uit hun verband gerukte citaten van beroemde klassieke auteurs, zoals Virgilius en Ovidius, die in de tijd waarin Asterix speelt (50 voor Christus) nog met schrijven moesten beginnen. Op weer heel ander niveau ligt het regelmatige optreden van de stripfiguur Roodbaard en zijn medespelers, die juist door de jongere lezers herkend zullen worden. Zo herkent de ene lezer in de koerier op blz. 39 van *Asterix en de Belgen* de befaamde wielrenner Eddy Merckx, een andere lezer herkent in *Asterix en de koperen ketel* op blz. 43 de huidige Franse president Giscard d'Estaing en alleen een lezer die Grieks schrift machtig is (of de auteurs persoonlijk kent) kan erachter komen dat Goscinny en Uderzo op blz. 29 van *Asterix en de Olympische Spelen* als achtergrondvulling in een reliëf vereeuwigd zijn.

Samenhang

Afgezien van zulke 'citaten' en de vele andere zinspelingen op de werkelijkheid buiten de wereld van Asterix (van beroemde schilderijen tot geluidshinder en van de uitvinding van patat frites tot milieuverontreiniging) is ook de beeld- en teksttechniek van zeer hoog gehalte. Vaak vallen de daaruit voortvloeiende foefjes zelfs pas bij herlezing van een album op. Asterixalbums zijn dan ook boeken die zonder bezwaar enkele malen gelezen kunnen worden. Het bijzondere aan de tekeningen van Uderzo is niet in de eerste plaats zijn tekentechniek. Er zijn beslist betere tekenaars te noemen maar er zijn maar weinig tekenaars die voor een zo groot publiek het beeld *gebruikt* hebben. De samenhang tussen beeld en tekst is bijzonder groot, zoals alleen al blijkt uit de stand van de vleugeltjes op de helm van Asterix die konstant als een soort hondenoren reageren op de inhoud van het verhaal. Bekend zijn natuurlijk ook de verschillende trucs met de tekstballonnen: de gifgroen gekleurde ballonnen van Cassius Catastrofus *Asterix en de intrigant)*, ballonnen in de vorm van formulieren (voor ambtenaren), met bloemetjes of ijspegels. Een knappe vondst is ook het gebruik van verschillende schriftsoorten voor verschillende talen met als hoogtepunt wel het hiërogliefenschrift in *Asterix en het Iste legioen.*
Voor zover bekend komt voor een volwassen lezerspubliek bij strips de tekst op de eerste plaats. Zeker wie niet met strips grootgebracht is, leest eerst de

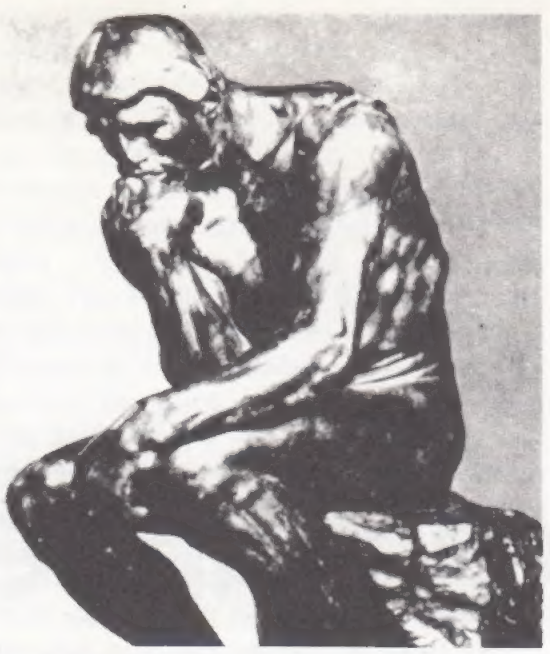

tekst voor er naar de plaatjes gekeken wordt. Wie dus op een breed publiek mikt, zal aan dat onderdeel veel aandacht moeten besteden. De beperkte ruimte van de tekstballonnen blijkt echter voor Goscinny (ook succesrijk tekstschrijver van de reeks *Lucky Luke*) geen enkele belemmering om meer dan eens een vernuftig taalspel op te voeren. In Nederland zitten we daarbij nog met de handicap dat de oorspronkelijke tekst in het Frans geschreven is en dat zo bij de vertaling nogal eens grappen onder tafel verdwijnen, maar er blijft genoeg over.

Een onderdeel van de tekst wordt gevormd door de namen van de verschillende personen en steden. Soms zijn die namen historisch (Julius Caesar, Vercingetorix, Cleopatra, Rome), maar meestal zien ze er alleen maar historisch uit en blijkt er bij letterlijke uitspraak een onverwachte betekenis in te zitten. Betekenisvolle namen zijn bijv. die van de Egyptenaren Tekenis (architekt), Klerkis (klerk), de schurk Plurkis. De namen van de meeste Noormannen eindigen op -af, maar ondanks dat blijft het zuiver Nederlands: Liflaf, Zakaf, Mataf, Stapaf. Ook de uitgang -ic blijkt geen garantie voor echte Gotische namen, zoals duidelijk te konstateren valt bij Tonic, Colatic of Hortsic. Trouwens ook de Corsicaanse gouverneur Sessinquartus moet wel een voorloper zijn van de oorlogsmisdadiger Seyss-Inquart en zo is er nog veel meer dat met een beetje moeite en fantasie zo zelf gevonden kan worden.

Ingenieus

Bijzonder ingenieus maar wel wat ingewikkelder is het vaak voorkomende spelen met vreemde talen en dialekten. In veel albums laten de auteurs Asterix en Obelix namelijk kennis maken met andere volkeren en volksstammen. Vooral voor Obelix, die de zaken nogal nuchter bekijkt, zijn de typische trekjes van zulke vreemdelingen een bron van vermaak. Goscinny en Uderzo hebben dan ook hun best gedaan deze volkeren zo typisch mogelijk voor te stellen. Ook in de tekst zitten zo heel wat eigenaardigheden, die worden uitgebuit voor het maken van soms heel spitse grappen, woordspelingen en misverstanden. Een ijzersterk voorbeeld (in *Asterix en het ijzeren schild*) is de Gallische stam uit de buurt van Gergovië, die de *s* uitspreekt als *sj*. Veel humor in verband met de taal gaat ervan uit dat de lezer zijn vreemde talen goed beheerst. Met name een behoorlijke kennis van het beschaafde Engels is onmisbaar voor het album *Asterix en de Britten*, al komt er geen woord Engels in voor!

Het jongste heldenfeit van Asterix is inmiddels een voor MAVO/LBO geschreven lesboekje over deze strip (LÉ6, jaargang '78-'79, nr. 2) waardoor een nog verdere uitbreiding van zijn lezerslegioen in het verschiet ligt. Ook wat dat betreft bestaan er voor Asterix geen grenzen: scholieren met Asterixagenda's óp en Asterixalbums ónder de schoolbanken, onderwijzend personeel dat de laatste Belgenmop uit *Asterix en de Belgen* doorvertelt, zojuist afgestudeerden die er een laatste stelling bij hun proefschrift aan wijden, wetenschappelijke ambtenaren die zich druk maken om de niet geheel adekwate vertaling van de Franse tekst en stripgeleerden die nauwkeurig de wapenuitrustingen bestuderen waarin de Romeinse tegenstanders van Asterix rondlopen...

door Rudolf Geel

ASTERIX NADER BEKEKEN

Asterix ontmoette ik voor de eerste keer in 1967. Ik was toen op vakantie in Bretagne. Het was een bijzonder verrassende en charmante ontmoeting. Binnen een paar dagen kochten we alle delen die er toen in Frankrijk waren verschenen. De grote rage was in dat land toen al aan de gang. Nederland kwam vanzelfsprekend later. Dit stuk nu, schrijf ik op een ogenblik dat die rage wat ons land betreft over zijn hoogtepunt heen is, net als de strip zelf, althans volgens een aantal kenners.

Een van die kenners ben ik trouwens zelf. Laat ik er niet omheen draaien. Nadat mijn eerste stuk over strips, dat handelde over de *Peanuts*, verschenen was in Nederlands oudste en meest gerenommeerde algemeen culturele tijdschrift De Gids (sinds 1837!), werd dit onmiddellijk herdrukt in Het Handelsblad. Het succes trof mij dusdanig, dat ik besloot tot het schrijven van een tweede artikel. En daarvoor kwam naar mijn mening allereerst *Asterix* in aanmerking, omdat ik met die strip een mooie relatie had opgebouwd. Het stuk verscheen midden 1970, en het werd onmiddellijk herdrukt in De Tijd, en daarna werd het in 1973 natuurlijk ook nog opgenomen in *Schijnhelden en nepschurken*, dat niet zoals in Stripschrift ooit eens beweerd is, pretendeert een handboek over strips te zijn, maar gewoon bestaat uit een min of meer samenhangende reeks verhandelingen over strips. Omdat ik het stuk over Asterix begin 1970 schreef, heb ik vanzelfsprekend een belangrijk deel van de latere Asterix-verhalen niet bij mijn analyse betrokken. Nu ben ik niet van plan op deze plaats eens uitgebreid die schade in te halen. Wel is het misschien aardig even mijn conclusies in herinnering te roepen.

Hoewel het duidelijk was dat ik veel plezier had beleefd aan *Asterix*, vond ik de strip toch tamelijk beperkt, gebouwd op een vast stramien dat weinig variaties toeliet.
Zo sluit onoverwinnelijkheid bijvoorbeeld spanning uit, immers van tevoren staat vast wat de uiteindelijke afloop is van willekeurig welk gevecht tussen de onoverwinnelijke Galliërs en hun belagers. Het ging dan ook niet om de spanning, maar om de grappen. Maar ook daarin herkende ik een soort verzadigingspunt: je kunt wel eindeloos doorgaan met het aanmaken van nieuwe namen met als uitgang -ix, maar hoelang blijven die nieuwe namen leuk? Wat mij betreft ging de verrassing eraf. Daarnaast vond ik dat de bouw van de verschillende verhalen nogal, en in enkele gevallen geheel en al, op elkaar leek.

De conclusies van mijn nadenken over het verschijnsel *Asterix* waren dus nogal somber. Weliswaar kon je opmerken dat ook in strips als *Peanuts* en *Krazy Kat* de gebeurtenissen steeds zijn gebouwd op strikt hetzelfde stramien, maar daar waren de variaties veel minder stereotiep dan in *Asterix*.
Ik onderschrijf mijn eerste *Asterix*-artikel nog steeds. Er is geen sprake van dat de strip in latere verhalen opeens een andere kant opging en zich vernieuwde. Zodoende verloor ik mijn belangstelling voor de nieuwe deeltjes, die ik overigens wel kocht. Het merkwaardige doet zich nu voor dat na een periode van inzinking op inzinking, opeens de laatste drie verschenen delen, vanaf *Asterix op Corsica*, weer erg de moeite waard zijn. Althans volgens mij. Misschien komt dat wel doordat ik mij enige tijd afzijdig heb gehouden van het gekrakeel der Galliërs.
Hoe dan ook: er is toch wel weer aanleiding voldoende een paar dingen over *Asterix* te zeggen.
In de allereerste plaats het succes van een strip gedurende al zo ongeveer een decennium. Je kunt er – zoals ik dat deed – nogal cynisch over doen dat iets dat in wezen niet verandert, toch steeds zo'n geweldig succes blijft. Zo'n verschijnsel staat niet op zichzelf, we zien het overal om ons heen. Van *Peyton Place* kregen maar al te veel mensen ook nooit genoeg, om over Willem Duys en Mies Bouwman maar te zwijgen. Nu vind ik door deze twee laatsten gepresenteerde

programma's niet om aan te zien, en zoals ik zijn er nog wel een paar duizend, of misschien wel honderdduizend. Beide groepen hebben ieder voor zich gelijk. Het blijft natuurlijk voor een belangrijk deel maar speculatie als we over het verschil van mensen gaan praten. Je kunt dus in feite alleen heel globaal opmerken dat zeer waarschijnlijk voor veel mensen 'weten wat je hebt' bijzonder belangrijk is in hun leven, belangrijker dan een voortdurende confrontatie met het nieuwe, het onbekende. Zo zit ik bijvoorbeeld het liefst in mijn eigen huis en heb sterk de neiging een boek van een mij bekende en sympathieke schrijver eerder te lezen dan dat van een debutant. Aan de andere kant kan ik zeer bekoord raken door de beloften van mij onbekende vrouwen of gerechten, terwijl ik mensen ken die ook als ze in Spanje zijn een Hollands restaurant opzoeken.

Maar om op die schrijvers terug te komen: hoewel ik dus de neiging onderken een boek van bijvoorbeeld Campert eerder ter hand te nemen dan dat van de onbekende X, verwacht ik wel dat deze zelfde Campert mij iets nieuws presenteert, vergeleken met zijn vorige boek. Natuurlijk komt het verhaal van dezelfde man, en heeft hij een bepaalde stijl ontwikkeld, die voor een belangrijk deel zijn charme uitmaakt, hij moet niet net als Van het Reve elke keer vrijwel exact hetzelfde verhaal gaan vertellen, want dan nok ik af. Dat verlangen naar nieuwe variaties, andere verhalen, is voor een deel een kwestie van smaak, maar smaak komt niet uit zichzelf, die wordt ontwikkeld, aangeleerd. Daarnaast heb ik alle tijd mij over te geven aan het onbekende; zoeken naar wat ik nog niet weet is zelfs mijn beroep. Als je evenwel de hele dag op kantoor zit of achter een lopende band staat, dan wil je 's avonds misschien liever uitrusten. Trouwens geestelijk en fysiek kun je misschien wel niet anders. Als je moe bent of niet geleerd hebt hoe je het onbekende moet exploreren en waarmee je het moet vergelijken, dan is waarschijnlijk het meedeinen op het bekende uiterst aangenaam en geruststellend. Ik denk dat dit de kern is van het bestsellerwezen, en dus ook van het succes van *Asterix*.

Kortom: wanneer ik spijtig vaststel dat *Asterix* steeds hetzelfde blijft, dan is dat mijn – misschien tamelijk elitaire – mening. Het betekent dat ik eisen stel die de stripmakers niet konden of *wilden* inlossen. Zouden zij dat wel hebben gedaan, dan was wellicht het succes onder zeer brede lagen van de bevolking minder geweest. *Asterix* zit voortdurend vol verwijzingen naar de hedendaagse werkelijkheid. Die verwijzingen hadden bijvoorbeeld een zeer duidelijke politieke stellingname kunnen inhouden. Maar dat is nooit het geval. De verwijzingen zijn vaak heel grappig en knap gevonden, maar ze zijn wel zodanig dat niemand er een buil aan kan vallen. *Asterix* is kortom, evenals het gros van de andere strips, louter een vermaaksartikel gebleven, niets meer maar vooral ook niets minder. Ik heb namelijk niets tegen vermaak. Ik probeer mij voortdurend te vermaken, onder andere door het schrijven van dit stuk. Maar ik stel mijn eigen eisen aan vermaak. Om sommige dingen moet ik gewoon niet lachen. Dat is met alle mensen zo. Daarom kan ik heel goed begrijpen dat anderen dingen leuk vinden, waar ik de grap (niet meer) van inzie. En andersom, vanzelfsprekend.

We moeten bij dit alles nog een belangrijk punt onder ogen zien. Hoewel ik van mening ben dat voor veel mensen het vertrouwde het allerlekkerst smaakt, wil dit niet zeggen dat dit vertrouwde in zichzelf geheel statisch is, en niet aan veranderingen onderhevig. Weliswaar kunnen we van veel *Asterix* deeltjes zeggen dat ze erg op elkaar lijken wat betreft structuur van het verhaal en de soorten 'gags' die worden gebruikt, dit betekent niet dat er in de strip verder ook geen enkele ontwikkeling zit. Als ik de eerste *Asterix*-deeltjes eens vergelijk met de laatste, dan valt onmiddellijk op dat dit latere werk gevarieerder is wat betreft de tekeningen en de 'settings' waarbinnen de avonturen zich afspelen. Ook is er, via die grotere afwisseling, maar vooral ook doordat de figuurtjes in de loop der tijd sprekender zijn geworden wat betreft hun uitbeelding van emoties, een grotere 'snelheid' in de strip gekomen: het is net of er meer *gebeurt*. Met andere woorden: vooral Uderzo vertoonde, als tekenaar, een duidelijke groei bij het voortgaan van de serie. Natuurlijk is ook Goscinny meegegroeid. Het is tenslotte niet eenvoudig om steeds op hetzelfde stramien nieuwe variaties te bedenken. Natuurlijk hebben veel van de figuurtjes die wij in latere delen zien optreden, hun voorgangers, zodat een opmerking dat sprake is van stereotypie zeker standhoudt, maar er moet dan wel worden bijgezegd dat een opvolger van een eens gegeven 'voorbeeld' soms met meer dimensie uit de verf komt dan de eerste. Wanneer wij bijvoorbeeld de dronken zuiplap uit *La serpe d'or* vergelijken met de aan drank verslaafde ex-legionair in *Le cadeau de César*, dan kan over de laatste worden opgemerkt dat hij toch meer (menselijke) inhoud heeft gekregen.

Hierboven heb ik beschreven dat ik de laatste delen van de serie weer verrassend goed vind. Dit geldt in de eerste plaats voor het al genoemde *Le cadeau de César*. In deze aflevering trof ik bijzonder veel geslaagde grappen en verwijzingen aan, zoals de scéne waarin een televisiedebat met gelimiteerde spreektijd tussen politici wordt gepersifleerd. Een grap als deze komt trouwens dubbel aan: want Abraracourcix voorstellen als politicus maakt mij op zich al zeer vrolijk. Veel bekende *Asterix*-thema's (de strijd tegen de Romeinen, de strijd tussen vrouwen onderling, Obelix verliefd, het onderlinge geharrewar der Romeinen) zijn in dit deel samengebundeld tot een uiterst amusant geheel. Het laatst verschenen deel, *La grande traversée,* verschilt wel zeer van deze voorganger. In de eerste plaats vallen hier op de beeldrijkdom, – onder meer door een aantal op zee spelende taferelen –, die zijn hoogtepunten vindt in zeer geslaagde visuele grappen. Het thema (op de visvangst verdwalen en dan in Amerika terechtkomen zonder dat je weet waar je verzeild bent geraakt) is op zichzelf tamelijk mager, maar de afwikkeling van deze onbedoelde en onverwachte 'ontdekking', met als hoogtepunt het optreden van Asterix als vrijheidsbeeld is zeer verrassend om zijn subtiliteit en door de wijze waarop gevarieerd wordt op één thema. Uderzo èn Goscinny allebei op hun best. Eigenlijk verwachtte ik dat Asterix tussen de Indianen ook wel Lucky Luke zou tegenkomen, want dat is tenslotte ook een bekende van Goscinny, maar het probleem is natuurlijk dat de beroemde cowboy later leefde dan de beide Galliërs.

Zal de serie met dit laatst verschenen deel nu werkelijk ten einde zijn?

Ik geloof er niets van. Nu onze helden uit de onmiddellijke omgeving van Europa zijn geraakt, staat niets een voortzetting van de serie meer in de weg. Mogelijkheden te over. Denk eens aan *Asterix in de Sowjet-Unie,* waar hij met eigen ogen gaat aanschouwen of Kuifje indertijd gelijk had, waarbij als klap op de vuurpijl alle communisten naar vijftig voor Christus worden

WAT IK VOOR DE INDUSTRIE HEB GEDAAN?... HIER HEB IK DE CIJFERS. DIT JAAR ZIJN ER TWAALF AMBEELDEN VERKOCHT. IN VERHOUDING TOT HET VORIGE JAAR BETEKENT DAT 'N OMZETSTIJGING VAN HONDERD PROCENT.
ZULKE CIJFERS BEWIJZEN HELEMAAL NIETS!

verplaatst. Of: *Asterix in China,* als lid van een culturele delegatie onder leiding van minister Stoelix, met als leden onder meer Renate Rubenix en professor Wertnix.
Gezien het peil van de laatste delen zou het verdwijnen van *Asterix* een gevoelige klap betekenen in onze contreien die zo arm zijn aan klassestrips. Want laat niemand mij iets proberen wijs te maken: ondanks allerlei pogingen van hedendaagse, onder meer Nederlandse, stripmakers, blijft *Asterix* op eenzame hoogte staan, waar hij dan wel wordt vergezeld door *Lucky Luke*, al kent die ook zijn inzinkingen.
Waar ligt het aan dat er zo weinig werkelijk grappige strips worden gemaakt? Waarom zit al het genie wat leeftijd betreft zo dicht op elkaar in een oudere generatie? Het wil er bij mij niet in dat de mogelijkheden van het medium zijn uitgeput. Tenslotte borduren ook Uderzo en Goscinny met *Asterix* voort op een oud en overbekend thema van de domme krachtpatser bijgestaan door de slimme(re) kleuter. Maar deze tweelingen zijn wel steeds karakteristiek, meteen herkenbaar als zeer persoonlijke karikaturen, en de avonturen die zij beleven, de grappige situaties waarin zij verzeild raken en die zij op komische wijze naar hun hand moeten zetten, ademen een natuurlijkheid en vanzelfsprekendheid die zovelen van de huidige generatie stripmakers niet in hun produkten weten te leggen.
Want het ergste van veel 'moderne' strips, commercieel of niet, vind ik dat ze ze zo gezocht aandoen en dat in het bijzonder de grappen krampachtig uitvallen en daarom zouteloos zijn. Wie dat nog eens wil constateren bestudere bijvoorbeeld eens het eerste nummer van de niet-commerciële *Vrije Balloen.*
Krampachtigheid en een gebrek aan goede ideeën, komen meestal voort uit een gebrek aan talent. Als je goed kunt tekenen, en een aardig karikatuur weet neer te zetten, wil dat nog niet zeggen dat je ook een goede strip kunt maken. Deze eenvoudige waarheid wordt door de grote strips, vanaf het eerste aarzelende begin tot nu toe, krachtig onderstreept.

Uit: Stripschrift no. 84, 1975.

Naschrift juni 1980

Het hierboven afgedrukte stuk schreef ik in 1975. Daarna verschenen er nog drie albums: *Obelix & Co* (1976), *Asterix en de Belgen* (1979) en zojuist *De broedertwist.* Waar Asterix in *De grote oversteek* Lucky Luke dus misloopt, zien wij hoe hij in Belgenland de beroemde detectives Jansen en Jansens tegen het lijf loopt. Zo worden wij op onze wenken bediend, via aardige knipoogjes.
Verder heb ik niet zo veel meer te melden.

Uiteindelijk is ieder Asterix-album toch weer een aardige verrassing, die de ene keer leuker, inventiever uitvalt dan de andere. Het stramien en de spelers zijn bekend. Verrassende situaties kunnen zich nauwelijks meer voordoen. Wij moeten het doen met kleine variaties: echt iets voor liefhebbers.
Zo vond ik *Obelix & Co* een geslaagd album, omdat er op zo'n aardige, bevattelijke manier een paar economische principes in worden verklaard en natuurlijk geïroniseerd.
Het avontuur bij de Belgen vond ik weer minder geslaagd. Vergeleken bij eerdere, vooral de allereerste albums, viel dit in het niet. Aan de andere kant: wij worden steeds veeleisender. Als de eerste verbazing voorbij is, neemt doorgaans de kritiek toe.
De broedertwist is het eerste album zonder Goscinny. Ik kan niet zeggen dat het me daarom tegenvalt. Er zitten een paar aardige grappen in. En het verhaaltje is mager. *Asterix* is een strip met een aantal hoogtepunten, een paar vervelende delen, en een behoorlijk gemiddelde. Dit alles als resultaat van een geniale vondst.
Voor het eerst, naar ik verneem, is er nu een Vlaamse editie naast de Nederlandse gekomen. Dat is dan een letterlijke vertaling van het meest recente deel *Le grand fossé: De diepe kloof.* De vertaling is heel goed, misschien wel beter dan de Nederlandse. Lezen wij in de Nederlandse vertaling over een decurion Plusminus, in Vlaanderen heet deze Zakvolvirus, hetgeen ik een wel buitengewoon geslaagde naam vind. Maar misschien is deze naam te ondeugend voor onze Nederlandse lezertjes! Ook de schurk Arsenicummix heeft in Vlaanderen een geslaagde naam gekregen, passend bij zijn uiterlijke: Schelvix. Het is echt zeer de moeite waard voor de ware liefhebbers om beide vertalingen eens te vergelijken. Verder kan ik niet veel anders dan Uderzo toewensen dat Toutatis hem de werkkracht zal schenken om in zijn eentje gewoon verder te gaan. Waarom niet? Zo eens per jaar is een nieuwe Asterix altijd weer goed voor een half uur onbekommerd plezier.

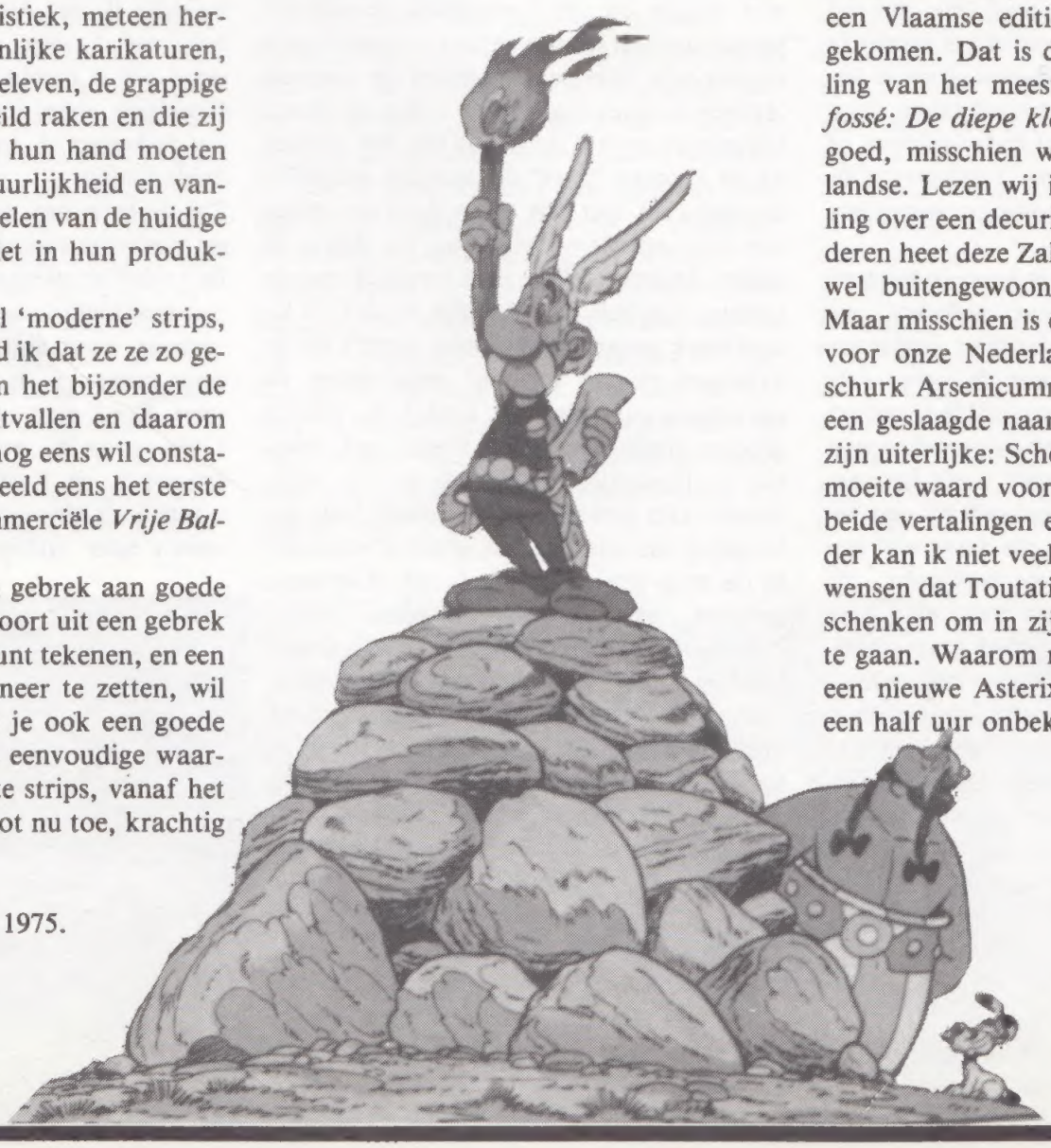

door Eric Baccard, Jacques Glénat en Numa Sadoul

INTERVIEW ALBERT UDERZO

Hoe bent u begonnen met striptekenen?

U: Ik ben heel vroeg begonnen, ik was veertien jaar. Ik heb de lagere school met vrucht doorlopen en ik had toen al het dwaze idee opgevat om te gaan tekenen, maar ik werd toen vooral geboeid door het animatie-tekenen. Ik was gegrepen door de sprookjeswereld van Disney, zoals zoveel anderen... Ik tekende niet slecht, nou ja, voor zover een schoolkind kan tekenen: het was niet geniaal! En bovendien had ik nog andere ambities: ik wilde vliegtuig-mecanicien worden (mijn voorliefde voor machines!). Na de lagere school, in mijn zomervakantie, hield ik me thuis bezig met tekenen en mijn broer stelde voor mij mee te nemen naar een uitgeverij om te zien of ze mijn tekeningetjes konden gebruiken. Dat was in 1940. We zijn naar een blad gegaan dat Junior heette. Ik was nogal verlegen, met mijn korte broek, en we liepen de lay-outman tegen het lijf die mijn werk wel aardig vond en die voorstelde mij de basisbeginselen van het vak te leren. Ik dacht dat het maar twee maanden zou duren... maar ik ben er een jaar gebleven en ik heb er geleerd hoe ik een tekst moet opstellen en hoe ik waterverfschilderijen moet maken, wat erg belangrijk is als je met kleur werkt. Omdat ik verschrikkelijke fouten maakte in de spelling, liet een hoofdredaktrice mij diktee's maken en een ander liet me sommen maken... Het ging er heel huiselijk aan toe! Het was erg gezellig en tegelijkertijd leerde ik een vak.

Werden er toen al tekeningen van u gepubliceerd?

U: Nee, nog niet. Het enige wat gepubliceerd werd was een heel klein tekeningetje, met tekst eronder. Dat waren de raaf en de vos uit de fabel; we zaten toen midden in de periode van schaarste, met voedselbonnen. De raaf spreekt de wolf aan en zegt: Heb je bonnen, mijn beste? Erg stompzinnig natuurlijk, maar ik was toen pas veertien jaar en ik was er heel trots op! Na verloop van een jaar ben ik, omdat mijn broer moeilijkheden had gehad met de toenmalige gezagsdragers, naar hem toegegaan, in Bretagne, omdat daar meer te eten was. Toen ik daar zat, kon ik er niet meer weg en ben ik boer geworden, wat ik ontzettend leuk vond. Ik dacht helemaal niet meer aan tekenen en ik ben er dan ook pas een hele tijd later weer mee begonnen. Naderhand heb ik bij mijn vader gewerkt, die meubelmaker was. Als ik nu aan die machines terugdenk, sta ik te trillen op mijn benen, want mijn vingers zijn dikwijls als door een wonder aan ernstige ongelukken ontsnapt! Tekenaar ben ik pas echt geworden in 1945, op een nogal merkwaardige manier: ik werkte met mijn vader in zijn werkplaats toen ik een advertentie in de krant zag: een Parijse uitgeverij organiseerde een westrijd om striptekenaars te vinden. Dat was Editions du Chêne op de Place de la Concorde, die gespecialiseerd waren in luxe-boeken en die er achter gekomen waren dat de strip een geweldige uitdrukkingsmiddel was en daar geld mee wilden verdie-

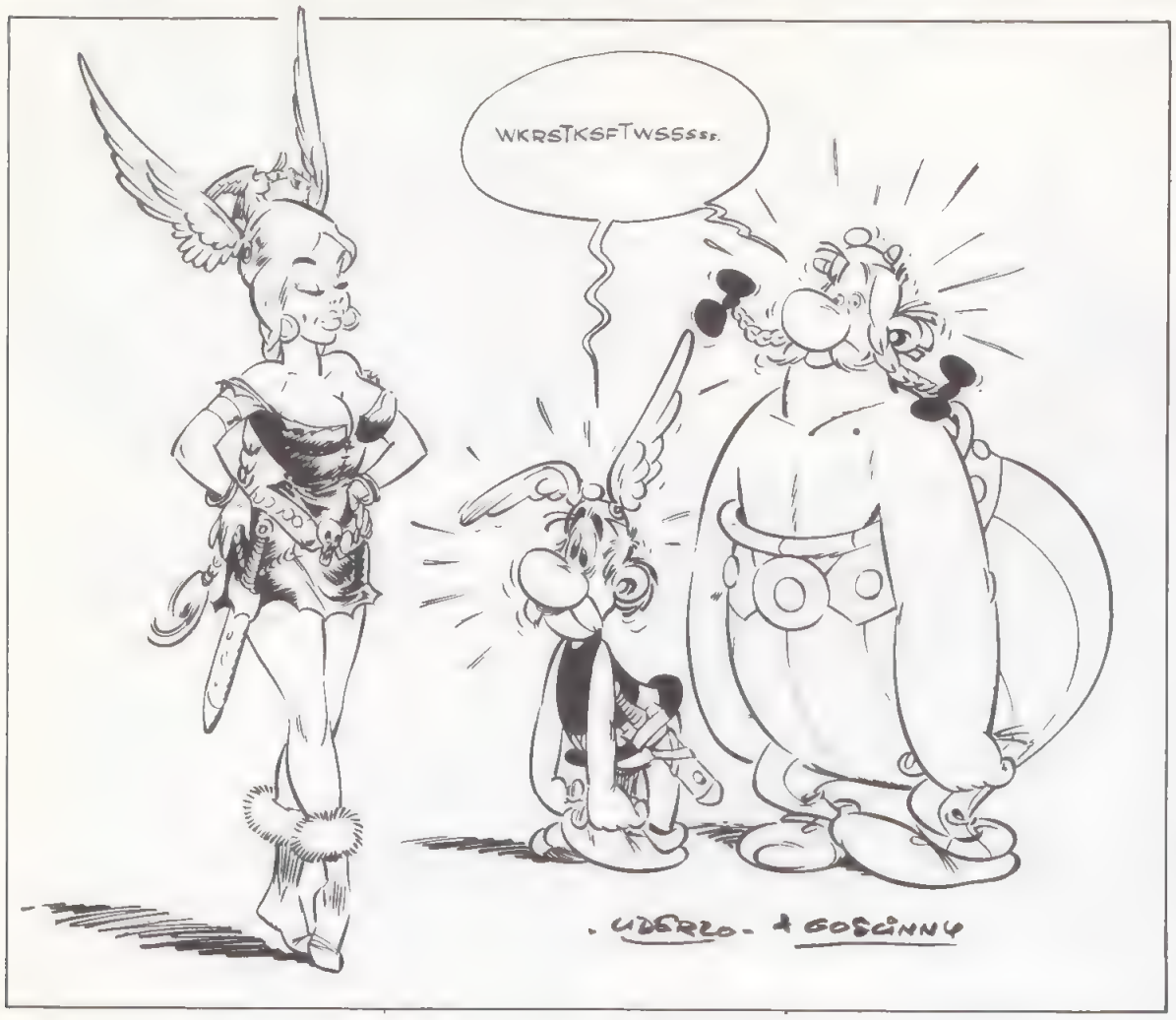

nen. Maar die lui wisten helemaal niets van strips af! Ik heb de gelegenheid met beide handen aangegrepen en ondanks huiselijke moeilijkheden – mijn vader was er vierkant tegen – ben ik het toch gaan doen, want de prijs die ze per plaat betaalden was voor die tijd flink hoog. Het waren van die kleine blaadjes van Italiaans formaat, met komplete verhalen er in. Ik heb voor die serie een figuurtje ontworpen dat Clopinard heette. Dat was mijn eerste echte professionele strip. Ik heb er maar één verhaal van gemaakt, want die blaadjes verkochten niet zo geweldig en ze kwamen er snel achter dat het helemaal nog niet zo eenvoudig was om strips uit te geven!

Heeft u uiteindelijk ook nog in de tekenfilm kunnen werken?

U: Ja, telkens door op advertentietjes te schrijven heb ik een poging gedaan om in de tekenfilm te gaan werken; mijn oude droom! Ik heb onder andere gewerkt in een soort keet waar een film van tien minuten gemaakt werd. De baas was van origine 'n Boliviaan en zijn film heette Clic-Clac, het verhaal van een Engelse sleutel met metalen pootjes en een vaag plotje over een auto-race... De filmploeg was erg klein: de baas, Renan de Vela, en twee andere tekenaars, Lebret en Delward. Ik heb daar een jaar gewerkt, 1945-46, ik was toen 19 jaar. Daarna kreeg ik ruzie met de baas en ben ik vóór de film af was weggegaan. Onder ons gezegd, die film was erg slecht. Hij is door Paramount uitgebracht en ik durfde hem zelfs niet te gaan zien! Die filmmaker was een beetje al te nauwkeurig: hij bekeek films van Disney plaatje voor plaatje, om de beeldbewegingen te bekijken, en hij had er uit opgemaakt dat geen enkel beeldje gelijk mocht zijn aan het vorige, wat volgens de logika juist is; maar hij ging daar zelfs zo ver in dat hij ook de niet-bewegende personages wilde laten ademen! Er was met name een stukje in de film dat de toeschouwers op de tribunes liet zien die naar de auto-race keken: die zaten allemaal met zwellende en dalende borst! Kortom, ik vond dat afschuwelijk, omdat mij gezegd werd de dingen precies andersom te doen dan zoals me geleerd was. Ik ben er toen achter gekomen dat animatietekenen verschrikkelijk fabriekswerk is: elke avond worden de tekeningen die overdag gemaakt zijn geteld... Het is lopende-band-werk. Ons werk bestond hieruit, dat wij alle tekeningen moesten maken die tussen de verschillende fasen van een beweging in zaten. Na ons kwamen de inkters en de inkleurders. Het was een fiasco op financieel gebied en daarom wilde Renan de Vela daarnaast uitgever worden, met kleine stripboekjes. Ik heb er één van getekend: een musketierverhaal, afschuwelijk slecht getekend, op tekst die niet van mijzelf was. Ik denk dat ik in die tijd een enorme lef had. Ik kende het geheim van de toverdrank nog niet, maar daar had ik helemaal geen last van. Als ik me bij een uitgever aanmeldde, voelde ik me DE tekenaar.

Hoe ging het met de strip in die dagen?

U: De strip was een vlaag van waanzin. Een hele massa inkompetente mensen wilde stripuitgaven opzetten. Zij publiceerden alles waar ze maar de hand op wisten te leggen, zonder ook maar één ogenblik de kwaliteit van het werk te bekijken. En het was een geweldige tijd voor de tekenaars, die gemakkelijk konden debuteren. Maar de prijzen waren toen erg laag. Het resultaat was dat de jeugdpers later veel moeite heeft gehad om zich te bevrijden van die geweldige hoop rotzooi... Alleen de Belgen konden zich in het beroep staande houden door hun bladen in Frankrijk te verspreiden. En wat mijzelf betreft, ik ben definitief in het vak teruggekeerd toen ik bij het blad O.K. ging werken, dat naar mijn mening erg goed in elkaar zat. De uitgevers hadden reklame gemaakt met affiches in de metro. In dat blad ben ik een vervolgserie gestart, Arys Buck. Sommige onderzoekers hebben bepaalde overeenkomsten ontdekt tussen hem en een kleine Galliër! Daarna heb ik Prince Rollin gemaakt, de zoon van Arys Buck. Daarna kwam Belloy. (Robber en Baas Bijl, red.) Ik kreeg snel genoeg van een hoofdfiguur, ik was erg wispelturig. Zo gauw ik ergens genoeg van had, ging ik op iets anders over. In die tijd was René Detire hoofdredakteur en hij was verrukt van het werk dat ik hem leverde. Daardoor heb ik lange tijd de voorpagina van O.K. gehad, met Belloy. Door dat blad heb ik Martial leren kennen, en Kline, die Caza le Martien tekende, enzovoorts.

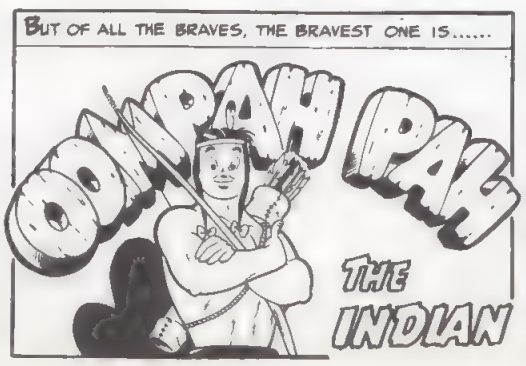

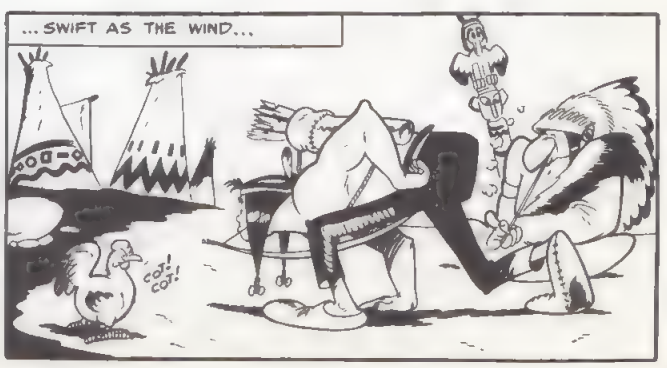

Na O.K. zijn we uw spoor kwijt...

U: Toen ik bij O.K. ging werken was ik 19 jaar, dus ik moest vrij snel in dienst. Ik was nogal anti-militaristisch – en dat ben ik nog steeds – en ik had niet de moeite genomen me op het gemeentehuis te melden. Ik werd dus als weerspannig beschouwd en ik werd naar Oostenrijk gestuurd. Dat was een prachtig land, ik heb er nooit spijt van gehad. Maar daarvóór, toen ik op mijn oproep zat te wachten, heb ik een jaar lang praktisch niets gedaan, want ik kon natuurlijk niet met een vervolgverhaal beginnen. In oktober 1949 ben ik in het burgerbestaan teruggekeerd. Ik heb mijn tekenmap onder mijn arm genomen en ben allerlei uitgeverijen langs gegaan. Maar het ging helemaal niet best in de uitgeverswereld. Het slechte werk van de periode vlak na de oorlog had de uitgevers ontmoedigd. Bovendien zaten ze niet direkt op mij te wachten! Ik dacht er hard over om van beroep te veranderen en mijn broer had al een baantje als chauffeur voor me gevonden. Maar ik heb toch nog poging gedaan bij de 'grote pers' en ik ben naar France-Soir en France-Dimanche gegaan. Bij dat laatste tijdschrift hebben ze mijn werk geaksepteerd en ik werd verslaggever/tekenaar. Mijn werk bestond hieruit, dat ik, op grond van slechts heel weinig gegevens, grote tekeningen voor een hele pagina moest maken, bijvoorbeeld over een gevecht dat iemand met een beer geleverd had of zo. Dat was erg fijn omdat ik alle ruimte had om mijn verbeelding de vrije loop te laten en ik erg vrij was. Ik werkte ook voor France-Soir, waar ik een van de eersten was, samen met Bellus, die tekeningen maakte voor 'La crime ne paie pas'.

ALORS ! ES-TU D'ACCORD ? ...VIENS-TU AVEC MOI DÉLIVRER LA FILLE DU ROI HIPPOLYTE ?
BIEN SÛR FISTON !...
NE TROUVES-TU PAS QUE CETTE CONTRÉE EST ÉTRANGE ?
OUI SI FISTON
JE SUIS SÛR QUE LA PRINCESSE ROSINE EST DANS CETTE RÉGION
ATTENTION DERRIÈRE FISTON !...
CLAC !
NOUS L'AVONS ÉCHAPPÉ BELLE ! ATTENTION, IL REVIENT À LA CHARGE !...

"Arys-Buck". O.K. 1947.

MAIS SI, J'EN SUIS SÛR ! EH BIEN NE CHERCHEZ PLUS ! JE VOUS INVITE AU CINÉMA !
JE PRÉFÈRE LA TÉLÉ
RIDICULE AU CINÉ-CLUB ON PASSE UN FILM HALLUCINANT SUR LES CHUTES DU ZAMBÈZE ET...
OOOOH !
HEIN ?! JE... OOOOOH !!
?!
MES CARTES ! MES PAPIERS !!! ESPÈCE DE MALADROIT !!!

Paul Gordeau hield zich daarmee bezig en wonderlijk genoeg vroeg hij alleen humoristische tekenaars om zijn afschuwelijke misdaden te illustreren! Ik heb dat persoonlijk toch in een min of meer realistische stijl getekend. Ik heb ook een dagstrip getekend, naar een roman uit de serie Blême. In diezelfde tijd heb ik ook voor Bravo gewerkt. Ze hadden de rechten van een Amerikaanse serie gekocht, Captain Marvel Junior, om die in Frankrijk te laten tekenen en ze vroegen of ik dat wilde doen. Ik vond het niet zo geslaagd om een Amerikaanse held over te nemen, maar ik heb gedaan wat ik kon.

"Bellus"

We komen u vervolgens tegen bij International Press...

U: Ja, op een dag kwam er iemand bij me die Yvan Chéron heette, die zei dat hem mijn tekeningen in France-Dimanche opgevallen waren. Hij wilde dat ik voor hem ging werken en bood me een volledig betaald verblijf van een week in Brussel aan. Aangezien ik heel wat tijd had, sprong ik in mijn wagen. In Brussel bleek het een heel klein kantoortje te zijn, waar twee vrienden, Yvan Chéron en Georges Troisfontaines enerzijds International Press opgericht hadden en anderzijds World Press. Ik hoorde bij Chéron en Goscinny bij Troisfontaines. Omdat ze een kantoor in Parijs hadden, vroegen ze me of ik daar wilde komen werken i.p.v. thuis. Ik maakte dus deel uit van het meubilair, ik was de huistekenaar. Daar heb ik René Goscinny ontmoet, die net terugkwam uit de VS en die toen Dick Dicks tekende. Wij hadden dezelfde ideeën met betrekking tot het humoristisch tekenen. Bovendien had ik genoeg van het werk voor France-Dimanche, hoewel dat erg goed betaald werd. Ik heb dus een ekskuus gezocht om er weg te komen en heb het voorstel van Chéron aangenomen. Ik heb Charlier ontmoet en ben met hem weer gaan werken aan Belloy, chevalier sans armure. Met Goscinny ging ik Luc Junior maken, hoofdfiguur van La Libre Junior, bijvoegsel bij La Libre Belgique.

Waarom heeft u nooit voor uitgeverij Dupuis gewerkt?

U: Goscinny en ik hebben geprobeerd om voor Dupuis te werken, maar onze voorstellen werden steeds afgewezen. Dupuis wilde ons duidelijk niet in hun ploeg hebben. In die tijd hadden Goscinny en ik het idee opgevat om voor de VS een stripfiguur te ontwerpen, die Hoempapa, heette. Op een dag liet Troisfontaines de tekeningen ervan aan Dupuis zien, hij bekeek ze en zei toen heel neerbuigend: Heel aardig,

jongelui, oefen nog maar goed! We begrepen toen wel dat we daar nooit iets zouden bereiken...
Tegelijkertijd hadden we, Goscinny en ik, voor Bonnes Soirées de serie Sylvie ontworpen, die geweigerd werd, maar later wel geaksepteerd werd, met tekeningen van Martial, die ik daar geïntroduceerd had. Ik vond mezelf echt wel een zielig jongetje op dat moment, want al mijn vrienden, Franquin, Morris, publiceerden in Robbedoes en hadden albums...
Toch zijn we er in geslaagd een serie in Bonnes Soirées te krijgen die Savoir-Vivre heette, een soort goedemanieren-kursus. Ik herinner me een voorbeeld: als u op straat uw baas tegenkomt, moet u van het trottoir afgaan, stil blijven staan en de hoed afnemen; pas als hij gepasseerd is, mag u uw hoed weer opzetten en het trottoir weer opgaan... Lekkere moraal dat dat was!

Voorstudies voor: Het geschenk van Caesar

In de periode daarna is de situatie erg verward...
U: Ja, we hadden met Goscinny besloten Luc Junior te stoppen wegens moeilijkheden met Chéron. De oude verhalen werden opnieuw gepubliceerd, maar omdat wij de rechten verkocht hadden, hebben we daar nooit een cent voor gezien! Greg nam de serie over. Intussen was Risque-Tout (Sprint, vert.) begonnen, waarin Goscinny Capitaine Bibobu tekende en ik Tom et Nelly enfants du siècle, samen met O. Joly. Eindelijk werkten we dan voor Dupuis. Maar daar is snel een eind aan gekomen, want tengevolge van een bijeenkomst van professionele tekenaars brak Goscinny met World Press en uit solidariteit ben ik ook gestopt voor hen te werken. We hebben toen, samen met Charlier en Hébrard, besloten ons eigen persagentschap op te richten en dat werd Edifrance. We kregen het blad Pistolin te doen, waarvan de hoofdfiguur met dezelfde naam getekend werd door Hubinon. Ik zette Belloy voort. Het was een reklameblad dat werd gefinancierd door de chocolade-firma Pupier, die helaas na enige tijd besloot er mee op te houden.

Hoe bent u bij Kuifje terecht gekomen?
U: Ik ben in Kuifje begonnen met reklamestripjes: La famille Cokalane, en een paar korte verhaaltjes, Poussin en Poussif (Bolleke en Snolleke). Met de toenmalige hoofdredakteur, André Fernez, en René Goscinny, die hem goed kende, hebben we toen gepraat over een eventuele vervolgserie. We hebben Hoempa-pa weer opgevat, maar de basis van het verhaal iets veranderd, zodat het verhaal niet meer in de moderne tijd, maar in de tijd van de kolonisatie van Amerika speelde. Mar we hebben jammer genoeg geen tijd gehad om de bijfiguren wat meer uit te werken. Mama-Pa en Papa-Pa hadden bijvoorbeeld een veel grotere rol kunnen spelen.

Toen u Hoempa-pa maakte, had u toen Asterix al in het achterhoofd?
U: Ja, er zitten lange pauzes tussen de

verhalen van Hoempa-pa en dat komt door de oprichting van Pilote. Wij waren de 'jongelui die een blad beginnen' en de mensen hadden helemaal niet zoveel vertrouwen in ons. Wat meer is, er was gebrek aan tekenaars in Frankrijk en de Belgische tekenaars konden we niet strikken voor een blad dat van de ene week op de andere in elkaar kon storten. We kregen erg weinig platen binnen, zodat ik zelf een realistische serie moest gaan tekenen.

Daar had u duidelijk niet zoveel zin in...

U: Nee, want ik ben vóór alles een humoristische tekenaar. Alles wat ik realistisch getekend heb, is bij toeval geweest! Ik heb verschrikkelijk geleden bij het tekenen van Michel Tanguy, behalve wat de vliegtuigen betreft, omdat ik altijd een voorliefde voor de techniek heb gehad. Ik heb geprobeerd mijn broer het vak te leren en hij is bij mij komen werken. Hij hielp me heel aardig, maar het was toch niet afdoend. In het laatste verhaal van Michel Tanguy heeft hij de eerste twee pagina's helemaal alleen gemaakt, maar ik moest wel zijn potloodtekeningen bijwerken. Ik heb het ook met Gir geprobeerd, die een plaat gemaakt heeft, maar dat ging niet zo best. Om me toch te helpen heeft hij voorgesteld mijn potloodtekeningen te inkten. Maar ik moest hem de platen brengen en hij woont helemaal aan de andere kant van Parijs, dus dat was ook niet zo handig allemaal. Toen heb ik het werk maar weer helemaal alleen gedaan en heb ik tegen Charlier gezegd dat ik er mee wilde stoppen. Hij kon dat maar moeilijk aksepteren en hij heeft Gillain, die veel tekenaars kent, gevraagd of hij een vervanger wist. Maar Gillain heeft toen zichzelf voorgesteld en ik heb hem mijn volledige dokumentatie gegeven, stapels technische bladen en foto's; overigens was ik erg blij dat ik daar vanaf was. En zo heeft Gillain de strip overgenomen.

Tekent u alleen?

U: Ik heb altijd alleen gewerkt, behalve toen mijn broer bij mij is gekomen om te helpen bij het afschetsen en te kleuren. Hij heeft ook enkele platen van Tanguy en Asterix geïnkt, maar in januari 1971 is hij weer vertrokken. Het is een solistisch beroep. Men heeft geprobeerd mij een team aan te praten, want er is natuurlijk altijd een hoop werk te doen voor de commerciële kant... Naar het voorbeeld van Walt Disney! Maar ik wil helemaal geen grote studio hebben!

Hoe is uw werkmethode?

U: Ik teken eerst mijn hele plaat in potlood. Daarna zet ik hem in inkt, maar om niet met mijn arm het potlood uit te vlakken, begin ik onderaan en werk zo naar boven toe. Voordat ik ga inkten doe ik eerst de lettering en de kadrering. Voor het inkleuren geef ik alleen een paar aanwijzingen; alleen als de kleur een belangrijke rol speelt, geef ik het heel nauwkeurig aan. Ik heb geen tijd om de strips zelf helemaal in te kleuren, want dat is echt een heel werk. En bovendien ben ik een beetje kleurenblind... Ik verwar rood niet met groen, maar ik heb wèl moeite met de kleuren, als er in een tekening één dominante kleur zit. Bijvoorbeeld, ik kan groen maar moeilijk onderscheiden naast veel geel, eveneens beige naast veel geel... Dat is heel hinderlijk. Ik heb eens een keer een groen paard getekend... Goscinny stond te brullen van het lachen en toen hij het me vertelde, dacht ik dat het een grap was. Ik had een hele tijd met olieverf aan die tekening zitten werken en nu moest ik hem helemaal opnieuw maken...
Ik ben op een dag ternauwernood aan een ernstig ongeluk ontsnapt, dat me bijna het linkeroog kostte. Ik ben toen vreselijk bang geweest. Maar het is veel beter om niet aan dat soort dingen te denken. Ik zeg altijd tegen mezelf dat, als er op een dag iets met mijn handen gebeurt, ik met mijn voeten ga leren tekenen... Misschien zal het verschil nauwelijks te zien zijn!

We nemen aan dat u, evenals Goscinny, aan talrijke aanvallen bloot staat...

U: Nee, want ik heb een minder markante persoonlijkheid. Ik heb bijvoorbeeld eens een keer een slechte kritiek op Asterix gelezen in een bloemlezing over de strip: terwijl Goscinny het voorwoord geschreven had, dat was toch wel erg sterk! Ik ben op dat punt erg gevoelig. In een kreatief beroep doen er zich gemakkelijk problemen voor. Ik heb toen besloten om nooit meer stripkritieken te lezen. Ik ben te kwetsbaar voor kritiek. Gelukkig doet de houding van het publiek bij de zeldzame keren dat we ergens moeten zijn om albums te signeren me weer veel goed. Dan denk ik bij mezelf dat het sukses van Asterix toch wel iets betekent.

Kees de Bree en Jac Drewes

GESPREKKEN MET GOSCINNY

De in 1977 gestorven schepper van Asterix is veelvuldig geïnterviewd. Niet alleen tijdschriften voor stripliefhebbers, maar ook algemene tijdschriften als de Haagse Post, Paris Match en Lui hebben gedurende zijn leven aandacht aan hem besteed en met hem gesproken. In deze gesprekken bleek Goscinny – en hoe kan dat ook anders bij iemand die zo kon vertellen – een levendig causeur. Veel uitspraken zijn ook nu nog interessant. En wie kan er beter over Asterix en over de schepper daarvan vertellen, dan de verteller zelf. Een collage uit interviews.

'Astérix' heeft veel bijgedragen aan het populair worden van de strip.

Het is inderdaad vanaf 1964, de 'Asterix'-golf, dat de strip op grote schaal in de mode is gekomen. In die tijd begonnen volwassenen voor het eerst strips te kopen en er voor uit te komen dat ze ze lazen. Ik heb één grote zwakheid: ik ben ontzettend gevoelig en licht geraakt. Ik wil vreselijk graag dat iedereen van me houdt. Dat is heel erg lastig wanneer je een beroep hebt waarbij je zo van het publiek afhankelijk bent. Als succes betaald moet worden, dan heb ik het wel betaald. Maar beweren dat succes moeilijk te verdragen is, nee. Het kwam toen ik achtendertig was, en ik heb het kalm kunnen opnemen. Ik had er zo lang op zitten vlassen en ik heb tijd zat gehad om me er op voor te bereiden.

Hoe het begon

Hoe bent u in het stripwezen verzeild geraakt? In de tijd dat u twintig was, was het niet bepaald een gangbaar beroep...

Ik heb altijd een ontzettend grote behoefte gehad om mensen aan het lachen te maken. Als kind hing ik in de klas al de paljas uit, misschien wel omdat ik in feite ziekelijk verlegen was. Omdat ik daarnaast ook wel goed leerde, ben ik nooit van school getrapt.

Dat was in Argentinië?

Ja. Mijn ouders zijn er gaan wonen toen ik twee jaar was, en ik ben er gebleven tot na mijn eindexamen. Maar mijn vader stierf toen ik zeventien was, zodat ik een baantje moest nemen als hulpje van de boekhouder van een rubberfabriek. Om precies te zijn, – het was tijdens de oorlog – was het een fabriek waar oude banden gecoverd werden. Ik moest de post openen en de meeste brieven begonnen met 'Moordenaars!' De lijm hield niet erg goed, en de loopvlakken op de banden lieten los als je harder dan zestig reed. Ik merkte dat ik met mijn boekhouding niemand aan het lachen kon krijgen, zeker mijn baas niet, zodat we met wederzijds goedvinden uit elkaar zijn gegaan. Daarna ben ik als tekenaar bij een reclamebureau gaan werken. Het eerste wat ik doen moest, was een etiket tekenen voor flessen olijfolie. Ik tekende olijven, de cliënt had een naakte vrouw gewild. Ik zag het verband niet. Maar hij hield nu eenmaal meer van naakte vrouwen dan van olijven. Toen dacht ik bij mijzelf: reclame is toch lang geen gemakkelijk vak!

Eén van mijn ooms die in de Verenigde Staten woonde, drong er bij mij op aan dat ik daar ook eens mijn geluk zou gaan beproeven. Ik droomde ervan om bij Walt Disney te gaan werken. In 1945 ben ik naar New York gegaan. Het was verschrikkelijk om daar aan land te gaan, in je eentje in het buitenland, 19 jaar oud. Je hebt dan je beeld van Amerika gevormd door middel van Hollywoodfilms, de wereld van Fred Astaire, en de werkelijkheid is dan een enorme ontgoocheling.

Wat me het meest verbaasde, buiten de overweldigende indruk die New York maakte, is dat alles er even vies, vuil, goor en oud uitzag. Ik kwam uit Buenos Aires, een comfortabele en moderne stad. In New York ging alles er even ruw, moeilijk en ontstellend wreed toe. Er was geen sprake van dat ik naar de kunstacademie zou kunnen gaan: de plaatsen daar waren voorbehouden aan gedemobiliseerde soldaten. Mijn ervaring als reclame-ontwerper en mijn kennis van het Engels – ik kende drie verzen van Coleridge, een repliek van Shakespeare en wist dat mijn tafel onder het plafond en boven de vloer was – stelden me in staat als vertaler te gaan werken bij een Marokkaanse import-export-firma.

U had toen geen plannen om naar Frankrijk terug te gaan?

Ik bèn terug gegaan, als soldaat. Om te zorgen dat ik niet in het Amerikaanse leger terecht zou komen, heb ik dienst genomen bij het Franse. Op het Franse consulaat begrepen ze er niets van: 'Tenslotte krijg je in het Amerikaanse leger eieren bij het ontbijt!' Toen ik in Parijs aankwam heeft een commandant, ik weet niet hoe hij heet, maar ik ben hem nog steeds dankbaar, mijn 3-jarige verbintenis veranderd in vervroegde dienstplicht. 'Bent u echt van plan een militaire carrière op te bouwen?' Maar ik bleef toen de 'Amerikaan', die uit New York kwam om in dienst te gaan.

Het was schokkend om Frankrijk in 1946 weer terug te zien. In mijn jeugd was Frankrijk altijd het sprookjesachtige, exotische land geweest waar je met vakantie naar toe ging. La Lozère en Deux-Sèvres, dat waren voor mij Timboektoe en Rio de Oro, ik had geen enkele ontbering gekend. Ik had het schouwspel van de Amerikaanse welvaart gezien. Op de boot naar Frankrijk had ik een klacht ingediend omdat ze ons zes dagen achter elkaar kreeft hadden voorgezet. En nauwelijks aan wal tref je dan ruïnes en bonkaarten aan. Mijn terugkeer naar de Verenigde Staten, een jaar later, de plotselinge overgang van niets naar enorme

overvloed, is zo mogelijk nog een grotere schok geweest.

Waarom bent u toen niet in Frankrijk gebleven?
Ik kon niets anders bedenken wat ik zou willen doen dan op een of andere manier als humorist ergens werken. Mijn moeder was onderhand naar de Verenigde Staten verhuisd en in Frankrijk had ik niets om op terug te vallen. Ik kende er geen mens. Ik zag geen mogelijkheden om er iets op te bouwen.
Dat is trouwens een slechte ingeving van me geweest, want in New York ben ik toen twee jaar werkloos gebleven. Dat is nooit leuk, maar daar in New York is het iets verschrikkelijks. In die tijd heb ik weliswaar geen honger geleden, zoals in Parijs, maar in Parijs heb ik nooit die ontzettende beklemming en eenzaamheid gekend.
Ik woonde daar in Brooklyn in een of ander krot, en op een avond toen ik naar huis liep, zag ik voor een kruidenierswinkel een lijk liggen. Ik riep de kruidenier en vroeg hem de politie te waarschuwen. 'O nee, daar wil ik niks mee te maken hebben.' Toen heb ik zelf maar de politie gebeld, en ze kwamen dat lijk weghalen, volkomen onverschillig. Die onverschilligheid... dat is iets beangstigends. Ik zat daarna steeds te denken: als mij zoiets overkomt dan nemen ze me óók zo mee.

In die geweldige film Midnight Cowboy komt een scène voor waarin Jon Voigt stil blijft staan om te kijken naar een kerel die met zijn gezicht plat op straat is gevallen. En naar hèm kijken de mensen, verbaasd omdat hij stil blijft staan.
Als je niets hebt, besta je doodeenvoudig niet. Het was een marteling voor mij om dag in dag uit van de ene uitgever naar de andere te sjouwen met mijn tekenmap onder m'n arm. Ik had het gevoel alsof ik een zwerver was die probeert binnen te dringen in een wereld die de zijne niet is.

Goscinny als tekenaar

Desondanks heeft u uiteindelijk toch werk gevonden?

Goscinny in New York.

Na een periode van grote ekonomische moeilijkheden ben ik omstreeks 1948 weer gaan tekenen, in een studio waar ook Harvey Kurtzman werkte en Will Elder, John Severin etc., die daarna het beroemde Mad hebben opgericht. Maar ik heb ze vóór hun Mad-periode gekend, toen we samen, in New York, kinderboeken en reklametekeningen en al dat soort werk maakten. Daarna ben ik art-director geworden bij een uitgeverij van kinderboeken. Die uitgeverij ging failliet en ik kreeg er, na zeven jaar Amerika, zin in om weer naar Europa terug te gaan om me in de stripwereld te storten. Ik had ondertussen een paar Europese tekenaars leren kennen die zich in Amerika gevestigd hadden: Gillain en Morris (Franquin was al teruggegaan). Zij moedigden me aan om het eens in de strips te proberen. En omdat ik daar erg veel zin in had, het was een van mijn oude dromen, heb ik een stripje getekend, dat Dick Dicks heette: dat is mijn debuut geweest, als je het zo wilt noemen... In New York, in 1940, had ik al kennis gemaakt met Dupuis en vooral met Georges Troisfontaines, die in Brussel een agentschap had, World Press, dat ook veel materiaal aan Dupuis leverde. Troisfontaines had mij gezegd dat ik eens bij hem in Brussel moest aanwippen en hij was stomverbaasd toen ik daar op een dag inderdaad kwam binnenvallen, met negentien platen van Dick Dicks! Hij heeft een jaar lang geprobeerd die platen te verkopen, maar vreemd genoeg is het een ander geweest die daar tenslotte in slaagde: Yvan Chéron van International Press (zoals je ziet waren ze in die tijd niet bang voor schallende firmanamen!). Dick Dicks heeft toen in een groot aantal Belgische kranten gestaan, maar het eerst in La Wallonie.

U bent dus als tekenaar begonnen?
Ik ben als tekenaar begonnen. Ik heb altijd humoristisch willen werken: ik vond het leuk om de mensen te laten lachen en ik wist nog niet precies hoe ik dat aan moest pakken. Als ik in Frankrijk gewoond had, was ik misschien als schrijver begonnen, misschien zou ik dan komiek geworden zijn, wie weet? Mijn basisprobleem was, dat ik de vòrm zocht waarin ik mij tot het publiek wilde richten. Omdat ik van tekenen hield, dacht ik dat de tekening de meest voor de hand liggende vorm was. Als je op het humoristische vlak wilt werken, is het praktisch onmogelijk om in tijdschriften te gaan schrijven, zeker als je in een land woont waarvan de taal niet je moedertaal is. Daarom ben ik als striptekenaar begonnen en maakte ik mijn eigen scenario's... Ik was geen goede tekenaar. Ik was zelfs een erg slechte tekenaar, omdat ik eigenlijk alleen maar in het scenario geïnteresseerd was. En toen ik Uderzo leerde kennen, die zijn eigen scenario's schreef maar dat helemaal niet leuk vond, stelde hij mij direkt al op de eerste dag dat we elkaar ontmoetten, een provisorische samenwerking voor: ik zou schrijven en hij zou die verhalen dan tekenen... In die tijd kregen we nog maar erg weinig betaald: als je alleen maar dit

Goscinny en zijn vrouw Gilberte.

vak wilt beoefenenen moet je een grote produktie hebben om ervan te kunnen leven. En wat mij betrof, had ik geen zin het er zomaar tussendoor te doen als een hobby. Maar ik heb niet zoveel gemaakt toen ik tekenaar was: behalve Dick Dicks heb ik een serie in Risque Tout (Sprint, vert.) getekend, Le Capitaine Bibobu, en verder illustraties, omslagen, karikaturen enzovoort, vooral in Le Moustique. Ik ben dus begonnen met tekstschrijven door Uderzo en daarna werd ik door anderen gevraagd, door hoe langer hoe meer, tot op het moment waarop ik definitief met tekenen gestopt ben om me helemaal aan het schrijven te kunnen wijden.

Samenwerking met Uderzo

Die eerste ontmoeting met Uderzo was dus 10 jaar vóór het schrijven van de eerste 'Asterix'?
'Asterix' verscheen eerst in 'Pilote' dat we in 1959 opgericht hebben. Maar ondertussen hebben we veel andere dingen gedaan. Zoals we er toen voorstonden sloegen we niets af. Maar dan ook helemaal niets.
In die tijd hadden Uderzo en ik moeilijkheden met geplaatst krijgen van onze strips omdat de uitgevers het bij 'Kuifje' hielden. Een strip moest door Hergé gemaakt zijn. Of door Franquin. Wij werkten instinctief, en maakten natuurlijk totaal andere dingen. Ik herinner me het stomverbaasde gezicht van Uderzo toen de directeur van 'La libre Belgique', een oudere man die niet bepaald gezegend was door Moeder Natuur, tegen hem zei: 'Vertelt u eens, meneer Uderzo, waarom u altijd zulke lelijke mensen tekent. Kijkt u toch eens om zich heen. Mensen zijn toch niet zo lelijk?'

We zijn chronologisch begonnen en laten we daar nog even mee doorgaan: we zijn gebleven bij uw aankomst in België...
Na mijn aankomst in België heb ik eerst een erg moeilijk jaar gehad, waarin ik niet aan de slag kwam. Ik had besloten om absoluut niet meer naar de VS terug te gaan: als ik terugging, was alles verloren! Ik heb dus gewacht, om te zien wat er met Dick Dicks zou gebeuren. Ik ben in Parijs gaan werken voor World Press, waar Uderzo en ik toen een hele hoop strips op stapel hebben gezet.

Toen ik een jaar in New York had gezeten voor TV Family, ben ik weer voor Europa gaan werken, voor Uderzo met name, en ben ik doorgegaan met Dick Dicks. Terug in Frankrijk ben ik weer voor World Press gaan werken en ging alles weer gewoon verder. Maar ze hebben me er weer op uitgestuurd, weer naar New York, voor nog een jaar, als buitenlands korrespondent van Dupuis: ik bemoeide me met hun kantoor daar, ik kocht redaktioneel materiaal aan, enzovoort... Tenslotte had ik er echt genoeg van en ben ik naar Frankrijk teruggekeerd... Toen is er na een tijdje een breuk met Troisfontaines gekomen: Uderzo, Charlier, ik en nog een andere jongen die Hebrard heette hebben toen ons eigen bureau opgericht, Edifrance, een pers- en publiciteitsbureau, dat van ons vieren was en als voornaamste klant de chocoladefirma Pupier had. De chocolade-firma die Pistolin publiceerde...

Pistolin bestond dus al voordat u zich er mee bemoeide?
Hij bestond al, d.w.z. dat wij het waren die er aan gewerkt hadden, maar dat hij niet ons eigendom was. Dat was een zaak van World Press. Op het moment dat we uit elkaar gingen sloten we een overeenkomst met Troisfontaines, en volgens die overeenkomst namen wij de Pupier-chocolade en Pistolin mee, die de basis geweest is van Edifrance.

Vóór Pistolin heeft u een aantal strips gemaakt met Uderzo en ook zonder hem. Kunt u zich nog herinneren welke dat waren?
Oh! Ik heb strips gemaakt met een heleboel mensen, maar het grootste deel ervan ben ik vergeten! Ik werkte vooral voor Dupuis, met Troisfontaines als tussenpersoon. Ik herinner me dat ik voor Paape een paar Oom Wims gemaakt heb: Er waren ook een heleboel korte stripjes bij die links en rechts verschenen. Maar dat is al lang geleden... Het voornaamste wat ik me nog uit die periode herinner, is dat ik ontzettend veel werk moest doen. Ik had een paar series met Uderzo, zoals Benjamin et Benjamine, Jehan Pistolet (Matje Madeira, vert.), Luc Junior enzovoort... Ik heb toen ook de eerste scenario's gemaakt van Sylvie, voor Martial, in Bonnes Soirées... En een hoop tekst, novellen en artikelen voor Le Moustique, evenals rubrieken in Bonnes Soirées, samen met Uderzo.

Over Pilote

Voordat we het over Pilote gaan hebben, moeten we de eerste periode even scherp stellen: u maakte een aantal scenario's, en u schreef verhalen in Le Moustique, maar nog geen stripboeken of grote stripsuksessen?
Er was toch wel iets: toen we Edifrance oprichtten namen de mensen van de Lombard-Uitgeverij kontakt met me op en daarna heb ik veel scenario's voor het weekblad Kuifje gemaakt, in het bijzonder Oumpah-Pah (Hoempa-pa, vert.) met Uderzo.

Had u toen nog geen kontakt met de tekenfilm?
Nee, nog geen enkel kontakt. Maar gedurende die Kuifje-periode heb ik ontzettend veel geproduceerd: Modeste et Pompon (Ton en Tinneke, vert.) voor Franquin, verhalen voor Tibet, De Moor, Maréchal, Macherot, Attanasio, Berckmans... nou ja, voor bijna iedereen! Een onwaarschijnlijke hoeveelheid!

We zijn nu bij het begin van Pilote aangeland...
Dat is als volgt in zijn werk gegaan: op een dag kwam Raymond Joly, hoofd van het persbureau van Radio Luxembourg en nu overleden, naar Edifrance toe want het radiostation in kwestie wilde het eksperiment wagen om een tijdschrift op te richten dat op slechts één publiciteitsmedium steunde: de radio. Er werden ons promotiemiddelen aangeboden en Joly kende de uitgevers van een dagblad in Montluçon die bereid waren er geld in te steken. Zo is Pilote toen van de grond gekomen met Joly, François Clauteaux, de verantwoordelijke man voor de spel-programma's op Radio Luxembourg, Charlier, Uderzo en ik als kerngroep. Ons principe was om bepaalde dingen te veranderen in de jeugdpers waarmee we het niet eens waren: op de eerste plaats wilden we een tijdschrift maken dat zich tot de rijpere jeugd richtte en niet tot hele jonge jeugd. Daarom hebben we een beroep gedaan op journalisten van de 'volwassen pers', van wie er velen natuurlijk afkomstig waren van Radio Luxembourg, en niet op de specialisten van de kinderpers. En er moesten nieuwe series bedacht worden: Charlier en Uderzo hebben Michel Tanguy ontworpen, Uderzo en ik moesten ook iets bedenken...

Uderzo was echt een tekenaar die van alle markten thuis was!
Toen wel, ja. We hebben toen zitten zoeken en we hebben Asterix gevonden. Ik heb al ontzettend veel over de kreatie van die strip gepraat, weet je!

Kende u Totorix van Jean Nohain en Poléon?
Absoluut niet.

En Aviorix van Cheneval?
Ook niet. Eigenlijk wilden we Reynaard de Vos maken. Maar dat was al gedaan; jammer voor Reynaard de Vos waarvan Uderzo al een paar platen getekend had... We zochten iets dat nog niemand vóór ons gedaan had, tenminste voor zover we wisten. Vandaar de Galliërs... We wisten helemaal niets van Totorix, Aviorix en de andere '-rixen' in de strip! Wanneer men de vondst heeft gedaan om alle namen op 'ix' te laten eindigen, heeft men het idee dat men een buitengewoon goede ontdekking heeft gedaan!... Nummer 0 verscheen toen, met verschillende onderwerpen en met name Asterix, die het onmiddellijk geweldig goed deed bij de lezers.

Hoe lang heeft de voorbereiding van het blad en van de nieuwe strip geduurd?

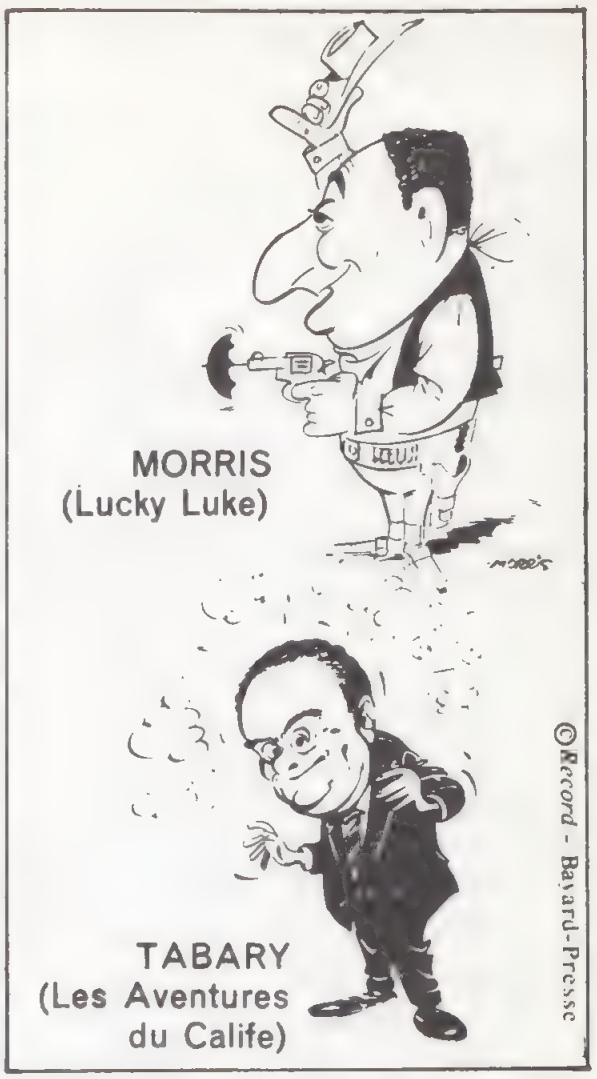

Goscinny, gezien door: Morris (Lucky Luke), Tabary (Grootvizier Iznogoedh).

Ongeveer een jaar. We moesten niet alleen het materiaal voor het blad bijeenbrengen, maar we kregen ook nog eens een hele rij deprimerende verrassingen te verwerken; de ene dag ging alles goed, maar de volgende dag liep alles in het honderd!... Ik moest ook nog eens een keertje met allerlei mensen van Radio Luxembourg gaan praten, want iedereen moest advies geven... Vandaar mijn haat tegen ronde tafels en wat dies meer zij: omdat iedereen zich verplicht voelt iets te zeggen, moet je je door een enorme massa idiote opmerkingen heenwerken, dat is volslagen nutteloos!...
Nummer 1 van Pilote is door de radio op een ongelooflijke manier gepusht; een hele dag lang maakte Radio Luxembourg reklame voor het blad, vlak voor het eerste nummer uitkwam.

Hebt u geen moeilijkheden gehad bij het samenstellen van een ploeg medewerkers?
Het was niet gemakkelijk een ploeg samen te stellen, op de eerste plaats omdat iedereen ons wantrouwde. Daarom heerste er een goede samenwerking en wij hebben besloten onze prijzen te verhogen (een van de vernieuwingen waaraan ik in dit vak heb bijgedragen): de uitgevers isoleerden ons dan ook.
Wij stonden werkelijk op de zwarte lijst en we moesten goed uitkijken dat het ons de kop niet kostte... Het meest merkwaardige was dat veel kollega's ons ervan beschuldigden dat we teveel betaalden en dat we de regels niet in acht namen! Daar stonden we toch wel een beetje van te kijken... Sommige tekenaars konden niet bij ons komen werken omdat ze door hun uitgevers direkt

bedreigd werden en ze riskeerden een goede betrekking te verliezen in ruil voor een avontuur. Het was dus uiterst moeilijk een goede ploeg medewerkers bij elkaar te krijgen. Maar toch heeft het blad van het begin af aan goed gelopen. Daarna hebben we financiële problemen gehad, omdat de verspreiding door de NMPP een volstrekt waanzinnige aangelegenheid is. We hebben onze lastgevers daarom een beetje meer armslag gevraagd. En op dat moment werden ze bang en vroegen ze ons, daarentegen, hun geld terug te betalen. We zaten dus in een katastrofale situatie, we waren verplicht het blad over te nemen zonder de bijbehorende schulden; een waarlijk genereus voorstel...
Ik wist dat Georges Dargaud, de vertegenwoordiger van Kuifje, geïnteresseerd was en er werd me gezegd dat hij het blad in leven wilde houden, terwijl andere uitgevers het alleen maar wilden kopen om het de nek om te kunnen draaien. En zo is het gebeurd: hij heeft Pilote overgenomen. Ik heb me toen een beetje teruggetrokken omdat ik niet van plan was een loopbaan te beginnen als hoofdredakteur of direkteur, maar ik ben wèl in de redaktiekommissie gebleven. Na verloop van twee jaar heeft Dargaud me gevraagd de leiding van het blad weer in handen te nemen. Op dat moment gaf hij ook de eerste albums van Asterix uit en onze lastgevers in Montluçon die niet genoeg geduld gehad hadden, zullen zich toen wel behoorlijk geërgerd hebben!... Van het eerste album was de oplage maar 6.000, maar de tweede druk was het dubbele en daarna is de stijgende lijn recht omhoog gegaan.

'Pilote' was ook een vernieuwing.
In elk opzicht. En het was een avontuur! Wij droomden er natuurlijk van om onze eigen krant te maken. En we wilden alles veranderen waarvan wij vonden dat het anders moest in jeugdbladen. In de eerste plaats uitbreiding van het lezerspubliek, een blad maken dat zich niet alleen op kinderen of tieners richt, maar ook op volwassenen. Tenslotte is men nooit te oud om te lachen.
We hebben toen een team gevormd met journalisten van de grote bladen. Ook wilde ik bepaalde taboes doorbreken en de schrijvers van het blad de mogelijkheid geven hun eigen identiteit te bepalen. In één woord, een blad maken zonder een vastgelegde formule. Routine zowel als het doen van consessies aan bepaalde modetrends ontneemt een blad elke kracht.
De manier waarop 'Pilote' op de markt is gebracht was ook nieuw: alle reclame is alleen via de radio gemaakt. Radio Luxembourg heeft vierentwintig uur per dag reclame-spotjes voor ons uitgezonden.

Over strips

Wat is volgens u de functie van de strip, en waar liggen de grenzen ervan?
Net zomin als elke andere vorm van expressie heeft de strip echte grenzen. Met strips kan je van alles doen, zelfs ze gebruiken bij het onderwijs: 'Astérix' werd in het latijn vertaald. Je kunt een stripverhaal maken met een hoog literair gehalte. De lengte van de teksten hoeft niet noodzakelijkerwijs als norm te worden gehanteerd voor wat literatuur is en wat niet. Er bestaan zeer poëtische en prachtig geschreven stripverhalen. Je kunt politiek, maatschappijkritiek en moraal in je strips stoppen. Je kunt mensen laten lachen en je kunt ze ontroeren. De enige basisregel is, dat je moet zorgen dat tekst en afbeelding elkaar volledig aanvullen.
Het grote voordeel van de strip is, dat hij door iedereen gelezen kan worden. Iedereen, jong en oud, vindt wel iets van zijn gading in een stripverhaal, of hij nu alleen maar de plaatjes mooi vindt, of het verhaal spannend vindt, of dat hij ook de meer verborgen woordgrapjes kan waarderen. Je dringt de lezer ook niet jouw tempo op, hij kiest zelf zijn tempo. Hij ontdekt plotseling iets grappigs, bladert weer even terug of leest snel door. Daardoor komt de humor in stripverhalen veel makkelijker over dan bij een film. Tati bijvoorbeeld, is geniaal in het maken van films die helemaal vol grapjes zitten, waar je vaak de helft van mist omdat het allemaal veel te snel gaat.

Het wordt wel aan de strip toegeschreven dat de mensen tegenwoordig minder gewone boeken zouden lezen. 'Het lezen van die prullen stompt de geest af en maakt de mensen lui'...
... en is verantwoordelijk voor de achteruitgang van de spelling! Maar serieus: als je tegen strips bent, dan probeer je een ontwikkeling van de middelen tot expressie tegen te gaan. Staat men ook zo afwijzend ten opzichte van film, radio en televisie? Net als bij elke andere vorm van expressie heb je ook bij strips goede en slechte. Maar een goede strip is beter dan een slecht boek.
Ik ben geen fanaticus op het gebied van strips, ik verzamel ze niet, ik ben geen lid van een stripboeken-fanclub. Ik geloof dat ik wat dit betreft objectief en helder genoeg kan oordelen. Wanneer een jochie van lezen houdt, leest hij heus nog wel andere dingen dan stripverhalen. En de mensen die niets anders dan strips lezen, zouden waarschijnlijk helemaal niets lezen als er geen strips bestonden. Mensen worden door het lezen van stripverhalen niet méér weerhouden van het lezen van gewone boeken dan door het kijken naar film of televisie.

Waardoor heeft 'Asterix' zo'n succes?
Eerlijk gezegd heb ik me dat zelf ook afgevraagd. Ik weet het niet. De mensen moeten er om lachen, dat is duidelijk. Maar waarom? Wanneer is iets een schot in de roos? Waarom neemt iedereen de uitspraak 'Ils sont fous, ces...' (Rare jongens, die...) over? We hadden die uitspraak nodig als inleiding voor een bepaald grapje en waren niet van plan hem nog een keer te gebruiken, maar als een soort toverdrankje is hij in de taal gesiepeld, en is nu zelfs te horen in het parlement.
Het is niet te voorzien welk effect een bepaald woord heeft en je kunt zoiets dan ook nooit van tevoren plannen. Alleen Fernand Raynaud was in staat om het effect van een woordje met succes te voorspellen. Als er al foefjes voor bestaan, dan kende hij ze.
Misschien klinkt het onbescheiden, maar ik denk dat wanneer ik succes heb dat komt doordat ik in staat ben mensen te vermaken. Ik ben geen moralist, ik deel geen wijze lessen uit, ik neem mezelf nooit serieus en ik houd ervan mensen aan het lachen te maken.

Op allerlei manieren wordt er naar diepere bedoelingen achter uw verhalen gezocht.
Natuurlijk. Maar dat is allemaal kletskoek. Het enige dat me bezighoudt is mensen te laten lachen. Dat is ook een kwestie van techniek. Alles draait om de manier van vertellen. Hoe komt het dat één en hetzelfde verhaal, door drie mensen verteld, de ene keer het publiek doet schaterlachen, de

Kapitein Bibobu.

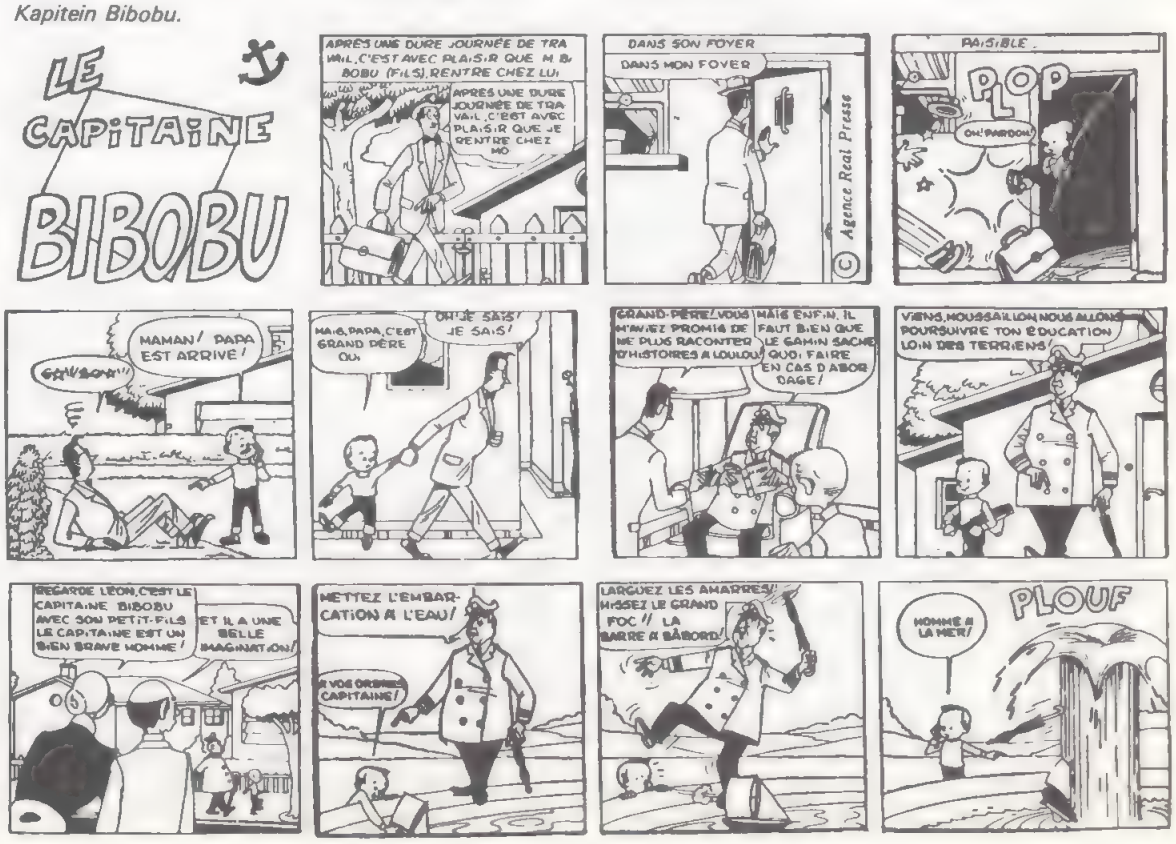
LE CAPITAINE BIBOBU
APRES UNE DURE JOURNÉE DE TRAVAIL, C'EST AVEC PLAISIR QUE M. BIBOBU (FILS), RENTRE CHEZ LUI
DANS SON FOYER
DANS MON FOYER
© Agence Real Presse
PAISIBLE
PLOP
OH! PARDON!
MAMAN! PAPA EST ARRIVÉ!
GNIAOU!!!
MAIS, PAPA, C'EST GRAND PÈRE QUI
OH! JE SAIS! JE SAIS!
GRAND-PÈRE, VOUS M'AVIEZ PROMIS DE NE PLUS RACONTER D'HISTOIRES À LOULOU!
MAIS ENFIN, IL FAUT BIEN QUE LE GAMIN SACHE QUOI FAIRE EN CAS D'ABORDAGE!
VIENS, MOUSSAILLON NOUS ALLONS POURSUIVRE TON ÉDUCATION LOIN DES TERRIENS!
REGARDE LÉON, C'EST LE CAPITAINE BIBOBU AVEC SON PETIT-FILS LE CAPITAINE EST UN BIEN BRAVE HOMME!
ET IL A UNE BELLE IMAGINATION!
METTEZ L'EMBARCATION À L'EAU!
À VOS ORDRES, CAPITAINE!
LARGUEZ LES AMARRES! HISSEZ LE GRAND FOC // LA BARRE À BÂBORD!
HOMME À LA MER!
PLOUF

andere keer de mensen laat glimlachen en de derde keer slechts een beleefde stilte laat vallen?
In feite werd 'Asterix' in twee uur bedacht: 'Waarom zouden we niet eens iets over Galliërs bedenken? Dat zou misschien best grappig zijn'. Maar Fransen willen altijd tekst en uitleg krijgen. Als ze lachen, willen ze altijd weten waarom. Daardoor ontstaan soms rare situaties. Tot elke prijs willen ze verklaren waarom Uderzo dit of dat getekend heeft en waarom ik nu juist dat woord en geen ander gebruikt heb. Dan gaan we er tegen in en zeggen dat we zelf toch wel het beste weten of zo'n verklaring goed of fout is. Maar nee, dat schijnt niet zo te zijn. Tenslotte zouden we zelf onze verborgen bedoelingen niet kennen.
Laatst werd ik geïnterviewd door de Italiaanse televisie voor een programma over mijn vriend Sempé. Ze wilden me koste wat het kost laten zeggen dat wij binnen deze maatschappij onderdrukt werden. Ik was zo dom te antwoorden dat gezien het feit dat wij het werk doen dat we leuk vinden, genoeg geld hebben om mee rond te komen en tijdens het spitsuur niet met de metro hoeven, het niet eerlijk zou zijn de mensen te laten geloven dat wij slachtoffers van onderdrukking zouden zijn, wat niet wegneemt dat er binnen deze maatschappij wel degelijk onderdrukt wordt. Afschuwelijk! Ik had in één klap mijn hele image van de moralist, de grote denker weggevaagd. Dat was een schande!

Een nieuwe 'Asterix' betekent altijd weer een feest voor de liefhebbers. De strip is zelfs in het Fins en het Japans vertaald. Vindt u succes iets plezierigs?
Je moet wel ontzettend populair zijn voordat succes hinderlijk gaat worden. Wanneer iemand me om een handtekening komt vragen wordt wel eens gezegd: 'Tja, dat is nu eenmaal de prijs voor het succes.' Maar dat is helemaal niet waar. Dat soort dingen is juist plezierig. Laatst verzuchtte een van mijn medewerkers die kort tevoren op de televisie was geweest, dat hij op straat herkend was en ik weet niet hoeveel handtekeningen had moeten uitdelen. 'Ik werd zomaar lastig gevallen', zei hij tegen me. 'Wat doet u nou in zo'n geval?' 'Ik? Nou, net als u er blij mee zijn.' Dat vind ik altijd prachtig, die verhalen van 'Het is verschrikkelijk, als ik in een restaurant kom dan herkent de eigenaar me, geeft me de beste tafel, een speciale schotel die niet op de kaart voorkomt en dringt er bij me op aan dat ik het drankje proef dat hij bewaart voor speciale gelegenheden.' Zoiets is inderdaad wel verschrikkelijk hoor!
De werkelijke prijs die je voor het succes moet betalen, de afgunst, is veel moeilijker te verdragen. Iemand zei eens tegen me: 'Je zult voor je succes moeten betalen.' Ik heb er inderdaad een hoge prijs voor moeten betalen. Van beledigende brieven tot anonieme telefoontjes. Vooral binnen mijn eigen vakkring zijn de reacties zeer hard geweest. In Frankrijk zijn ze kennelijk helemaal niet zo gek op mensen die succes hebben. Ik hoef helemaal niet van alle kanten te worden toegejuicht, maar ik heb wel het gevoel dat ik veel voor het stripwezen gedaan heb. Na een tijd ging ik er heel fel op reageren. Dat is nu wat minder geworden. Er is toen de grote golf van kollektieve hysterie gekomen, in de zomer van 1965. Intussen was men aan een oplage van 300.000 gekomen, dat was al een groot sukses. Maar in 1965 is het 'fenomeen', zoals men dat noemt, geboren...

Waaraan schrijft u het 'fenomeen' toe?
Alleen aan het feit dat het de mensen doet lachen. Aan niets anders: alle andere verklaringen korresponderen niet met de werkelijkheid, hebben er niets mee te maken! Men heeft mij allerlei bedoelingen in de schoenen geschoven, men heeft mij van allerlei schandalige dingen beschuldigd en men heeft mij met name politieke bedoelingen aangewreven, terwijl ik helemaal niet aan politiek doe... Waaraan moet ik het sukses toeschrijven? Ik heb het geluk gehad dat ik een bepaald punt bereikte met iets dat de mensen op de een of andere manier iets zegt, dat is alles.

Maar het sukses van uw strip is gedeeltelijk het sukses van De Strip geweest.
Ja. De mensen zijn ineens over Asterix gaan praten. In de zomer van 1965 was ik in Biarritz en ik herinner me dat ik een paar mensen op straat hoorde zeggen: Rare jongens, die Romeinen! en andere zinsneden uit Asterix. Ik dacht: het is ongelooflijk! Hier gebeurt iets! Op dat moment begonnen volwassenen de albums te kopen, ze kochten ze voor zichzelf en ze gaven ook toe dat ze de albums lazen. Er ontstond een Asterix-mode; er werd overal over gesproken, in de kranten, op de radio, op de televisie en dat is een van de redenen waardoor De Strip in de mode is gekomen, gemeengoed is geworden.

Er zit onmiskenbaar wat snobisme in...
Natuurlijk. Weet je, snobisme is het gevaarlijkste dat er is. Ik ben er nooit een aanhanger van geweest, omdat het automatisch op zekere dag datgene afkraakt wat het de vorige dag nog adoreerde. Toen ik zag dat er een hoop snobisme bijkwam, werd ik daar erg bezorgd door, want ik zag al aankomen waartoe dat zou leiden. En daar hebben we niet lang op hoeven wachten... En vervolgens roept snobisme tegensnobisme op, dat snobisme is van de bovenste plank: nu is er weer een snobisme dat Asterix verdedigt en dat weer te niet gedaan zal worden door een nieuwe golf van minachting!... Maar ja, dat heeft weinig met de essentie te maken. De essentie is voor mij in de eerste plaats dat ik er zin in heb een verhaal te vertellen en de mensen aan het lachen te brengen. Dat blijft toch, volgens mijn eenvoudige opvattingen, het werk van de humorist.

Maar er zijn toch een heleboel manieren om de mensen te laten lachen, niet?
Natuurlijk, maar dit is mijn manier.

Inderdaad, u hebt niet de gemakkelijke manier gekozen: u laat de mensen niet lachen door ordinaire woorden of gebeurtenissen...
Men kiest de vorm om de mensen te laten lachen niet: men heeft een vorm en zo uit men zich. En des te beter als die manier goed werkt. Ik heb niet bewust aan deze vorm de voorkeur gegeven boven een andere.

Bent u zich er bij het schrijven van een verhaal van bewust dat het op verschillende niveaus gelezen kan worden?
Natuurlijk, want ik schrijf de verhalen met opzet op meer dan één niveau.

U denkt dus dat een kind en een volwassene uw verhaal elk op zijn eigen manier kan lezen?
Wanneer ik het heb over het lezen op verschillende niveaus, bedoel ik daarmee de opeenhoping in één plaatje van meerdere gags boven elkaar, zonder onderlinge band. Ik denk nu helemaal niet aan de leeftijd van mijn lezers. In de eerste plaats omdat niemand weet wat een kind boven de 10 leuk vindt; en beneden de 10 jaar, dat is een ander vak dan het mijne, dat is ongelooflijk moeilijk. Maar boven de 10 jaar zijn er al heel bijdehante knaapjes die ontzettend veel begrijpen, met een verschrikkelijk gevoel voor humor. Verder, dat begrijp je, ga ik niet terug tot de prehistorie en de kinderen zijn zeer goed op de hoogte van de dingen waarover ik het heb: als ik een aktueel grapje maak, is de kans groot dat het kind dat begrijpt. Bijvoorbeeld, kinderen zijn tegenwoordig op de hoogte van de verkiezingen. Toen ik nog een kind was, wisten we daar niets van af; men wist hooguit dat er een president bestond en daar hield het mee op. Tegenwoordig kennen alle kinderen Giscard d'Estaing; ik zal je zeggen dat toen ik tien jaar was, de minister van financiën me een zorg kon zijn. Nu is dat niet meer zo... Dat maakt het allemaal veel eenvoudi-

C'EST DINTO CHON CHEVAL
CE JU BANG DUR LA SELLE
IL EST PASSE PAR ICI VOILA DES TRACES
PEUT ETRE VEST IL DIE BLESSE
HEM! J'EN DOUTE REGARDEZ
UN COYOTE
Het goud van oude Lender, een Jerry Spring-verhaal waaraan Goscinny heeft meegewerkt.

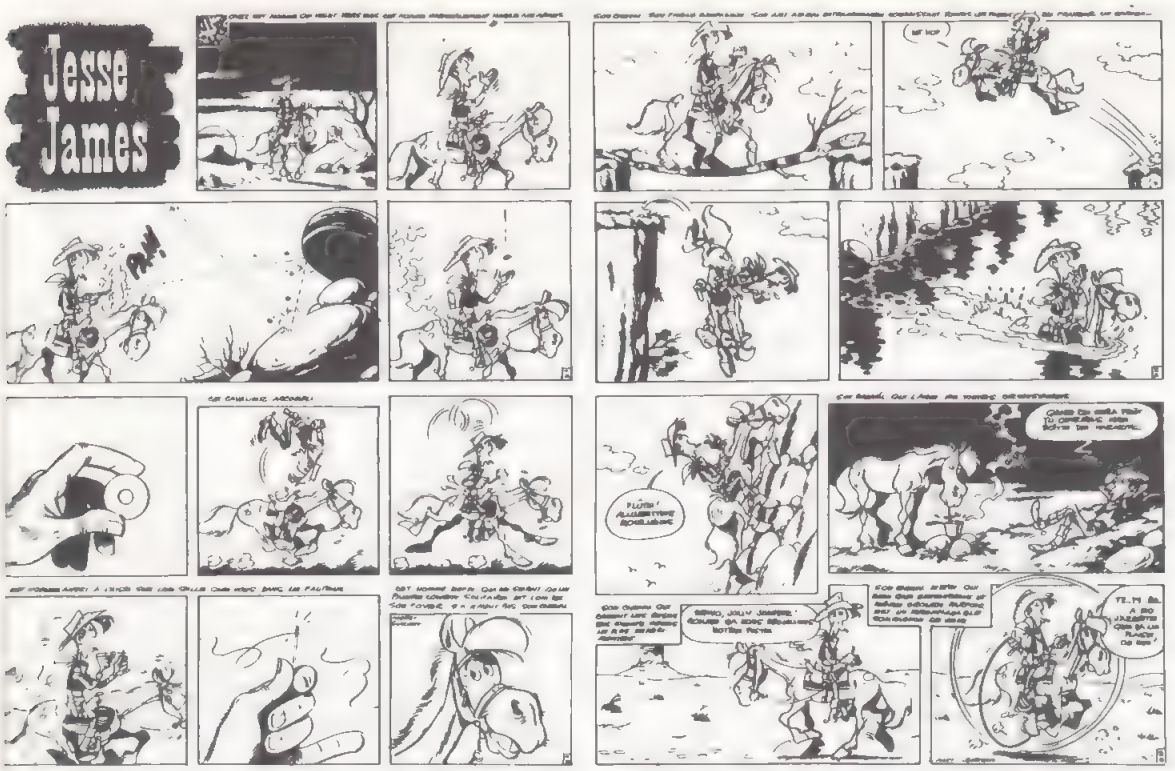

ger dan men denkt. En zo was het ook met de schepping van Asterix: heel wat mensen denken dat hij het gevolg is van 'n marktonderzoek dat wij gehouden hebben naar de politieke omstandigheden en de geestesgesteldheid van onze tijdgenoten enzovoort... Daar klopt helemaal niets van! We zijn er van uit gegaan dat het lollig is om Romeinen en Galliërs te nemen, twee tegengestelde groepen. Omdat de Galliërs geringer in aantal zijn en minder sterk geven we ze een druide die een toverdrank maakt... En dat is de hele basis, zonder allerlei vooropgestelde bedoelingen.

'Asterix', bent u dat eigenlijk niet zelf, hier en daar?

Natuurlijk leg je altijd wel iets van jezelf in zo'n hoofdfiguur. Alleen hier en daar. Nikolaas (Le petit Nicolas) leek helemaal niet op mij, terwijl zijn vriendje *Alex* wel op me leek toen hij aan de geur van chocoladekoekjes zat te denken. En zo lijk ik om beurten wel op iemand in zo'n stripverhaal. Afkeer van geweld heb ik zowel met Asterix als met Lucky Luke gemeen. Daardoor komt het dat ik me er toe verplicht heb hun problemen op te lossen zonder de grote boosdoener te doden. Die boosdoener is trouwens daarbij ook altijd heel stom, want ik heb een hekel aan kwaadaardigheid. In onze tijd is kwaadaardigheid een beetje in de mode. Het kost mensen ontzettend veel moeite om tegen iemand te zeggen dat ze hem geweldig vinden. Stommiteit irriteert me, maar och, iedereen doet wel eens stom in de ogen van een ander. In mijn boeken wint de slimheid het meestal van de brute kracht, ten eerste omdat ik zelf niet erg potig ben, vervolgens omdat ik een grote bewondering koester voor intelligentie, en tenslotte omdat slimheid veel amusanter is. Het is makkelijk om Obelix maar zijn gang te laten gaan.

Uw individualisme in hart en nieren blijkt ook wel uit 'Asterix'.

Ja, ongetwijfeld. Ik voel me helemaal niet op m'n gemak in de krantenwereld. Misschien komt dat door m'n beroep. Wanneer je bezeten bent van een ideologie, een politiek standpunt, het doet er niet toe welk, ben je niet echt vrij meer. Vrijheid houdt voor mij in dat ik alles op de hak kan nemen. Ik verloor wel bijna mijn gevoel voor humor tijdens die toestanden bij 'Pilote' in mei 1968. Ze eisten medebeslissingsrecht. Wat kon ik daar nou op zeggen. Ik heb ze keer op keer gevraagd om naar de redactievergadering te komen, maar ze hebben er geen een keer hun gezicht laten zien. Ze hebben een afkeer van geld en van deze consumptiemaatschappij. Moest ik ze soms zeggen dat de enige keren dat ze me wilden spreken het altijd over de centen en over de auteursrechten ging? Op het laatst ben ik kwaad weggelopen.

Zou u ander werk kunnen doen dan wat u doet?

Nee. Dat is wat beangstigend, maar dat geeft niet. Er wordt wel eens gezegd dat humoristen in feite depressief zijn, maar dat is niet waar. Ze zijn vrolijker dan andere mensen. Maar ze zitten wel altijd en eeuwig in angst. Mensen aan het lachen maken, wat een vak! Waarmee, en hoe? Je moet maar afwachten of het aanslaat. Je leeft in de angst dat het niet zal lukken. Wanneer ik met de directeur van een krant of met een producer aan het onderhandelen ben over de prijs en over het contract, probeer ik de verstandige zakenman uit te hangen, maar in m'n achterhoofd denk ik dan: Wat zit ik hier eigenlijk aan die man te verkopen? Ik heb hem helemaal niets te bieden.

En film en televisie?

Televisie zou bij uitstek een mogelijkheid tot expressie kunnen bieden, maar die kruideniersmentaliteit daar ontmoedigt me zo. Zodra je één of ander voorstel hebt, komen ze meteen met stapels voorwaarden en bepalingen aanzetten om je uit te leggen dat je het allemaal wel op je buik kunt schrijven. De film trekt me wel erg aan. Maar ik ben bang dat mijn soort humor te duur is voor film. Als je een strip maakt zit je je nooit af te vragen of de dingen die je laat gebeuren je budget niet te boven gaan.

Hoe slaagt u erin al uw werk goed te organiseren, uw stripwerk, uw werk als hoofdredakteur, enzovoort?

Dat is natuurlijk niet eenvoudig, maar ik ben toch wel voldoende georganiseerd. Om te beginnen, als ik een strip schrijf, schrijf ik eerst een zeer gedetailleerde synopsis, waar alles in staat. Als ik dat eenmaal gedaan heb, is de pagina-indeling voor mij veel gemakkelijker, dat gaat dan veel sneller. Ik heb mijn eigen systeem, d.w.z. ik teken een ruwe pagina-opzet waarin ik de indeling onderbreng, de dialoog, enzovoort... Als ik een symopsis van Lucky Luke of Asterix maak, denk ik nergens anders aan.

Met Iznogoud ligt het anders: ik maak dan direkt een getekende indeling. Ik moet zeggen dat een groot deel van dat werk tot stand gebracht wordt op zaterdagen, zondagen en feestdagen; de weekdagen worden voornamelijk in beslag genomen door werk aan Pilote en andere uitgaven van Dargaud. Behalve als ik met een nieuwe synopsis bezig ben: dan trek ik me helemaal terug uit het werk aan Pilote gedurende de tijd die ik voor de synopsis nodig heb.

U wisselt uw verhalen af?

Er bestaat een planning, die ik vagelijk probeer te respekteren. Een feit is dat ik nooit te laat ben. Ik word gewaarschuwd als Uderzo of Morris een nieuw scenario nodig hebben en dan begin ik er aan. Dat is alles. Ik wil geen planning op lange tremijn: dat werkt demoraliserend! Men waarschuwt me als het tijd wordt en ik neem er de tijd voor die er voor nodig is. Het idee dat alles op een bepaalde datum klaar moet zijn spoort me aan bij het werk.

Hoe werkt u samen met de tekenaars?

Om te beginnen gaan we samen praten. Daarna schrijf ik mijn synopsis, die ik naar de tekenaars stuur voor raadgevingen en aanvullingen. Dan maak ik de paginaindeling, die ik in porties opstuur, meestal met vier platen tegelijk. Maar als ik me dood zou willen werken, zou ik de paginaindeling van een heel album in één week kunnen maken!

Waren het in het algemeen de tekenaars zelf die u om scenario's verzochten?

Over het algemeen wel, ja. Bij Kuifje was het de hoofdredakteur André Fernez, maar ook waren er tekenaars die mij rechtstreeks vroegen: Franquin bijvoorbeeld.

Heeft u wel eens iemand een scenario geweigerd?

Ja, ik heb altijd geselecteerd: men heeft me ook wel gevraagd scenario's te schrijven voor tekenaars wier stijl ver van de mijne verwijderd lag of men vroeg me dingen te maken die helemaal buiten mijn mogelijkheden vallen. Ik had het daarnet over Oom Wim: ik zie me bijvoorbeeld nog niet elke week een Oom Wim-verhaal schrijven!

Hoe slaagt u er telkens weer in om nieuwe ideeën te vinden?

Het is m'n vak, daarvoor ben ik nou beroeps. Sommige mensen zeggen 'afschuwelijk om het als beroep te doen', maar ik vind het heerlijk! Wat is er mooier dan als professionele knutselaar je plots in elkaar te kunnen draaien? Nu ik dit gezegd heb: dat steeds weer moeten zoeken naar nieuwe dingen is soms wel beklemmend. Dan vraag ik me af waar ik 'n volgend verhaal vandaan moet halen. Maar gezien het feit dat ik me dat nu al 33 jaar lang afvraag begin ik zo langzamerhand mijn angst onder de duim te krijgen!
Toen ik m'n eerste scenario had geschreven werd me gevraagd of het me zou lukken 'n tweede te maken. Toen dat af was zei men: 'Niet kwaad, maar het vorige was beter'. Het nieuwe wordt altijd slechter gevonden dan het voorafgaande. Ik moet indertijd wel héél goed begonnen zijn dat ik me nu nog steeds kan handhaven!

Over Goscinny

Men heeft van u een dolle nationalist willen maken...
Een xenophobe en ultra-chauvinistische nationalist, ja. Omdat ik altijd in het buitenland heb gewoond, ken ik het chauvinisme en de xenophobe goed... Er is trouwens nog meer: ik ben een walgelijke rascist! Maar dat heb ik niet genomen, ik beschouw het als de meest grove belediging die er bestaat. Dat moeten ze me nooit recht in het gezicht zeggen, anders sla ik er direkt op! Ik, een rascist! Terwijl een groot deel van mijn familie omgekomen is in de ovens van de concentratiekampen! Ik heb nooit enig onderscheid gemaakt op grond van kleur, ras of godsdienst. Ik zeg niet: ik hou van zwarten, roden en gelen. Ik zie geen kleur, wat dat betreft ben ik kleurenblind!

U gaat door voor een harde werker...
... Maar in feite ben ik een luilak die tot zijn spijt veel moet doen. Voor mij geldt alles wat niet valt onder het uitbroeden van nieuwe ideeën en schrijven, niet als werk. Tekenaars ontvangen, praten, met m'n uitgever en dit of dat regelen, Ik heb een ontzettende hekel aan al die dingen. Wanneer het lijkt alsof ik zit te niksen ben ik pas echt aan het werk, als ik speel met m'n dochtertje, als ik kruiswoordpuzzels aan het maken ben, of als ik gewoon maar op bed in het niets lig te staren. Uitbroeden van ideeën, hopen dat ze in je opkomen, ja, dat is pas werken.
Ik zit altijd lang aan iets te sleutelen en bij te schaven. De teksten voor Nikolaas heb ik wel een keer of vier, vijf herschreven. Dat is een soort bijgeloof van me geworden. Laatst heb ik het begin van een scenario geschreven. En, zonder valse bescheidenheid, ik ben er zeker van dat daar een werkelijk schitterend stukje film van een minuut of zeven van te maken is. Maar verder? Het is me nog niet gelukt om er mee door te gaan. Misschien als ik met lange tussenpozen eraan werk...

Wat boeit u nog meer, naast uw beroep?
Mijn werk is mijn grote passie, ik heb geen andere nodig. Ik doe niet aan sport. Ik houd niet van het buitenleven, en als ik op het platteland ben, dan verveel ik me. Al die beesten, die muggen, honden en konijnen die je daar het leven zuur maken! Laatst heb ik erg genoten van een boek over een jong stel dat naar Ibiza was gegaan om daar dicht bij de natuur te leven. Dat was allemaal heel mooi. Ze maakten zelf hun kleren. Ik weet haast wel zeker dat ze die kleren niet naaiden met uit bot gemaakte naalden. En toen ben ik eens nagegaan wat er zoal voor nodig is om hen in staat te stellen zo te leven. Alleen al voor een naald: ijzerertsmijnen, mijnwerkers, hoogovens, metaalbewerkers. En dat allemaal opdat zij hun eigen kleren kunnen maken.
Ik houd van steden, van tijd tot tijd reizen maken. Ik vind het fijn om thuis te zijn bij mijn vrouw en bij mijn dochtertje, dat dezelfde behoefte heeft om mensen aan het lachen te maken als ik. Ik houd ervan om vrienden op te zoeken, te lezen, naar de bioscoop te gaan. Allemaal weinig spectaculair.

En uw voorkeur om mensen te laten lachen? Toen u nog een kind was, was u toen de 'clown' die zijn makkertjes aan het schateren bracht?
Absoluut: al vanaf mijn geboorte vind ik het heerlijk de mensen aan het lachen te brengen! Ik ben een echte clown geweest, een komiek, naar het schijnt. En omdat ik een lollig hoofd had, was het nooit moeilijk om mijn vriendjes aan het lachen te brengen.

Heeft u er behoefte aan om op te vallen?
Ja, zoiets is het wel: de behoefte om op te vallen, om bewonderd te worden, om geliefd te zijn... Misschien is het een vorm van aanstellerij; maar het is waar dat ik die behoefte heb. Ongetwijfeld om mijn verlegenheid te kompenseren. Want ik ben ontzettend verlegen...

Dat gaat vaak samen: verlegenheid en de behoefte om op te vallen. Bent u nu nog steeds zo?
O, dat is wel in orde gekomen, weet je... Maar de reputatie van de kleine grapjas heb ik gehouden: er zijn een hoop mensen die mij alleen maar uitnodigen om mij mijn rol te laten spelen van de kleine komiek en mij de gasten te laten amuseren met mijn kunstjes! Ik heb daar een hekel aan gekregen en omdat ik toch al geen man van de wereld was, kom ik nu bijna nooit mijn huis meer uit... Op dezelfde manier heb je gedurende een bepaalde tijd de mode gehad van de 'everzwijnen-eet-feestjes': men wilde ons, Uderzo en mij, daar persé bij hebben en men vond zichzelf vreselijk grappig en men dacht dat men ons een geweldig plezier deed door ons everzwijnen voor te zetten! Nou, ik vond het walgelijk. Wij houden helemaal niet van everzwijn! Nee, het was werkelijk nodig om daar paal en perk aan te stellen...

In uw privé-leven, als u met uw vrouw bent, bent u dan ook een kleine komiek?
Je weet, ik ben erg laat getrouwd. En, toen ik haar ontmoette, wist mijn vrouw helemaal niet wat voor werk ik deed: wat was dat ontzettend rustgevend! Het paradijs! Maar nu is zij er toch ook van op de hoogte en ze houdt veel van mijn werk. Maar ik kan niet zeggen dat ze helemaal objektief is ten aanzien van mij!

Bent u al met al wel een gelukkig mens, die angst dat het eens mis zal gaan niet meegerekend?
Ja. Ik ben vooral bevoorrecht omdat ik van datgene wat ik het liefste doe mijn vak heb kunnen maken. Ik heb niet het idee dat je het geluk kunt dwingen. Er zijn mensen wie het lot gunstig gezind is, en ik ben er één van. En wanneer ik me soms chagrijnig of geërgerd voel, hoef ik alleen maar vijf minuutjes terug te denken aan die tijd in Brooklyn. En ik kan me dingen van vroeger altijd heel duidelijk voor de geest halen.

Iznogoedh

L'ILE DES GÉANTS

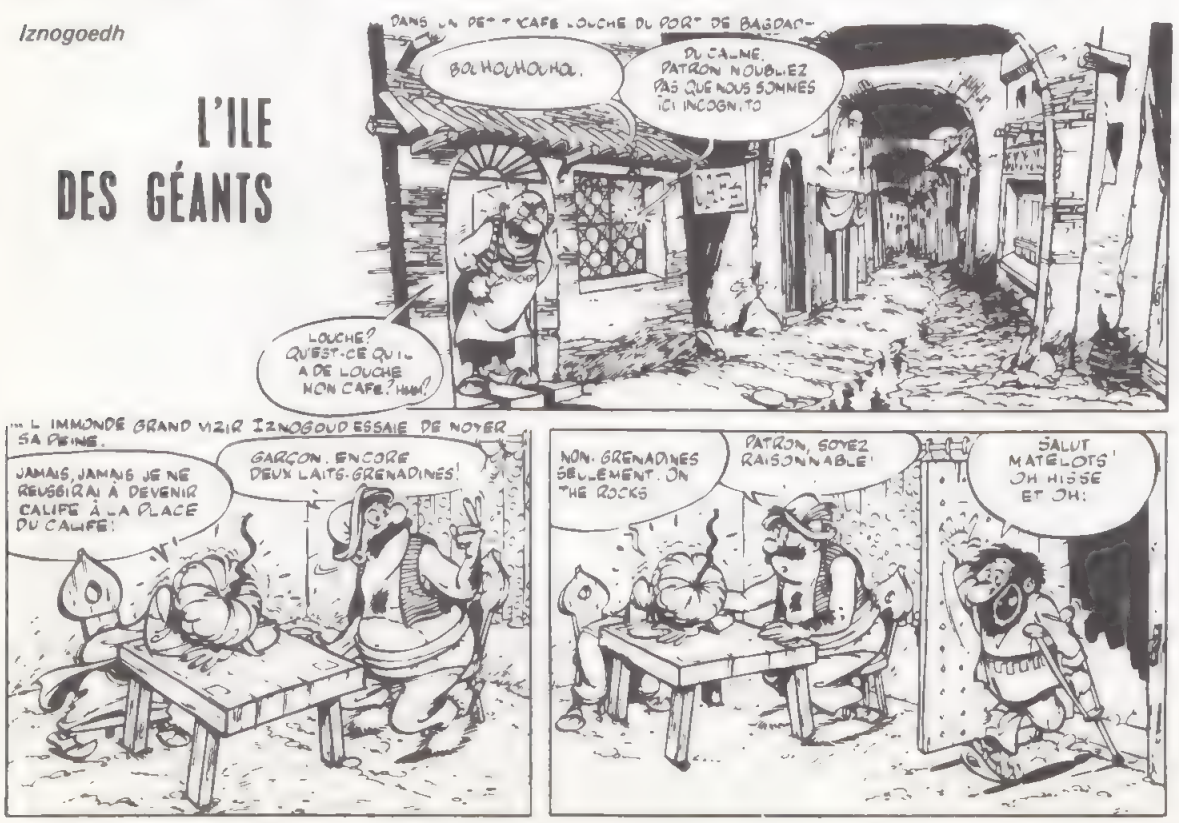
DANS UN PETIT CAFE LOUCHE DU PORT DE BAGDAD...
BOUHOUHOUHOU.
DU CALME, PATRON N'OUBLIEZ PAS QUE NOUS SOMMES ICI INCOGNITO
LOUCHE? QU'EST-CE QU'IL A DE LOUCHE MON CAFE? HMM?
LE GRAND VIZIR IZNOGOUD ESSAIE DE NOYER SA PEINE.
JAMAIS, JAMAIS JE NE REUSSIRAI À DEVENIR CALIFE À LA PLACE DU CALIFE!
GARÇON, ENCORE DEUX LAITS-GRENADINES!
NON. GRENADINES SEULEMENT. ON THE ROCKS
PATRON, SOYEZ RAISONNABLE!
SALUT MATELOTS! OH HISSE ET OH!

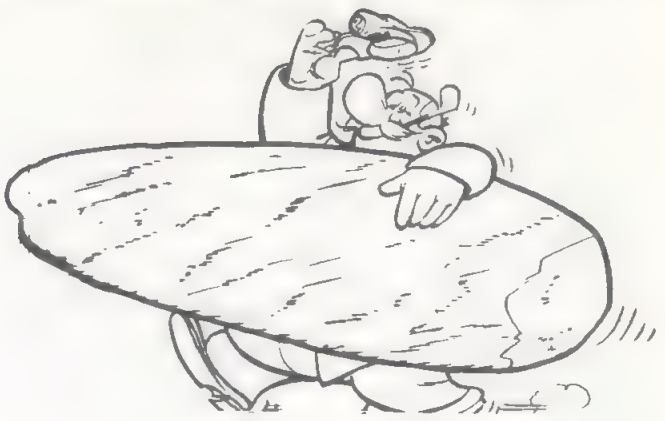

STRIP: OBÉLISC'H

Begin februari 1963, in nr. 172, dook voor het eerst in het Franse stripblad Pilote een naamloos stripje op. Wie het tekende was wel duidelijk: Albert Uderzo. Wie de hoofdpersonen waren was ook niet moeilijk te raden: Goscinny en Uderzo zelf! Beiden deden in die tijd voor Pilote enorm veel werk. Van Uderzo werd de reeks Belloy (in het Nederlands Robber en Baas Bijl) herdrukt, terwijl hij ook verantwoordelijk was voor de tekeningen van Michel Tanguy en Asterix. Goscinny schreef Asterix, Le Petit Nicolas en zou al gauw starten met Iznogoud.

Na een paar weken van telkens één strookje, telkens weggemoffeld ergens op een redaktionele pagina, kreeg de strip een naam: Obelisc'h (spreek uit Obelisk). ook werd duidelijk waarom het in de strip ging: een nazaat van Obelix speelde de hoofdrol!

Na 15 afleveringen kwam de strip tot een onverwacht en abrupt einde. Na die tijd is Obelisc'h nog enkele keren in Pilote opgedoken, bij aankondigingen van artikelen in de nrs. 188, 189 en 190, maar tot een afronding van de strip is het nooit gekomen.

HvdB

obélisc'h
HET IS ALWEER EEN TIJDJE TERUG, DAT TWEE VAN ONZE MEDEWERKERS IN EEN KLEIN BRETONS HAVENSTADJE VAREN EN DAAR OP HUN GEMAK LANGS DE KADE LOPEN
TOEN
KIJK DAAR!
HMMM?
DAT BESTAAT NIET!!
ONGELOOFLIJK!
WAT EEN MERKWAARDIGE GELIJKENIS! WAT EEN TOEVAL!
TOEVAL? MISSCHIEN, NIET... KOM, ERACHTER AAN!

© 1963-1980 Ed. Albert René / Uderzo - Goscinny

?!?
VOUS N'AVEZ PAS VU MON MENHIR !

MET HOOG WATER MOET IK WEG Z'IJN, EN DIE KIST MOET NOG AAN BOORD !
IK KAN HET OOK NIET HELPEN DAT DE KRAAN STUK IS !

DAT REGEL IK WEL EVEN !

WAAR MOET IK DIT PAKJE NEERZETTEN ?
IN... IN HET RUIM, ALSTUBLIEFT !
VALPAR
3

HEB JE Z'N KRACHT GEZIEN ? DOET JE DAT NIET AAN IEMAND DENKEN ? IK BEGIN ME AF TE VRAGEN
LATEN WE HEM NIET UIT HET OOG VERLIEZEN H'J GAAT DAAR DAT RESTAURANTJE BINNEN

VASTE PRIK ?
VASTE PRIK .

...EVERZW'IJN !
PRRROMF !
4

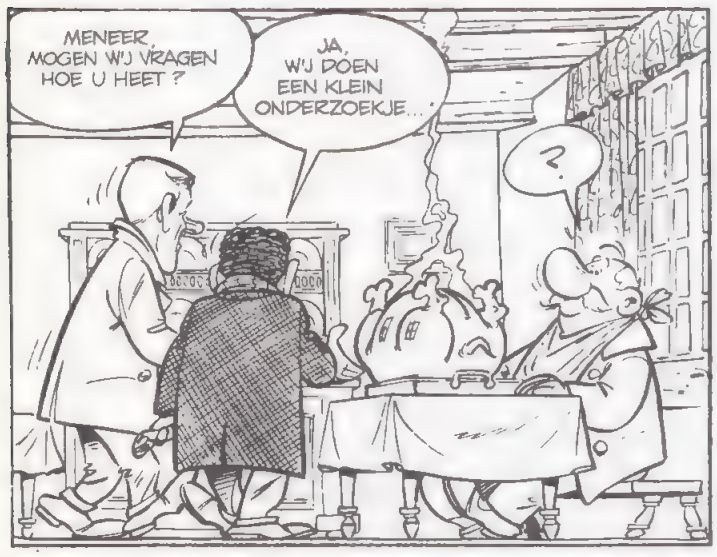
MENEER, MOGEN W'IJ VRAGEN HOE U HEET ?
JA, W'IJ DOEN EEN KLEIN ONDERZOEKJE...
?

NATUURL'IJK .. MIAM... GLOEP ! IK HEET OBÉLISC'H... SMAK... ZEG MAAR OBÉLISQUE, DAT IS MAKKEL'IJKER... MIAM...
RARE JONGENS, DIE PARIJZENAARS.

OBÉLISC'H !
W'IJ W'IJ KENNEN EEN VAN UW VOORVADEREN... EEN GOEDE VRIEND VAN ONS !
HELE RARE JONGENS, DIE PARIJZENAARS !
MIAM! MIAM!
SCROTCH!
SCROUTCH!
5

IK HEB B'IJ M'IJ THUIS EEN OUDE TEKENING WAAROP ZE HET OVER VOORVADEREN HEBBEN. IS DAT IETS VOOR U ?
OH JA ! OH JA !

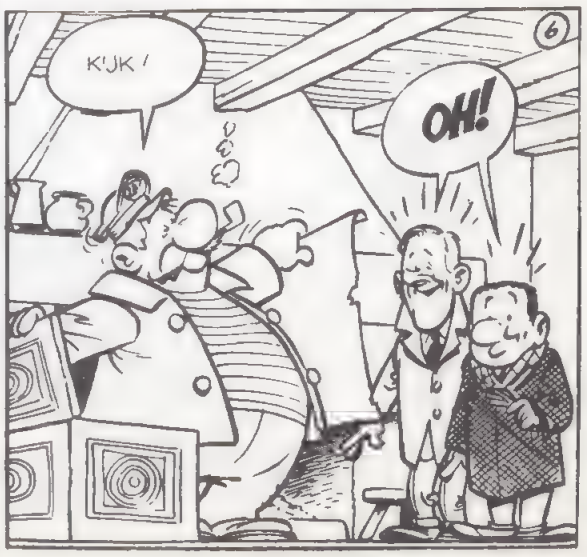
6
K'IJK !
OH!

OBELISC'H

8

7

OBELISC'H
le Gros Malouin

VRIEND VAN SURCOUF
DE KEIZER ZEI TEGEN HEM:
"IK BEN TEVREDEN OVER U EN HOU OP MET ETEN ALS IK TEGEN U PRAAT!"
EEN VAN Z'IJN OVERWONNEN VIJANDEN VERKLAARDE:
"WAT 'N 'OTTIGE PECH DAT WE ALWEE' Z'IJN KOE'S K'UISTEN!"

6

OBELISC'H le Sanglier

MEITGEZEL VAN DUGUAY-TROUIN.
KAPER DES KONINGS. EEN VAN Z'IJN OVERWONNEN VIJANDEN VERKLAARDE: *"WE HEBBEN HA'D OP ONS DONDE' GEK'EGEN!"*

5

OBELISC'H Comte de Bretagne

WERD BEROEMD DOORDAT H'IJ IN Z'N EENTJE DE EERSTE SLAG B'IJ MARIGNAN WON (1514)

4

OBELISC'H
Seigneur de Menhir

DEED MET Z'IJN VRIEND DU GUESLIN MEE AAN DE HONDERDJARIGE OORLOG H'IJ VERKLAARDE ONDERMEER.
"RARE JONGENS, DIE ENGELSEN!"

EROP AF? ER OP AF?

FAMILIEWAPEN.
EVERZWIJN
OP GEKLOPT FOND

3

OBELISQUE le Preux

OVERLAADDE ZICH MET ROEM TIJDENS DE KRUISTOCHTEN. VERBAASDE Z'IJN VRIENDEN DOOR BIJ TERUGKOMST VEERTIEN EVERZWIJNEN TE VERSLINDEN.

2

OBELISQUE-Martead

VOCHT B'IJ POITIERS ONDER BEVEL VAN KAREL MARTEL GING Z'IJN MANNEN VOOR IN DE AANVAL MET DE SINDSDIEN LEGENDARISCHE KREET. EROP AF? EROP AF? SMEEKTE Z'IJN V'IJAND TEVERGEEFS NIET WEG TE GAAN.

1

OBELIX

GALLISCHE VECHTERSBAAS
MAKER VAN MENHIRS
STICHTER VAN DE
DYNASTIE.

?

DAT IS GEWELDIG! DUS U BENT EEN RECHTSTREEKSE AFSTAMMELING VAN OBÉLIX ?
DE VRIEND VAN ASTÉRIX ?
PRECIES!

U MÓET MET ONS MEE NAAR LUTETIA! ANDERS GELOVEN ZE ONS NOOIT!
NAAR PARIJS BEDOELT HIJ
NAAR PARIJS?

GOED! IK ZAL M'N SPULLEN EVEN PAKKEN!...
EN IK HAAL VAST EVEN MIJN MOOIE NIEUWE AUTO!
WAT ZULLEN ZE VERBAASD ZIJN BIJ PILOTE! ZE BEWEREN TOCH ALTIJD DAT WAT WIJ VERTELLEN MAAR VERZINSELS ZIJN!

WAAR BLIJFT HIJ NOU?
DAAR IS IE!

WAAR LAAT IK MIJN SPULLETJES?
OP HET DAK MAAR PAS OP DAT DE LAK VAN MIJN MOOIE NIEUWE AUTO NIET BESCHADIGD WORDT!

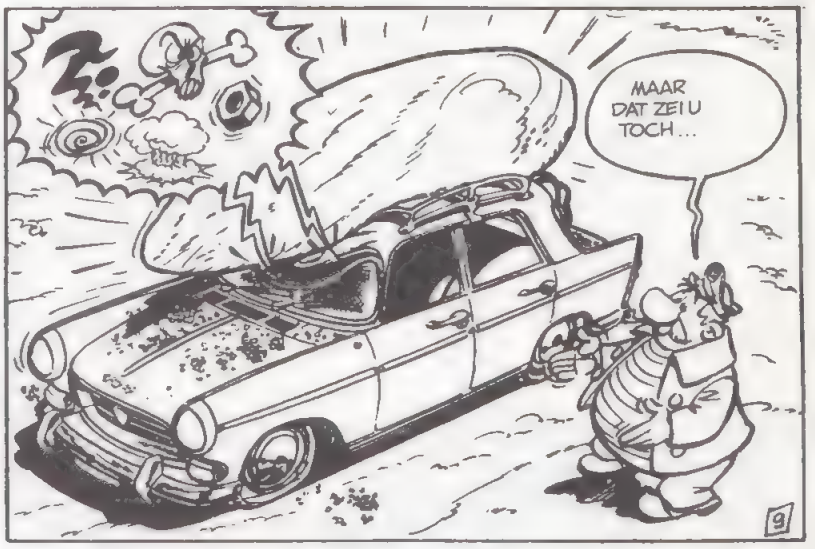
MAAR DAT ZEI U TOCH...
9

GAAT GAAT DIE MENHIR OOK MEE ?
JA! IN ONZE FAMILIE REIZEN WE NOOIT ZONDER MENHIR! DA'S VOOR ONS EEN SOORT KLAVERTJE VIER!
EEN SPLINTERNIEUWE AUTO! HOE MOET IK DAT AAN M'N VERZEKERING UITLEGGEN!
POC!

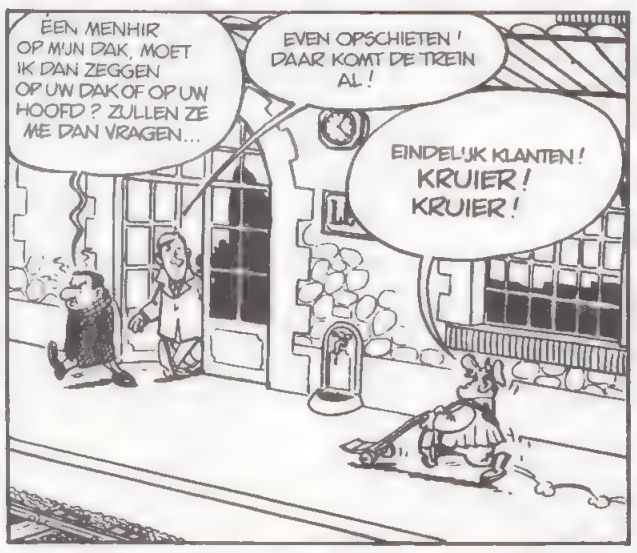
EEN MENHIR OP MIJN DAK, MOET IK DAN ZEGGEN OP UW DAK OF OP UW HOOFD? ZULLEN ZE ME DAN VRAGEN...
EVEN OPSCHIETEN! DAAR KOMT DE TREIN AL!
EINDELIJK KLANTEN! KRUIER! KRUIER!

WAT IS ER LOOS, HORACE? HET LIJKT WEL OF JE DE DUIVEL ACHTER JE AAN HEBT!
LE GOUËT
10

WAAROM ZET U UW MENHIR NIET IN DE BAGAGEWAGEN!
NEE MENEER, NEE MENEER! EEN RELIKWIE, DAT HOORT NIET IN EEN BAGAGEWAGEN!

OH NEE! OH NEE! DAT EH DAT DING VAN STEEN NEEMT ZEKER TWEE PLAATSEN IN BESLAG
JULLIE BEGINNEN ME KNAP DE KEEL UIT TE HANGEN! EN IK BEN KOPPIG HOOR!

EN DAN TE BEDENKEN DAT DIE MENHIR OP HEERLIJK ZACHTE KUSSENS LIGT!
NOU EN? DA'S LOGISCH! JIJ BENT GEEN RELIKWIE, DUS REIS JE IN EEN GOEDERENWAGON!
11

J'ai PERDU MON MENHIR!

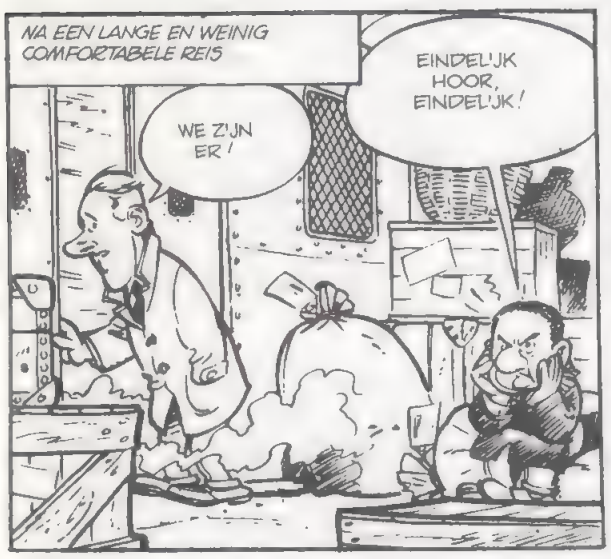
NA EEN LANGE EN WEINIG COMFORTABELE REIS
WE Z'IJN ER!
EINDELIJK HOOR, EINDELIJK!

GOEDE REIS GEHAD?
JA, IK HEB DE HELE T'JD GESLAPEN! NU HEB IK EEN BEETJE HONGER!

DE TAXI'S WILLEN ONS NIET MEENEMEN; DE METRO NET ZO MIN, DE BUSSEN LATEN ONS NIET BINNEN!
JA, IK BEGRIJP NIET WAT JULLIE PARIJZENAARS TOCH TEGEN MENHIRS HEBBEN!
CAFE
12

ZO, WE Z'IJN B'J PILOTE, M'N BESTE OBELISC'H. JE BINNENKOMST ZAL INSLAAN ALS 'N BOM!
EVEN M'N MENHIR NEERZETTEN EN M'N HAREN KAMMEN!
LIBRAIRIE JOURNAUX
Pilote
Pilote
Pilote

NIET ERG STEVIG, DIE VITRINES VAN U!
13

HÉ JONGENS! K'IJK EENS WIE WE B'IJ ONS HEBBEN!
REDACTION

...EN GELOOF ME, M'N BESTE OBÉLIX . .
OBÉLISC'H, MET EEN S, EEN C EN EEN H
BP!
HEBBEN JULLIE M'IJN SCHR'IJFMACHINE NERGENS GEZIEN?
REDACTION EN CHEF

EN NU, OBÉLISC'H, ZULLEN WE JE ALLES LATEN ZIEN!
PILOTE BEK'IJKEN! PRIMA!

GAAT DIE MENHIR ALT'JD MEE?
AUWAUW!
JA, EN NU WE HET DAAR TOCH OVER HEBBEN, JE WEET, M'IJN NIEUWE AUTO?

WIE IS DAT?
DA'S DE BAAS!

door Arthur Eijffinger

AB IMO PECTORE BRAVO

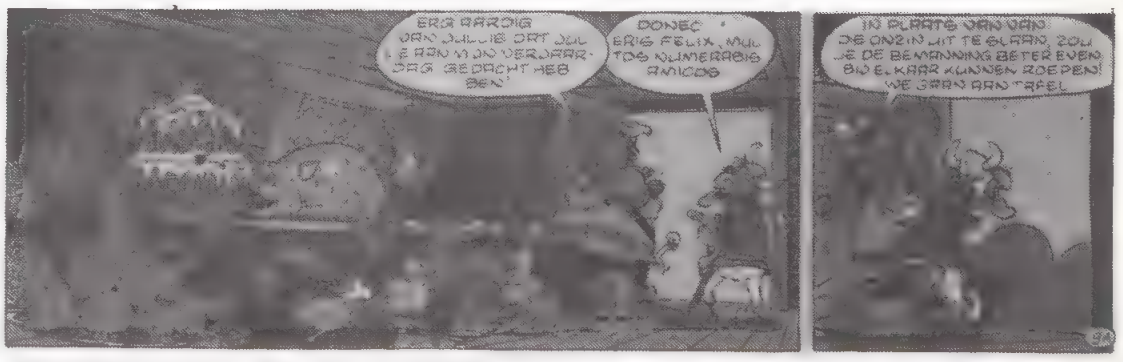
ERG ARROGANT DAT JULLIE DAT JUL IE RAM VAN DE VERDAMDE GEDACHT HEB ZEG!
DONEC ERIS FELIX, MULTOS NUMERABIS AMICOS
IN PLAATS DAN DAT DE ONZIN UIT TE GAAN, ZOU JE DE BENAMING BETER EVEN BIJ ELKAAR KUNNEN ROEPEN! WE ZIJN AAN TAFEL

Met de herontdekking van de mémoires van Asterix, nu al weer 15 jaar geleden, kwamen wij in één klap in het bezit van een zo lang verbeid tegenwicht op de Commentaren van Caesar. De hardnekkigheid waarmee deze veldheer star volhield eenzelfde volk binnen enkele jaren herhaaldelijk 'tot de laatste man' te hebben kunnen uitmoorden, 's mans omstreden driedeling van Gallia (qua, ut vides, est divisa in partes quinque), het waren hangijzers die de geleerde wereld reeds lang reikhalzend hadden doen uitzien naar de àndere lezing; uit het Gállische kamp. Welnu, die is er nu... en gretig heeft de Wetenschap zich erin vastgebeten!

In de autobiografie van Asterix, waarvan de eerste vijfentwintig boeken nu bewerkt en uitgegeven zijn, bezitten wij – daarover is men het nu wel over eens – een uniek cultuurhistorisch document: een momentopname van Europa op zoek naar zijn identiteit, op de tast schuivelend naar éénwording. Schrijver voert ons een wereld binnen waarin wij in de specifieke volksgebruiken, héél kleine trekjes vaak, verrast onszelf herkennen. De problemen die een Obelix (gebrekkig nog) verwoordt, zijn de onze, zo voelen wij, en schijnbaar alledaags, zijn het de sociale kernvragen van alle tijden... In het snel voortschrijdende onderzoek der geschriften is het moment daar, dat een korte monografie over het gebruik van het Latijn bij Asterix op zijn plaats lijkt, ja dringend gewenst.

Want zelfs deze wat voorbarige peiling, onrijpe vrucht van nog aftastend onderzoek, zet de antieke wereld zoals deze tot ons spreekt uit de traditionele bronnen, in een schel nieuw licht en dwingt ons op zijn minst tot heroriëntatie. Zelf ben ik inmiddels verder: op grond van eerste analyses bij Asterix meen ik veel der heden gebruikte en geprezen literatuurgeschiedenissen opzij te kunnen schuiven: bijeengeschreven op grond van dikwijls slecht of slechts ten dele overgeleverde teksten uit een beperkt, vaak bekrompen (Asterix toont ons de Capsonussen) een wereldje, gaan zij volledig voorbij aan het totaalbeeld van de Romeinse maatschappij zoals dat spreekt bij monde van een Slampampus of Caligula Minus! Et nunc, reges, intelligite, erodimini qui judicatis terram (Ol.Sp.p.15).

Ter zake nu: een eerste verbluffende constatering, wanneer wij in de Latijnse spreuken in Asterix inventariseren, is deze: Kennis van het Latijn was –

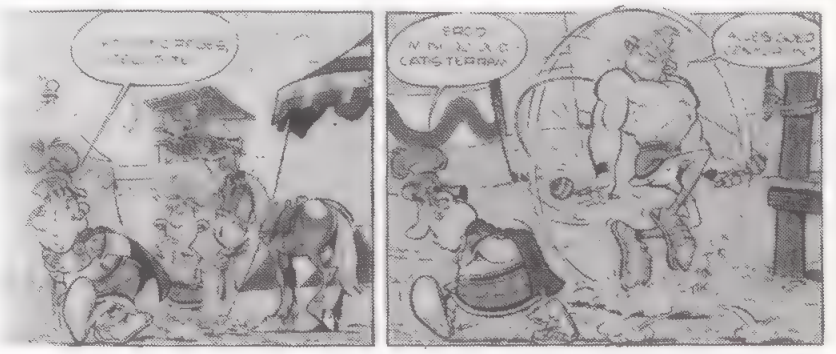

IK WIL DAT DE ARVERNI MIJ TOEJUICHEN TIJDENS EEN GROOTSE TRIOMFTOCHT WAARBIJ IK GEDRAGEN WORD OP EEN SCHILD! HET SCHILD VAN HUN LEIDER! HET SCHILD VAN VERCINGETORIX!
AB IMO PECTORE BRAVO, O CAESAR!

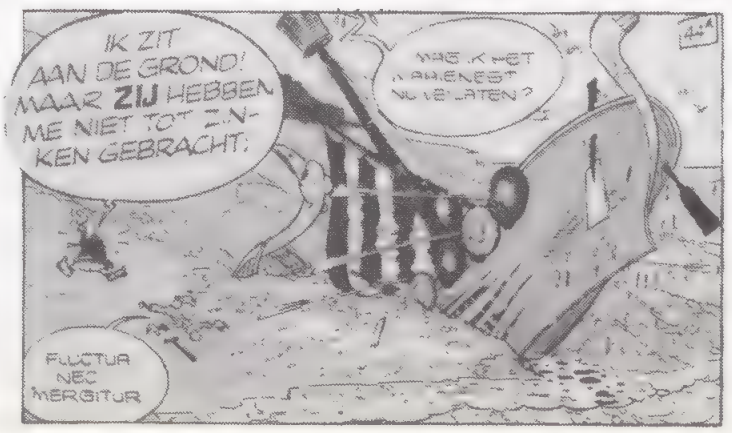

GA OGENBLIKKELIJK DE GRENS OVER, BIJ JUPITER EN GRIJP DIE KERELS! LIEVER DOOD DAN LEVEND!!
HELVETIA IS NIET MEER WAT HET WAS!
MAIOR E LONGINQUO REVERENTIA.
ZEG DAT WEL.
EN DAT GOUD HEB JE ZEKER ZELF GEHOUDEN!
IK BEN GEEN VE"ADE EN IK HEB GEEN GOUD!
AURI SACRA FAMES
JE WERKT OP MN ZENUWEN MET DIE LATIJNSE TEKSTEN VAN JE!

óók in die dagen – een mooi en blij gekoesterd bezit. Het onderscheidde de Romein van, zeg, de Rest, het Grofvolk. En zo gaat het met kostbaarheden, daar is men zuinig mee, daar smijt je niet mee. Veel Latijn wordt er derhalve, ook in die dagen, niet gesproken en het gebruik ervan lijkt zwaar gepreconditioneerd! Verbaasd u zich daar niet over, zelfdiscipline is een sterke Romeinse trek; ira furor brevis est (Oversteek p.8; Hor.epist. 1.2.62) maar (tóen zoals nu) de ware aard verloochent zich nooit en zo zien we de Romein, wanneer éven uit balans of van zijn stuk gebracht, spontaan terugvallen op zijn moedertaal. Het is de grote kracht van, met name, Obelix dat hij de Romijnen zover weet te krijgen, tot zichzelf laat komen als het ware...! Naast zijn resultaten als 'taalvorser' lijkt de waardering voor het werk van vele taalkundigen vaak sterk overtrokken.

Miezerige mannetjes blijken het vaak, de Romeinse Decuriones. In precaire situaties gaan als bij 'toverklap' de billen bloot.

Natuurlijk, het zijn niet de slimsten – zonder uitzondering van het láger kader – die zich zo in de bek laten kijken: een Tullius Lusuncus is representatief voor het vele kannonenvoer dat Caesar over de heuvels meesleepte. Vade retro; audentes fortuna iuvat (Schild p.18, Verg. Aen. 10-284).

Des te opmerkelijker, en voor ons een belangrijk gegeven, is de diepe levenswijsheid die spreekt uit de woorden van een Slampampus in nood. Het incasseringsvermogen van de doorsnee Romein lag hoog; het blote feit dat we de heertjes, ondanks de nodige tegenslag, ieder boek weer met bosjes het beeld in zien tuimelen, is veelzeggend; maar hun levenswijsheid en zelfkennis (baeti pauperes spiritu) zijn de wérkelijke verklaring van en eeuwige garantie tot 'werkgelegenheid' voor onze helden: fluctuat, nec mergitur (Brit. 48), de jongens blijven komen volgens de Lucretiaanse gedachte 'gutta levis saxum durum cavat! In dit opzicht is het beeld dat Asterix ons schetst ook waarheidsgetrouwer dan dat van Caesar. Juist in het Latijnse taalgebruik hebben we een scherp controleapparaat op de authenticiteit van het verhaalde en het is verrassend hoe dikwijls de geschiedenis Asterix in het gelijk stelt! Niet alleen sluit het door hem overgeleverde tekstbestand tot in détails direct aan op het Latijn zoals de 'overige' Latijnse literatuur ons dat biedt, op veel plaatsen blijkt het Asterix-Latijn van beslissende invloed te zijn geweest op de vórming van die literatuur. Een verrassend hoog percentage van de Asterix-spreuken blijkt als algemeen cultuurgoed in Rome verwerkt te zijn en doorgesijpeld tot in de hogere dichtkunst. Het zou te gek zijn te veronderstellen dat een ouwe kaper van 50 v.C. Vergilius (toen krap 20) kende; wie had er toen nog gehoord van Horatius, net 15? Zeker Nooïtus niet! Ovidius? Nog niet eens geboren, hoe kan dan Tullius...?

Neen, mensen, het is déze generatie van dichters die in de voor indrukken zo overgevoelige puberteit de avonturen van Asterix van dag tot dag meebeleefde en voor wie het miserabele optreden der legionairs ook in het eigen leven harde realiteit werd, die in haar geschriften de klassieke formuleringen voor angst en vertwijfeling: Ab imo pectore: major e longinqua reverentia, auri sacra fames (verg.aen. 3.57), o tempora, o mores (Cic. cat. 1.12), o fortunatos nimium norint, agricolas (Vag. georg. 2-459) berusting en machteloosheid (donec eris felix multos numerabis amicos (Oversteek p.13, Ov. Tr.1.9.5.) putte uit Asterix. Hier is het niet de plaats vérdergaande conclusies, licht onbezonnen besluiten, te peuren uit het nog maar gedeeltelijk in kaart gebrachte materiaal, dat deze Mémoires ons bieden. Uitgebreider onderzoek is geboden. In zoverre wil dit ook niet meer zijn dan een eerste diskussiestuk. Dat Asterix ook hier nieuwe, nog onbetreden wegen opent, staat inmiddels wel vast!

ZEG.. HOELANG DUURT 'T EIGENLIJK NOG VOOR JIJ JE MANNEN TE HULP KOMT ?!
WACHT MAAR JIJ..JIJ..BARBAAR! GEBOEFTE! WEET JE WEL WIE JE VOOR JE HEBT ?! TULLIUS LUSUNCUS, SPECIALE GEZANT VAN JULIUS CAESAR!
VADE RETRO! AUDENTES FORTUNA JUVAT!
!
WAT 'N TAAL! WIL JE HET WEL EENS LATEN ZULKE RARE WOORDEN TE GEBRUIKEN! HUH ?! OH!
PAPPAPPAPPAPPAF

door Hans van den Boom

BÖRGE RING OVER: ASTERIX VEROVERT ROME

Börge Ring is een Deense striptekenaar en tekenfilmer, die al sinds jaar en dag in Nederland woont. Aanvankelijk werkte hij in vaste dienst voor Toonder Studio's, maar nu al bijna 10 jaar is hij als free lance artiest aktief. Hij werkte onder andere mee aan de Smurfen-tekenfilm en aan de tekenfilm Asterix verovert Rome. Onderstaand interview gaat vooral over zijn werk voor laatstgenoemde produktie.

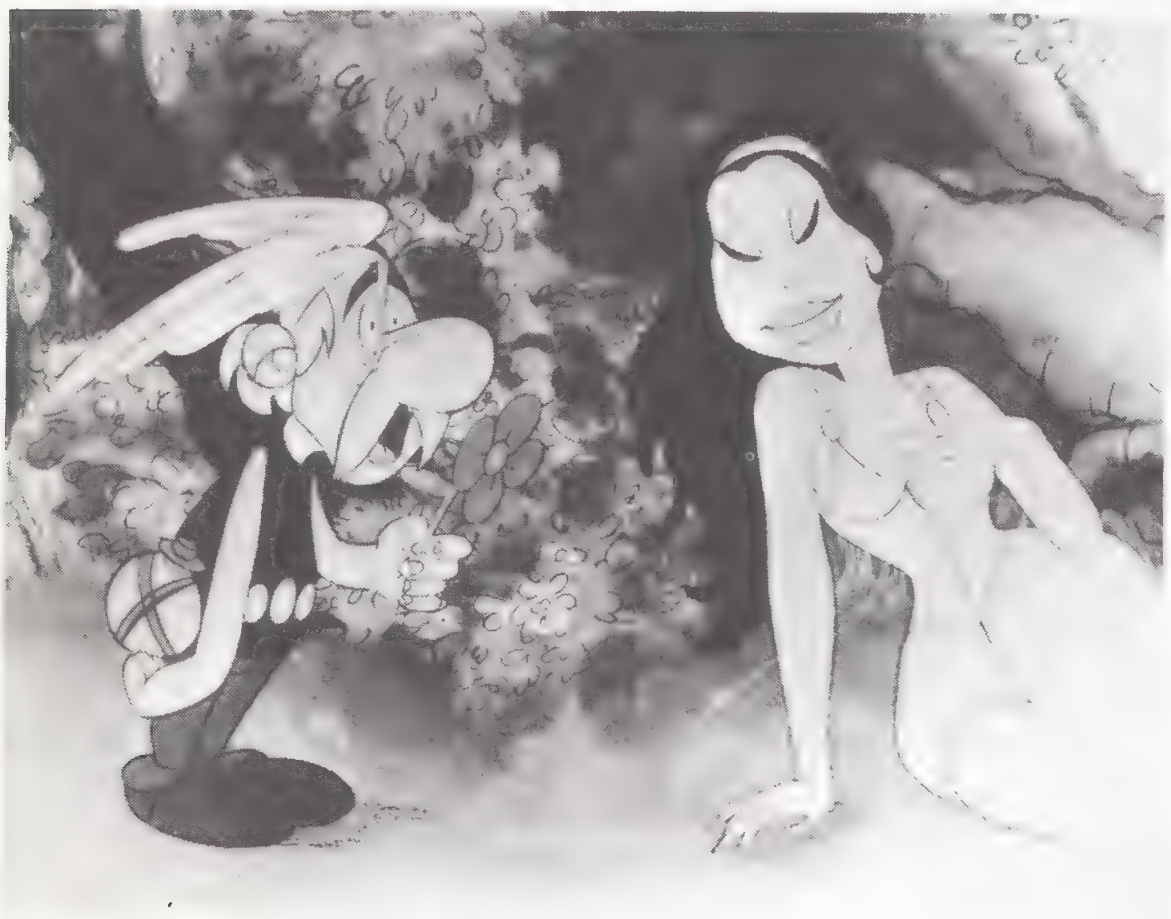

Hoe is eigenlijk een gedeelte van het werk aan een Franse Astérix-film in Nederland terechtgekomen?

Börge Ring: Het is hier terechtgekomen omdat ik graag thuis wilde werken. De mensen van de studio in Parijs hebben me gevraagd of ik daar wilde komen wonen. Ze zouden me zelfs helpen om een huis te vinden en zo. Maar ze hadden er aan de andere kant geen bezwaar tegen dat ik thuis werkte. Een van de redenen daarvoor is dat de Franse wet maar een bepaald maximum percentage buitenlanders als resident animators toelaat. Iedereen die thuis wil werken krijgt onmiddellijk toestemming, want ze hebben altijd teveel mensen die in Parijs willen komen wonen. John Perkins bijvoorbeeld wilde het heel graag en heeft het ook geprobeerd, waarschijnlijk omdat hij dacht dat Lautrec en Hemingway er nog steeds rondlopen. Maar de meeste bekende animators werken thuis.

Welke animators werkten er nog meer aan deze film?

Börge Ring: Dat is ten eerste de hele ploeg van Halas en Bachelor uit Engeland. Daar zitten o.a. Harold Whittaker, die Julius Caesar deed en John Perkins. Een andere studio die aan de film werkte was de Unwin Studio. Verder werkte er aan de film een fantastisch goede Franse animator mee met de naam Rosso. Hij tekende ondermeer de druïde en al dat soort figuren. Hij deed ook een stukje Julius Ceasar, waar die de tuin staat te begieten. Cleopatra komt dan op een gegeven moment om de hoek kijken om te zeggen dat de koffie klaar is of iets dergelijks. Terwijl Obelix tegelijkertijd zijn tijd doorbrengt tussen de 'springmadammekes'. Dan was er de Portugese animator José Abel, en de Amerikaan Bob Maxfield. Dat is een man van een jaar of 60 die in 36 studio's

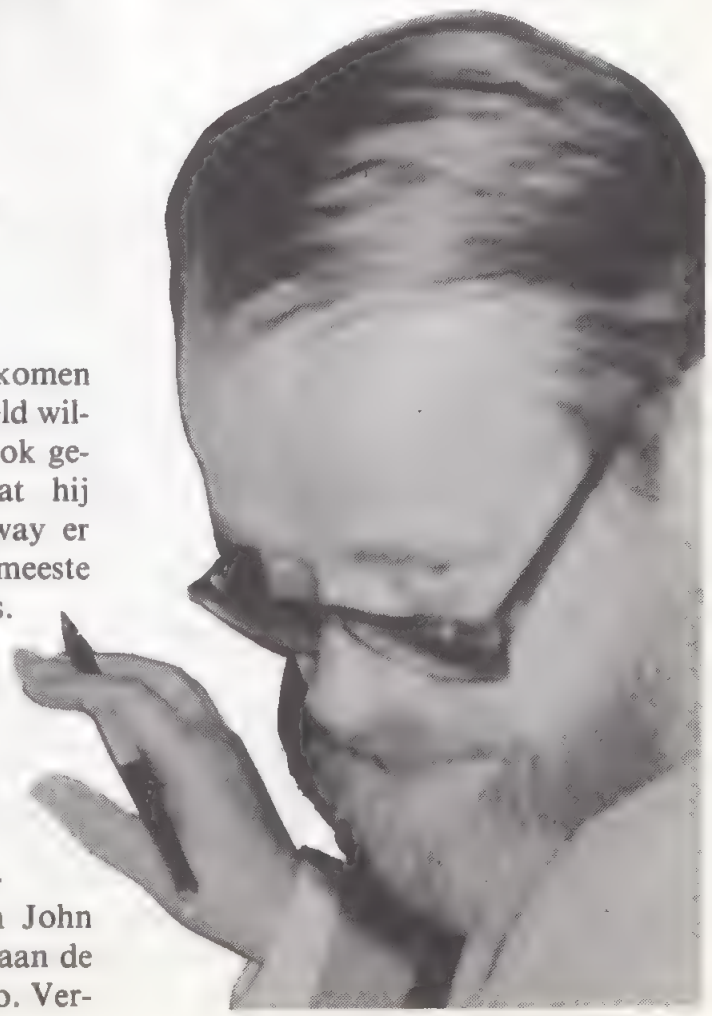

heeft gewerkt. Hij heeft jarenlang aan Pluto-films getekend, en aan Alice in Wonderland. Hij heeft ook een aantal scénes gemaakt voor Fritz the Cat van Ralf Bakshi. En dan had je nog Jörgen Muller, een Deense animator waarvan Jensen en ik de beginselen van ons vak geleerd hebben. Muller was een van de pioniers van de Europese tekenfilm, maar heeft zich er twintig jaar lang uit teruggetrokken om illustraties te gaan maken. En tenslotte Vivian Miessen, een Belgische animator die ze al vroeg in beslag namen. Miessen werkt in Alicante, in Spanje, met drie Spaanse assistenten.
O ja, ik vergeet nog twee animators in de studio; ik ken ze trouwens niet allemaal. Dat is Leroux, een Franse animator die bij Paul Grimaux gewerkt heeft en medewerker is geweest aan de meeste lange Franse tekenfilms, en een jongen die Cohen heet en erg begaafd is. Maar die ken ik alleen van in de gang of bij de lunch, verder niet. Er waren twee regisseurs, namelijk Henri Gruel die een van de bekende vedettes is uit de Franse tekenfilm, en Pierre Watrin. Gruel ging over het geluid en dat soort dingen. Hij heeft jarenlang alle geluidsbanden gemaakt voor Belvision. Watrin is een beetje een wonderkind. Op zijn dertiende zal hij al op de akademie.

Hoe vaak ging je naar Frankrijk toe?
Börge Ring: Soms om de anderhalve maand, en soms met tussenpozen van twee weken. Dat hangt van de scénes af: of je 18 seconden moet tekenen of een flinke minuut. Als ik een bepaald stuk af had ging ik naar Parijs. In de studio namen ze dan de schetsen op film op, terwijl Joanika en ik naar het Louvre gingen. Dan bekeken we daarna de opnames en zij zeiden of ze er wel of niet tevreden mee waren. En af en toe nam ik weer nieuwe scènes mee naar huis.

Disney-kwaliteit

Hoe ben je aan dit werk gekomen? Ging dat via Toonder?
Ring: Nee, ik ben sinds een jaar of wat free-lance. Ik ben er via Vivian Miessen aan gekomen. Hij vroeg mij een keer of ik mee wilde doen aan Tarzoon, een lange tekenfilm over het liefdeleven van Tarzan en Jane. Dat was een film van Belgische cartoonist Picha, je weet wel, van de Chevron-reclame. Toen vertelde hij mij ook dat hij een aanbieding had gekregen van Studio Idéfix, zoals ze die genoemd hadden. Hij zei: 'Goscinny is een eigen studio begonnen en heeft mij gevraagd of ik mee wilde doen. Maar ze zijn gek daar, ze willen Disney-kwaliteit hebben'. Iedere afzonderlijke schets moet volmaakt zijn, het moet fully-animated zijn, enzovoorts. Toen dacht ik: 'Daar moet ik naar toe'!

Hoe lang hebben ze over het maken van deze film gedaan?
Ring: De animatieperiode is 1,5 jaar. Ze zijn, geloof ik, rond april 1974 begonnen. Ik heb niet zo erg veel voor deze film getekend, ik ben pas in het 'elfde uur' begonnen. Ik heb ze in november '74 bezocht en afgesproken dat ik na afloop van mijn lopende werk naar hen toe zou komen. Maar ik werkte in die tijd voor Dick Williams in Engeland en daar ben ik veel langer gebleven dat ik aanvankelijk gedacht had.

Twaalf werken

De derde Asterix-film is op een geheel nieuw verhaal gebaseerd?
Ring: Bij de vorige twee films werd Goscinny en Uderzo verweten dat ze iets brachten dat al te lezen was in een

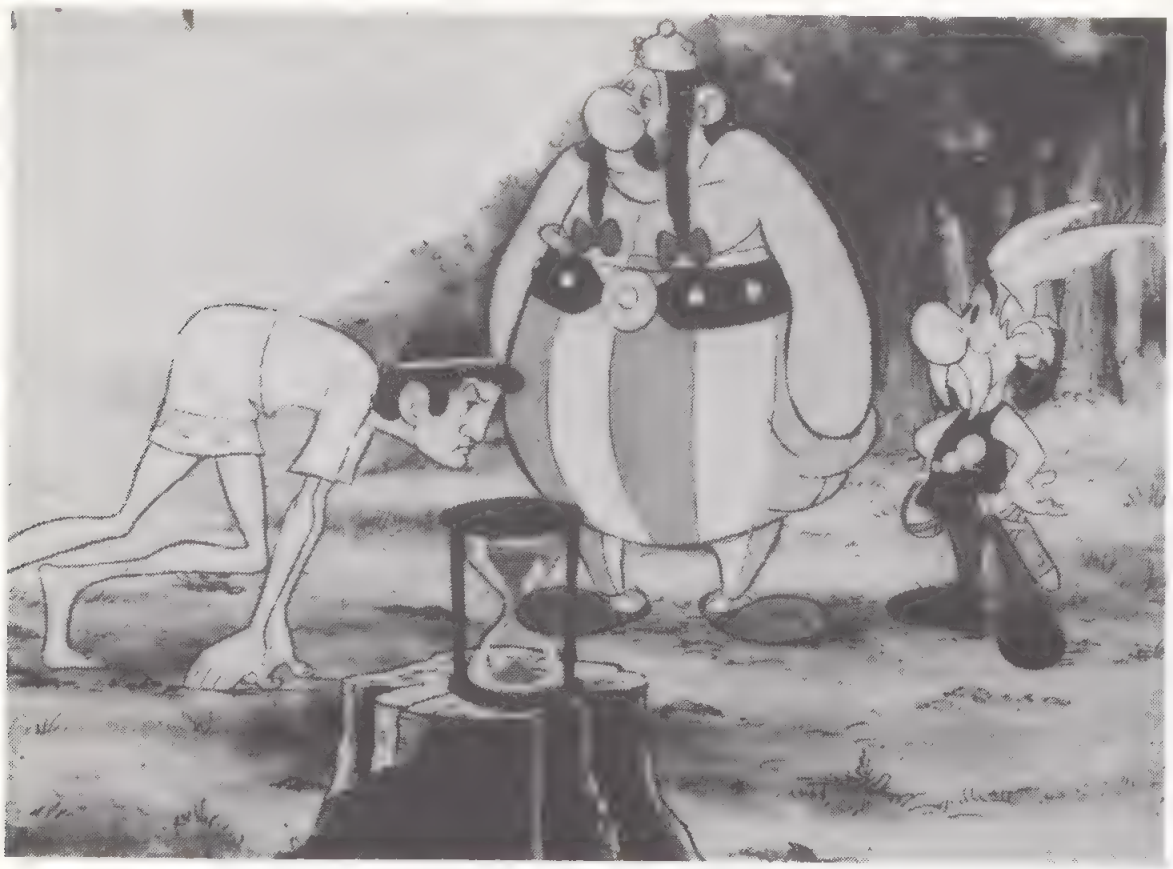

album. Daarom hebben ze deze keer een verhaal speciaal voor de film geschreven. Het heet *De twaalf werken van Asterix* en het is min of meer een parodie op de twaalf werken van Hercules. Caesar is geïrriteerd omdat het Gallische dorp nog steeds niet onderworpen is. Hij komt het dorpje binnenrijden en Abraracourcix komt hem tegemoet. Caesar zegt dan dat het niet zo langer kan gaan: óf de Galliërs moeten zich onderwerpen aan Rome, óf zij moeten heersen. Caesar wil het laten aankomen op twaalf proeven, onder controle van een Romeins ambtenaartje. Als de Galliërs de proeven allemaal kunnen uitvoeren gaat hij met pensioen, zegt Caesar.

De eerste films zijn door Belvision gemaakt. Waren Goscinny en Uderzo daar niet tevreden mee?
Ring: Dat weet ik niet, ik ken ze niet zo goed. In ieder geval hebben ze voor deze film een aanzienlijk hoger budget gehad dan voor de twee vorigen en dat speelt een grote rol. Want heden ten dage is het een koud kunstje om een goede tekenfilm te maken. Voor alle bezigheden zijn bekwame mensen voorradig. Het enige wat je nodig hebt is geld. Een Asterix-album kost iets van twintig francs en de oplage is in Europa meer dan 1,5 miljoen. Reken maar uit wat je daar aan overhoudt. Uderzo heeft voor deze film enorm zijn best gedaan. Hij heeft bijvoorbeeld een groot aantal nieuwe modelsheets gemaakt. Die zijn erg goed uitgedacht. Als hij op de studio kwam bekeek hij altijd een heel stel lijntesten, opnames van schetsen voor een stukje animation zijn dat. Dan keek hij eerst of het spel goed is, of ze goed acteerden, en daarna ging hij het vaak beeldje voor beeldje bekijken. Als hij een tekening vond die niet helemaal naar zijn zin was liet hij die alsnog overmaken. Als je zo'n instelling aanhoudt krijg je natuurlijk een film van uitstekende kwaliteit.

Heb je ook aan de eerste en tweede Asterix-film meegewerkt?
Ring: Niet aan de eerste. Bij de Toonder Studio's hebben Jensen, Lygum en ik meegedaan aan een scène van zeerovers. Ik heb een keer een trailer, een voorfilm dus, van die Asterixfilm gezien en daar hadden ze voor 95% de stukken genomen die wij gemaakt hebben.

Ben je tevreden over de scènes die je toen afgeleverd hebt?
Ring: Ik kan me nauwelijks meer herinneren hoe ze eruit zagen. Ik kan me alleen herinneren dat we veel te veel moesten produceren, om het rendabel te maken. Ze hadden een minuscuul budget. In Parijs gaat dat heel anders.

Goscinny en Uderzo

Heeft Uderzo met iedere animator kennisgemaakt?
Ring: Ik heb hem een keer ontmoet. Ik weet niet of hij iedereen kent.

Wat bekeek hij zoal in de tekeningen?
Ring: Vooral de neuzen, die vond hij heel belangrijk. Dat komt zo: De meeste neuzen zijn bolneuzen, zoals Abracourcix en Obelix. De onderkant is rond, maar de bovenkant is iets wat tussen en ronde en een rechte lijn inzit. Er zijn af en toe tekenaars die daar gewoon een ronde neus van maken en dan verlies je wat van het karakter van zo'n figuur. Gelukkig is mijn werk erg in de gunst. Ik kreeg laatst van Pierre Watrin een brief waarin stond dat Uderzo mijn tekeningen gezien had en dat 'tout était bon', alles was goed. Daar was ik erg blij mee.
Ik was toevallig in Parijs op een dag dat Uderzo met een enorm goed humeur in de studio rondliep. Wat bleek nu, hij had juist die dag de laatste pagina afgemaakt van zijn nieuwe verhaal. Daardoor was hij zo opgelucht...

Wat voor man was Goscinny eigenlijk?
Ring: Het was een donkere, dikke man

met kleine zwarte krulletjes.
Jörgen Muller, die al sinds januari '75 in vaste dienst bij Studio Idéfix was had vaak kontakt met Goscinny. Muller hing bijvoorbeeld een keer twee van zijn weekbladillustraties aan de muur. Goscinny kwam langs en vroeg: 'Heb jij dat gemaakt?' 'Ja', zei Muller. 'Oh, die zijn goed'. De week daarop hingen er twee andere en Goscinny vroeg: 'Waar zijn die andere twee gebleven?' 'Oh', zei Muller, 'die heb ik verkocht aan het Louvre'. De volgende dag hingen dezelfde twee er nog steeds en Goscinny zag dat. 'Ja', zei Muller, 'het Louvre moet eerst die twee andere maar eens betalen!'

Stijlproblemen

Was het zo dat alle animators een eigen figuur toegewezen krijgen?

Ring: Dat is het ideaal, dat hebben ze bij Disney ook altijd geprobeerd, maar vaak kan het gewoon niet. Een bepaalde figuur kan bijvoorbeeld gedurende 70% van de tijd in beeld zijn en dan kan één man het onmogelijk aan. Bij korte films gebeurt het inderdaad wel. Ik geloof dat ze in Parijs de animators scènes gaven die het beste zijn bij stijl pasten. Ik heb bijvoorbeeld een personage gekregen dat krankzinnig wordt. Dat is erg dankbaar, pure comic, daar was ik erg blij mee. Ze bekeken de animators van tevoren. Die is speciaal goed in dit, die is speciaal goed in dat. En als een animator zegt: 'Dat lijkt me erg leuk om te doen', dan is er alle kans dat hij gelijk heeft, omdat hij zich ertoe aangetrokken voelt. En dat kan je in het resultaat zien. Helaas kan je niet altijd doen wat je leuk vindt. Soms moet je ook vervelende klusjes doen en dan moet je drijven op je professionaliteit.

Heeft Uderzo vroeger zelf wel eens aan animation gedaan?

Ring: Ik heb gehoord dat hij leerling geweest is in een tekenfilmstudio. Ik vind hem trouwens een van de beste animators van Europa. Hij kan zijn figuren echt laten leven en spelen. Het annimeren van figuren is niet een kwestie die uitsluitend in de tekenfilm speelt. Ook in de strip of het schilderij of de linoleumsnede speelt het een rol. Als Uderzo zou willen kon hij een fantastisch goed animator worden, want zijn creaties hebben een enorme innerlijke levendigheid. Een knaap die in strips een goede animator is kan dat ook in de film worden, en omgekeerd.

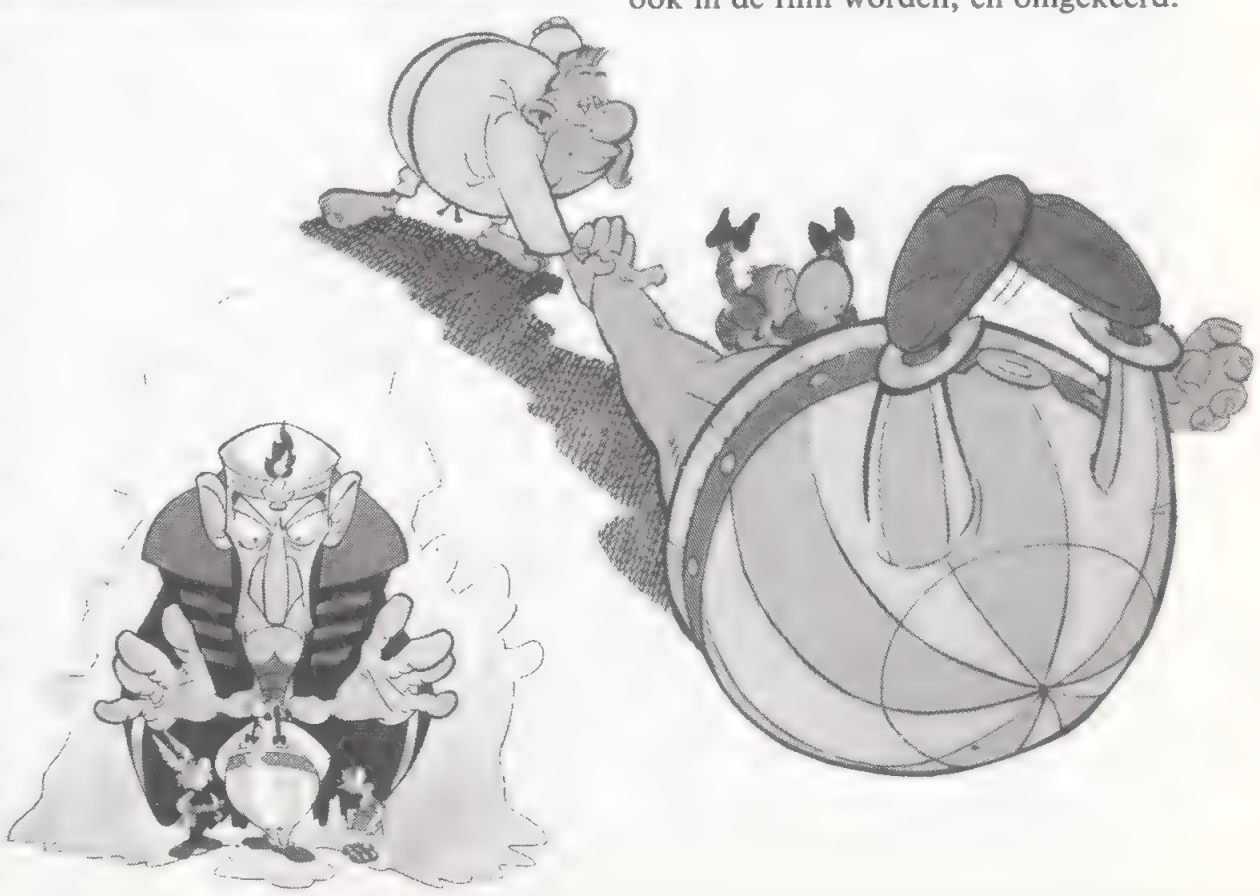

door Piet Piryns

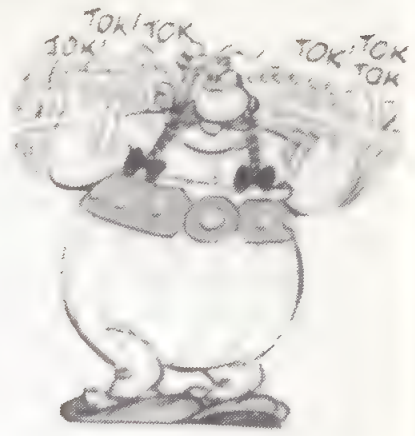

OBÉLIX EN CO

Het kapitalisme voor kinderen verklaard

Obélix als moderne ondernemer

In 1975 nam de redactie van de Franse kwaliteitskrant *Le Monde* een opzienbarende beslissing: voor het eerst in de geschiedenis van dit degelijke maar toch wat saaie blad zou plaats worden ingeruimd voor zo iets lichtzinnings als een stripverhaal. De keuze viel op de populaire Galliër Asterix en zijn domme maar trouwhartige gezel Obélix.

Het initiatief van de redactie werd niet door alle lezers in dank afgenomen: Le Monde had zo'n commerciële fuik immers niet nodig, er was zelfs sprake van 'bijna heiligschennis'.
Het duurde niet lang of zelfs de meest verstokte intellectueel moest zich gewonnen geven. De publikatie had het effect van een schot in open doel. In de bistro's van de Boul Mich (zoals de Boulevard St. Michel heet in intellectuele kringen) werden de grappen van Asterix al snel populair: 'pollens' en 'reeds', maar dan in het Frans.

Toen ook het weekblad *Le Nouvel Observateur* uitpakte met de avonturen van Asterix, was er geen houden meer aan. Asterix behoort voortaan tot het culturele erfgoed van de modale Franse intellectueel. Merkwaardig genoeg zijn de verhalen daar niet slechter van geworden. Terwijl Kuifje en Lucky Luke zich voornamelijk bezighouden met het aanprijzen van jeans en jackets, en hun avonturen alleen nog maar een fletse afspiegeling zijn van hun heldendaden van weleer, heeft Asterix zich ontwikkeld tot een waarachtig revolutionair, waar je bovendien nog hartelijk om kunt lachen. Humor en klassenstrijd, wat wil je nog meer.
De nieuwste Asterix heet *Obélix et compagnie*, en het is nu al een klassiek meesterwerk. Nadat de Romeinse legioenen een zoveelste nederlaag geleden hebben tegen Asterix en zijn dorpsgenoten, zint Julius

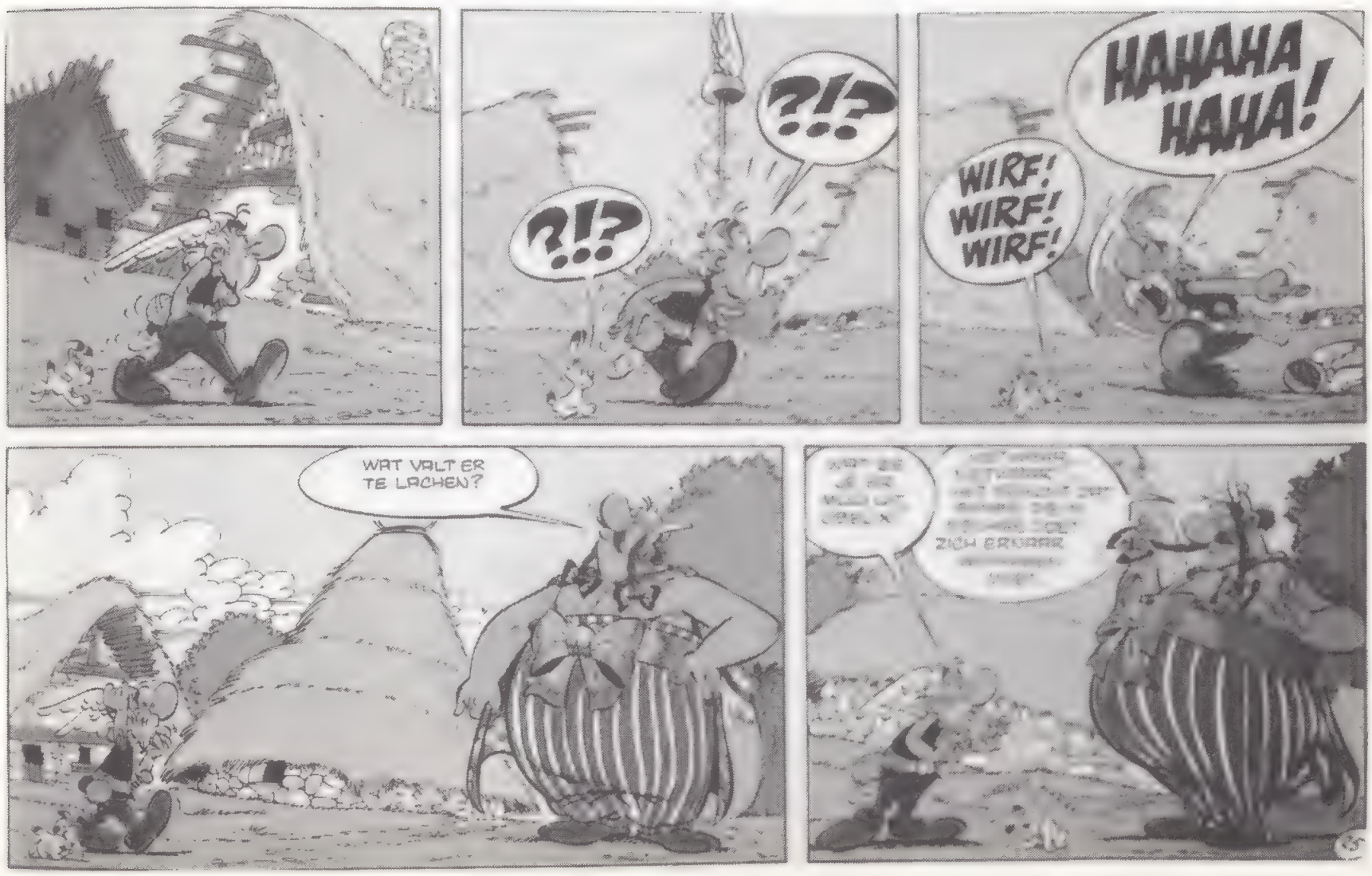

Caesar op wraak. Een goochem jong kaderlid, een plaatselijke VVD-jongere zeg maar, doet hem een middel aan de hand om de onoverwinnelijke Galliërs tot de knieval te dwingen. Men moet proberen de Galliërs het kapitalistisch stelsel aan te praten. Door het invoeren van de ondernemingsgewijze produktie zullen zij hun legendarische kracht verliezen en even week, decadent en corrupt worden als de Romeinen zelf.
Zo gezegd, zo gedaan! Het kaderlid wordt naar Gallië gestuurd. Zijn slachtoffer heet Obélix, die in het woud op wandel is met zijn onafscheidelijke viervoeter Idefix en zoals steeds een menhir – een reusachtige uit steen gehouwen kegel – bij zich draagt. De Romeinse zakenman biedt tweehonderd sestertiën voor het overigens totaal nutteloze voorwerp, en meldt zich als koper voor alle menhirs die Obélix in de toekomst nog zal vervaardigen. Spoedig blijkt dat het aanbod van menhirs, door Obélix geproduceerd, niet aan de vraag kan voldoen, en de prijs van de menhir stijgt tot achthonderd sestertiën, geheel volgens de wetmatigheden van de vrije markteconomie. Obélix komt in last: hij houdt geen tijd meer over voor de everzwijnenjacht. Maar als hij nou eens mensen in dienst zou nemen, die hem zouden bevoorraden, zodat hij zich geheel aan de menhir-produktie kan wijden? Zo ontstaat de firma Obélix en Co'.
Obélix gaat zich gedragen zoals van nouveaux riches verwacht mag worden: hij begint bekakt te praten, schaft zich een modieus streepjespak aan, en verdoet zijn tijd hoofdzakelijk met zakenlunches. Afgunst vanwege zijn dorpsgenoten, en bewondering vanwege de dorpsschone (die Obélix in roze lettertjes toespreekt; een alleraardigste trouvaille) vallen hem ten deel. Asterix en de wijze druïde, die deze evolutie met afgrijzen gevolgd hebben, verzinnen een list: ze besluiten het hele dorp van toverdrank te voorzien, zodat het hele dorp menhirs kan gaan produceren. De gevolgen zijn rampzalig. Verschillende Galliërs beginnen een eigen firma, ze beconcurreren elkaar op leven en dood, er ontstaat een overproduktie van menhirs, en een menhirberg. De koers van de menhir daalt en de markt stort in elkaar.
In Rome zit Julius Caesar met de handen in het haar. Maar zijn adviseur geeft het niet op: als men nu de menshirs tot een modeartikel zou promoveren, en aan de Romeinen zou verkopen? Er moeten behoeften gecreëerd worden, copywriters worden aan het werk gezet ('Uw buurman heeft een menhir, heeft u er al één?') en in een mum van tijd heeft elke Romein een menhir in de tuin staan. Maar opnieuw doen zich rampen voor: Romeinse zakenlieden beginnen op hun beurt menhirs te produceren, die goedkoper zijn dan de import-menhirs uit Gallië. Onder het motto 'werkgelegenheid voor onze slaven' eisen zij van Caesar protectionistische maatregelen en een verbod op de invoer uit Gallië. Bovendien ontwerpen zij een premiestelsel: 'Bij aankoop van twee inlandse menhirs één slaaf gratis. Bij de Galliërs, die hun menhirs aan de straatstenen niet meer kwijtraken, ontstaat opnieuw misnoegdheid.
Hoe het afloopt moet u zelf maar lezen. In ieder geval geeft het stripverhaal de produktieverhoudingen binnen het kapitalistische systeem beter weer dan de gemiddelde voorstelling van *Proloog* of *De Nieuwe Komedie*. Al wil ik u de reactie niet onthouden van een bevriend vormingswerker, die zich met het verhaal weliswaar kostelijk geamuseerd had, maar de door Asterix gehanteerde meerwaardetheorie ietwat simplistisch vond en daarom het boek niet geschikt achtte voor bespreking met zijn pupillen. U bent gewaarschuwd.

(Eerder verschenen in Vrij Nederland)

door Peter van Mierlo

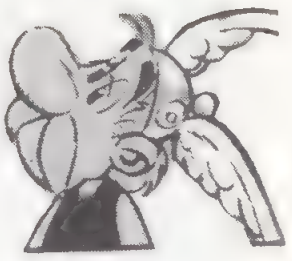

ASTERIX EN DE KERNSENTRALE

Dit is het resultaat van een onderzoekje naar de herkomst van 'Asterix en de kernsentrale'. Kort geleden verscheen deze uitgave op de markt. Het album is samengesteld uit fragmenten van bestaande legale Asterix-uitgaven. Een dergelijke uitgave was voor mij aanleiding eens uit te zoeken uit welke Asterix-albums de illustraties genomen waren. Wil je echter alle illustraties vinden dan moet je je er wel tijd voor gunnen, want het verhaal zit knap in elkaar en voor een leek zal het niet opvallen dat er 19 Asterix-albums aan te pas kwamen.
Het onderzoekje valt eigenlijk in tweeën: ten eerste heb ik gekeken naar de hoeveelheid ruimte die de illustraties uit een bepaald boek innemen in 'de kernsentrale'.
Elke pagina heb ik twaalven verdeeld (4 kolommen van elk drie illustraties). In totaal telt het album op deze manier 520/12. Hiervan werd 94/12 ingenomen door 'De Romeinse Lusthof', ofwel 17%.

Ten tweede heb ik het aantal ilustraties geteld en weergegeven in percenten. Een vergelijk tussen beide uitkomsten levert weinig verschil op. Alleen bij 'De koperen ketel' een verschil van 4% hetgeen betekent dat er enkele grote illustraties uit dit album gebruikt zijn, die dus meer ruimte innemen, maar geringer in aantal zijn.
Van de in totaal 384 illustraties waren er 73 uit 'De Romeinse Lusthof', met op de tweede plaats 'de lauwerkrans' met 41 illustraties. Beide albums leverden daardoor ca 1/3 van het totale 'kernsentrale'-verhaal. Hieruit mag je dus concluderen dat de samenstellers van dit album geïnspireerd werden door beide genoemde albums, hoewel 'De Lusthof' duidelijk de boventoon voert.
Als men bedenkt dat 'de intrigant', 'de ziener'', 'de helvetiërs' en 'het gouden snoeimes' ook tezamen 1/3 deel leverden, dan dienden de overige 13 gebruikte albums slechts als completering van het verhaal.
Er zijn 5 albums uit de Asterix-serie ongebruikt gelaten, t.w. 'de Galliër', 'de kampioen', 'de ronde van Gallia', 'Cleopatra' en 'de Belgen'.
Hieronder volgen dan de totale resultaten, met daarbij opgemerkt dat de percentages afgerond zijn.

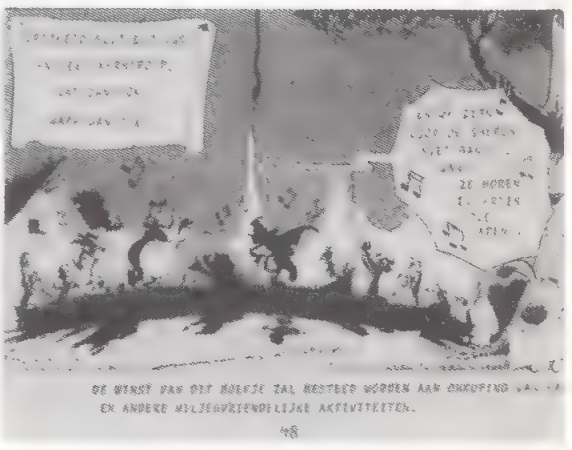

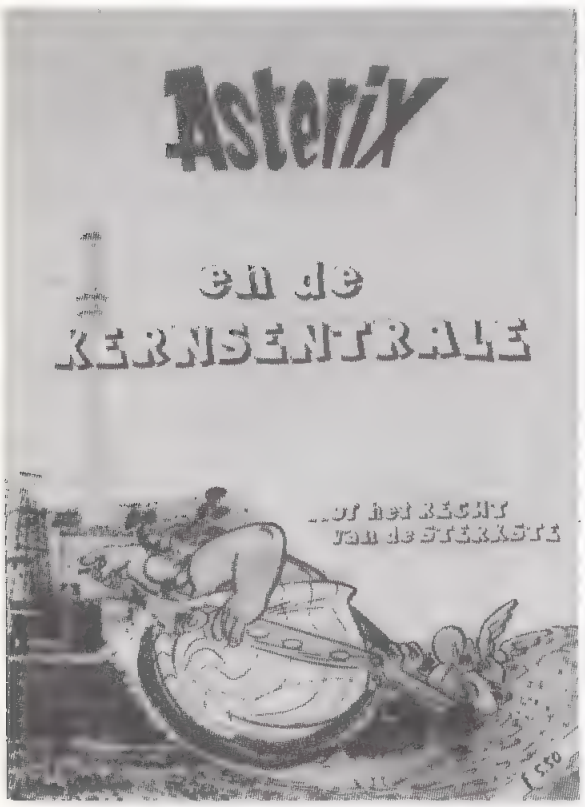

Titel	ruimte in twaalfden	%	aantal illustraties	%	tot. aantal blz.
IJzeren schild	4	1	3	1	0,3
Britten	1	0,5	1	0,5	0,1
Gothen	15	2,5	14	3,5	1,25
Koperen Ketel	13	6,5	9	2,5	1
Gladiator	6	1	4	1	0,5
Gouden snoeimes	36	6,5	29	7,5	3
Noormannen	9	1,5	4	1	0,75
1e Legioen	24	4,5	19	5	2
Intrigant	46	8,5	36	9,5	4
Olympische Spelen	9	1,5	6	1,5	0,75
Hispania	31	5,5	23	6	2,75
Helvetiërs	39	7,5	31	8	3,25
Lauwerkrans Caesar	55	10	41	10,5	4,75
Romeinse Lusthof	94	17	73	19	8
Ziener	45	8	31	8	3,75
Corsica	11	2	8	2	1
Geschenk v. Caesar	39	7	22	6	3,25
Grote Oversteek	23	4	12	3	2
Obelix en Co.	30	5,5	18	4,5	2,5
	540/12	100	384	100	totaal

N.B. In de laatste kolom staan vermeld het aantal bladzijden dat de illustraties uit een bepaald album samen innemen in de 'kernsentrale' (enigszins afgerond).

MET DANK VOOR UW ADVIES

AL VANAF HET ONTSTAAN VAN ASTERIX HEBBEN VELE LEZERS, DIVERSE GESPECIALISEERDE BLADEN EN CRITICI ONS SUGGESTIES GEDAAN. OM HEN TE BEDANKEN VOOR HUN ADVIEZEN HEBBEN W'J GEDACHT DAT HET WEL AARDIG ZOU Z'JN EEN PAAR VAN DIE SUGGESTIES IN BEELD TE BRENGEN

1E SUGGESTIE:

"WAAROM LATEN JULLIE DIE DRUÏDE NIET EEN ZOOTJE MODERNE UITVINDINGEN DOEN? EN WAAROM PRAAT IEDEREEN ER ZO VREEMD; EN WAAROM Z'JN DE TEKENINGEN ZO KINDERACHTIG; 'T L'JKT DONALD DUCK WEL .."

'N KNAKKER

HALO PANO? ASTERIX HIER. DIE MAGISCHE HANDEL VAN JOU, DAT WERKT NIET HOE MOET JE DAT ZAAKJE EIGENL'JK BEDIENEN?!
HEB JJ CARLUS GEZIEN?
NEE, MAAR CHRISTUS WEL!
FREDUS, HOU JE KOP EN VECHT!
ALS HET MOEILIJK WORDT, GAAT DIE ASTERIX ALT'JD STAAN BELLEN!
PANOPLONIX
MMMIX

2E SUGGESTIE:

"VERHALEN TE LANG" -STOP-
"TE MOEIL'JKE TEKENINGEN" - STOP-
" WAAROM GEEN VERHAAL ASTERIX IN AMERIKA?" - STOP-

"McHEDDY HOOGLERAAR GESCHIEDENIS TE NANTES"

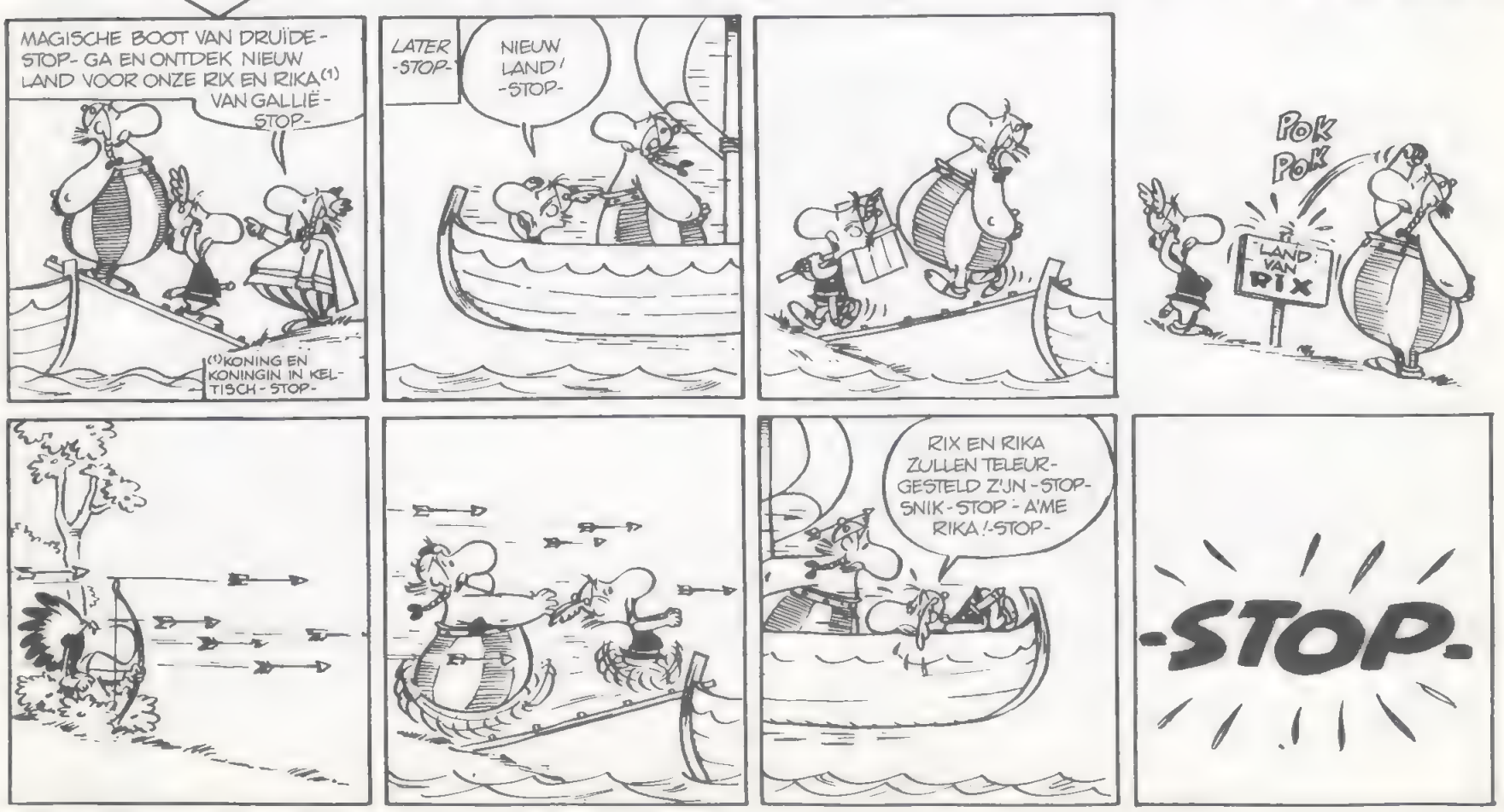
MAGISCHE BOOT VAN DRUÏDE - STOP- GA EN ONTDEK NIEUW LAND VOOR ONZE RIX EN RIKA(1) VAN GALLIË - STOP-
(1)KONING EN KONINGIN IN KELTISCH - STOP-
LATER -STOP-
NIEUW LAND! -STOP-
POK POK
LAND VAN RIX
RIX EN RIKA ZULLEN TELEURGESTELD Z'JN - STOP- SNIK - STOP - A'ME RIKA! -STOP-
-STOP-

© 1980 Ed. Albert René / Uderzo - Goscinny

door uderzo

3E SUGGESTIE:

"ONDANKS KARIGE EN WARRIGE TEKENINGEN IS DE NIEUWSTE ASTERIX REDELIJK. MET VEEL MEER PLEZIER EVENWEL HERLAZEN WIJ HET SCHITTERENDE VERZAMELALBUM MET DE SPANNENDE AVONTUREN VAN DE VEELGEROEMDE FLITS CORDON IN EEN SIDÉRALE WERELD."

UIT *"FLIPFLIFT"*
BLAD VAN DE VERENIGING
HET FLIPFLAP

Jim Asteryx
DANKZIJ DE TOVER-AMPHORA VAN DE DRUÏDE VLIEGEN ONZE HELDEN NAAR MARS, NA JUPITER, PLUTO EN MERCURIUS GEPASSEERD TE ZIJN.
BIJ TOUTATIS! MARS IS ONZE LAATSTE KANS OM DE BRON VAN ONZE LEVENSKRACHT TE VINDEN, OBELYX!

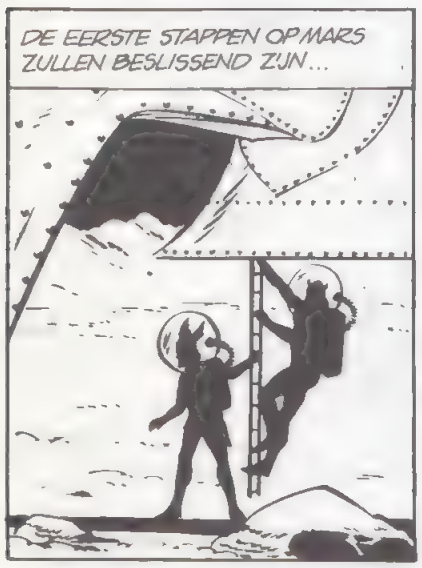

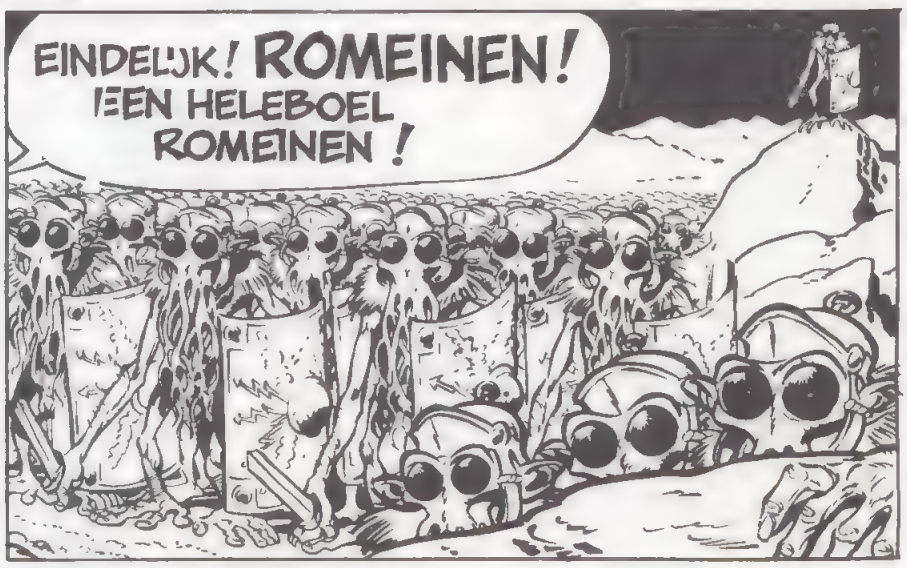

4E SUGGESTIE: "GRAAG WIL IK DE SYCOFANT ZIJN VAN EEN CINAEDOLOGISCH NÉCROMANTISCHE SYMBIOSE. MIJN EGO VENTILEERT ZICH EN VRAAGT OM EEN ATTESTATIE ZONDER PRERÓGATIEF. DE CRÉTINOÏDALE MICROCÉPHALIE VAN DEZE PHYLACTERISCHE SECRETIE PRODUCERENDE AUTEUR, IN HET LICHT VAN DE MONSTRUEUZE SPACIOSITEIT VAN EEN EMPIRISCH GRAPHISME IN RETROSPECTIEF DELIRIUM, IS EEN FLAGRANTE BELEDIGING VOOR HET INTELLECT EN VOOR ALLEN DIE ZICH EEN DENKRAAM OP UNIVERSITAIR NIVEAU EIGEN GEMAAKT HEBBEN."

HUBERT DE VRIES VAN SAAFTINGHE, REDACTIONEEL MEDEWERKER VAN *DE NIEUWE LITTERAIRE SYCOFANT* (IN HET KORT: MEER TEKST EN OP HOGER PEIL)

DEZE GESCHIEDENIS LEVERT DEN RECHTSCHAPEN AERT VAN EEN TREURSPEL: WANT DE ZWAERICHEIT EN HET HAPEREN VULT NIET SIMPELYCK TUSSCHEN GEMEENE OF VERRE BLOED-VRIENDEN, MAER TUSSCHEN HET NAESTE BLOET; VADER, MOEDER, EN DOCHTER, EEN EENIGE DOCHTER, EN GEMAEL, EN GEMAELIN. JEPHTA, DE HOOFD-PERSONAEDJE, UIT DEN STAM VAN MANASSE GESPROTEN, EN EEN DOORLUCHTIGH VELTOVERSTE, VERSCHIJNT HIER NOCHTE HEEL VROOM, NOCHTE ONVROOM, MAER TUSSCHEN BEIDE: WANT HY VERLIEST DOOR ONWEETEN-DEN YVER, ONGEHOORZAEMHEIT, EN HET OVERTREDEN DER WET EN ZIJNEN VADERLIJCKEN PLICHT, DEN NAEM VAN EENE VOLKOME VROMICHEIT, EN STAET HIEROM, VOOR ZIJNE VERZOENINGE MET GODT EN DEN AERTS-PRIESTER...

...(WAER NA HY ENDELIJCK HEILIGHLIJCK OVERLIJDT, EN NAEMAELS, ONDER DE HEILIGEN, ALS IN TRIOMFE, OMGEVOERT WORT,) TUSSCHEN VROOM EN ONVROOM, EENE HOEDANIGHEIT, EIGENTLIJCK IN EEN PERSONAEDJE VAN EEN VOLKOMEN TREURSPEL VEREISCHT. DE BEIDE HOOFD-CIERADEN, HIER BY EEN GEVOEGHT, BY DE LATIJNEN PERIPETIA, EN AGNITIO, OF STAETVERANDERINGE, EN HERKENNIS GENOEMT, GAEN IN ARBEIT, OM HUNNE KRACHT MET EENE MAGHTIGHE BEWEEGHENISSE TE BAEREN; WANT D'ONMAETIGE BLYSCHAP DER MOEDER, (ALDUS TE VOORSCHIJN GEBROGHT, OM HIER NA HET WEELIGH HART EENEN ZWAERDER SLAGH TE GEVEN) VERANDERT IN D'UITERSTE DROEF-HEIT, GRAMSCHAP, WRAECKLUST, EN...

...ZINNELOOSEHEIT, GELIJCK 'S VADERS REUCKELOZE OFFERYVER IN EEN SCHRICKELIJCK EN BYKANS MISTROOSTIGH NABEROUW: EN ZY KOMEN BEIDE TE SPADE TOT KENNIS, D'EENE VAN HAER DOCHTERS ONGELUCK, D'ANDER VAN ZIJNE BLINTHEIT IN HET GODELOOS UITVOEREN DER DWAZE OFFERBELOFTE. DE UITBREIDSELS, BY DE LATIJNEN EPISODIA GEHEETEN, WORDEN NIET TEGEN DE NATUUR INGEDRONGEN, NOCHTE TE VERRE GEHAELT, MAER DIENEN TER ZAECKE EN ZETTEN DEN HANDEL EENEN HEERLYCKEN LUISTER BIJ. ONDER DE TRAPSWIJZE EN LANGKSAEME OPSTEIGERINGE WORT 'ER BY WIJLEN EENIGH ZAET VAN HET TOEKOMENDE GEZAEIT, DAT TE ZIJNER TIJT OPKOMT, OM OPMERCKENDE TOEHOORDERS GEDUURIGH T'ONDERHOUDEN IN EENE BESPIEGELINGE VAN HET NAVOLGENDE. DE REDE IS GEREDEVORMT NAER DEN STAET EN GESTELTENIS DER PERSONAEDJE, ZONDER HET WELCK GOEDEN EN QUAEDEN ONDER EEN GEMENGT WORDEN, EN DE SCHOUWBURGH, TEN NADEELE VAN HET STAETGEZAGH, EENE SCHOOL VAN GEBREKEN, EN NIET VAN DEUGHDEN STRECKT, WAERIN ZELFS AELOUDE TOONEELMEESTERS VAN HET RECHTE WIT AFDWAELDEN. OM DIEN MISSLAGH TE SCHUWEN, ZOCHTEN WY OP DE VOEGHLIJCK-HEIT TE LETTEN, EN ELCKE PERSONAEDJE NAER ZIJNE OUDE, STAET, EN GELEGENTHEIT UIT TE BEELDEN.....*

*UIT: INLEIDING BIJ "JEPTHA OF OFFERBELOFTE" VAN VONDEL.

5E SUGGESTIE: KAN ASTERIX NIET WAT MODERNER WORDEN, EEN PSYCHEDELISCHE ASTERIX BIJVOORBEELD ? EN WAAROM HEBBEN DE VROUWEN ALTIJD MAAR ZO'N KLEIN ROLLETJE IN UW VERHALEN ?

GROETJES,
EEN FAN-GIRL

DANKZIJ DEZE TOVERBLOEMEN VAN ONZE DRUIDE KUNNEN WE DE WOESTE KRIJGSTERS VAN DÉODORA DE PROCONSUL HET HOOFD BIEDEN, OBÉLIX!

YEEAAH

WE HOEVEN ZE ALLEEN MAAR MET DEZE BLOEMEN AAN TE TIKKEN, HEEFT PANORAMIX GEZEGD. PAS OP, ZE VALLEN AAN!

TCHIC

ALS JE HET MIJ VRAAGT, ASTERIX, IK VIND DAT WE ER TOCH BETER MAAR GEWOON OP LOS HADDEN KUNNEN SLAAN!

EN DAN KOMT HIER DE LAATSTE SUGGESTIE DIE WE DE LEZERS HIERBIJ VOORLEGGEN, EENTJE VAN DE AUTEURS ZELF.. OM ESTHETISCHE REDENEN ZIJN WE OP DIT IDEE GEKOMEN. HET IS GEWAAGD, AKKOORD, MAAR WIJ WETEN ZELF WEL WAT WE MET ONZE FIGUREN MOGEN EN KUNNEN DOEN, WIJ ZIJN TENSLOTTE DE OUDERS, NIETWAAR ?!? MOGEN WIJ OOK EENS EEN IDEE HEBBEN, VERDORIE ! OF NIET SOMS, MOGEN WE DAT NIET ?!! NOU, ALS 'T ZO MOET, DAN **DRAGEN ASTERIX EN OBELIX VANAF NU PLUSFOURS...**

WAT KRIJGEN WE NOU?! RARE JONGENS, DIE AUTEURS!

TOC! TOC! TOC!

TOC! TOC! TOC!

- UDERZO -

door Rob van Eijck en Hans van den Boom

IN DE ZOEKER

Vrij regelmatig duiken er in de verhalen van Asterix personen en situaties op die zijn ontleend aan een andere tijd, een andere omgeving of een ander stripverhaal, zodat zij de meeste lezers bekend voorkomen. Over het algemeen heeft dit gebruik van deze personen en situaties een komisch effekt, niet alleen vanwege de herkenning, maar ook omdat deze figuren uit hun natuurlijke omgeving zijn weggerukt en nu, dikwijls met hun meest kenmerkende eigenschappen, in een voor hen vreemd oud-Gallisch kader zijn geplaatst.

Zo zien we op afbeelding 1 Eddy Merkx als pijlsnelle koerier; nog niet op de koersvelo, maar toch wijst zijn houding al enigszins naar dat vervoermiddel vooruit.
En als we dan toch bij de Belgen zijn, mag het stedelijk symbool van Brussel (afb. 2) vanzelfsprekend niet ontbreken.
Evenmin als een der grote nationale helden van Hispania (afb. 3), hier zijn tijd een paar eeuwen vooruit, maar even verdwaasd als zijn 16e eeuwse nazaat.
In de sombere krachtfiguur op afbeelding 4 is ex-president Lyndon B. Johnson te herkennen; en hoe die volgevreten leeuw geïnterpreteerd moet worden, is daarmee ook wel duidelijk.
In ieder geval kan Johnson kracht putten uit de steun van twee andere Amerikanen (afb. 5), nog beroemder dan hijzelf, hier afgebeeld in hun meest karakteristieke pose. Van de Amerikanen weer terug naar de Belgen, waar we twee beroemde politiemensen (afb. 6) behalve in een karakteristieke pose ook nog met karakteristiek taal- en lettergebruik in beeld gebracht zien.

1 2

3

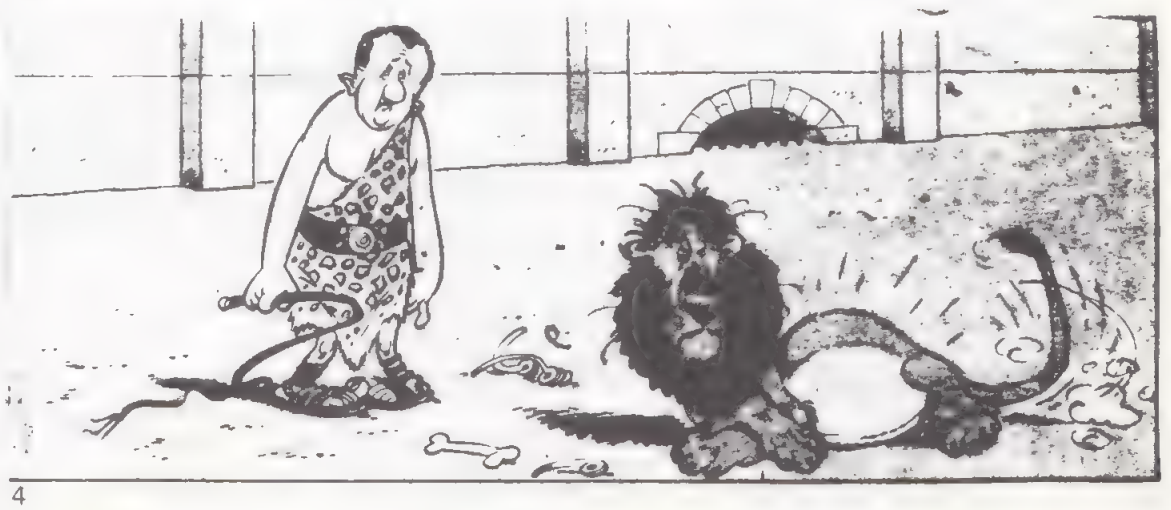
4

5

6

7

BIJ JUPITER, DELIRIUS, JOUW ORGIEN ZIJN ALTIJD ZO ZALIG DECADENT! JE ZOU GEWOON VERGETEN DAT JE VER VAN ROME ZIT!
JA, IT IS 'N KWESTIE VAN SMAAK EN STIJL, HE, FELLINUS. DIE ROMEINSE ARTIEST ORGANISEERT MIJN ORGIEN ALTIJD

8

9

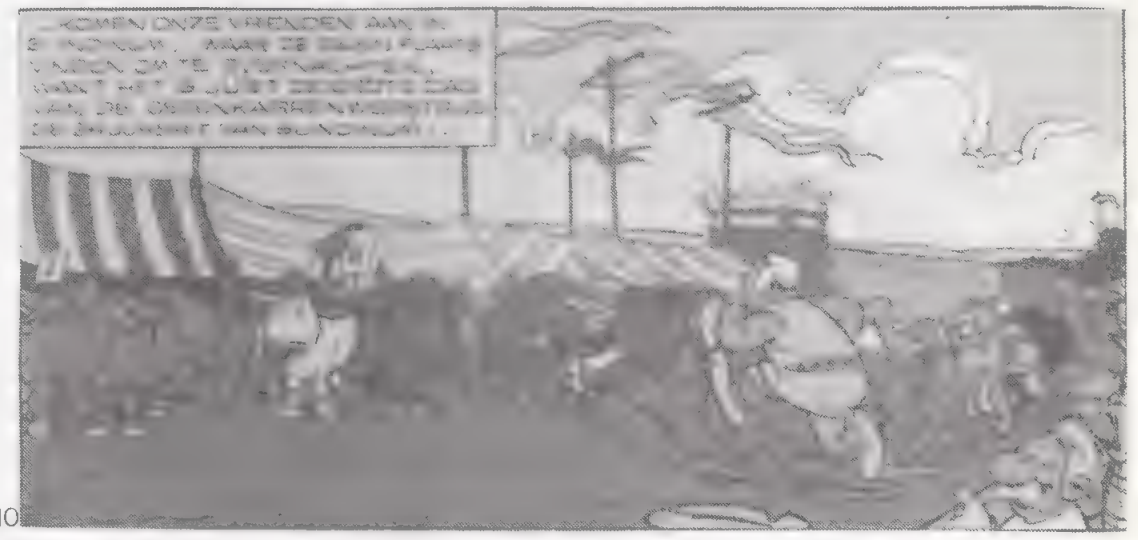

10

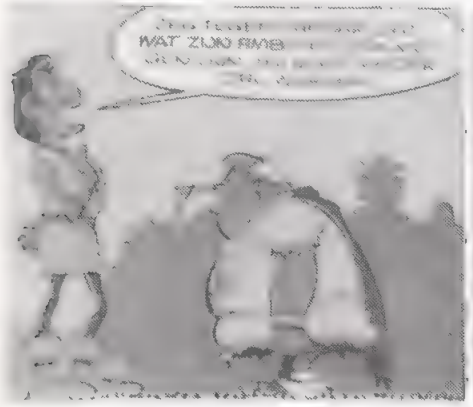

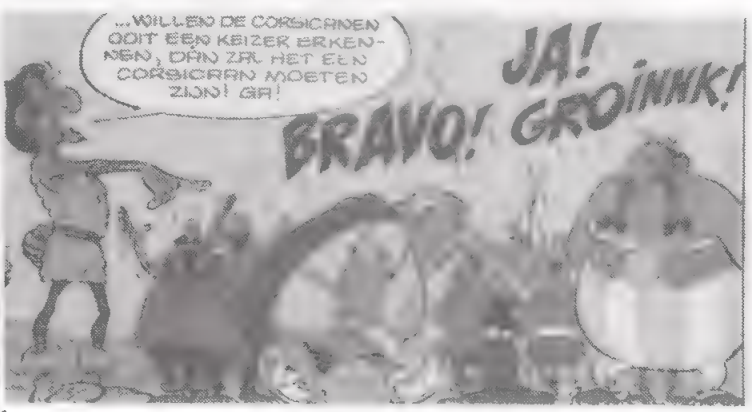

11

12

13

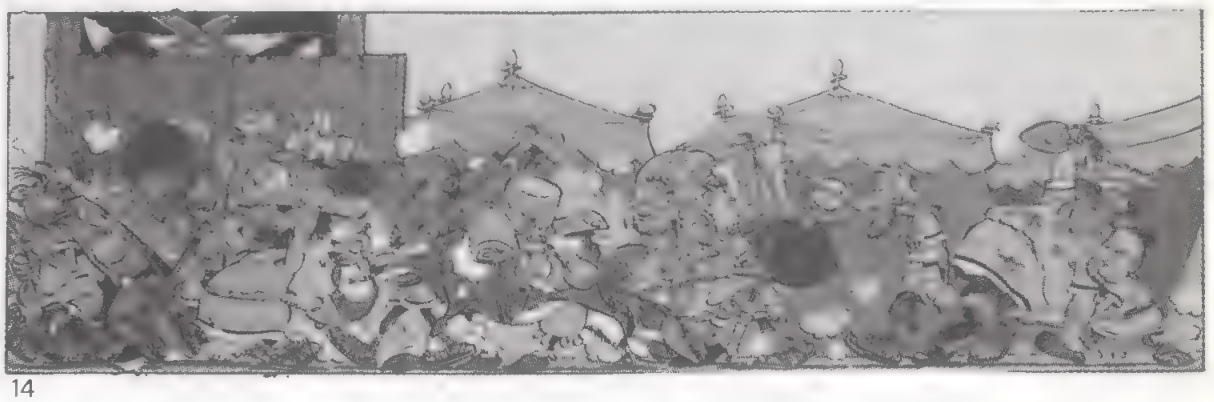

14

Op afbeelding 7 zien we Mussolini in een entourage die volledig overeenkomt met zijn droom van een herstel van het glorierijke Imperium Romanum. De hem kenmerkende wijze van spreken is op subtiele wijze in de balloon weergegeven.
Ook uit Italië stamt de volgende bekende (afb. 8), die ditmaal alleen in de tekst waar te nemen valt en zich inderdaad met het vormgeven van dekadente orgiën wereldfaam heeft verworven.

De vier barden op afbeelding 9 zijn tegenwoordig dan wel gescheiden, maar hun populariteit is nog altijd zodanig dat het overbodig is hun namen hier te vermelden.
In afbeelding 10 zit een dubbele grap. We zien hier niet alleen een persiflage op de start van de '24 uur van Le Mans', maar bovendien gaat hier als tweede koureur Jean Graton van start, de geestelijke vader van Michel Vaillant.
Corsicanen hebben altijd al geweten wat ze willen. En in dit geval (afb. 11) hebben ze hun zin ook gekregen, zij het zo'n achttien en een halve eeuw later. Let op de karakteristieke houding op het eerste plaatje.
Bij deze stafbespreking (afb. 12) treffen we aan Caesars linkerzijde Goscinny's kollegatekstschrijver Charlier aan. Charlier is een regelmatige gast in de verhalen van Asterix, en hier hebben we hem in twee zeer uiteenlopende rollen naar voren gehaald: als stafofficier (afb. 12) en als straalbezopen legionair (afb. 14), op een schild afgevoerd door Uderzo en Goscinny zelf, die ook nog te bezichtigen zijn op een Grieks reliëf (afb. 13), waar zij zichzelf respektievelijk de bijschriften (of de balloons) 'tyrannos' en 'despotès' hebben meegegeven.

15

16

Op afbeelding 15 gaan we van stripmakers naar de politiek, waar we Giscard d'Estaing als belastingontvanger aantreffen. Hij was toen namelijk nog minister van financiën.
De gespierde slaaf (afb. 16) van koopman Tifanus houdt zijn konditie op peil door lichaamsoefeningen te verrichten die gebaseerd zijn op enkele klassieke beeldhouwwerken: v.l.n.r. de Laokoöngroep, de Hermes van Praxiteles en de diskuswerper van Myron (afb. 17-19).
De grote Caesar zelf heeft in de verhalen van Asterix een duidelijke ontwikkeling doorgemaakt; niet zozeer wat karakter betreft, maar wèl in zijn uiterlijk (afb. 20a-e). Hoe hij er precies heeft uitgezien is niet bekend, maar het beeldhouwwerk op afbeelding 21 is niet lang na zijn dood vervaardigd en zal er dus wel niet helemaal naast zitten.
In Caesars nabijheid treffen we regelmatig zijn aangenomen zoon Brutus aan (afb. 22a-b) en Goscinny kan het natuurlijk niet nalaten alvast op Caesars gewelddadig einde vooruit te lopen.
Naast historische personen treffen we in de Asterix-verhalen nu en dan ook historische uitspraken aan. Allereerst de beroemde uitspraak van Caesar zelf (afb. 23), dat de Belgen de dapperste Galliërs zouden zijn; Asterix denkt daar vanzelfsprekend anders over.

17

18

19

IK BEN GEKOMEN OM EENS TE KIJKEN HOE JIJ OPTREEDT TEGEN DIE ONOVERWINNELIJKE GALLIERS. WAT IS ER TE DOEN IN HET KAMP, DAT HET GARNIZOEN ME NIET EENS HET AAN MIJN RANG VERSCHULDIGDE EERBETOON KON BEWIJZEN ?
20a

20b

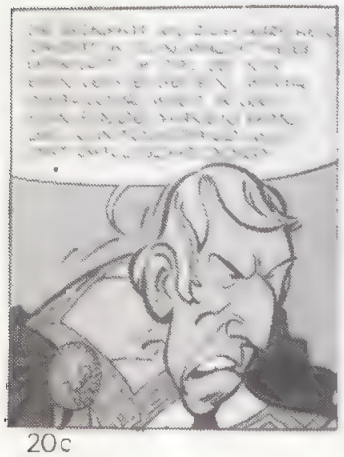
20c

20d

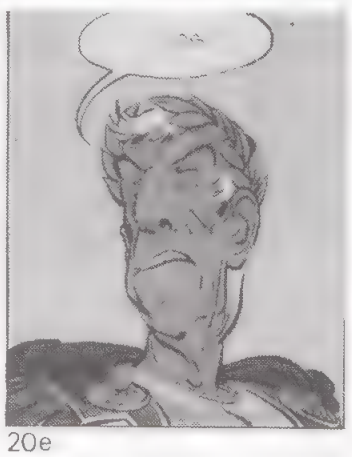
20e

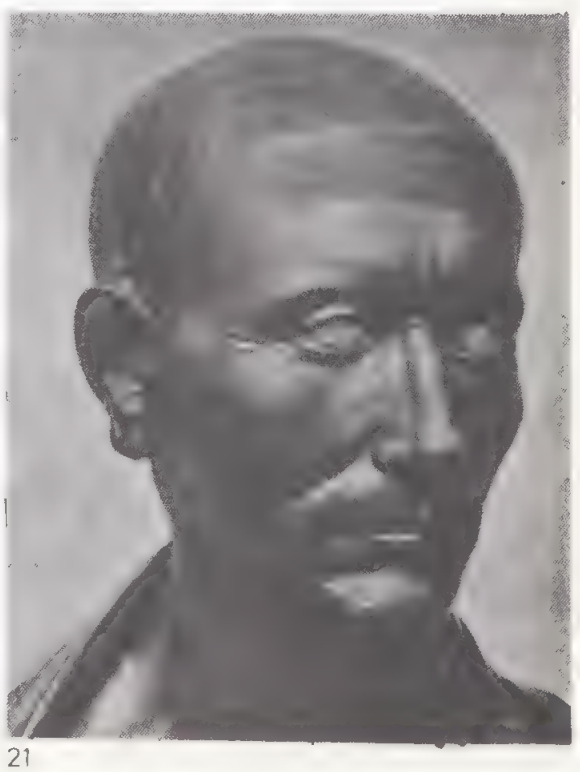
21

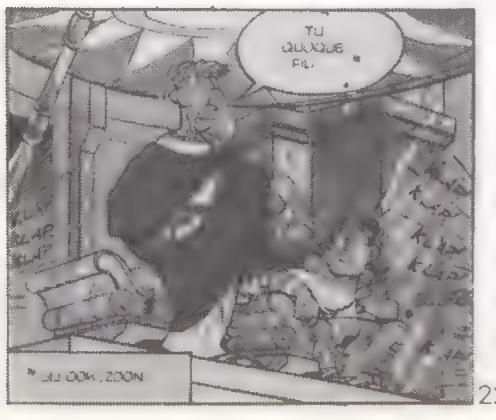

22a

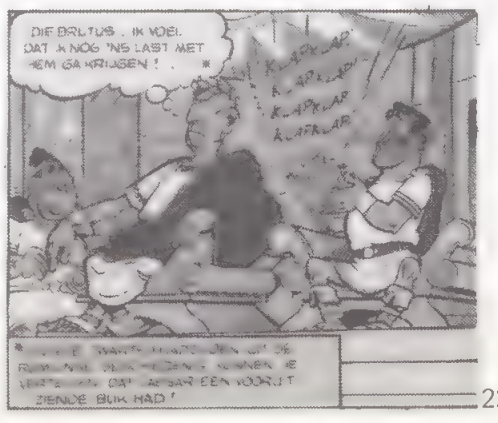

22b

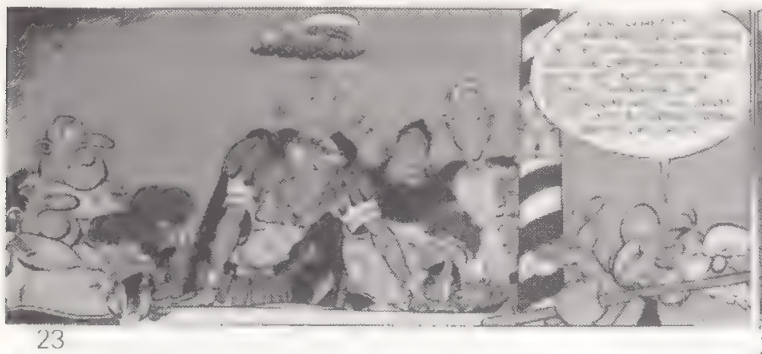
23

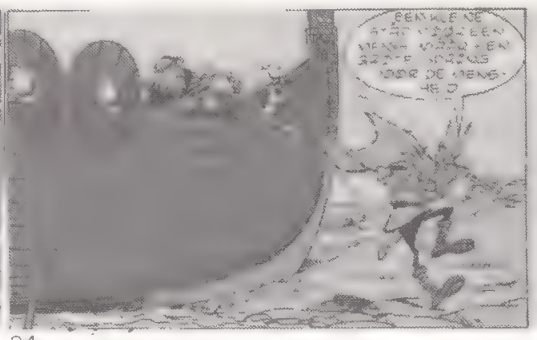

24

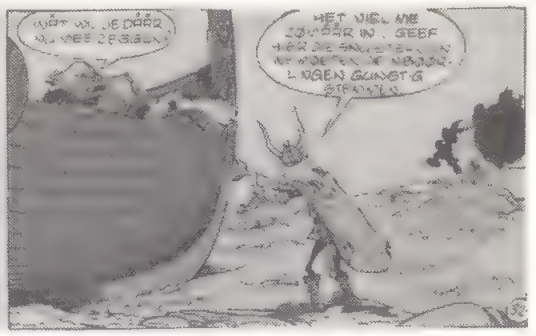

25

26

27

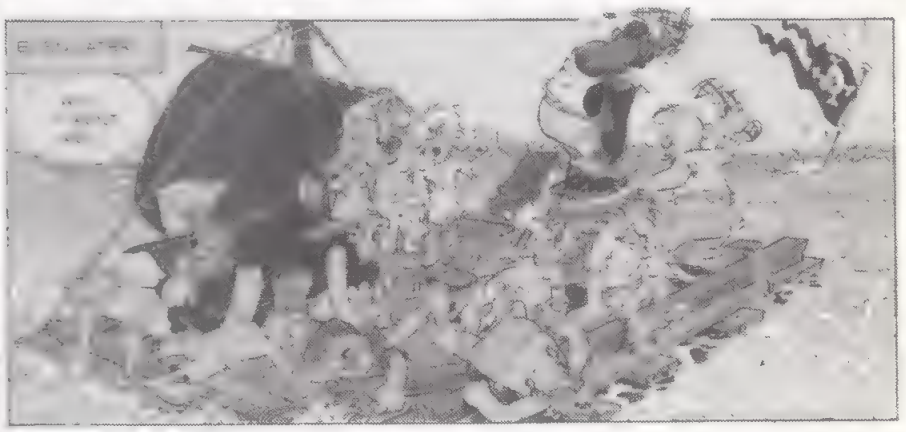

SINDS DE ONDERGANG VAN ONS VORIGE SCHIP, HEBBEN WE MOETEN WERKEN EN KROM LIGGEN OM EEN NIEUWE SCHUIT TE KUNNEN KOPEN, ERIX... HET WORDT HOOG TIJD DAT WE EER 'N BOOT BUITMAKEN!
28

29

Op afbeelding 24 treffen we een zeer diepe uitspraak aan, die bij een ander soort landing dan de hier afgebeelde werd gebezigd; maar ook in dit verband gaat er niets van de diepere betekenis verloren.

De Noormannen kennen hun klassieken (afb. 25), dat wordt hier duidelijk bewezen: deze Skandinaviër komt tot dezelfde konklusie als een tijd later een andere zou doen met betrekking tot Denemarken, hoewel diens tekst in het Engels gesteld zou worden.

De historische woorden op afbeelding 26 werden achttien en een halve eeuw later opnieuw geuit, en wel op het slagveld van Waterloo; maar bij die gelegenheid heeft de Oude Garde van Napoleon zijn woorden wèl waargemaakt.

Op afbeelding 27 zien we zeerover Roodbaard in een dramatische situatie, die geïnspireerd is op het schilderij 'Het vlot van de Medusa' van Th. Géricault. Deze zelfde Roodbaard (stripfiguur van Victor Hubinon) zien we op afbeelding 28 in een minder penibele situatie, samen met zijn zoon Eric en zijn makker Driepoot. Zij zijn veelvuldig terugkerende gasten in de Asterix-verhalen en vooral Obelix is zeer op hun aanwezigheid gesteld.

Tenslotte nog de maskotte van de benzinemaatschappij Antar (afb. 29) die zojuist de wagen van Asterix en Obelix heeft gerepareerd. Deze maatschappij heeft Goscinny en Uderzo jarenlang betaald om niet van plagiaat beschuldigd te worden en om te voorkomen dat Asterix aan een konkurrent zou worden verkocht.

U ziet het: vele bekende personen en situaties uit andere tijden en media. Volledig is dit overzicht bij lange na niet; uit plaatsgebrek heeft deze Zoeker slechts een kleine bloemlezing kunnen geven. De verhalen van Asterix liggen dus nog volledig open voor verder speurwerk.

troch Har Brok

ASTERIX EN DE STAVERING

Un ferhaal fon foarkar en wjergea

Yn ut jier 1978 nei Kristus... Tot zover mijn Friese taalvaardigheid na het volgen van de kursus Fries voor niet-Friezen: het onderwerp waarover we het willen hebben is al ingewikkeld genoeg.

In 1978 dus (na Christus) bracht Oberon in samenwerking met Dargaud een vertaling in het Fries van het eerste Asterixalbum, namelijk *Asterix de Goljer*. Vertalingen in het Catalaans, Baskisch en Latijn waren daaraan voorafgegaan en nog zou volgen een vertaling in het Esperanto.

De Friese vertaling van Oberon echter, kort geleden gevolgd door deel twee *De gouden Sichte*, is niet alleen publicitair maar ook uit kultureel oogpunt interessant. In de eerste plaats bevestigt deze vertaling de status van het Fries als eigen *taal*, en dat is iets heel anders dan het eigen *dialekt* volgens vakkringen, en bovendien vormt de Friese vertaling een effectief opstapje voor jeugdige Friezen om hun taal in praktijk te zien funktioneren. Westerlauwers Fries ofwel het Fries dat in de Nederlandse provincie Friesland gesproken wordt en verschillende dialektische schakeringen kent (zoals elke taal) wordt voornamelijk gesproken door de werkende klasse in Friesland en dit sociale verband schept een parallel met de nog altijd aan speciale onderontwikkelde klassen toegedachte belangstelling voor het beeldverhaal. Enerzijds funktioneert de Friese Asterix dus als bevestigende en eigen literatuur en anderzijds als leermiddel voor de Friese jeugd.

Dat alles zal uitgeverij Oberon niet op het oog gehad hebben bij het initiatief Asterix in het Fries uit te brengen. Veel minder nog konden de verantwoordelijken vermoeden dat *Asterix de Goljer* een kleine taalstrijd zou ontketenen. Het leek zo aardig en de produktiekosten zouden vermoedelijk (de voorintekening was van zichzelf bedruipende aard) geen problemen vormen. Eigenlijke initiatiefnemers zijn de Groningse studenten Jarich Hoekstra en Harke Bremer, die zonder bemiddeling van het Nederlands rechtstreeks uit het Frans hun Friese vertaling tot stand brachten. Alvorens tot uitgave over te gaan liet Oberon zich terecht, want er bestaan zeer vele lange tenen, adviseren door het Fries Instituut van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Dr. A. Feitsma van dat instituut, buiten de provincie het Fries 'promotend', wees de uitgever op de enigszins alternatieve spelling en woord- en buigingsvormen van Hoekstra en Bremer, maar gaf als oordeel 'één en ander harmonieert goed met de taalgrapjes en humoristische Fries-Latijnse naamvormen, die in de beste Asterix-stijl in het verhaal zijn rondgestrooid'. Een nihil obstat dus van de Amsterdamse Friezen. Dit nihil obstat lekt echter uit naar de Fryske Akademy en daarmee werd de kiem gelegd voor een kontroverse, waarover verderop meer.

De Fryske Akademy immers beoogt door onder andere de uitgave van het *Frysk Wurdboek* een bijdrage te leveren aan het standaardfries en funktioneert zo net als het *Woordenboek van de Nederlandsche Taal* als een soort cipier en terecht op grond van zijn status.

Om kort te zijn, eind april '78 kwam er een seintje binnen bij Oberon en begin augustus van dat jaar brandde althans in de *Leeuwarder Courant* de diskussie los over Oberons initiatief. Kort samengevat behelst de kritiek aanmerkingen op spelling en andere niet doorgevoerde standaardisatie o.a. bij vervoegingen. Gedeeltelijk zijn deze afwijkingen meer dan te verklaren door het feit dat Hoekstra en Bremer in plaats van 'Gallische' taalverscheidenheden Friese dialektvarianten brengen, waar nodig gezien het origineel, zoals het Hindelopens. Daarbij komt nog dat het gebezigde Fries grotendeels in de direkte rede gesteld is, wat buiten het beeldverhaal veel minder gebruike-

lijk is. Bovendien speelde ten tijde van dit incident in Friesland de kwestie van een nieuwe spelling of 'stavering'. In dat verband durf ik een parallel te trekken met de sikkeneurige opmerkingen van Kruijskamp (tot die tijd samensteller van de 'dikke Van Dale') over spellingsvernieuwing. Vooral officieel is *Asterix de Goljer* dus niet in dank afgenemen en een zeker kleinzieligheid

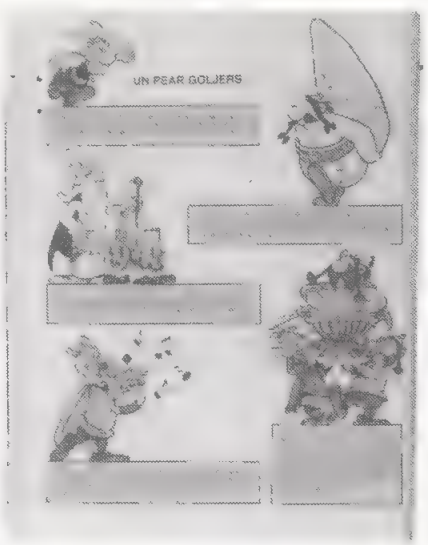

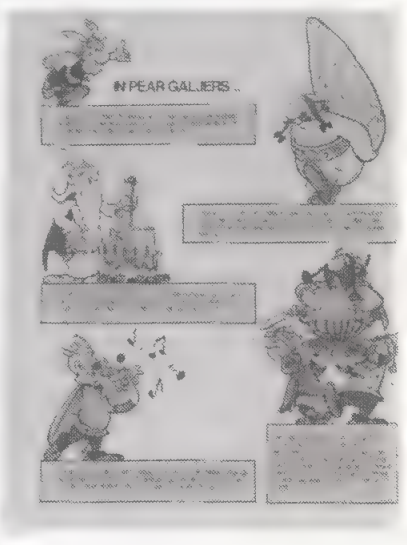

mag het felkloppende Friese hart daarbij niet ontzegd worden. Al te stringente institutionalisering van het Westerlauwers Fries, naast Oost- en Noordfries en naast het skala van Friese dialekten, lijkt in tegenspraak met de taalwerkelijkheid waarop het fries zich baseert. Inmiddels schijnt de vertaling van *Het Gouden Snoeimes* wél in overeenkomst gebracht te zijn met de Fryske staveringsfoarskrifte. Ik kan dat niet beoordelen op grond van mijn kursus, maar ik vraag me af in hoeverre de status van het Fries als taal gediend kan zijn met het uitroeien van zijn wortels.

Moelijkheden rondom de Friese Asterix

De volgende bijdrage, een interview met de vertalers van de Friese Asterix, verscheen op 2/9/1978 in Sneon & Snein, wekelijkse bijlage van de Leeuwarder Courant (blz. 21), onder de titel 'Tûkelteammen om Fryske Asterix'. Vertaling: Har Brok.

'We hebben er wel eens over gedacht om zelf een stripverhaal te schrijven, maar je stuit dan meteen al op praktische problemen. We hebben er niet alleen geen tijd voor, maar in ons kleine taalgebied ontbreekt ook een tekenaar die professioneel kan werken en zijn tekeningen in een redelijk tempo produceert. Een strip moet het immers hebben van de kontinuïteit. Wie weet staat er nog wel zo'n striptekenaar op'. Hier spreekt Harke Bremer (22 jaar), een van de vertalers van de Franse Asterixstrip van scenarist Goscinny en tekenaar Uderzo in het Fries. Zoals bekend had het eerste album *Asterix de Goljer* al medio augustus in de boekhandel moeten liggen, maar moeilijkheden in verband met de spelling, die afwijkt van de officiële, zijn voor uitgeverij Oberon BV in Haarlem aanleiding geweest om de kat nog even uit de boom te kijken. Maar het album komt wel, want de vertalers zijn desnoods bereid de zaak 'om te spellen' in de spelling die sinds kort 'officieel' geworden is. 'Dat geeft niet zoveel problemen', zegt de tweede vertaler Jarich Hoekstra (22 jaar), 'al gaan dan wel de aardigheidjes die we uitgehaald hebben met de onderschatte Friese dialekten spijtig genoeg wel verloren'. Dat zou inderdaad jammer zijn, want door de dialektverschillen heeft de Friese Asterix iets ekstra's. Harke en Jarich hebben de buitenlanders namelijk een eigen dialekt gegeven. Zo spreken de Belgen het Zuidwesthoeks en de Noormannen het Dongeradeels. De Britten hebben hetzelfde dialekt als de Friezen nu spreken in de Noordwesthoek en de Spanjaarden spreken het Woudfries.
De beide vertalers kunnen die dialekten wel aardig aan. Niet alleen horen ze bij Bernlef, de vereniging van Friese studenten in Groningen, zowat alle

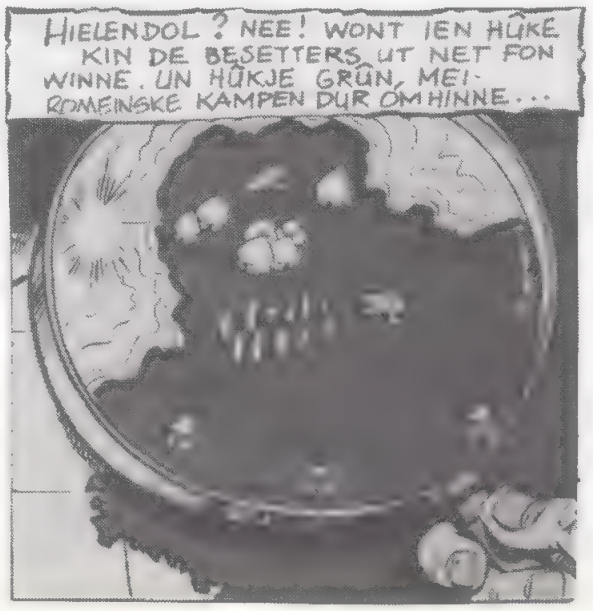

tongvallen, maar ook hun studie wijst erop dat we hier niet alleen met twee zuivere amateurs te maken hebben. Harke, die zelf uit Dongeradeel komt, is bezig met zijn laatste studiejaar richting Klassieke Talen en heeft heel wat jaren kolleges gevolgd aan het Fries Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen. Jarich heeft kortgeleden zijn kandidaatsekamen Noors gedaan en denkt er nu over als enige Groningse student het Fries als hoofdvak te nemen. Hij is van dat telkens weer groeiende aantal Friezen dat de waarde van zijn moedertaal pas buiten Friesland heeft leren hoogachten. Want al is hij dan geboren in Hitsum en al heeft hij een tijd in Abbega gewoond –'Ik ben dus een échte Belg', zegt hij met een knipoogje naar Asterix–, toen hij op de middelbare school kwam was hij met zijn familie al in Almelo gevestigd. Daar hield het Fries dus bij de voordeur op en Jarich zegt daarover: 'Dat we bij ons thuis Fries spraken, daar heb ik eigenlijk nooit zo bij nagedacht, maar toen ik in de vijfde klas zat las ik *It rammeljen fan de pels* van Anne Wadman en *Minskrotten rotminsken* van Trinus Riemersma en daardoor kreeg ik in de gaten dat dat Fries toch nog niet zo onaardig was'.
'Er zijn', zegt Harke daarop inhakend, 'nog zat mensen die het Fries in huis de gewoonste zaak van de wereld vinden, maar die de Friese lektuur buiten de deur houden in de overtuiging dat die maar voor een paar fanatieke *hollewaeijers* ('leeghoofden'?, 'blaaskaken'?; het Fries van uw vertaler schiet hier tekort. HB) is. Met een strip als Asterix kun je zulke mensen, die anders geen Friestalig boek zouden inkijken, best wel de smaak te pakken laten krijgen.'
Het idee om nu juist Asterix te gaan vertalen berust op toeval. Bij 'Bernlef', dat naast schaak- en voetbalafdelingen ook een literair dispuut kent, wilde men een groepje men-

sen aan het vertalen zetten. Harke en Jarich waren de enigen die zich daarvoor opgegeven hadden. 'We moesten toen wat hebben om mee te beginnen en om te beginnen natuurlijk niet zoiets droogs', zegt Harke. De strip Asterix lag toen in de meest letterlijke zin voor de hand en zodoende.

Er werd snel aan het werk getogen. Om een vertaling te krijgen, die helemaal los zou staan van het Nederlands, werd rechtstreeks uit het Frans vertaald. Het was in het begin zuiver en alleen voor de aardigheid om zichzelf te trainen bij het vertalen. Ze schrapten de oorspronkelijke tekst uit de balonnen en schreven daar hun eigen tekst in. Pas nadat ze zes albums vertaald hadden, stapten ze naar Oberon, een dochter van het VNU-concern die de rechten voor Nederland van de Franse uitgeverij Dargaud gekocht heeft. Aan een Friese uitgever hebben ze ook wel gedacht, 'maar dan zit je met de rechten en bovendien hebben ze bij Oberon een distributieapparaat waar niemand tegenop kan'.

De marketing-manager van de VNU, Rob Harren, voelde wel voor een Friese vertaling. Zijn enige voorwaarde was dat er een instantie bij betrokken moest zijn met de nodige bevoegdheid om over dit soort zaken te oordelen, want Harren en albumredakteur Meerten Welleman konden er zelf niet over oordelen. Die instantie werd het Fries Instituut van de Vrije Universiteit te Amsterdam. De hoogleraren Prof.Dr. Tony Feitsma en Prof.Dr. Hendrik Meijering keken de tekst op zijn bruikbaarheid door en letten daarbij ook op de spelling. 'De spelling is in zoverre alternatief', zegt Harke Bremer, 'dat we een paar storende inkonsekwenties uit de 'Steatestavering' (dwz. de spelling van de Statenbijbel. HB) gehaald hebben. De *au*'s en de *ou*'s zijn bij ons allebei *ou*'s geworden en de 'stomme' (niet uitgesproken. HB) *l*'s zoals in *kâld* en *âld* hebben we geschrapt. Daarnaast hebben we een paar ingrepen gedaan door de beperkte plaatsruimte in de balonnen. De meeste meervoudsvormen zijn daardoor verdwenen'.

Revolutionair kan men zulke veranderingen echter niet noemen. 'We hebben uitgerekend dat een woord in onze vertaling nooit meer dan één letter afwijkt van het schriftbeeld van 1980'. Jarich: 'Toen we eraan begonnen wisten we al dat het weerstanden zou oproepen. Maar we hebben gewoon gezegd: laten we 't maar 'ns proberen. Als er gedoe door komt, dan is het nog vlug genoeg weer om te spellen'.

Tegenstanders zeggen dat zo'n spelling uit edukatief oogpunt niet verantwoord is omdat ze bij striplezende kinderen verwarring kan scheppen met de zogenaamde 'officiële' spelling. Harke:'Wij redeneren zo: wat zou een leraar zo'n stripverhaal op school goed kunnen gebruiken om de verschillende dialekten, die er binnen het Fries gesproken worden, aan de weet te komen. Intussen weten we dat het zover nog niet is. Die kreativiteit kunnen de meesten nog niet opbrengen'.

In welke spelling *Asterix de Goljer* nu op de markt komt hangt af van een kleine enquête die Oberon houdt onder Friese taalkundigen. Die hebben een eksemplaar thuisgekregen en moeten daarover hun op- en aanmerkingen geven.

Fanwege fiergeande stavering

Oberon doart Fryske „Asterix" noch net oan

HAERLIM - De earste „Fryske Asterix", dy't oer twa wike ya 'e hannel brocht wurde soe, sil noch net forskine. De reden is, dat de útjowerij fan de wrâldferneamde strip, Oberon b.v. to Haerlim, útderdiel fan it VNU-konsern, twivels krijget hat oer de stavering, dy't de beide oersetters, de studinten Harke Bremer en Jarich Hoekstra út Grins, brûkt hawwe.

Dy stavering giet nammentlik folle fierder as de stavering, dêr't Provinsiale Steaten to biskerme ha en dy't yn 1980 ynfierd wurde sil. „Vanwege taalmoeilijkheden in Friesland" doart Oberon it noch net oan en bring it alboun „Asterix de Goljer" (yn it Eastlânsk Asterix de Galliër) ya in oplaach fan tûzenhûzen eksimplaren yn 'e hannel, en wurd ûnderwilden fan 'e kant fan de útjower sein. Om sirkelsoarchjes dy't negative gefolgen ha kinne foar de torkeap, foar to kommen, wol de útjower him nou earst neiter bitinke en nachwennde in de mannichste van forskinen forskoud nei novimber.

It is net sa, dat Oberon net witten hat, dat de stavering „alternatyf" wie. Ka't Bremer en Hoekstra mei har oersetting dieinsetten, is der wiidweidich oer praet. Prof dr Tony Feitsma, heechleararer Frysk oan de Frije Universiteit to Amsterdam, dy't me, har kollega prof dr Hendrik Meijering it manuskript neisjoen hat, seit derfan: „Se ha sekuer witten, hokfoar stavering it wie, mar faeks ha se net witten, dat in soad minsken har dêroan steure sunne." Juffer Feitsma meint sykwols, dat krekt in striptorheel troch syn boartsjille karakter de mooglikheit jowt hwat mear de taal to eksperimintearjen, ek op it mêd fan de stavering.

De oersetsters sels is it noch net rjocht dúdlik, hoe't Oberon sa hommels to dit bisluit kommen is. Jarich Hoekstra: „Faeks is it har sels ek net silssel dúdlik. Se binne mooglik bevest kjel wurden fan de reaksjes fan in pear minsken."

De VNU hie it earste eksimplaer fan „Asterix út Goljer" oars op 22 augustus oanbiede wollen aan dêputearre drs Jaep Mulder, lykas bikend de man, dy't der foar ivere hat dat der in nije offisiële stavering (de „Seedzentoevering" fan 1980) kaem.

Het is anders niet voor het eerst dat er problemen zijn met een uitgave. Het was namelijk eerst de bedoeling van Oberon geweest om *Astérix et les Belges* tegelijkertijd in het Nederlands en het Fries uit te brengen. Dat is niet gelukt, omdat Goscinny, de scenarist, in herfst van het vorige jaar gestorven is en de tekenaar toen begon tegen te sputteren. Zulke geluiden hebben de Friese vertalers althans uit de verte opgevangen. Daarna heeft het er even naar uitgezien dat *Asterix de Goljer* in februari van dit jaar als een bibliofiele uitgave met beperkte oplage zou verschijnen, alleen voor verzamelaars. Maar ook dat ging voorbij.

Intussen laten Harke en Jarich de moed niet zakken. Hun vertaalwerk zal er niet onder lijden. Als de Friestalige Asterix –oplage 10.000 eksemplaren – een sukses wordt dan heeft de uitgever keus volop, want er liggen alweer 13 verhalen klaar. De auteurs zijn zelf inmiddels tot het 24ste verhaal gekomen en dat verschijnt binnenkort.

In het algemeen kost de bespreking van één album een avond. Is er bij dat werk nu nog een taakverdeling? 'nee', zegt Harke, 'we hebben op zo'n avond elk een album op schoot. We beginnen allebei te vertalen en zodra we klaar zijn bespreken we het resultaat. Vaak komt er dan al diskussiërende een derde, betere versie uit de bus'. Jarich: 'Het is een dialektisch proces, zeg maar'. Harke: 'Een samenspraak voor twee heren noem ik het altijd maar'.

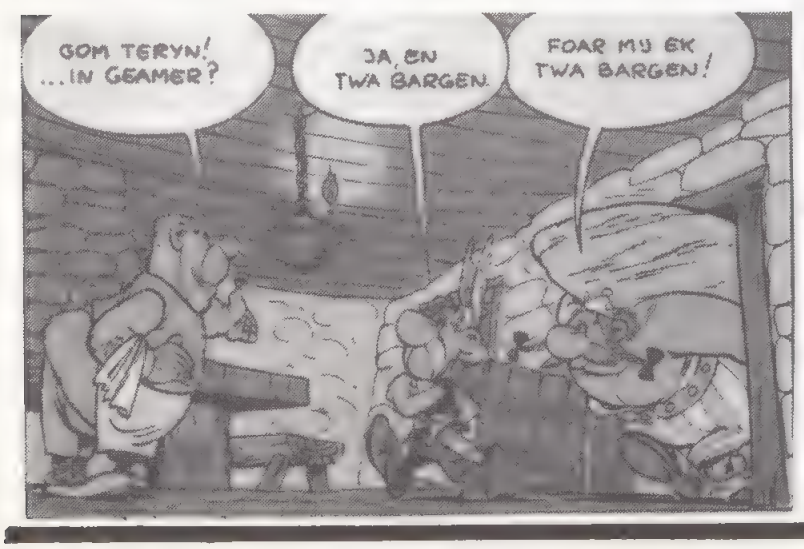

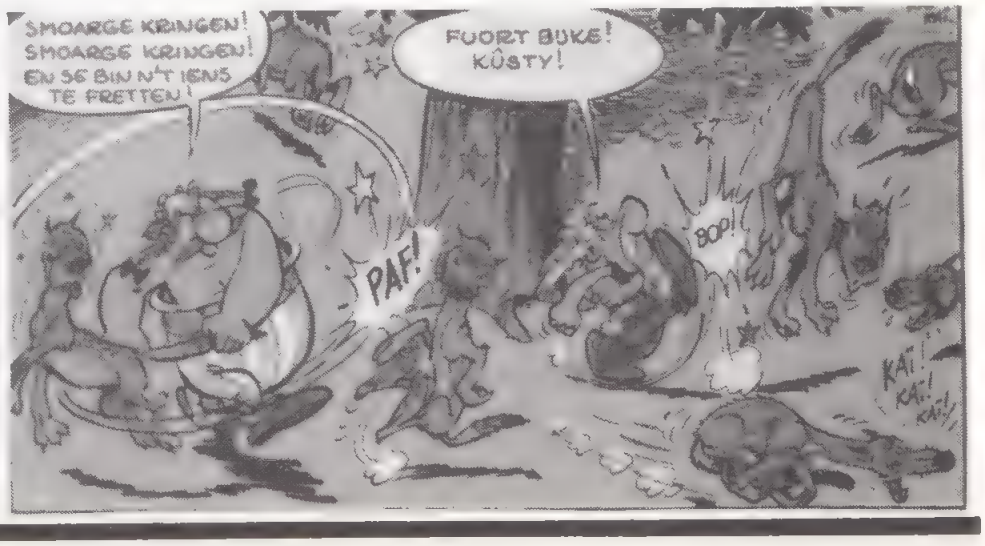

door Rob van Eijck en Hans van den Boom

DE HISTORISCHE ASTERIX

De avonturen van Asterix spelen zich af tegen het dekor, in de meest brede zin, van het Gallië van omstreeks 50 v.C. en dat maakt *Asterix* tot een historische strip. Daardoor komen we voor het probleem te staan dat zich voordoet bij alle strips die in de historie spelen: in hoeverre geeft *Asterix* een betrouwbaar beeld van het verleden?

Men kan aanvoeren dat het hier om een humoristische strip gaat waarin een loopje wordt genomen met het menselijk uiterlijk en de menselijke persoonlijkheid, en dus ook met de historie. De in een humoristische strip afgebeelde mensen en hun karakters vormen een karikatuur van het werkelijke uiterlijk (inwendig en uitwendig) van de mens en zo vormt ook het geschetste geschiedbeeld een karikatuur van de werkelijke historie.

Inderdaad, maar een karikatuur is een vervorming van de werkelijkheid, en wil men een goede karikatuur kunnen maken, dan moet men de werkelijkheid goed kennen. Dat geldt voor het menselijk uiterlijk evengoed als voor de omstandigheden van de mens en dus ook voor zijn historie. Daarom moet het mogelijk zijn om door het karikaturale oppervlak heen te breken naar de historische realiteit waarop dat oppervlak rust.

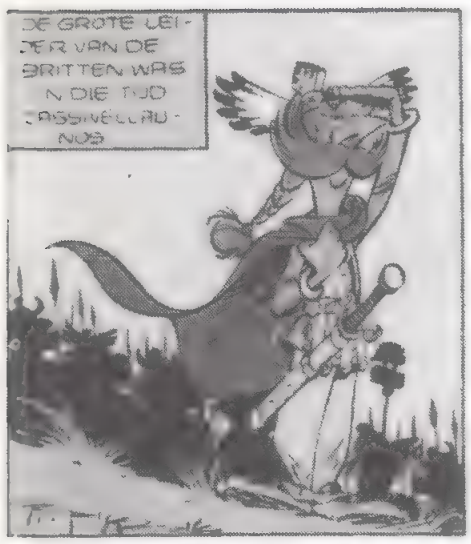

1

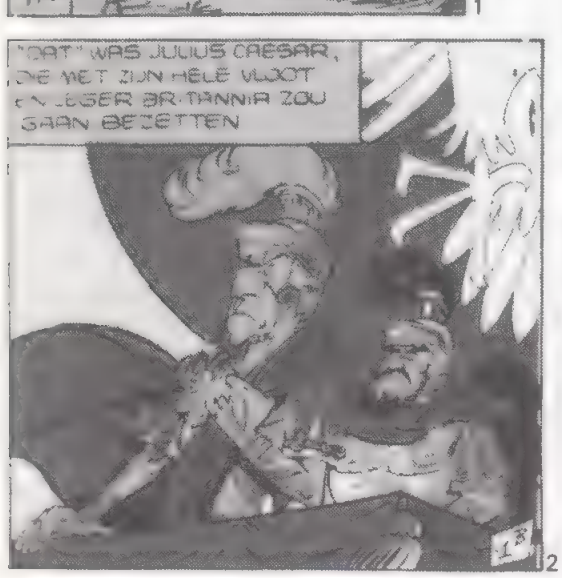

2

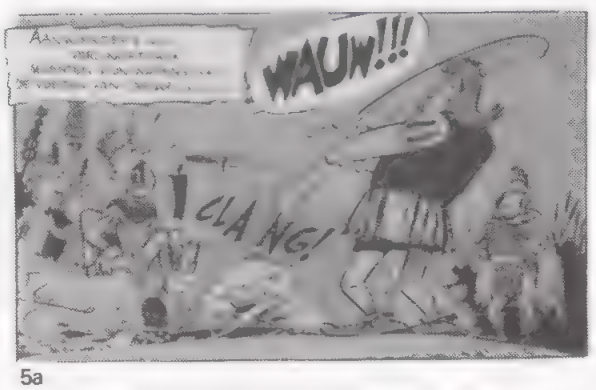

5a

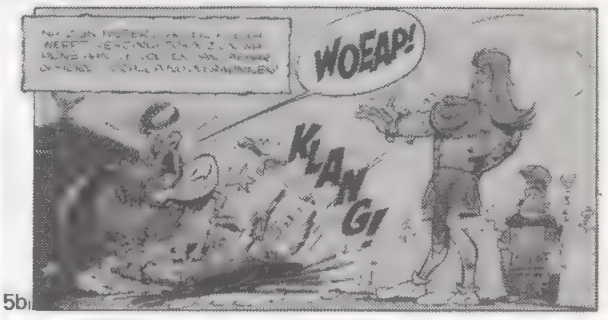

5b

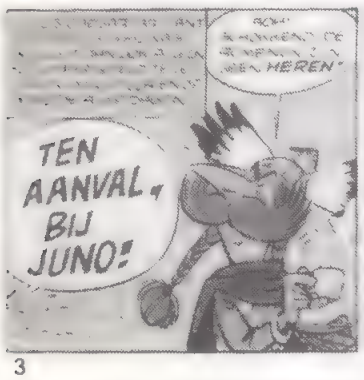

3

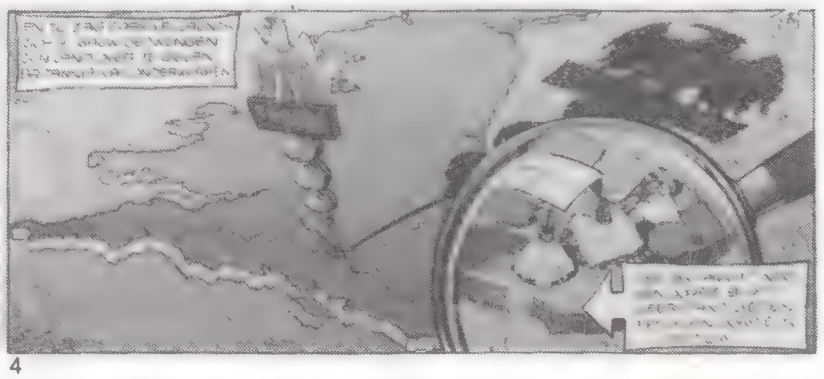
4

6

Goscinny en Uderzo hebben het zich niet gemakkelijk gemaakt door in hun verhalen een historische persoonlijkheid een belangrijke rol toe te delen: *Julius Caesar* zelf. En de karrière van Caesar, tot aan zijn uiteindelijke bijna-alleenheerschappij, is aan de hand van de albums vrij goed te volgen. Het eerste historische feit uit Caesars loopbaan dat we daarin aantreffen, is de aanval die hij ondernam op Britannië (afb. 1-4). Zijn grote tegenstander daarbij was inderdaad Cassivellaunus (afb. 1), die inderdaad door Caesar werd verslagen. Dit betekende echter geenszins dat Britannië nu geheel aan Caesar was onderworpen, zoals afbeelding 4 ons wil doen geloven. In feite is Britannië nadat Caesar zich er uit teruggetrokken had, nog een eeuw lang buiten de Romeinse heerschappij gebleven. Verder maken Goscinny en Uderzo hier een chronologische fout: Caesars grote aanval op Britannië vond plaats in 54 v.C. terwijl hij Vercingetorix pas in 52 v. C. wist te verslaan. Goscinny en Uderzo laten Caesar in *"De Britten"* de over-

7

8

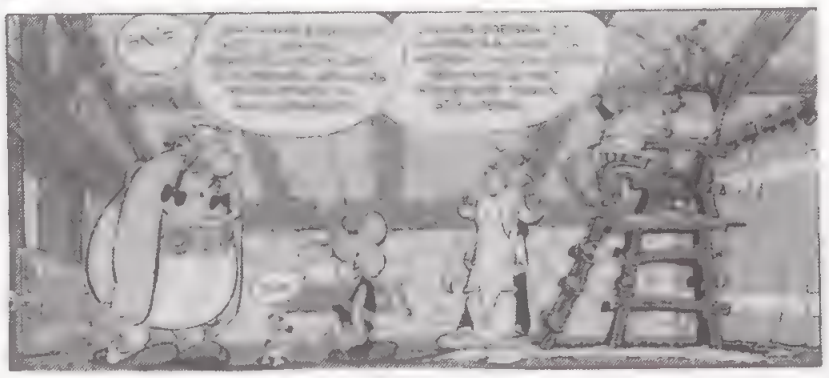

9

10

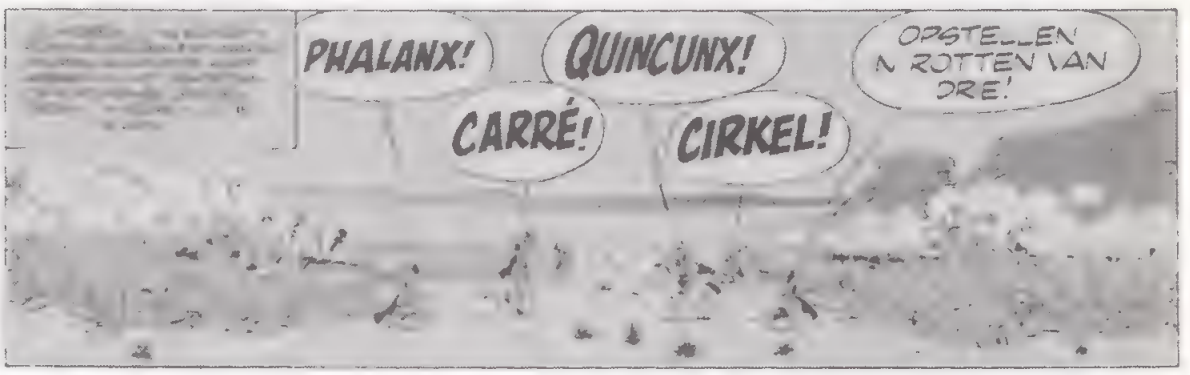

11

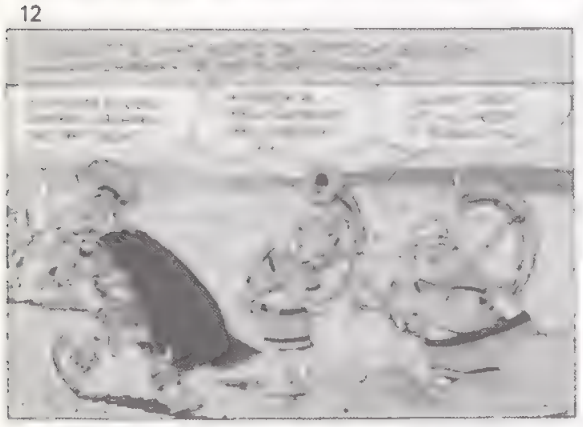
12

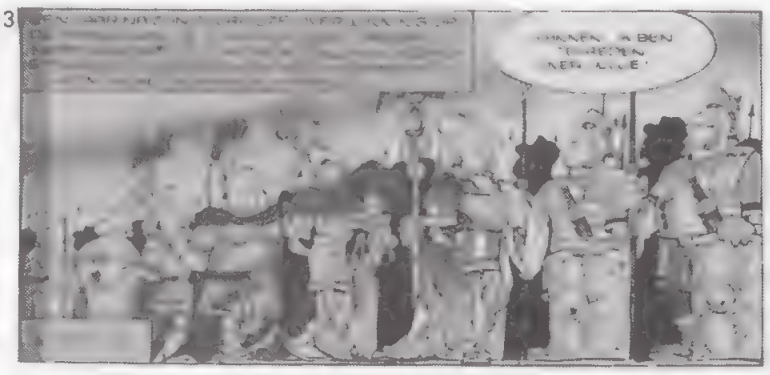
13

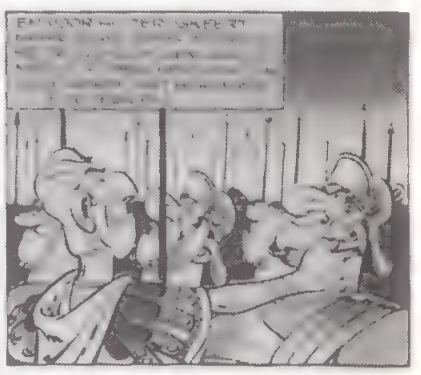

tocht naar Engeland ondernemen, terwijl we uit *''De Galliër'* weten dat hij Vercingetorix dan al lang en breed verslagen heeft.
Nu we het toch over Vercingetorix en diens nederlaag bij Alesia hebben, dit feit wordt driemaal in beeld gebracht (afb. 5-6); de eerste twee maal komisch, de derde maal tragisch. En tragisch was Vercingetorix' nederlaag ook wel, want het had weinig gescheeld of de Galliërs hadden Caesar verslagen. Alleen de superieure krijgskunde van de Romeinen, waarvan de rekonstruktie van Caesars belegeringswerken bij Alesia (afb.7) een beeld geeft, bezorgden de Galliërs toch nog een jammerlijke nederlaag. Zo jammerlijk, dat we in de Asterix-verhalen regelmatig op Galliërs stuiten die absoluut niets van Alesia willen horen.
Na zijn verovering van Gallië kreeg Caesar het al snel aan de stok met zijn ex-makker Pompeius, die hij in 49 v.C. bij Pharsalus in Griekenland wist te verslaan. Pompeius vluchtte naar het half-onafhankelijke Egypte, maar dat mocht niet baten, want toen kort daarop ook Caesar in Egypte landde, kreeg hij Pompeius' hoofd keurig in een mandje aangeboden. Na wat problemen in Egypte en Klein-Azië te hebben opgelost, bleef Caesar een tijdje uitrusten in Egypte (47 v.C.) in het aangename gezelschap van de jonge vorstin Cleopatra. Daarvan geeft afbeelding 8 een aardig beeld, maar dat deze ''rust''-pauze een klein Caesartje opleverde, blijft bij Asterix achter de schermen.

Toch waren Caesars problemen nog niet voorbij, want er vielen nog wat aanhangers van Pompeius uit te schakelen. Daartoe stak hij over naar Noord-Afrika, eerst met een klein legertje, waardoor hij in de op afbeelding 9 vermelde moeilijkheden kwam. Maar toen er versterking was gearriveerd, wist hij bij Thapsus (46 v.C.) zijn tegenstanders te verslaan. Afbeelding 10 geeft de voorbereiding van deze veldslag weer, afbeelding 11 de strijd zelf en afbeelding 12 de nederlaag van de aanhangers van Pompeius. Het jaar daarop werden de laatste resten van verzet opgeruimd bij Munda in Spanje, waarover afbeelding 13 ons inlicht (hier

14

15

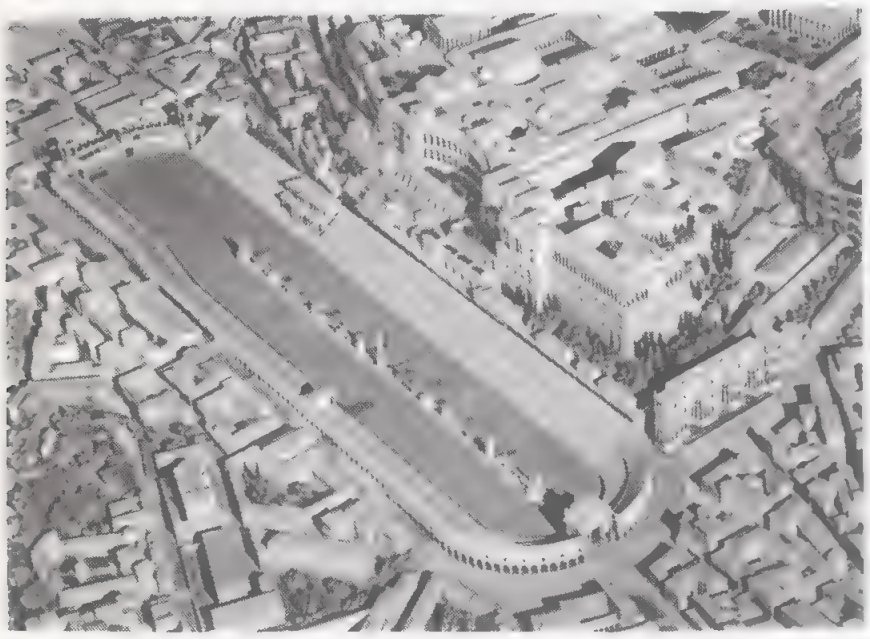

16

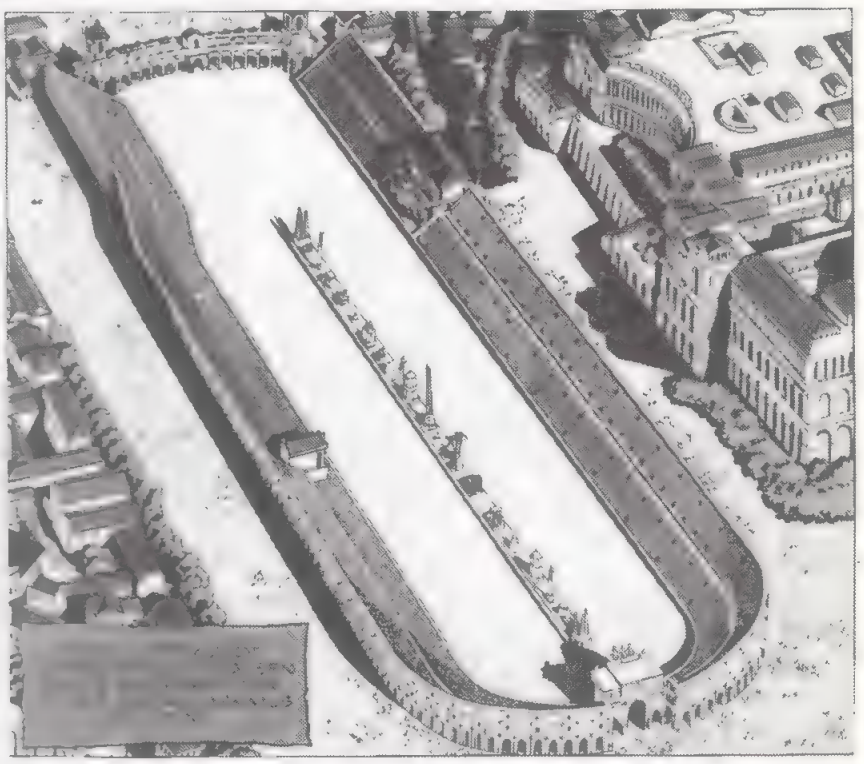

17

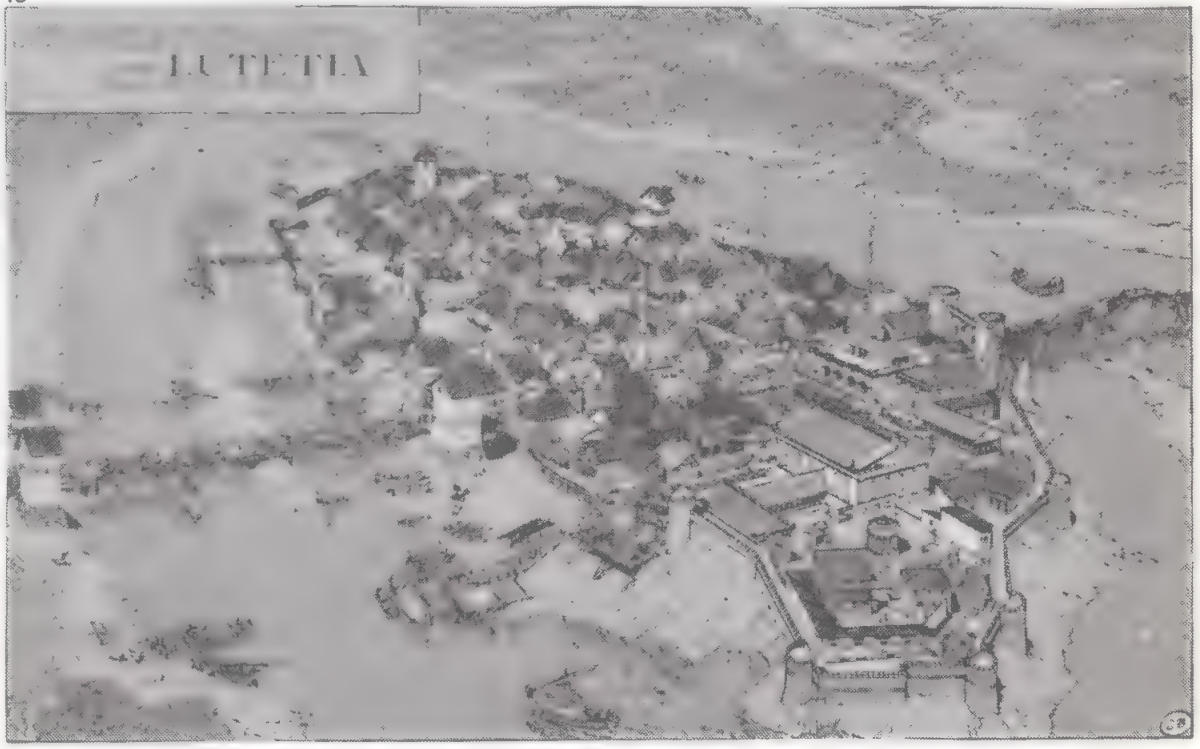

18

wordt ook gesproken over Caesars trouwe Xde legioen, dat hem sinds het begin van de Gallische veldtochten overal heeft vergezeld). Daarna had Caesar zijn alleenheerschappij kunnen vestigen, als hij tenminste het jaar 44 v.C. ongeschonden doorgekomen was.

Tot zover Caesars karrière, zoals bescheven in de annalen van *Asterix*. We richten nu onze aandacht even op de architektuur, en wel die van Rome, waar Asterix en Obelix enkele malen verzeild raken. Afbeelding 14 geeft een beeld van het oude Rome volgens een maquette die aldaar te bezichtigen is, en afbeelding 15 doet dat ook van hetzelfde stuk Rome, namelijk de omgeving van het Forum Romanum. Op deze twee prenten is duidelijk te zien dat Uderzo zich nauwkeurig heeft gedokumenteerd, maar er is één probleempje: De tekening geeft het Forum weer van de andere zijde dan de foto, maar met enige studie kunt u zien dat de tekening in hoofdlijnen klopt. Datzelfde geldt voor de afbeeldingen van het Circus Maximus (afb. 16-17) die wél vanuit vrijwel dezelfde hoek zijn genomen.

Als we nu teruggaan naar Gallië en wel naar Parijs (afb. 18) dat op dit fraaie panorama als Lutetia Parisiorum te bezichtigen valt, stuiten we op een kleine misvatting. Dit Lutetia dateert uit een periode nà Asterix, want omstreeks 50 v.C. was er geen Lutetia, d.w.z. het was tijdens de Gallische opstand in brand gestoken en bestond toen dus voornamelijk uit as.

Sport en spel komen in de Asterixverhalen ruim aan de orde. Regelmatig ontmoeten zij gladiatoren, die over het algemeen op korrekte wijze zijn uitgedost. Op afbeelding

19

22a

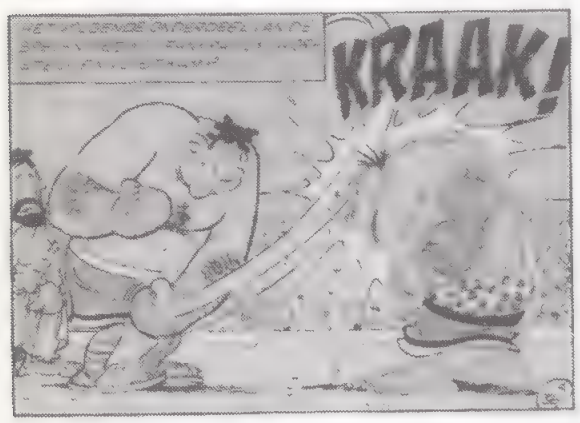

22b

20

21

23

Bij de afbeeldingen 19 is de uitrusting van twee types gladiatoren te zien, een velites (1) en een retiarius (2), en deze types zijn ook terug te vinden in de gladiatorengroep waarmee Asterix en Obelix onder ovationele toejuichingen de arena betreden (afb. 20).

Het album ''De Olympische Spelen'' is helemaal aan het sportgebeuren te Olympia gewijd, waarbij inderdaad de toegang aan dames werd ontzegd (afb. 21), zowel op het sportveld als op de tribunes. Het meest gewelddadige, en dus het populairste, onderdeel van de Olympische Spelen werd gevormd door de pankration, een soort mengeling van boksen en worstelen. Bij die pankration was alles toegestaan, behalve bijten en ogen uitdrukkén, zodat het ruwe geweld op afbeeldingen 22 a & b nauwelijks overdreven genoemd mag worden. Het enige dat niet klopt, is dat de atleten bij *Asterix* in sporttenue gehuld zijn, terwijl ze in werkelijkheid naakt sportten; maar dat die werkelijkheid geweld wordt aangedaan, is alleszins begrijpelijk.

Het houden van een triomftocht in Rome was voor een veldheer de allerhoogste eer die hem te beurt kon vallen. Bij zo'n triomftocht werd de veldheer een lauwerkrans boven het hoofd gehouden, terwijl zijn soldaten de wapens van zijn verslagen tegenstanders en eventuele andere buit voor hem uitdroegen (afb. 23). Bij *Asterix* maken we ook een dergelijke triomftocht mee (afb.

24

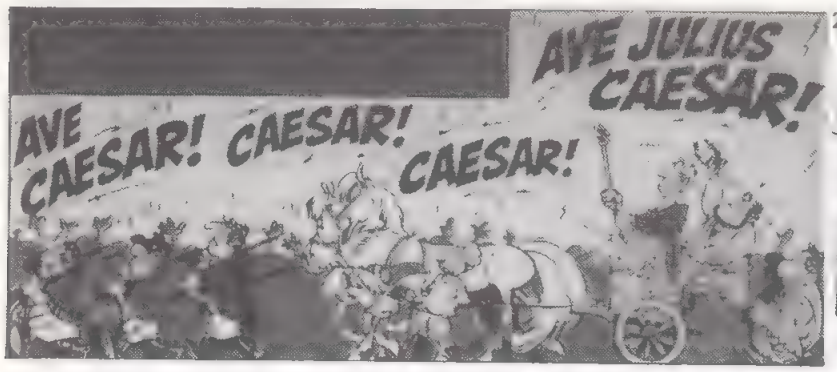

24

26

25

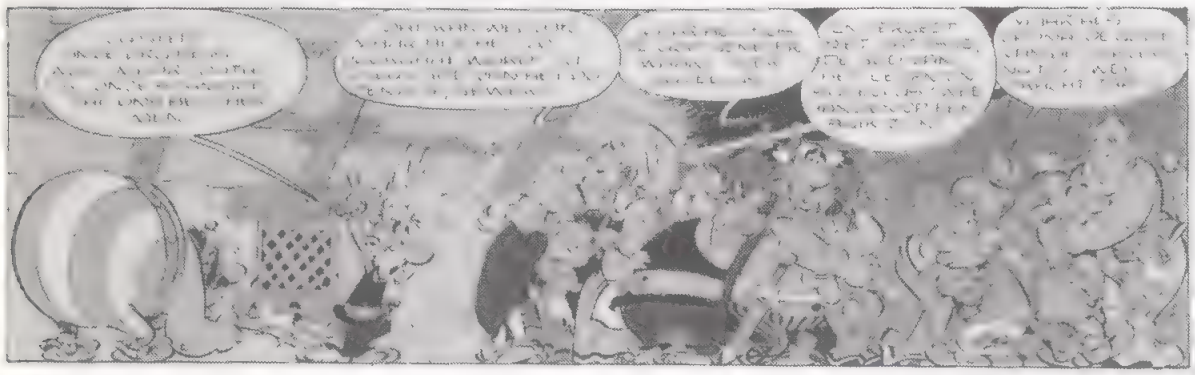

27

28

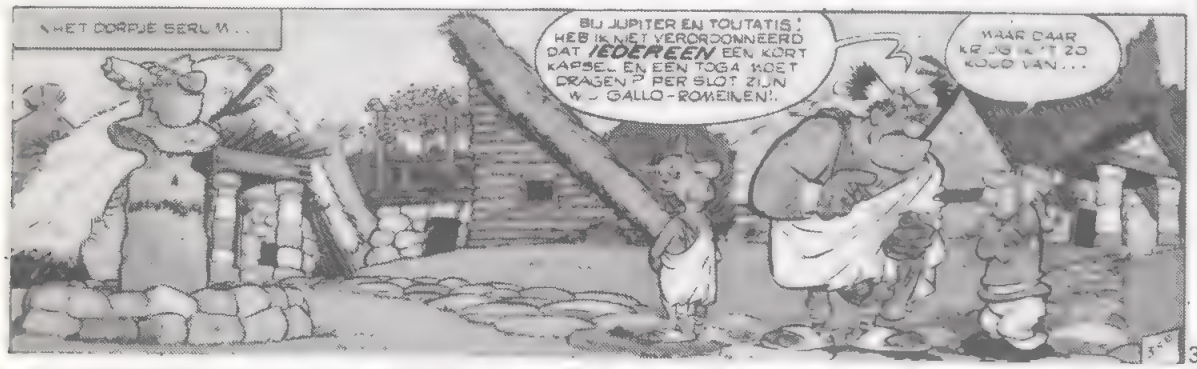
BIJ JUPITER EN TOUTATIS! HEB IK NIET VERORDONNEERD DAT IEDEREEN EEN KORT KAPSEL EN EEN TOGA MOET DRAGEN? PER SLOT ZIJN WIJ GALLO-ROMEINEN!.
WAAR DAAR KRIJG IK 'T ZO KOUD VAN...

31

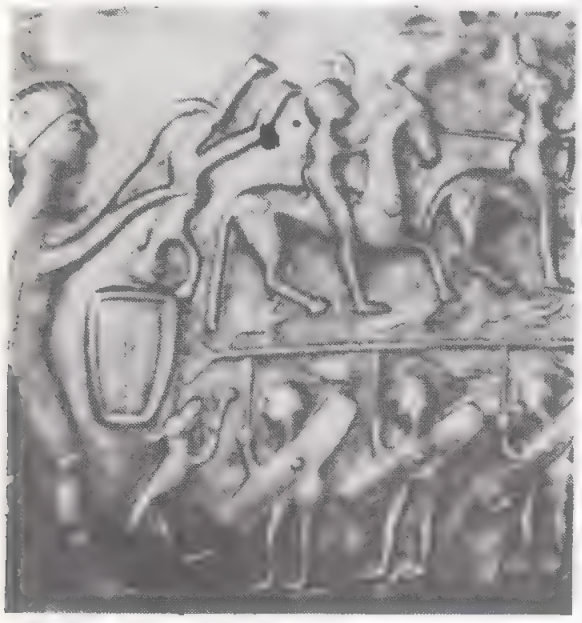

29

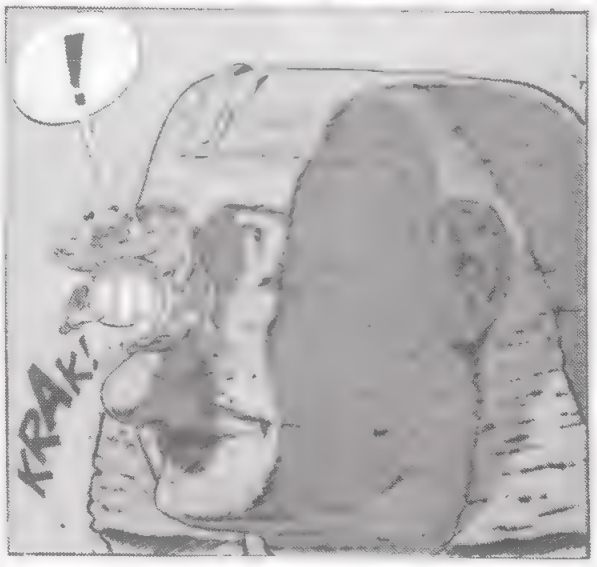

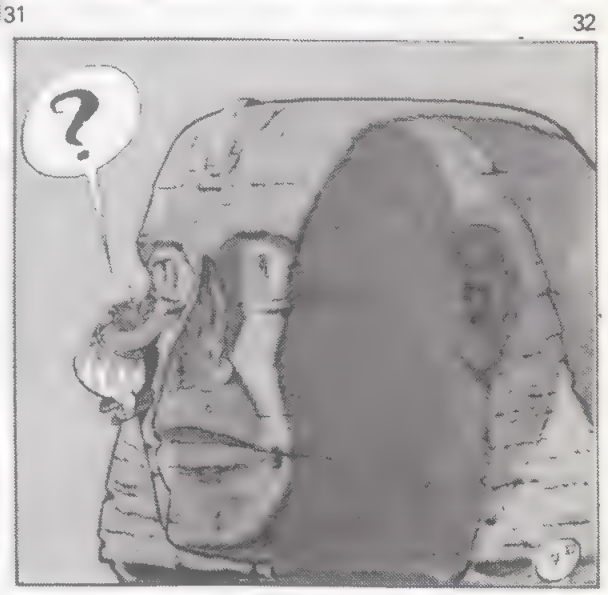

32

30

24, overigens geen historische), waarbij we eveneens de – overigens schamele – buit kunnen bewonderen, evenals de meegevoerde gevangenen en de krans die boven Caesars hoofd wordt gehouden (in dit geval geen lauwerkrans, hoewel zelfs Caesar dat niet weet).

Grote waarde hechtten Romeinen en Galliërs aan het raadplegen van voortekens. Dat kon op vele manieren gebeuren, maar twee van de bekendste zien we op afbeeldingen 25 en 26: het bestuderen van de vlucht van de vogels en het lezen van de ingewanden van een dier, hoewel de keuze van een vis daarvoor als een zeldzaamheid beschouwd moet worden (doen de plaatsing van de personages en het onderwerp van afbeelding 26 u trouwens niet sterk denken aan een beroemd schilderij van Rembrandt?).

Over godsdienst gesproken, we horen bij Asterix regelmatig Toutatis en Belenos te hulp geroepen worden. De Galliërs hadden vele goden (afb. 27-28), waarover nauwelijks meer bekend is dan enige afbeeldingen. Op afbeelding 29 zien we Toutatis (of Teutates) als de grote figuur links, die een krijger om onduidelijke redenen in een waterton doopt, en op afbeelding 30 de godin Epona (die hier kennelijk haar gebit vergeten heeft), die vermoedelijk een soort vruchtbaarheidsgodin was en altijd zittend op een paard werd weergegeven.

De Galliërs hebben zich na hun ne-

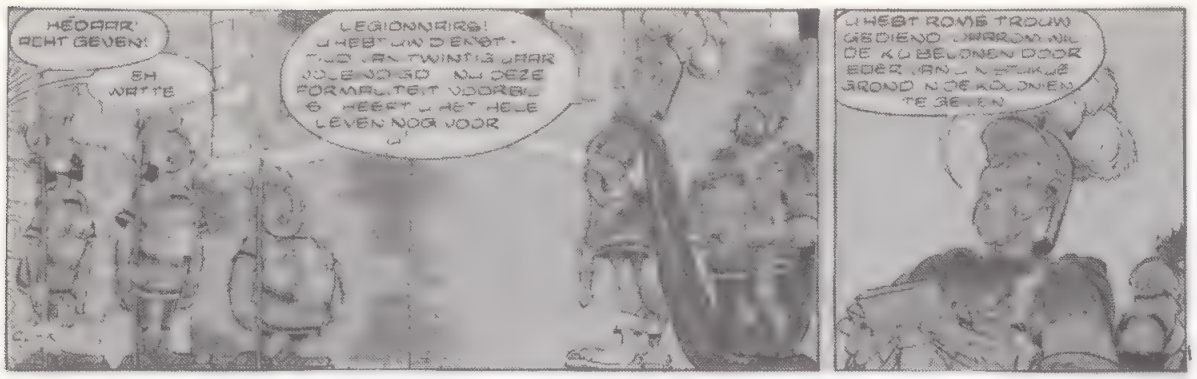
HEDAAR! RECHT GEVEN!
EH WATTE
LEGIONNAIRS! U HEBT UW DIENST-TIJD VAN TWINTIG JAAR VOLGENS OUD DEZE FORMALITEIT VOORBIJ U HEEFT HET HELE LEVEN NOG VOOR U!
U HEBT ROME TROUW GEDIEND OMDAT ROME DE KOLONIEN BELOONDE DOOR EDER VAN HUN EEN STUKJE GROND TE GEVEN

33

34

EIGENLIJK ZOU IK JE VANGEN MOETEN NEMEN MAAR IK KAN JE GEBRUIKEN. MET BEHULP VAN JOUW AD VIZEN, JOUW VOORSPEL INGEN, ZOU IK EEN HEEL EIND KUNNEN KOMEN

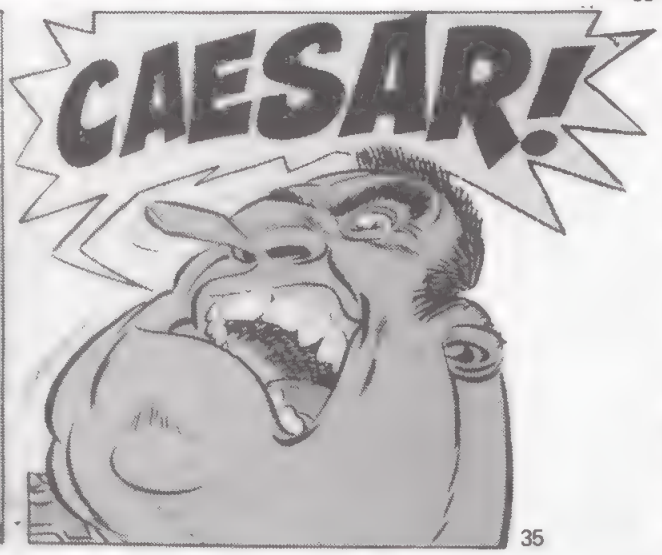

35

37

36

HET IS RUSTIG IN 'T GALLISCHE DORPJE DAT WIJ ONDERHAND ZO GOED KENNEN. ZÓ RUSTIG, DAT ..
IK VERVEEL ME ZO, ASTERIX ER ZIJN HAAST GEEN ROMEINEN MEER!
NEE, DIE ZIJN BIJNA ALLEMAAL NAAR BRITANNIA, DAT WEET JE TOCH, OBELIX!

38

derlaag tegen Caesar opvallend snel geschikt in de Romeinse beschaving. Daarvan is op afbeelding 31 een fraaie karikatuur te zien: stamhoofd Nogalfix doet zijn uiterste best om zich zo Gallo-Romeins mogelijk op te stellen.
Tijdens zijn verblijf in Egypte slaagt Obelix er in om ook daar voor de nodige chaos te zorgen, zoals op afbeelding 32, waar hij de sfinx van Gizeh van zijn neus berooft. In werkelijkheid echter verloor de sfinx zijn neus pas eeuwen later,toen de Turken voor de lol de sfinx als doelwit voor hun kanonnen misbruikten. Maar dat doet weinig af aan deze fraaie grap.
In Caesars tijd bestond het Romeinse leger uit beroepssoldaten die na afloop van hun twintigjarige diensttijd beloond werden met een lapje grond, d.w.z. als hun veldheer invloed genoeg had om hun die grond ook daadwerkelijk te bezorgen (maar Caesar zal daarvoor in die tijd wel machtig genoeg zijn geweest). Op dat historische gegeven is bij *Asterix* zelfs een heel verhaal gebouwd (afb. 33),
Tot slot nog twee historische missers, die beide meer dan eens voorkomen. Op afbeeldingen 34 en 35 zien we twee ambitieuze militairen die ernaar streven ''Caesar'' te worden. Dit was toen nog onmogelijk, om de simpele reden dat Caesar zelf nog leefde en ''Caesar'' dientengevolge nog gewoon een naam was en geen titel, zoals na zijn dood. Dit is even vreemd als wanneer iemand die nu minister-president van Nederland zou willen worden, zou zeggen dat hij er naar streefde ''Van Agt'' te worden.
Op de afbeeldingen 36, 37 en 38 valt een anachronisme te bespeuren: op 36 zit Asterix aardappelen te schillen en op 37 spreekt Vandendomme over patatten, die op 38 door druïde Tachtix uit een ketel gevist worden. En dat alles terwijl het nog ruim 1500 jaar zou duren voor Columbus Amerika ontdekte.

Deze korte speurtocht door dekor en inhoud van de Asterix-verhalen heeft hopelijk aangetoond dat er wel degelijk raakvlakken bestaan tussen de historie van *Asterix* en de werkelijke historie van het Gallië en het Romeinse Rijk van zo'n 2000 jaar geleden, ondanks het feit dat *Asterix* een humorstrip is, die slechts een karikatuur schetst van dat Gallisch-Romeinse verleden.

door Rob van Eijck

Falanx, carré en overhaaste aftocht: het Romeinse leger bij Asterix

Het Romeinse leger zoals dat in de verhalen van Asterix te kijk gezet wordt, is duidelijk slechts een karikatuur van de trotse legioenen die het grootste deel van de toenmalig bekende wereld onder de voet hebben gelopen. Maar ook de wijze waarop de Gallische krijgers worden voorgesteld, is nauwelijks serieus te noemen. Eén ding klopt in ieder geval: de aanvallen van Gallische strijders waren zeer ongekoördineerd en zeer woest. Afbeelding 3 geeft een historische rekonstruktie van zo'n aanval en afbeelding 4 toont vanuit dezelfde hoek een soortgelijke stormloop bij *Asterix*.

Bij de Romeinen daarentegen lag de grootste kracht in organisatie en discipline. Daarvan zien we bij *Asterix* een treffend voorbeeld in de wijze waarop de legioenen zich beveiligden tegen een eventuele onverwachte aanval. Afbeelding 5 toont een legerkamp, dat wat indeling betreft in grote lijnen overeenkomt met de historische rekonstruktie van zo'n kamp op afbeelding 6. Alleen de vorm van de tenten is niet helemaal korrekt: bij *Asterix* slapen de legionairs in een soort grote circustenten, terwijl ze in werkelijkheid met acht man samen in een soort shelter sliepen (afb. 7). De officieren waren vanzelfsprekend ruimer behuisd, echter niet in ronde, maar in rechthoekige tenten (afb.7).

De organisatie en discipline van de legioenen uitte zich vooral tijdens de strijd zelf. Zij stormden niet als dollemannen op hun tegenstanders af, zoals de Galliërs, maar maakten gebruik van allerlei taktieken en formaties, waarvan we op afbeelding 8 enkele humoristische bewerkingen zien. Ook de op het eerste gezicht vreemde opstelling op afbeelding 9 werd wel degelijk door de legioenen toegepast. Dit is de testudo of schildpadformatie, die echter zelden tijdens een veldslag werd gebruikt, maar wel tijdens belegeringen om de muren van een vijandelijke vesting ongedeerd te kunnen naderen. En waren de te bestormen muren niet al te hoog, dan kroop zo'n testudo naar de vijandelijke wallen toe, waarna andere legionairs er bovenop klommen in een poging op die manier vaste voet op de wallen te krijgen.

Afbeelding 10 geeft een beeld van de meest bekende Romeinse formatie, de triplex acies, oftewel de drievoudige linie. Het legioen was verdeeld in tien cohorten, die op afbeelding 11 genummerd zijn van I tot X. Elk cohort bestond uit drie manipels, verdeeld in twee centuries (± 80 man, op afb. 11 aangegeven als C1 en C2). Deze nauw-

4

3

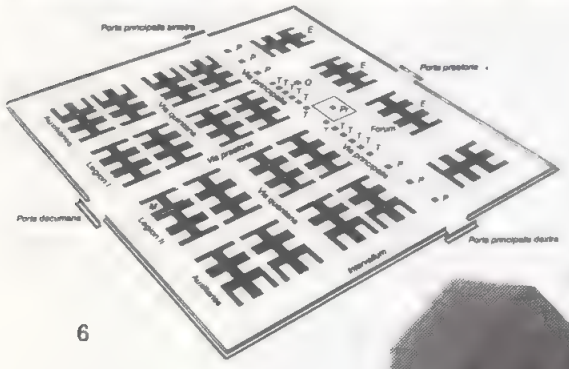
6

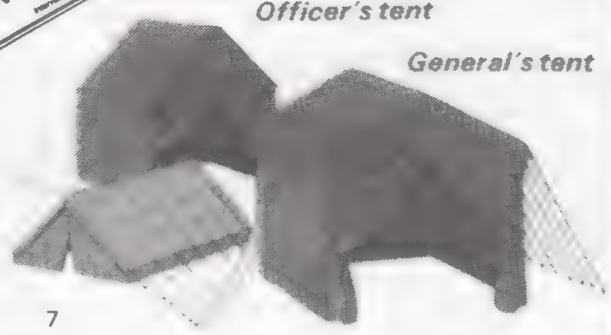

7

5

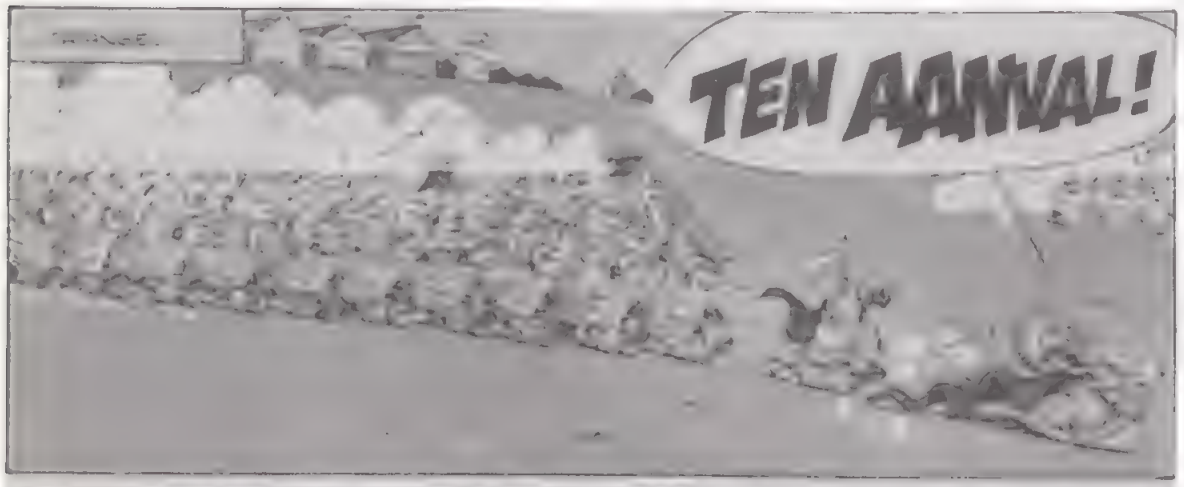

EN ALS ASTERIX ER IS, IS OBELIX
DIE KEN IK! IK HEB IN KAMP AQUARIUM
IS HET NOU AFGELOPEN?! TEN AANVAL!!!
JA! TEN AANVAL! LUISTER NAAR JULLIE AANVOERDER!
8

13

12

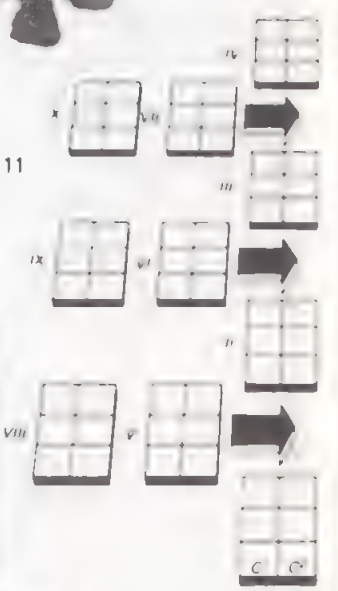

11

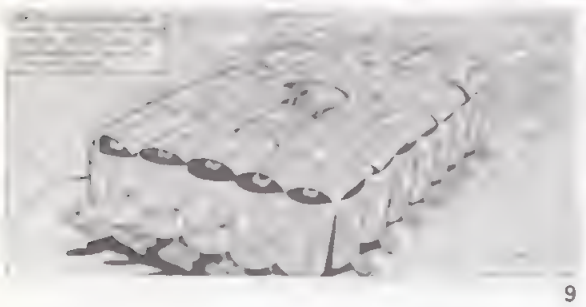
9

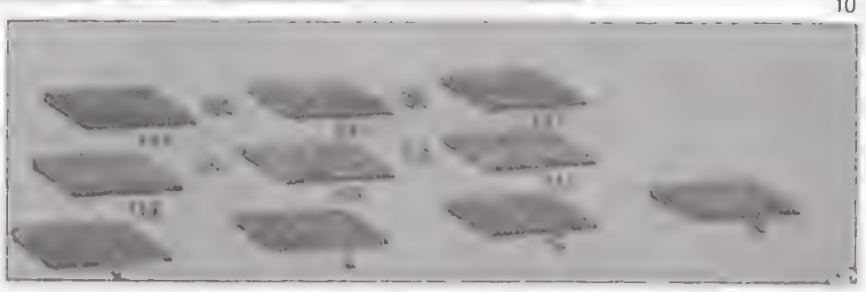
10

keurige troepenorganisatie maakte het de Romeinen mogelijk op het slagveld gemakkelijk te manoeuvreren, zowel met grote als met kleine afdelingen.

Het bevel over een legioen werd gevoerd door een consul of een legatus (afb.12, zittend), die geassisteerd werd door zes tribuni militum, krijgstribunen, afkomstig uit de hogere kringen van senatoren en equites (afb. 12, staand). Aan het hoofd van iedere centurie stond een centurio, een ''honderdman'', die we op afbeelding 13 (staande) in uitgaanstenue kunnen bewonderen, d.w.z. met zijn onderscheidingen op, en op afbeelding 12 (achtergrond) in krijgstenue.

De uitrusting van de Romeinse legioensoldaten die we in *Asterix* aantreffen (afb. 18) is lichtelijk anachronistisch. Zij dragen de meest bekende Romeinse pantsering, de lorica segmentata, oftewel bandenpantser. Afbeeldingen 14a en b laten een historische

14a

14b

rekonstruktie van deze lorica segmentata zien, die op afbeelding 15 door een volledig

15

bewapende legionair gedragen wordt. Op deze legioensoldaat zijn de Romeinen uit

16

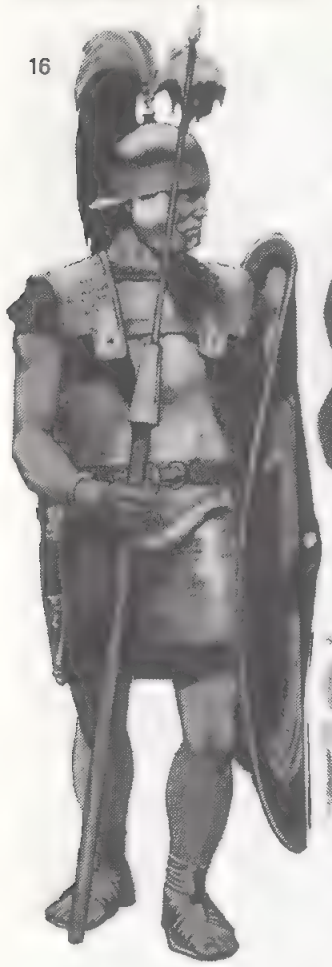

17

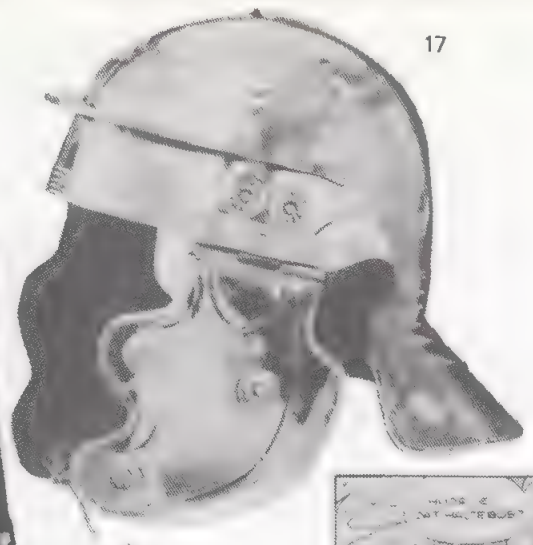

18

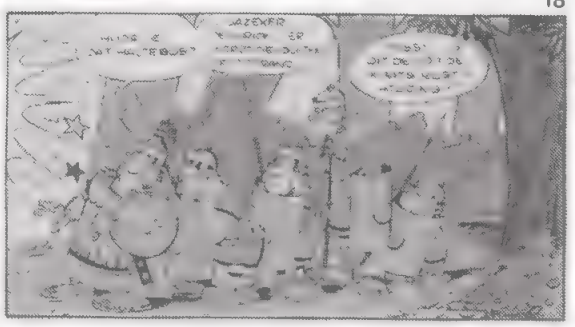

19

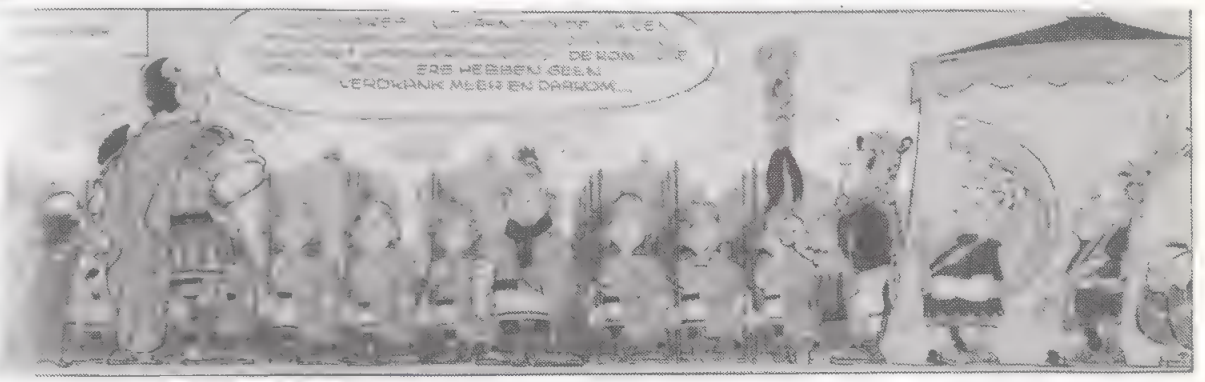

20

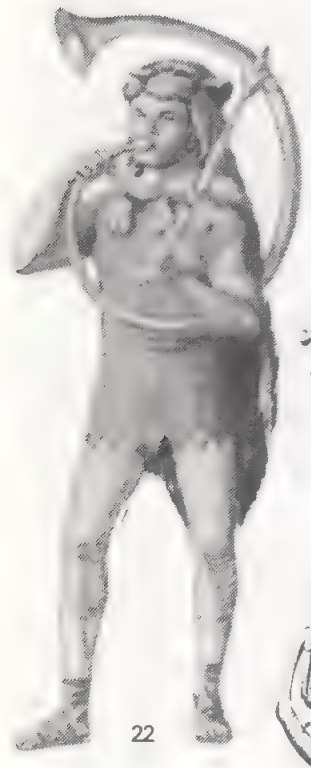

21

22

23

24

26

25

Asterix gebaseerd, ook wat schild en helmtype (afb. 17 in rekonstruktie) betreft. Maar deze uitrusting kwam pas ongeveer halverwege de 1e eeuw n.c. in gebruik. De legioenen van Caesar droegen de lorica hamata, de maliënkolder (overigens afgekeken van de Galliërs), een ovaal i.p.v. een rechthoekig schild, en een ouder helmtype (afb. 16). Het is best mogelijk dat Goscinny en Uderzo geweten hebben dat zij op dit punt historisch gezien in de fout gingen, maar toch bewust voor de lorica segmentata en het rechthoekige schild hebben gekozen, omdat die bewapeningswijze bekend staat als dé Romeinse uitrusting bij uitstek.

Veldtekens en krijgshoorns speelden een grote rol in de Romeinse oorlogvoering, om de positie van de troepen aan te geven en bevelen door te seinen. Op afbeelding 19 zien we aan weerszijden van een centurio twee standaarddragers, links een signifer en rechts een aquilifer. De aquilifer, de drager van de aquila, het veldteken van een heel legioen (afb. 21), droeg als onderscheidingsteken een leeuwekop over de helm. Naast de aquila beschikte ieder manipel, en missschien zelfs iedere centurie, over een signum (afb. 21) en de drager daarvan, de signifer, had het recht zich met een wolvekop tooien. Op afbeelding 20 zien we een aquilifer bij *Asterix,* die echter i.p.v. een leeuwekop eerder een soort panterkop op de helm draagt. Achter hem zien we twee soorten hoornblazers, de bucinator en de tubicen (ook te zien op afb. 23). De bucinator bespeelde de bucina (afb. 22), die evenals de tuba vooral gebruikt werd voor de dagelijkse kampbevelen. In de strijd werd voornamelijk gebruik gemaakt van de cornu, een kleiner type hoorn, die bij Asterix niet voorkomt. Goscinny en Uderzo laten daarom de taktische bevelen tijdens de veldslag (zoals bij Thapsus in *Asterix en het 1e Legioen*) geven door de bucina.

Ook de Galliërs maakten gebruik van strijdhoorns, die gewoonlijk de vorm van een dierelop hadden. Op afbeelding 24 zien we een dergelijk apparaat bij Asterix, en op afbeelding 25 een autentieke Gallische afbeelding van deze instrumenten.

Tijdens een veldtocht had de Romeinse legioensoldaat een flinke bepakking mee te sjouwen. Afbeelding 26 geeft daarvan een goed beeld. De knielende soldaat links is nog aan het pakken, terwijl zijn kollega

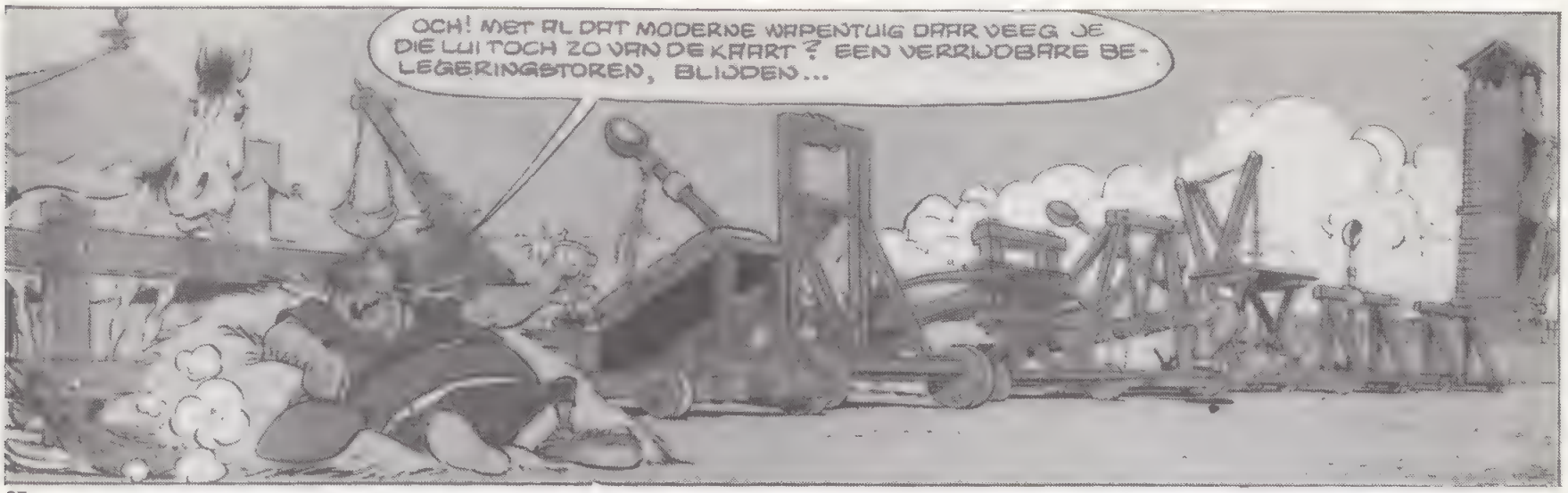

27

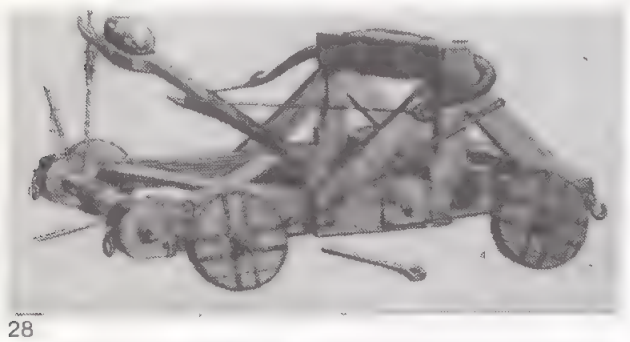

28

29

EN ZO TREKT DE COLONNE VAN HET 1STE LEGIOEN 3 DE COHORT 2 DE MANIPEL 1STE CENTURIE VERDER ALLEEN DE VOLGORDE VAN HET KONVooi IS ENIGSZINS GEWIJZIGD.

30

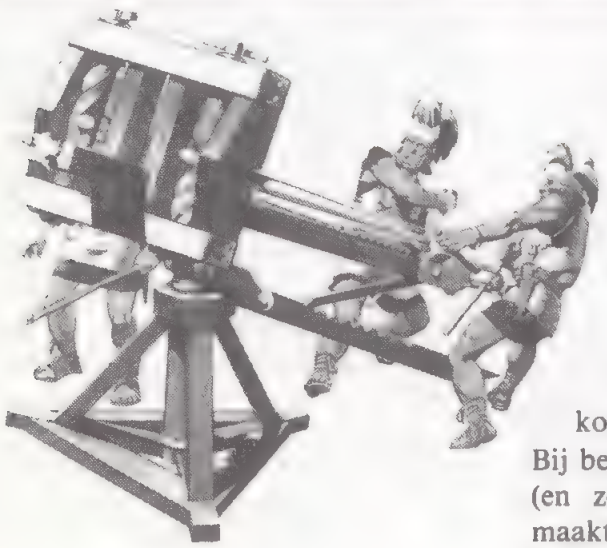

31

naast hem al klaar is voor vertrek. Behalve zijn wapens droeg de legionair o.a. ook een bijl, een schop, kook- en eetgerei, een mantel of deken en eten en drinken voor enkele dagen. Die hele uitrusting werd op een stok gebonden, die evenals de speer over de schouder werd gedragen; schild en helm hingen gewoonlijk op de rug. Een vrij getrouwe weergave van deze Romeinse bepakking zien we ook bij *Asterix* (afb. 27), alleen dragen de legionairs hier niet hun eigen eten mee; er is een hele wagen vol exquise gerechten, met bijbehorende kok aan hun afdeling toegevoegd.

Bij belegeringen van vijandelijke vestingen (en zelden of nooit tijdens veldslagen) maakten de Romeinen gebruik van geschut: ballista's en catapulten, machines om stenen weg te slingeren en grote pijlen af te schieten. Op afbeelding 28 is een rekonstruktie van zo'n ballista te zien en daarnaast een vrijwel identiek apparaat bij *Asterix* (afb. 29). Op afbeelding 30 zien we zelfs een hele batterij Romeins geschut: de eerste twee en de laatste drie dienden om stenen te slingeren, terwijl de vierde een stormram is en met het derde apparaat pijlen werden afgeschoten (ook te zien op de rekonstruktie op afb.31).

Het Romeinse leger, waartegen Asterix en zijn dorpsgenoten zich met zoveel sukses verzetten, wordt dus in diens verhalen in al zijn facetten in beeld gebracht. We vinden de indeling van de legioenen terug, de gevechtsformaties, de kampen, de veldtekens en krijgshoorns, de officieren en het geschut. Maar het beeld van die legioenen wordt wel geschetst vanuit het standpunt van de tegenstander, zodat de werkelijke kracht van het Romeinse leger uit die tijd in de schaduw blijft. Maar juist daaraan danken we een fraaie karikatuur van Caesars strijdmacht, en niet te vergeten van Caesar zelf.

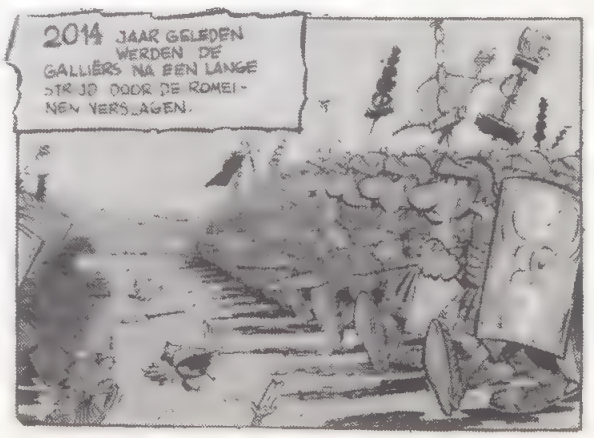

door Har Brok

UDERZO DRINKT TOVERDRANK

De reïnkarnatie van Asterix

Het nieuwste, vijfentwintigste album van de reeks Asterix met de titel *De Broedertwist* is geschreven en getekend door Albert Uderzo. Het is na de dood van René Goscinny eind 1977 het eerste Asterixalbum zonder Goscinny totstandgekomen, al suggereren de voorkaft (R. Goscinny – A. Uderzo), het titelblad (Goscinny en Uderzo presenteren een nieuw verhaal van Asterix) en de uitgeverij (Les Editions Albert René) het tegendeel. Deze aanduidingen hebben evenwel uitsluitend te maken met financiële besognes, rechten en dat soort zaken, die minder interessant zijn dan het feit dat Uderzo dit album alleen gemaakt heeft. Elders in deze Special kan de lezer daarover een en ander vinden in de bijdrage van H. van den Boom. In deze bespreking beperken we ons de inhoud.

Thuiswedstrijd

Na de vele suksesrijke kontakten met 'vreemde' volkeren, zeer recent nog in *Asterix en de Belgen* (1979), grijpt *De Broedertwist* terug op albums als *Obelix & Co., De Kampioen, Asterix de Galliër* en *Het Gouden Snoeimes*. Het Gallische dorp, waar dit nieuwe album zich afspeelt ligt 'een paar dagreizen' te paard (blz. 16) van het allang bekende Gallische dorpje van Asterix en Obelix. Men mist daardoor grappen over dialekten en folklore, maar dat is geen bezwaar. Na het schitterende *Asterix en de Britten* is dit thema eigenlijk nooit meer geëvenaard. Door het uitsluiten van gemakkelijke grappen over alles wat afwijkt, samen te vatten in het bekende thema van de boer die voor het eerst een grote stad bezoekt, heeft Uderzo het zich belist niet gemakkelijk gemaakt, want de interaktie van de al zo lang bekende hoofdpersonen die dan onderwerp wordt ligt zo langzamerhand ook wel vast. Het komt er dus op neer dat Uderzo de zo langzamerhand bekende uitwedstrijd vervangen heeft door de nog veel bekendere thuiswedstrijd. In *Obelix & Co.* bleek echter dat er op dat terrein voldoende mogelijk is, zonder terug te moeten vallen op de stereotiepe grollen van Lambik en Sidonia, de Smurfen en andere reeksen die spanning suggereren en slechts bestaande situaties bevestigen. Ik bedoel de strips die zoals de 'continuing stories' over de Oranjes, Martine Bijl, Willink en Johnny Jordaan breed uitgemeten bladen als *Story, Privé* en *Mix* beslaan zonder ooit spannende koppen waar te maken. Wat dit betreft, daar kunnen we kort over zijn brengt *De Broedertwist* niets nieuws.

Asterix, Obelix, Idéfix, Nestorix en Abraracourcix spelen de bekende rol, zij het dat laatstgenoemde door zijn 'dragers' enige bladzijden wordt voortgetrokken. Op het tweede plan funktioneren in dit verband bladvullers als Kostunrix ('vissen en schaaldieren') Hoefnix, de smid, Nestorix en het krachtig geschilderde zwakke geslacht. Intern mag inmiddels ook genoemd worden de door demokratische tendensen beïnvloede relatie tussen Romeinse legioensoldaten en hun meerderen. Deze 'thuiswedstrijd' neemt vele pagina's in beslag en bevestigt zonder verwikkelingen het bestaande beeld, allerpoverst door Uderzo zelf benaderd

door in de slotscène met het traditionele diner te vermelden dat onze bekende Galliërs 'voor de XXVste keer, het onvermijdelijke en traditionele gastmaal...' gebruiken... Een overbodige mededeling voor trouwe lezers en een even overbodige, nutteloze mededeling voor beginners.

Reïnkarnatie

Vanzelfsprekend heeft Uderzo door de keuze van zijn thema gemikt op kontinuïteit. Een gelukkige keuze, want in 'het Gallische dorpje' valt nog heel wat te verhapstukken. Hij weet echter de bekende relaties niet te kompliceren en zo'n lange scène over de kwaliteit van de vissen van Kostunrix, wiens geur over het hele album hangt, neemt 3 hele bladzijden in beslag,

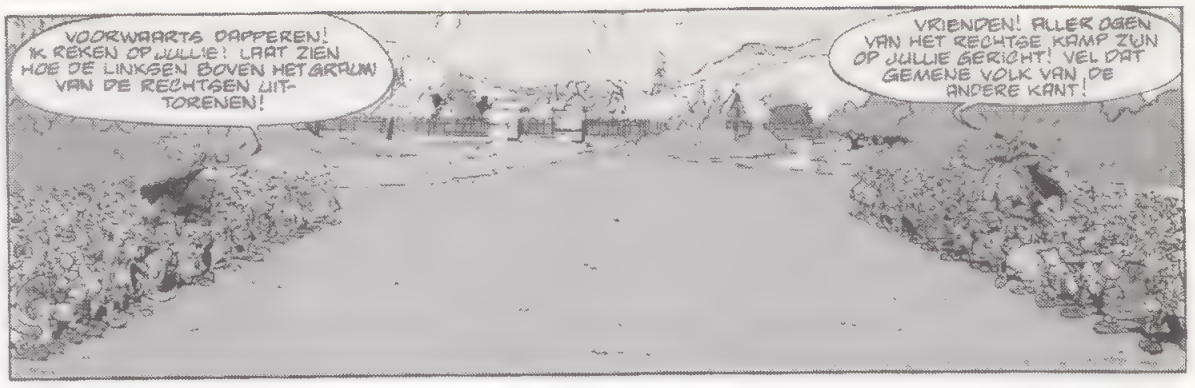
VOORWAARTS DAPPEREN! IK REKEN OP JULLIE! LAAT ZIEN HOE DE LINKSEN BOVEN HET GRAUW VAN DE RECHTSEN UIT-TORENEN!
VRIENDEN! ALLER OGEN VAN HET RECHTSE KAMP ZIJN OP JULLIE GERICHT! VEL DAT GEMENE VOLK VAN DE ANDERE KANT!

terwijl een simpel geheugensteuntje een aardige 'gag' zou zijn geweest. Al die geheugensteuntjes zijn trouwens weer overvloedig aanwezig: over de lichaamsomvang van Obelix, zijn zinloze behoefte aan toverdrank, zijn zorg voor Idéfix, de everzwijnen, de eerlijke verdeling van Romeinen enzovoorts. Wat dat betreft mag de reïnkarnatie al te zeer geslaagd genoemd worden.

Tekst en beeld

Zonder de Franse tekst onder ogen gehad te hebben, lijkt me dat dit album goed en kreatief vertaald is. Door het feit van de 'thuiswedstrijd' waren taalgrappen uiteraard niet mogelijk, maar dat is geen probleem. Voor zover er met taal gespeeld wordt valt desondanks op dat, althans in de Nederlandse editie, er meer sprake is van woordspelingen en woordgrapjes, kortom meer aan de oppervlakte blijvende 'woordenboektruukjes' van het kaliber Seth Gaaikema en Toon Hermans en de soms door hen geïnfekteerde Freek de Jonge. Best aardig allemaal, maar weinig verrassend. Het tekenwerk is als vanouds. Het is levendig en heeft vaart zonder in slordigheid te vervallen. Bovendien vult het de tekst aan en zo hoort het ook in een beeldverhaal. Een grappig verschijnsel in deze karikaturale stijl is dat het uiterst lastig is figuren uit te beelden die niet behept zijn met bierbuiken, afzichtelijke neuzen, flaporen en andere proportionele gebrekken. In het verleden bleek dat al bij de uitbeelding van de fraaigevormde Walhalla en in dit nieuwe album vinden we hetzelfde probleem bij Comix en Fanzine (een geslaagde woordspeling overigens!). Vooral de knappe Comix beweegt zich in zijn min of meer realistisch getekende gestalte uiterst houterig door het verhaal en vormt zo een levend voorbeeld van een van de beperkingen van het karikaturale genre. Een interessant onderwerp voor verder onderzoek, lijkt me.
Het verhaal zelf tenslotte is uiterst zwak: meer dan ooit dient het als kapstok om de inmiddels wat uitgekauwde vaste ingrediënten aan op te hangen. Als zodanig doet het niet echt onder voor enkele minder goede oude albums, maar we mogen toch aannemen dat Uderzo zijn uiterste best gedaan heeft om het peil van de beste albums te halen en dat belooft dus niet veel goeds. Met Uderzo zal de reeks beslist wel aardig blijven, maar dat betekent wel dat Asterix in het gezelschap komt te verkeren van al die andere 'aardige' strips en dat is een stap terug. Een feit is overigens dat deze weg al ingeslagen werd onder het medeauteurschap van Goscinny.

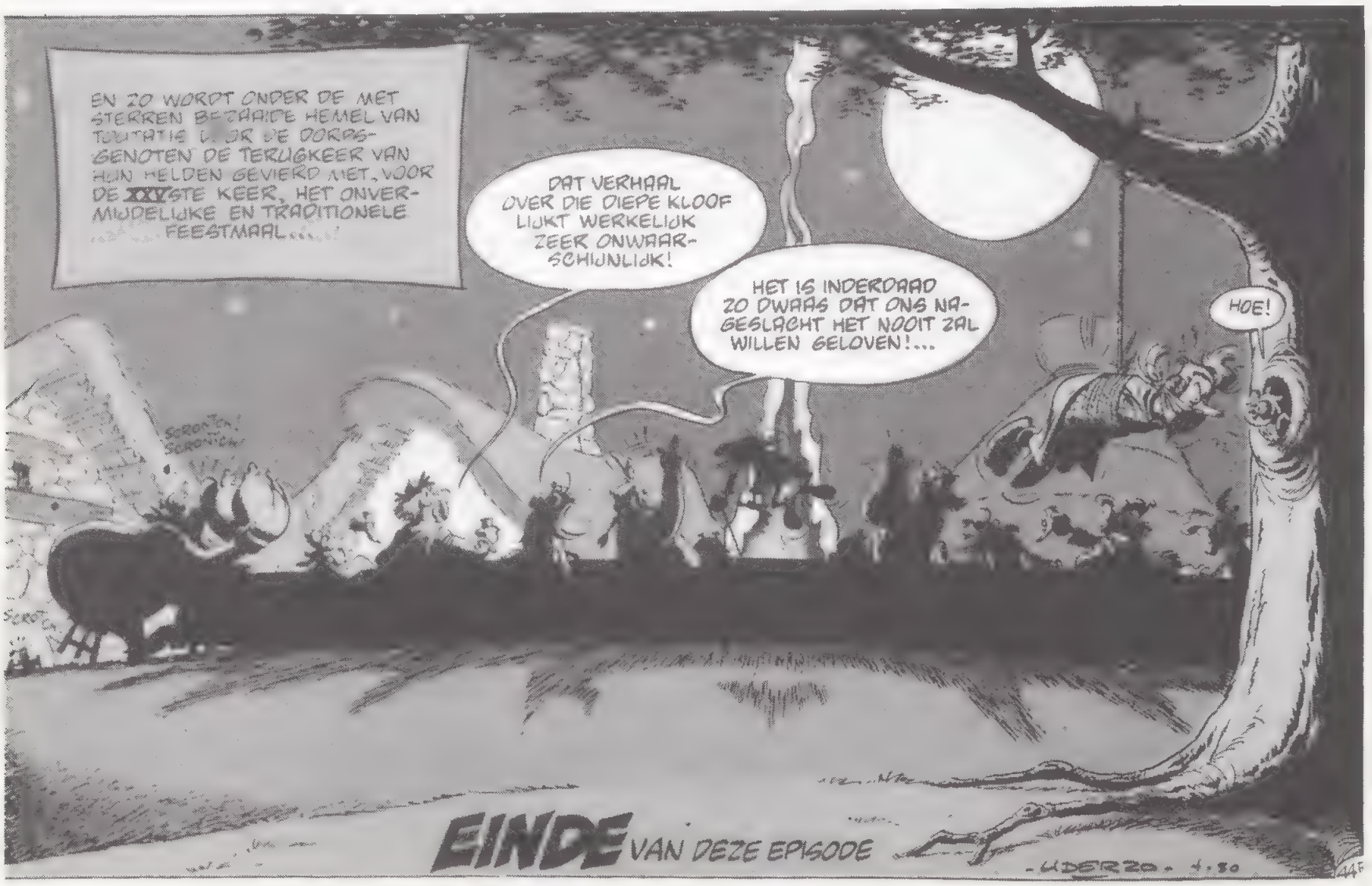
EN ZO WORDT ONDER DE MET STERREN BEZAAIDE HEMEL VAN TOUTATIS DOOR DE DORPSGENOTEN DE TERUGKEER VAN HUN HELDEN GEVIERD MET, VOOR DE XXVSTE KEER, HET ONVERMIJDELIJKE EN TRADITIONELE FEESTMAAL....
DAT VERHAAL OVER DIE DIEPE KLOOF LIJKT WERKELIJK ZEER ONWAARSCHIJNLIJK!
HET IS INDERDAAD ZO DWAAS DAT ONS NAGESLACHT HET NOOIT ZAL WILLEN GELOVEN!...
HOE!
EINDE VAN DEZE EPISODE
-UDERZO- 4.80

Asterix, De Broedertwist. Uitgave Les Editions Albert René, 88 Avenue Charles de Gaulle, 92200 Neuilly-Sur-Seine, Frankrijk. Zo staat het met knotsen van letters in en op het nieuwste Asterix-album. Hoe zit dát nu weer? Is de uitgever van Asterix nu ineens naar Frankrijk verhuisd? En hoe zit het trouwens met al die andere uitgeversnamen die in de loop van de jaren op de diverse Asterixdelen stonden?

VAN G.P. NAAR ALBERT RENÉ

door Hans van den Boom

Een gemiddelde stripliefhebber, die doodgewoon bij verschijning of niet al te lang daarna het nieuwe Asterixalbum gekocht heeft, kan hij als hij nu in z'n collectie bladert de volgende uitgeversnamen tegenkomen:

1. De Geïllustreerde Pers N.V. Amsterdam. Copyright Dargaud Paris – De Lombard Uitgaven, Brussel. Drukwerk in het begin drukkerij De Rijcker, Brussel (zie o.a. Asterix de Galliër), latere albums zijn bij N.O.I. Amsterdam of Proost Turnhout gedrukt.

2. Amsterdam Boek, vanaf Asterix en de Olympische Spelen. Copyright Dargaud, druk N.O.I.

3. Amsterdam Boek, maar met de toevoeging © Nederlandse bewerking Oberon B.V. en tevens op het omslag de vermelding *Dargaud presenteert,* zie o.a. De Romeinse Lusthof.

4. Co-uitgeverijen Dargaud Benelux S.A. – Oberon B.V. In De Grote Oversteek en Asterix en de Belgen. Op het omslag telkens 'Dargaud presenteert'. Drukwerk resp. drukkerij Helmond en Proost Turnhout.

5. Les Editions Albert René, in De Broedertwist. Drukwerk Proost, géén 'Dargaud presenteert' meer op het omslag, maar ook geen Nederlandse uitgever meer vermeld.

Nu lijkt een en ander gelukkig ingewikkelder dan het in werkelijkheid is. De eerste albums van Asterix verschenen bij De Geïllustreerde Pers, die in Pep de strip al langer publiceerde. De G.P. bracht in een jaar of vijf tijd flink wat albums op de markt, niet alleen van Asterix, maar ook van Lucky Luke en nog een paar reeksen. In 1971-1972 vond V.N.U. het evenwel nuttig om alle boekuitgaves bij één uitgeverij te concentreren, evenals alle jeugdbladen. De boeken gingen naar Amsterdam Boek, de bladen naar Oberon. Helaas bleek al gauw dat het loskoppelen van boeken en bladen geen succes was. Het was toch maar beter als stripuitgever Oberon de series voortzette; vanaf 1975 gebeurde dat ook.

In het contract dat Oberon met Dargaud sloot, was intussen een belangrijke aspect komen opduiken. Dargaud was namelijk tot de slotsom gekomen dat, hoewel het een hoop extra werk (vertalen, letteren, laten drukken etc.) met zich meebracht, het op de lange duur toch lucratiever zou zijn om de albums kant en klaar te gaan leveren aan de Nederlandse uitgever, tegen betaling van een bepaald percentage van de detailhandelsprijs. De inmiddels opgerichte Belgische dochter Dargaud Benelux ging zich hiermee bezighouden, en sindsdien kwamen er in de albums de namen van Dargaud en Oberon als co-uitgevers te staan, alsmede de tekst 'Dargaud presenteert'.

Broedertwist

Inmiddels was het in Frankrijk rond de rechten van Asterix wat rumoerig geworden. Goscinny vond dat zijn belangen door Dargaud niet goed behartigd werden en wilde weg bij deze uitgeverij. Dargaud van zijn kant deed alles om dat te voorkomen. Logisch, want met Goscinny zouden topstrips als Asterix, Lucky Luke en Iznogoud bij Dargaud verdwijnen. Alle gesprekken erover liepen op niets uit waarna Goscinny er toe overging samen met Uderzo een proces aan te spannen tegen Dargaud, namens de nieuw opgerichte maatschappij Editions Albert (Uderzo) René (Goscinny).

Toen in 1979 het gerechtshof uitspraak deed, bleek dat beide partijen een beetje gelijk gekregen hadden. Dargaud bleef het recht behouden de 24 tot dan toe verschenen albums te exploiteren (herdrukken in binnen- en buitenland, etc.), terwijl Goscinny en Uderzo het recht kregen zélf alle volgende albums uit te geven. Helaas maakte Goscinny de uitspraak niet meer mee. Het verhaal is bekend: tijdens een onderzoek bij de cardioloog (5 november 1977) kreeg Goscinny een hartaanval die hem het leven kostte.

De broedertwist is het eerste album dat verschijnt sinds de uitspraak van het proces en dus ook het eerste album dat niet meer bij Dargaud zit. De nieuwe uitgever heeft echter wel het een en ander van Dargaud geleerd: ook Editions Albert René levert de albums gedrukt en wel af, tegen een vast percentage van de verkoopprijs. De Nederlandse uitgever is Oberon, maar aan het album is dat niet te zien. Het had evengoed iemand anders in Nederland kunnen zijn en inderdaad is dat ook bijna het geval geweest. Tussen Oberon en Albracht (van Kuifje-Nederland en de Lombard-albums) is achter de schermen een heftige strijd geweest, waarbij Albracht met een lager kortingspercentage genoegen wilde nemen dan Oberon, en Oberon aanbood meer albums af te nemen dan Albracht kon of wilde.

Uiteindelijk is dé keus van Albert René op Oberon gevallen, mogelijk ook om het feit dat de voorpublicatierechten van het verhaal al door Eppo – en dus ook Oberon – gekocht waren. (Overigens: Eppo had daarmee de wereldprimeur!)

Het is interessant om te zien dat, hoewel dezelfde opzet gevolgd is als bij alle andere albums, er in De Broedertwist geen plaatje staat dat al in een van de vorige albums stond. Zowel het Asterixkopje op bladzijde 3 als de landkaart, de introductiepagina en de illustratie op de achterkant zijn opnieuw getekend, speciaal voor dít album. De oude en de nieuwe tekeningen lijken op elkaar als twee druppels water, maar toch, het zijn *nieuwe* tekeningen.

Wordt vervolgd

Met het feit dat De Broedertwist bij Oberon verschenen is (of liever: op de markt gebracht) is helemaal niets gezegd over het vólgende album. Er zal voortaan per album en per land onderhandeld moeten worden,[1] waarbij de Nederlandse uitgever niet meer dan een doorgeefluik geworden is, een tussenpersoon die in ruil voor een bepaalde korting een vaste oplage moet afnemen. Dat Oberon daarmede niet bepaald gelukkig is spreekt vanzelf, maar ja, voor een bestseller als Asterix doe je al gauw wat water bij de wijn...

1. Dat was ook nu al het geval. Zo heeft de Belgische editie, die bij een andere uitgever zit, ook een andere titel: 'De Grote Kloof'.

door René Goscinny

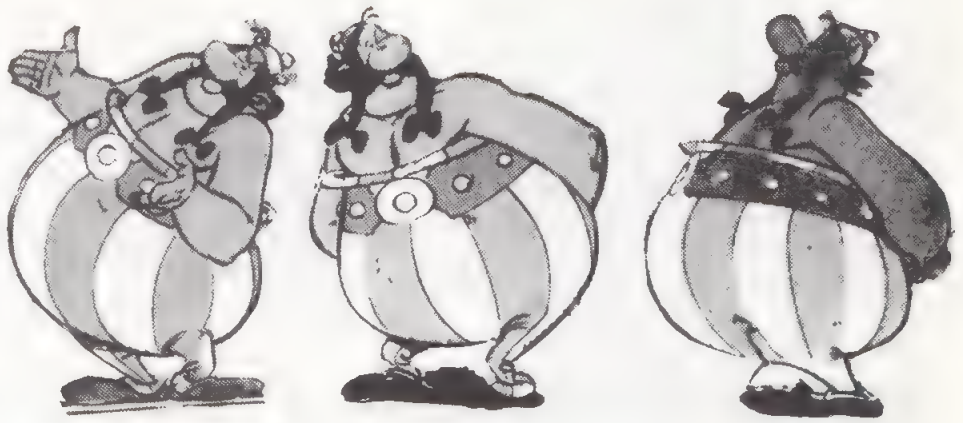

STRIPTEKENEN EEN OBSESSIE

Schrijven voor kinderen lijkt zo eenvoudig maar dat is het allerminst. Het is een serieuze aangelegenheid die niet onderdoet voor het maken van produkten voor volwassenen. Zo dacht wijlen René Goscinny erover, 'de man die Europa strips leerde lezen' volgens een artikel in de HP. Goscinny was de theoretikus van het befaamde Astérix-duo Goscinny-Uderzo. Hij mocht graag over zijn vak nadenken en er over praten. Hij droeg zijn filosofieën over, ja drong ze haast op, aan een generatie tekenaars die meer dan 10 jaar het gezicht van de Europese strip hebben bepaald. Het waren Pilote-tekenaars als Giraud, Mezières, Greg, Gotlib, Bretécher, Druillet en vele andere beroemdheden van nu. Toen de roem van Asterix en Obelix als een trein over de gehele wereld raasde, alles en iedereen in een tumultueuze vaart meeslepend, schreef René Goscinny onderstaand artikel over zijn beroep, een serieus, eigenaardig, perfectionistisch beroep, een vak waarin dodelijke ernst gepaard gaat aan een duizelig makende luchthartigheid. Aan het woord René Goscinny wiens opvattingen later door velen zijn aangevallen maar die voor het merendeel van de huidige stripmakers nog even aktueel zijn als in 1972 toen hij ze onder woorden bracht.
Kees de Bree

Een eigenaardig beroep

't Lijkt zonderling dat ogenschijnlijk ernstige lieden niets liever verlangen dan hun brood te verdienen met het leveren van miniatuurtekeningen voorzien van telegramteksten. Maar droomt elke volwassene er niet van de wereld van zijn kinderjaren opnieuw te beleven: precies de mogelijkheid die een strip zijn scheppers schenkt. Dit houdt in dat offers nodig zijn want men beleeft zijn jeugddromen niet zonder zich aan de realiteit te kwetsen. Mijn beroep vergt veel offervaardigheid want de kleine personages willen alleen dan een eigen leven leiden als wij ze met de hele inzet van onze persoonlijkheid en onze tijd dienen. Wie niet bereid is zulks te doen, kieze best onmiddellijk een andere arbeidssfeer.

Als je dus ergens in een goedbekende pleisterplaats of badstad een serieuze niet al te jonge meneer ziet zitten aan het raam van een hotelkamer die hij bijna nooit verlaat, dan is er een ernstige kans dat hij een striptekenaar is die niet heeft kunnen weerstaan aan de lokroep van zijn vrouw: 'Dit jaar strip of geen strip, wij gaan met vakantie!' En nu 'rust' de arme kerel uit: ongelukkig, zuchtend en ongevoelig voor de bonte levensvreugde op het strand.

Hij mijmert over bandieten die 'pats' meppen uitdelen en knapen die met 'bing' in hun ogen naar de meisjes kijken.

Ja, mijn beroep is een obsessie. Als wij tekstschrijvers en tekenaars elkaar ontmoeten, dan merken we aanstonds dat iedereen vast besloten is niet over het vak te praten... met als resultaat dat wij na vijf minuten heftig debatteren over de invloed van het papier op de lijn of iets dergelijks. Maar, wij blijven altijd gematigde geobsedeerden want wij verkiezen een goed boek boven een

"HET VERVELENDE IS DAT JE JE ER NOOIT VAN KUNT LOSMAKEN. HET ISOLEERT JE, WANT JE KUNT ER ALLEEN OVER PRATEN MET VAKGENOTEN EN DAAR HEB IK NU EIGENL'IJK WEER NIET ZOVEEL TREK IN: EEN VICIEUZE CIRKEL DUS."
PRATEN MET VAKGENOTEN OF NIET?

slechte strip en een goede film boven een slechte tekening. Doch boven een slechte film of een slecht boek geef ik de voorkeur aan een goed beeldverhaal.

Een ernstig beroep

Voor mij is de strip heel eenvoudig een uitdrukkingsmiddel dat mij prachtig ligt. Wie tegen mij zegt 'Door U verliezen veel jonge mensen hun leeshonger. En veel schenkt U ze niet in de plaats', krijgt als antwoord te horen dat kwaliteit niet per kilogram verkocht wordt. Moest kwantiteit of volume als norm kunnen gelden, dan zou het telefoonboek van Parijs een meesterwerk zijn want dat het zwaarder is dan als de gids van Bommerskonten of Maubeuge, staat als een paal boven water. Als er eensdeels deftige burgers bestaan die mij toeroepen: 'Mijn kruidenier heeft zijn vrouw gewurgd omdat hij jouw beeldverhaal las' dan word ik anderdeels ook aangenaam verrast door het ontvangen van dikke boeken waarin universiteitsprofessoren uiteenzetten welke diepe roerselen van de Freudiaanse theorie ik in dit of dat verhaal precies beroerd heb.

Eens feliciteerde een kunstcriticus mij met een doeltreffende, aarzelende lijn die 'buitengewoon goed paste bij de sfeer en de personages' terwijl ik er mij maar al te wel van bewust was dat ik die 'bevende lijn' aan een fameuze kater te danken had.

De lijn is belangrijk, maar evenveel aandacht moet besteed worden aan de taal. Het geheel moet direct, expressief, pakkend zijn en uit deze noodzaak vloeit soms voort dat de taal te kort schiet. Daarom neem ik weleens mijn toevlucht tot onomatopeeën, door klanknabootsing gevormde woorden zoals 'Takketik' of 'Klakkeklak'.

Op een dag werkte ik met mijn vriend Uderzo aan een nieuwe periode uit de avonturen van Asterix. Een andere vriend had gevraagd de werkbijeenkomst te mogen bijwonen.

Hij zat stil in een hoekje en luisterde.

– Kijk, zei ik, daar valt hij: Bang!

– Boem, slatch, repliceerde Uderzo vrijmoedig.

– Denk je dat? Is 'Bang' te zwak?

– Boem, splatch, pataploef, bong...

– Akkoord! Hij ziet de trap niet en...

Op dat ogenblik onderbrak de bezoeker het gesprek en zei onschuldig 'Mijn zoontje is verleden week ook van zijn fiets gevallen.' Wij keken hem beiden woedend aan en toen zei ik: 'Als je daar wil blijven zitten, dan moet je ons laten werken!' En Uderzo voegde er aan toe: 'En je mond houden!' De vriend heeft beleefd afscheid genomen en ik heb hem nooit meer teruggezien. Wat hij niet begrepen heeft, is dat achter onze luchthartigheid een diepe ernst schuilt. Trouwens, oppervlakkigheid leidt zeer snel tot berispingen door de lezers: de kleinste fout, de geringste vergissing heeft onmiddellijk een mas-

"WAT ME ECHT ERGERT IS DAT MEN HET BEELDVERHAAL VEROORDEELT OM DIE ONBEDUIDENDE BOEKJES MET SLECHT GESCHREVEN EN ABOMINABEL GETEKENDE STRIPS."
BEUH!

sa brieven tot gevolg waarin rondweg uiting wordt gegeven aan een zeer gerechtvaardigde wrevel.
De striplezers zijn gewoon geraakt aan kwaliteit, finesse in de uitwerking en nauwkeurigheid. Hieruit vloeit voort dat de tijd van de amateur voorbij is. Men kan geen strip meer samenstellen ergens in een achterkeuken. Nu is het vakwerk en dus is een degelijke uitrusting broodnodig. Zij omvat ondermeer een zeer omvangrijke documentatie met teksten, dia's, films en foto's. Soms is een bezoek aan het land, waar zich de avonturen van de held zullen afspelen, meer dan gewenst.
Ik geloof dat die zucht naar perfectie voor het eerst getoond werd bij het verschijnen van de auto's in de beeldverhalen. De chauffeurs duldden niet dat hun wagentje van dat jaar een ander voorkomen had of dat er een auto afgebeeld werd die ze niet kenden. Een slecht getekende klink deed een lawine van brieven ontstaan. Na de auto's kwamen de vliegtuigen, de schepen, de huizen, de straten, de uniformen, kortom de hele rest aan de beurt. Nu liggen specialisten op de loer om ons op een foutje te betrappen. 'Neen', schrijven ons piloten, 'in een dergelijke staat kan dat toestel onmogelijk naar zijn basis terugkeren.'
'Tel de knopen op de jas van je Zuidelijke officier en je zult zelf zien dat je belachelijk aanstelt!' laat een Westernfanaticus me weten. 'Ik ben ingenieur, mijnheer, en raad u formeel af ooit over de brug te rijden die u getekend hebt.'
Perfectie nastreven is voor mij dus een tweede natuur geworden en dat dit soms serieuze gevolgen heeft, wil ik met een anecdote aantonen. Op zekere dag belden twee heren van de B.V.D. die met alle middelen te weten wilden komen hoe wij erin geslaagd waren een ultra-geheim vizierliniaal van een bommenwerper met alle details – zeer duidelijk en in 'close up' dan nog wel! – te reproduceren. Ik heb die heren geantwoord dat ze eenvoudig zeer aandachtig de vakpers van de luchtvaartindustrie moesten lezen.
Maar dit op de spits gedreven realisme belet niet dat diezelfde lezers toch aanvaarden dat er planeten bestaan waar alleen sierlijke jonge meisjes rondlopen, dat een held bij een dynamietontploffing geen schrammetje oploopt en alleen maar wat roet op zijn wangen krijgt terwijl de bandiet sterft, enz.

Dat bij zoveel realiteitszin de verbeelding haar rechten blijft behouden, vind ik fantastisch.

"VOOR M'J KUNNEN ZE DENKEN WAT ZE WILLEN. IK TROOST ME MET DE GEDACHTE DAT ZE STRIPS WEL VEROORDELEN MAAR DAT ZE M'JN BOEKEN NIET EENS ECHT DOORHEBBEN."
?
BEDANKT HOOR...
TAP TAP
BAH! WEL VEROORDELEN, MAAR EIGENL'IJK KÉNNEN ZE ONS HELEMAAL NIET.

VERTALING: HAR BROK
LETTERING: ERNST POMMEREL

door Kees de Bree

ZIJN ASTERIX-LEZERS DOMME LEZERS?

Film*kenners* en strip*kenners* hebben één ding gemeen: hun immense kennis van de door hen gewaardeerde makers van films of strips. Een filmkenner kent het komplete rijtje films van grootheden als John Huston, Sam Peckinpah, Alfred Hitchcock, Francis Ford Coppola en Fellini uit het hoofd, met alle daarbij behorende wetenswaardigheden zoals de moeilijkheden waar de meesters tijdens de produktie mee te kampen hadden.

Schrijf in het bijzijn van een filmkenner *North by Northwest* toe aan George Roy Hill en je bent verzekerd van zijn eeuwig durende haat, zeg dat *The Deerhunter* één van de aardigste films was van Stanley Kubrick en je bent je leven slechts veilig als je bezit over een ijzersterke sprint.

Goedwillende liefhebbers zijn een ware plaag voor de kenner. Stripkenners hebben daar in toenemende mate onder te lijden. Met de enorme vlucht die de strip de afgelopen tien jaar heeft gemaakt is het aantal lieden dat *Asterix, Suske en Wiske* en *Lucky Luke* heeft gelezen angstaanjagend groot geworden. Nog pijnlijker is dat zij daar in gezelschappen gaarne kond van doen.

De kenner verdiept zich in eerste instantie in de maker, zijn technieken, zijn ontwikkeling en de plaats die een afzonderlijk produkt inneemt in zijn gehele oeuvre. De liefhebber bekijkt en leest datgene wat gemaakt is zonder zich te interesseren voor de man achter het werk.

Op een middelbare school bleef een gehele eindexamenklas in diep stilzwijgen gehuld toen gevraagd werd welke strips weergaloze tekenaars als Walt Kelly, George Herriman en Al Capp getekend hadden terwijl men zo mogelijk nog stiller werd toen de simpele vraag gesteld werd wie de makers waren van striphelden als Asterix en Lucky Luke.

Daarentegen kon een groot aantal leerlingen een of meer verhalen uiterst gedetailleerd navertellen.

Het is een merkwaardig fenomeen dat de makers van *populaire kunstvormen* totaal niet bekend zijn terwijl de makers van een ander picturaal gebeuren, de schilderkunst, spreekwoordelijk verbonden zijn met hun maaksels: *Het Straatje* van Vermeer, *Het Huishouden* van Jan Steen, *De Nachtwacht* van Rembrandt, *Het Danseresje* van Degas en *Guernica* van Picasso. Nu ben ik niet zo naïef om strips op één lijn te stellen met de grote meesters der schilderkunst, maar ik verlies wel op slag ieder greintje relativiteitszin als blijkt dat mensen bepaalde films of strips erg mooi vinden, en meerdere malen bekijken of lezen zonder dat ze enige notie hebben van de man of vrouw, die dat moois gemaakt heeft.

Het is een mate van desinteresse, nonchalance en slordigheid die mij mateloos irriteert en die je vooral aantreft bij Asterix-lezers. De gemiddelde Asterix-lezer is daarom een domme lezer en dat konstateer ik met enig leedvermaak omdat de strip mij na de eerste vier verhalen nauwelijks meer heeft kunnen boeien. Zijn Asterix-lezers nu echt dom? Vermoedens in die richting waren er al lang, maar het overtuigend bewijs werd me een jaar geleden op een presenteerblaadje aangeboden. Een sterker staaltje van domheid werd nimmer geleverd. In het Asterix-album, *Asterix en de Belgen,* hebben Uderzo en wijlen Goscinny de volgende quasi-olijke opdracht aan hun album meegegeven: 'Voor hun welwillende medewerking hechten wij eraan onze dank te betuigen aan onze collega's Victor Hugo (voor de tekst) en Pieter Bruegel de Oudere (voor de tekening).' Dit alles om een door Uderzo in Bruegeliaanse stijl getekend tafereel te verantwoorden. Kan dit aanleiding geven tot misverstand? Reken maar! In een Amsterdamse stripwinkel, die ik gemakshalve 'Bobo's Boekenbar' zal noemen, hoorde ik de volgende dialoog tussen een gepukkelde klant en een leugenachtige, onwetende, zich groot voordoende verkoper.

Pukkel: 'Wel een aardig album hè, dat laatste van Asterix?'

Verkoper: 'Ja hoor, en ik vind dat die nieuwe jongen, hoe heet hij ook weer? Kijk eens even in dat album! Bruegel ja! Ik vind dat die Bruegel verdomd aardig kan tekenen. Ga d'r maar eens aan staan, van de ene dag op de andere een strip overnemen van iemand die al 10 jaar Asterix getekend heeft.'

Pukkel: 'Ja, zielig hè! Zo oud was die Uderzo toch nog niet?'

Verkoper: 'Nee, nee, nee! Een jaar of veertig.'

Pukkel: 'Een slopend leven hebben die gasten.'

Verkoper: 'Nou en of! Het zal mij benieuwen of die Bruegel het lang volhoudt. Het zal wel niet, ze sterven op het ogenblik bij bosjes, die tekenaars: Tillieux, Hubinon, Uderzo.'

Pukkel: 'Zeg, heeft u eigenlijk nog andere albums van die Bruegel voor me?'

Verkoper: 'Nee joh, die zijn op het ogenblik natuurlijk zo gewild als de pest, maar ik heb ze aangevraagd in Frankrijk.'

Pukkel: 'Waar is hij nu mee bezig? Met een nieuwe Asterix?'

Verkoper: 'Nee, ik geloof het niet. Die knaap heeft het nogal druk met reklamewerk heb ik gehoord, en met zijn eigen strips natuurlijk. Maar zodra ik wat hoor over een nieuwe Asterix, geef ik je wel een seintje!'

Pukkel: 'Toffeliedokie!'

In alle ernst, beste lezer!!! Blijft daar het verstand niet bij stilstaan?

STRIPHELD OP IJS

Asterix op de schaats. De beroemde stripfiguur neemt, met zijn gezellen Obelix en Panoramix, een van de hoogtepunten voor zijn rekening in de nieuwe show van „Holiday on Ice" Het gezelschap treedt weer op in de oosthal van de RAI, dit keer van 12 tot en met 23 december

ASTERIX IN DE PUBLICITEIT

Het enorme sukses van de albums van Asterix heeft tot gevolg gehad dat de strip en zijn figuren een stroom van publiciteit hebben gekregen in kranten en tijdschriften en dat de Asterixfiguren vele malen als een wervend reklame-objekt zijn gebruikt. Zowel van deze publiciteitsstroom als van de reklame-aktiviteiten van Asterix en zijn kollega's willen wij op deze pagina's een kleine indruk geven.

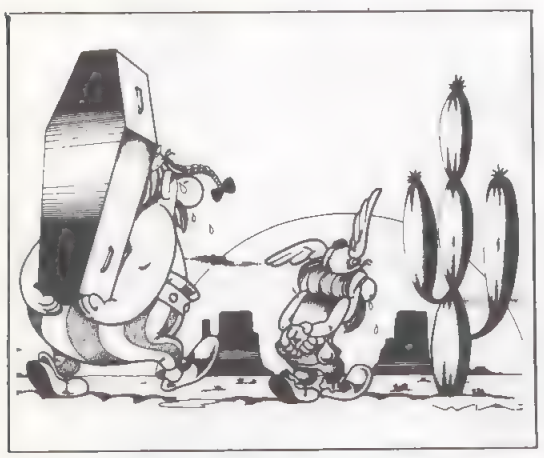

René Goscinny, schrijver van Astérix en Lucky Luke tuimelde, eenenvijftig jaar oud, uit het nadel van een stilstaande fiets waarop hij in een hartkliniek was gezet voor controle Terwijl hij zich buiten adem trapte kreeg hij een dodelijke hartaanval. 'De laatste vondst van een humorist' meent Le nouvel observateur, een voorzaanstaand Frans opinieweekblad, waarin Astérix en Obélix hem op bovenstaande wijze ter aarde bestellen.

Stellingen

NRC 25.10.79

Gezien de gezonde effecten die de beoefening van de Transcendente Meditatietechniek heeft op lichaam en geest, verdient het aanbeveling dat de Nederlandse overheid de TM-beweging financiële steun verleent (F. B. Wientjes, VU Amsterdam)

In discussies over het dalende kerkbezoek wordt het begrip „randkerkelijkheid"' ten onrechte in verband gebracht met een verminderde geloofsinteresse. (E. M. Meijer, VU Amsterdam)

Het routinematig wegen en bepalen van maten van de placenta en aanhangende structuren direct post partum in de verloskamer werkt kostenverhogend en niet kennisverrijkend. (G. H. Dijkhuizen, VU Amsterdam).

Het verdient aanbeveling dat motorbootvaarders leren zeilen. (M. Hovingh, Groningen)

Bejaarden hebben meer behoefte aan adviezen op sexueel gebied dan tieners. (J. Trommel, Groningen).

De regelmatig optredende knokpartijen in het dorp van Asterix en Obelix moeten worden toegeschreven aan de reductie van trimethylamine N-oxide tot trimethylamine in de koopwaar van Kostunrix. De lage drempelwaarden van de dorpsgenoten van deze stripfiguur voor de geur van trimethylamine komt overeen met die van mijn collega microbiologen. (J. B. M. Meiberg, Groningen)

Een belangrijk verschil tussen de opvattingen uit de vorige eeuw dat een stoomtrein uit den boze was, omdat de koeien langs de lijn geen melk meer zouden geven, terwijl de reizigers de adem zou worden benomen en de huidige aversie tegen invoering van kernenergie is de schaalfactor. Een in het oog springend punt van overeenkomst is de gemanipuleerde angst voor het onbekende. (W. Chr. Heerens, Delft)

ASTERIX IN ‚LE MONDE'

Het eerbiedwaardige Franse dagblad 'Le Monde' heeft een historische beslissing genomen: met ingang van vandaag gaat dit zeer sober uitgevoerde blad een stripverhaal publiceren. Le Monde-lezers zullen voortaan dagelijks de lotgevallen van de Gallische stripheld Asterix kunnen volgen in het verhaal 'Het cadeau van Caesar', een relaas over een verkiezingscampagne in Gallië.

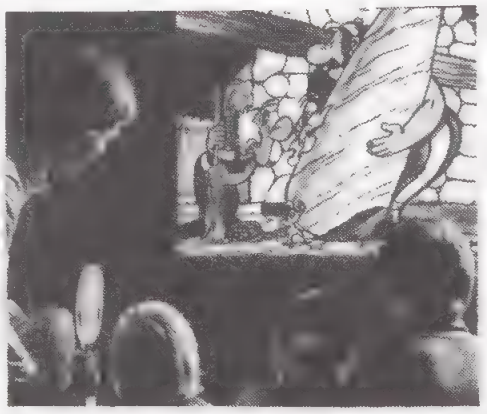

Obelix

Zelfs stripfiguren hebben te lijden onder de vetzucht die momenteel door dit land gaat. Ondanks alle advertenties voor boter waar elk bloedvat naar verlangt, is een man als de heer Obelix zo rond als een kogel geworden.

Obelix is de trouwe vriend van Asterix, de hoofdpersoon in het naar hem genoemde stripverhaal. In het stripblad De Pep wordt momenteel 't eerste Asterix-verhaal „Asterix de Galliër" herdrukt terwijl onlangs ook de nieuwste „Asterix" is verschenen: Asterix en de Olympische Spelen.

Als je de Obelix uit deze twee verhalen met elkaar vergelijkt blijkt hij fors gegroeid te zijn.

Even met de redactie van de Pep bellen: tussen „Asterx de Galliër" en „Asterix-en-de-Olympische Spelen"zit zo'n dertien jaar: het eerste Asterix-verhaal werd namelijk in 1959 in Frankrijk gepubliceerd, Nederland beleefde de première in de Pep van september 1964.

Obelix heeft in die dertien jaar zijn gewicht verdubbeld. Hij moet oppassen, anders kon zijn laatste avontuur wel es heel eigentijds eindigen.

STADJER

LC 28.2.1977

Asterix en Obelix op garagedeur

JOURE - Het beroemde strip-duo Asterix en Obelix heeft in Joure de garagedeur gehaald. Het beschilderen van garagedeuren begint overal in 't land in zwang te komen. „De mensen ervaren het als een dood vlak", zegt reclame-schilder Berend Bethlehem. De 29-jarige Jouster reclameman - eigenaar van Studio Erjo - merkt dat uit het toenemende aantal opdrachten, dat hem bereikt. Waar mogelijk laat hij de kanteldeuren bij hem thuis komen, omdat buitenschilderen ook in het decoratievak 's winters zeker geen pretje is. De keus van Asterix en Obelix is het resultaat van gesprekken met de kinderen uit de buurt. „Je kunt je wel kreatief op zo'n deur uitleven, maar figuren als deze spreken de jeugd natuurlijk onmeetlijk veel meer aan." Bij de schepping van het duo - een werkje dat twee volle dagen in beslag nam - genoot hij de gedurige belangstelling van de kinderen uit de Zuiderveldstraat. De kleurige afbeelding vormt nu sinds kort een opvallende blikvanger in de Jouster nieuwbouwbuurt Bethlehem. „Het doet de mensen wel wat. Er stoppen geregeld auto's."

ASTERIX GALLUS

de Asterix in het Latijn

Voor alle Asterix-fans, die ooit Latijn leerden, maar ook voor een kleurige attractieve Latijnse literatuurles in de brugklas en op het gymnasium. **Verkoopprijs ƒ 12,50.**

agon elsevier

(ADVERTENTIE)

Asterix BIJ DE AMROMEINEN

WEER 3 NIEUWE Asterix MINI-BOEKJES BIJ DE AMROBANK

AARDIGE JONGENS, DIE AMROMEINEN
JA, ZO TE ZIEN VINDEN DIE AMRO SPAARDERS DAT OOK WEL
WAAUW
DIE IS VAN MIJ
NEEE VAN MIJ
WIE BIJ DE AMRO BANK SPAART IS EEN EXTRAATJE WAARD

(ADVERTENTIE)

Een kleine Gallische duvel veroverde de wereld

„Rare jongens, die Romeinen..." Maar óók Italië draagt zijn steentje bij aan de populariteit en de recordomzetten van stripfiguur Asterix en zijn onafscheidelijke metgezel Obelix. Onoverwinnelijk door een geheime toverdrank, overzwijnen verzwelgend, Romeinen overweldigend, zijn ze in 22 boeken en 2 films, idolen geworden van miljoenen stripliefhebbers. U leest er alles over in **één** van de 26 artikelen in HET BESTE van **NOVEMBER**

Het Beste uit Reader's Digest

3304

kort genoteerd

Hans Malicky heeft recentelijk 5 nieuwe Trichoptera beschreven, waaraan hij de volgende namen verbindt: *Ecclisopteryx asterix, Rhyacophila obelix, Hydroptile idefix, Ermodes kakofonix* en *Plectrocnemia abraracourcix*. De auteur is niet bekend met het plaatsen van stripfiguren van Walt Disney op de grote kerk van Arnhem, maar wellicht geeft dit aanleiding tot vergelijkbare boze reacties, i.v.m. het heiligschennende karakter.

■

STRIPHELD ASTERIX IN HET LATIJN

De Gallische held **Asterix die al so** vele triomfen vierde in een lange rij stripverhalen, heeft een nieuw wapenfeit toegevoegd aan zijn indrukwekkende staat van dienst. Van het boek *Asterix, de Galliër* is thans een Latijnse editie verschenen, die volgens uitgever Agon Elsevier zijn weg moet vinden onder het leger van ex-gymnasiasten. Bovendien mikt hij op dat deel van de schooljeugd, dat thans over de klassieken gebogen zit. Succes lijkt ons bij voorbaat verzekerd. Asterix naast grote literators als Caesar en Ovidius zal voor tal van jongeren bovendien een aanmoediging kunnen zijn om de studie van de klassieke talen, waarvan velen op jeugdige leeftijd het nut moeilijk inzien, door te zetten. Dat is wel ƒ 12.50 waard.

3 unieke leesportefeuilles

Gezinsleesmap

met iedere week Margriet, Libelle, Story, Panorama, Nieuwe Revu, Eppo, Tina, Donald Duck, Dummy, Damesroman, Detective, en vier maandbladen, waarvan U er elke week één in de map zult vinden Zu Hause Ouders van Nu, Beeldroman en Ariadne

vanaf f 2,30 p.w.

Stripverhalen-leesmap

vijf complete albums van

f 2,75

amro bank
amsterdam rotterdam bank nv

afdeling voorlichting
referentie rh/cdb
doorkiesnummer 28 34 01
amsterdam 9 mei 1972

Persbericht

ASTERIX MINI POCKETS
VOOR JONG EN OUD

Bank met stripheld op avontuur.

Stripverhalen zijn "in". Jong en oud geniet sinds jaar en dag met volle teugen van de belevenissen van beroemde stripfiguren, die van het ene avontuur in het andere tuimelen. De kleine krachtpatser Asterix is zo'n gevierde held, die door zijn geestelijke vader Goscinny en zijn lijfportrettist Albert Uderzo op meesterlijke wijze op papier is gezet. Dé verhalen van Asterix vormen een duidelijke persiflage op Shakespeare's Julius Ceasar en Julius Ceasar's "De bello Gallico". Ze zijn zo fijn van trek, dat zelden méér is genoten van de geschiedenis van Gallië - zoals Frankrijk zo'n 2000 jaar geluden heette - dan via de Asterix-boeken. De hoofdfiguren brengen de strijd tegen de Romeinse overheidsdienaren in beeld. Ieder op zijn eigen wijze, zoals overduidelijk blijkt uit hun persoonsbeschrijvingen.

ASTERIX is de held van het verhaal - klein, slim en scherpzinnig. Voor hem is geen opdracht te machtig. Aan de toverdrank van Panoramix, de druïde, dankt hij zijn enorme kracht.

OBELIX is de onafscheidelijke metgezel van Asterix en bekendste steenhouwer van zijn eeuw. Hij is altijd bereid om zich met Asterix in een nieuw avontuur te storten. Als hij maar over wild te eten krijgt ...

PANORAMIX is de oude toverachtige druïde van het dorp. Met zijn gouden sikkelmes snijdt hij maretak en daarmee bereidt hij de toverdrank, die onoverwinnelijk maakt. Maar hij kent nog vele andere recepten ...

ASSERANCETOURIX is de barde van het dorp. De meningen over hem zijn verdeeld. Hijzelf vindt, dat hij geniaal is, de rest van het dorp vindt dat niet. Als hij zijn mond houdt wordt hij zeer gewaardeerd.

ABRARACOURIX is de [illegible] van het hele dorp. Hij is het stamhoofd. Een koelbloedige, statige en baardige leider, gevreesd door zijn mannen, gevreesd door zijn vijanden. Zelf is hij voor niemand bang.

Gezamenlijk beleven zij de meest wilde avonturen, die in vele boeknamels [illegible] worden. Maar ze zijn ook op andere wijze te krijgen. In de vorm van mini-pockets, die de AMRO Bank gratis ter beschikking stelt aan (jonge) spaarders. In totaal verschijnen de komende maanden twaalf van deze boekjes. Iedere zes weken - vanaf 15 mei - verschijnen drie nieuwe avonturen van Asterix, die op alle kantoren van deze bankinstelling verkrijgbaar zijn. De titels van de twaalf boekjes luiden :

1. De Galliër;
2. Het gouden sikkelmes;
3. De Gothen;
4. De gladiatoren;
5. De ronde van Gallia;
6. [illegible];
7. De [illegible];
8. De [illegible];
9. De [illegible];
10. [illegible];
11. [illegible];
12. [illegible].

N.B.: Nadere informatie [illegible] Voorlichting
tel : 020 - [illegible]

rh/cdb

herengracht 595 postbus 283 amsterdam-1000
telefoonnummer centrale 020-29 93 93 telegramadres amrobank
gemeentegiro A 10150 postgiro 8000

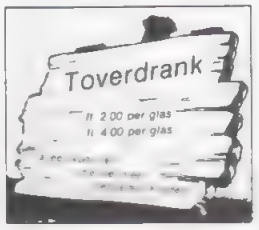

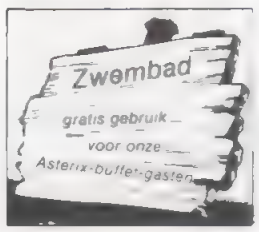

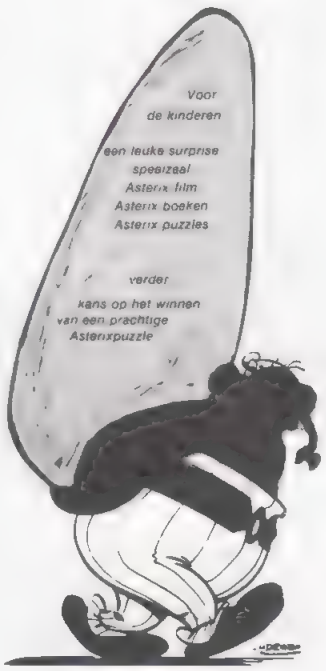

HET Asterix BUFFET

IN
MCMLXXIX

iedere zaterdag en zondag
van 17.00 tot 22.00 uur

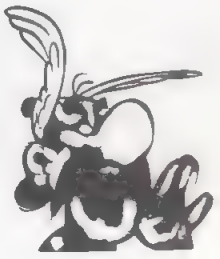

Holiday Inn International

UTRECHT
JAARBEURSPLEIN 24
TELEFOON 030-910555

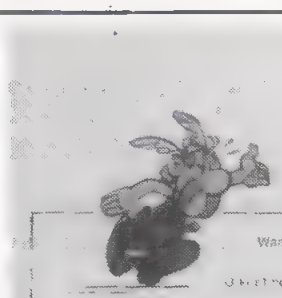

EVEN VOORSTELLEN..?
EEN GALLISCH BUFFET

Wanneer u de gezonde eetlust [illegible]
van Asterix heeft [illegible]
[illegible] voor slechts fl 25.-- p.p.

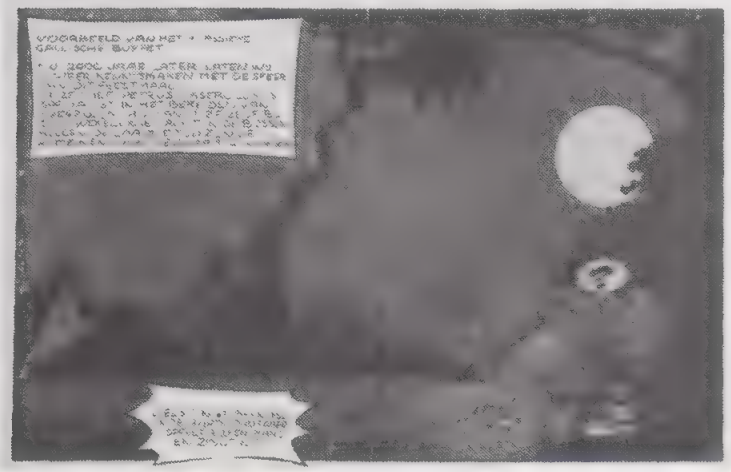

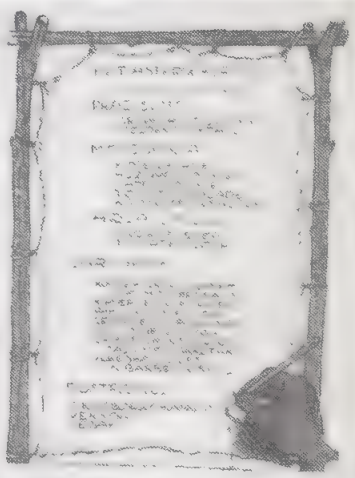

door Rob van Eijck

TAAL EN TEKEN

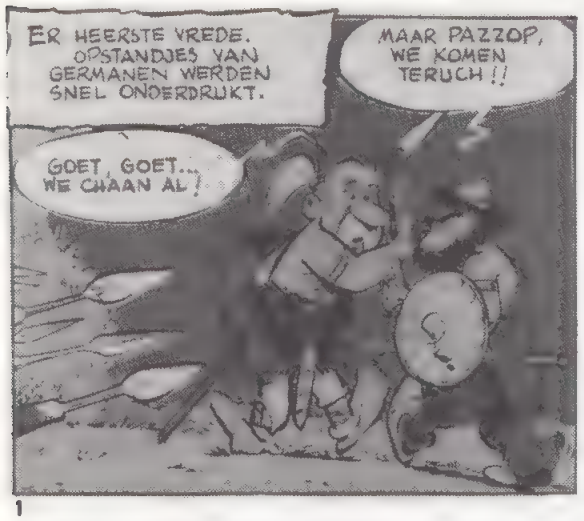

1

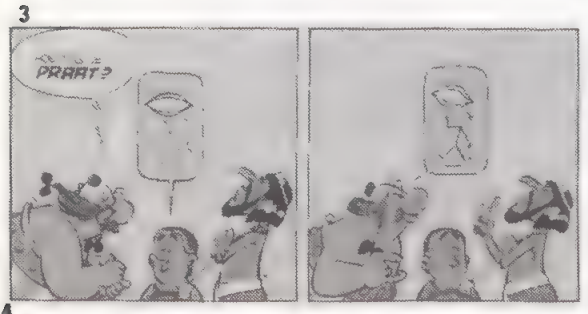

3

2

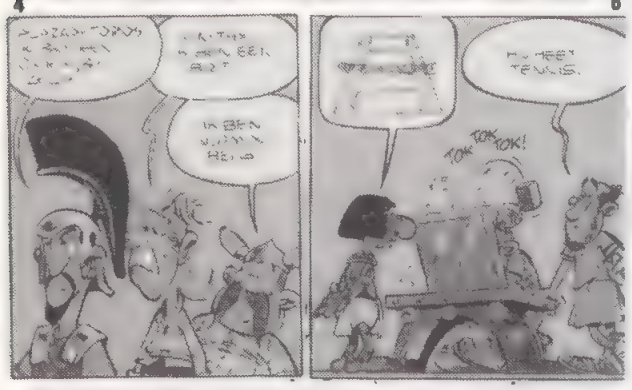

4 6

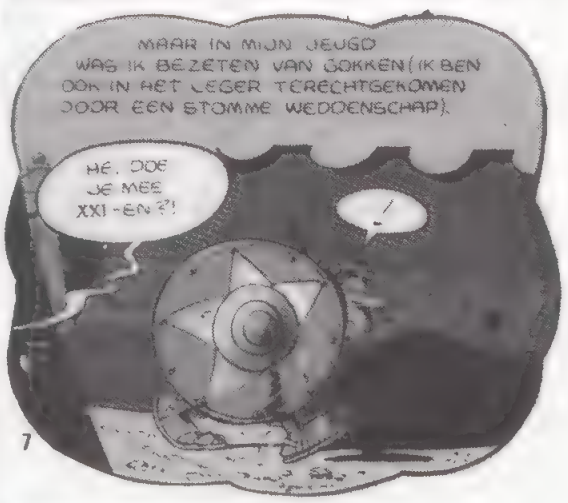
MAAR IN MIJN JEUGD WAS IK BEZETEN VAN GOKKEN (IK BEN OOK IN HET LEGER TERECHTGEKOMEN DOOR EEN STOMME WEDDENSCHAP).
HE, DOE JE MEE XXI-EN?!
7

5

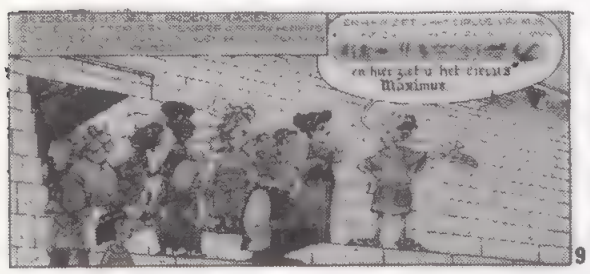

9

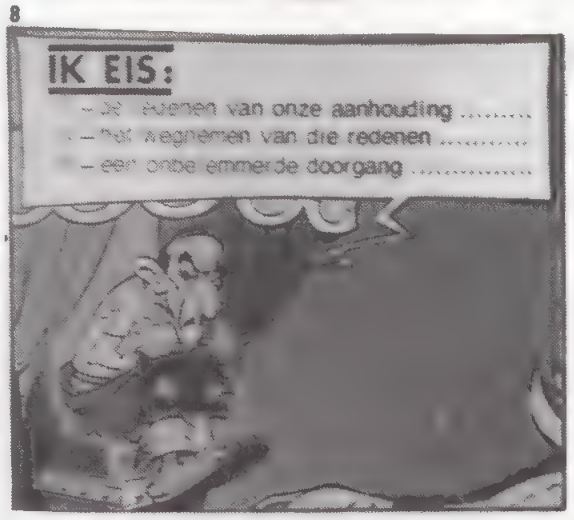

8

IK ZEG, DEZE TOVERDRANK IS ZEKER OVERWELDIGEND, IS HET NIET ?
WAAROM, JA, MAAR EEN KLEIN STUKJE TEVEEL GEKRUID, ZO VER ALS IK BEN BETROKKEN, WAT ?
DZING!
10

11

Goscinny en Uderzo maken dikwijls op bijzonder originele wijze gebruik van de mogelijkheden die tekstballonnen en lettertypes bieden om karakter of herkomst van hun personages aan te geven. Op deze bladzijde zijn wat voorbeelden verzameld, waarin zowel de fantasie van Uderzo/Goscinny duidelijk tot uiting komt, als ook de sterk vergrote zeggingskracht van de sprekende figuren.

1 In het eerste deel, 'Asterix de Galliër', wordt op doeltreffende wijze uitgedrukt dat deze personen buitenlanders zijn en dus met een accent spreken.

2 De Goten bedienen zich van Gotisch-Duitse letters en dus is zelfs hun wijze van vloeken hieraan aangepast.

3 Obelix krijgt zijn eerste lessen in het Egyptisch, maar het is duidelijk dat zijn uitspraak nog verre van feilloos is.

4-5-6 Hier zien we hoe achtereenvolgens een Griek, twee Goten en een Egyptenaar zich van hun eigen taal bedienen. De Griek wordt kennelijk verstaan, maar voor de talen van de Goten en de Egyptenaar is een tolk nodig.

7 Goscinny en Uderzo maken vaak gebruik van Romeinse cijfers, maar deze toepassing is wel heel origineel.

8 Dat het hier om een ambtenaar gaat, en wel een belastingsontvanger, is zelfs een analfabeet duidelijk.

9 Deze Romeinse gids is bedreven in vele talen: achtereenvolgens in het latijn, Grieks, Egyptisch en Gotisch.

10 Waar deze twee lieden vandaan komen, wordt met veel gevoel voor understatement overduidelijk gemaakt.

11 En zelfs honden volgen de taal van hun meesters, maar zijn veel taalgevoeliger dan diezelfde meesters.

door Jac Drewes en Rob van Eijck

BIBLIOGRAFIE

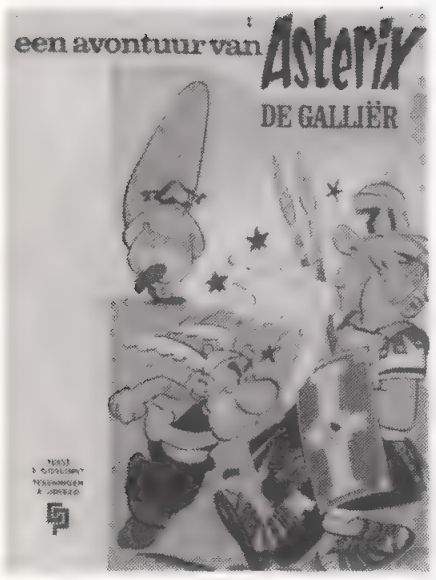

1 Astérix le Gaulois/Asterix de Galliër

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 1 t/m 38 (44 pag.) 1959-60, in Nederland in Pep 1964 nr 40 t/m 50.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam 1966.
Korte inhoud: Kennismaking met Asterix, Obelix en de andere bewoners van het Gallische dorp, dat niet door de Romeinen is onderworpen. Via een spion komt Caius Bonus, de bevelhebber van het naburige Romeinse kamp Petibonum achter het geheim van de onoverwinnelijk makende toverdrank. Hij laat druïde Panoramix ontvoeren om hem te dwingen de toverdrank voor hem te maken, zodat hij Caius Caesar kan worden. Asterix komt de druïde te hulp en samen houden zij Caius aan het lijntje. Aan het eind komt Julius Caesar op de proppen die Asterix en Panoramix de vrijheid schenkt, omdat zij een komplot tegen hem verijdeld hebben.

2 La serpe d'or/Het gouden snoeimes

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 42 t/m 74 (42 pag.) 1960-61. In Nederland in Pep 1965 nr 20 t/m 35.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam 1967.
Korte inhoud: Het gouden snoeimes waarmee Panoramix de maretak moet snijden voor de toverdrank, is gebroken. Asterix en Obelix gaan een nieuw halen bij Obelix' achterneef in Lutetia (Parijs). Deze Amerix blijkt echter ontvoerd. Door een speurtocht komen Asterix en Obelix er achter dat een bende de snoeimessenmarkt heeft gemonopoliseerd en Amerix gedwongen heeft voor hen te werken. De Romeinse prefect Gracchus Pleindastus blijkt uiteindelijk de aanvoerder van de bende. Asterix en Obelix brengen een nieuw snoeimes mee terug naar het dorp.

EINDELIJK WAT APLEI-DING! WAT ZAL CAESAR OPKIJKEN ALS HIJ HOORT DAT K HET VERKEERDE PAD OP BEN GEGAAN. M'SSCHIEN MAAKT HIJ ME WEL GALEISLAAF OF GOOT HU ME VOOR DE LEEUWEN, KUNNEN WE LACHEN
K WIL JOU Z'N LACHEN, STRAKS

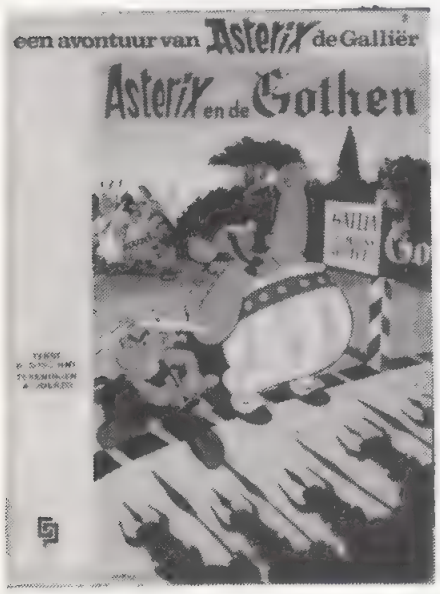

3 Astérix et les Goths/Asterix en de Gothen

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 82 t/m 122 (43 pag.) 1961-62.
In Nederland in Pep 1966 nr 3 t/m 23.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam 1968.
Korte inhoud: Panoramix gaat naar het maretakkenbos voor het jaarlijkse druïdentoernooi. Asterix en Obelix begeleiden hem als bescherming tegen de gevaren onderweg. Een groep Gothen, behalve aan hun uiterlijk herkenbaar aan de Gothische lettervoering in de tekstballonnen, is Romeins gebied binnengevallen. Zij willen de beste Gallische druïde ontvoeren om met behulp van diens toverkunsten Gallië binnen te vallen en op te rukken naar Rome. Panoramix wint de wedstrijd en wordt dus door de Gothen ontvoerd. Door de Romeinen worden Asterix en Obelix voor Gothen aangezien en hun signalement wordt verspreid. Door zich vervolgens als Romeinen te verkleden weten ze een totale paniek te veroorzaken. Ze gaan het land der Gothen binnen en vermommen zich daar weer als Gothen. Uiteindelijk belanden ze samen met Panoramix in de cel, maar dankzij de toverdrank en enkele intriges weten ze zelf te ontkomen en grote verdeeldheid in het Gothenland te zaaien.

NIETS! DAN ZIJN ZE NOG ALLEMAAL EVEN STERK EN ZULLEN ZE BLIJVEN VECHTEN... EEUWENLANG! EN ZOLANG ZE HET TE DRUK MET ELKAAR HEBBEN, ZULLEN ZE GEEN TIJD HEBBEN OM HUN BUURLANDEN LASTIG TE VALLEN!

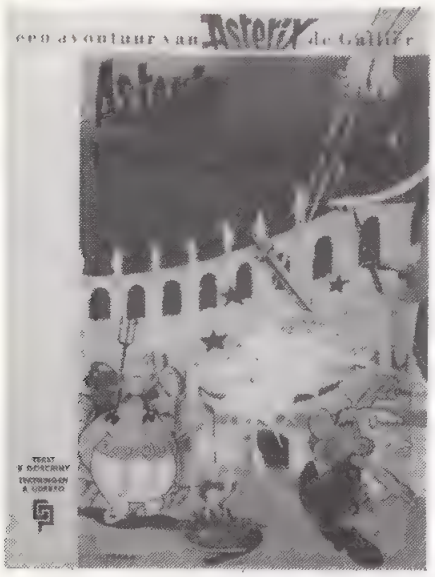

4 Astérix gladiateur/ Asterix en de gladiatoren

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 126 t/m 168 (44 pag.) 1962-63.
In Nederland in Pep 1966 nr 26 t/m 47.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam 1968.
Korte inhoud: De Gallische perfect Caligula Biboppus bezoekt Petitbonum: hij wil een van de onoverwinnelijke Galliërs meenemen naar Romen als geschenk voor Ceasar. De keus valt op de bard Assurancetourix, die in het woud gevangen wordt genomen. Asterix en Obelix gaan liftend met een Phoenicisch schip naar Rome om hem terug te halen. Onderweg beleven zij de eerste ontmoeting met Roodbaard en consorten. Om Assurancetourix te kunnen bevrijden die in het Circus is opgesloten, melden Asterix en Oberlix zich als gladiator bij Caius Paffus, direkteur van de opleidingsschool. Door een heel cohort op beproefde wijze in te maken, tot groot plezier van het publiek, moet Caesar hen wel een gunst verlenen. Met de bard en Caius Paffus keren ze met hetzelfde schip terug naar Gallië.

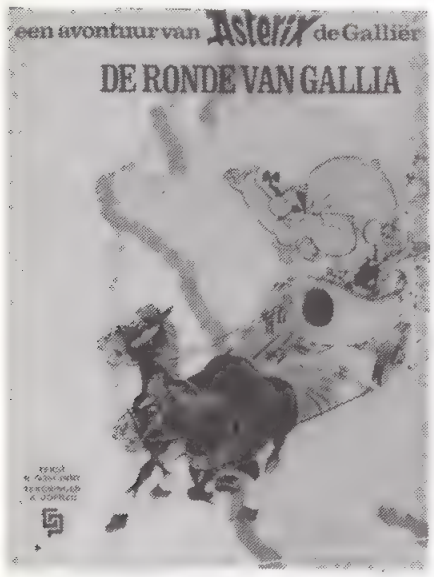

5 Le tour de Gaule/De ronde van Gallia

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 171 t/m 213 (44 pag.) 1963.
In Nederland in album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam 1968.
Korte inhoud: De Romeinen van het kamp Petibonum proberen nogmaals het Dorp te veroveren. Na de zoveelste mislukking besluit prefect Lucius Otobus het dorp te isoleren door er een hoge houten wal omheen te plaatsen. Om te bewijzen dat er van een isolement geen sprake is, gaan Asterix en Obelix een ronde door Gallia maken, waarbij ze uit verschillende steden een plaatselijke lekkernij meenemen. Ham uit Lutetia (Parijs), kletskoek uit Camaracum (Cambrai), wijn uit Durocortorum (Reims), worst uit Lugdunum (Lyon), salade uit Nicae (Nice), bouillabaisse uit Massilia (Marseille), worstjes uit Tolosa (Toulouse), gedroogde pruimen uit Aginum (Agen), oesters en wijn uit Burdigala (Bordeaux). Behalve deze culinaire bijzonderheden worden de eigenaardigheden van de plaatselijke bevolking in beeld gebracht.

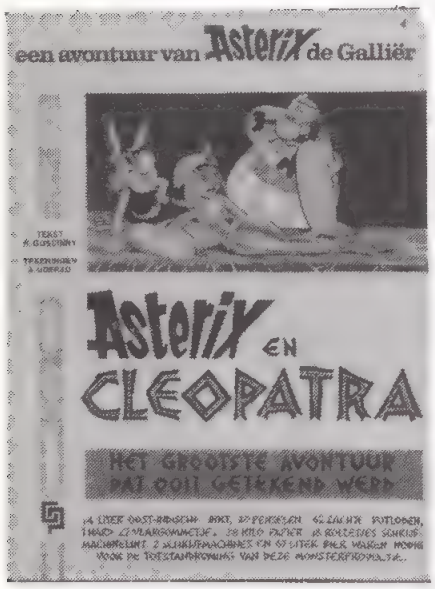

6 Astérix et Cléopâtra/Asterix en Cleopatra

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 215 t/m 257 (44 pag.)1963-64.
In Nederland in Pep 1967 nr 2 t/m 23.
Album: Geïllustreerde Pers NV, 1970
Korte inhoud: Om te bewijzen dat de Egyptenaren nog steeds een geniaal volk zijn, zal koningin Cleopatra in drie maanden een luxueus paleis laten bouwen. Architekt Tekenis roept daartoe de hulp in van zijn oude vriend Panoramix. Asterix en Obelix vergezellen hem naar Egypte. Ondanks de tegenwerking van Tekenis' rivaal Plurkis en, later, van Julius Ceasar zelf, slaagt de bouw van het paleis. Voor één keer krijgt Obelix een paar druppels toverdrank om uit een pyramide te kunnen ontsnapen. En passant trapt hij ook de neus van de sfinx af. De neus van Cleopatra speelt trouwens de hoofdrol.

7 Le combat des chefs/De kampioen

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 261 t/m 302 (44 pag.) 1964-65
In Nederland in Pep 1967 nr 27 t/m 48.
Album: Geïllustreerde Pers NV, 1969.
Korte inhoud: In het kamp Babaorum beraamt de Romein Lepidus een plan om de onoverwinnelijke galliërs te onderwerpen. In Gallië kan de leider van een stam ook leider van een andere stam worden door de leider daarvan te verslaan in een zogenaamde kampioenskrijg. De Gallo-Romein Nogalfix wordt uitgenodigd om met Abraracourcix, het hoofd van het onoverwinnelijke Dorp, zo'n strijd aan te gaan. Maar eerst moet Panoramix ontvoerd worden, om te verhinderen dat Abraracourcix van de toverdrank kan drinken. Bij de verijdeling van dit plan

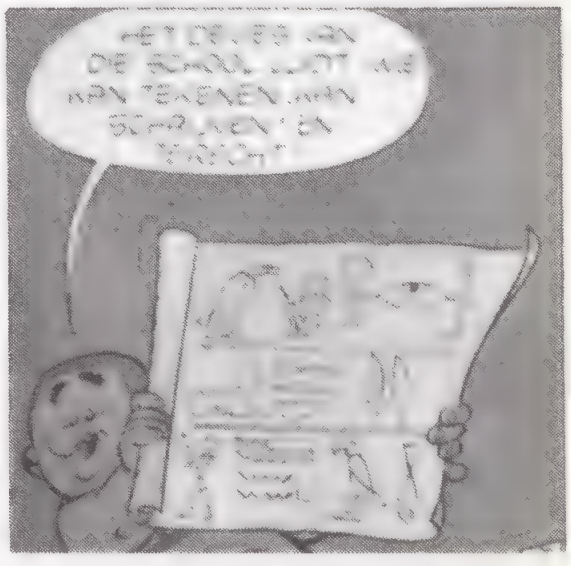

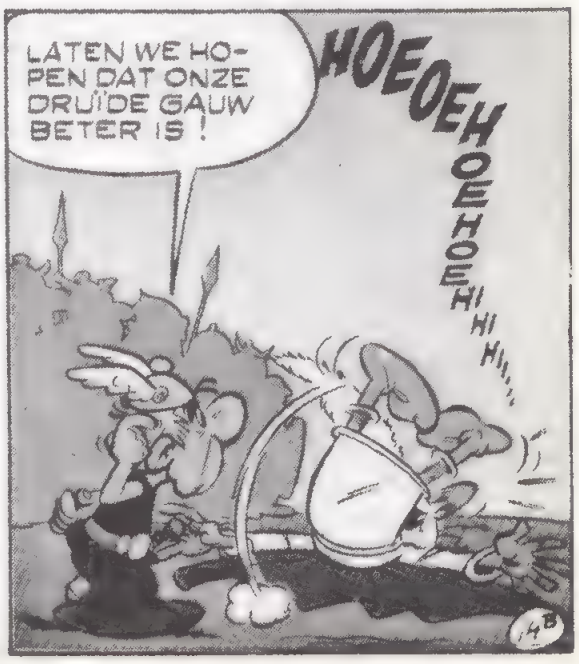

treft Obelix Panoramix echter met een menhir, zodat deze zijn verstand verliest. Men laat hem in het wilde weg drankjes brouwen, in de hoop dat hij bij toeval de toverdrank zal maken. Uiteindelijk brouwt Panoramix een drankje waardoor hij weer normaal wordt. Hierdoor geïnspireerd weet Abraracourcix de strijd op eigen kracht te winnen. Lepidus, die nog niet weet dat Panoramix weer toverdrank heeft gemaakt, laat een leger aanvallen, met rampzalige gevolgen.

8 Astérix chez les Bretons/Asterix en de Britten

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 307 t/m 334 (44 pag.) 1965-66.
In Nederland in Pep 1969 nr 38 t/m 48.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam, 1970
Korte inhoud: Julius Caesar verovert Britannia, maar net als in Gallia weet een klein dorpje onder leiding van Zebigbos stand te houden. Notax, een neef van Asterix, wordt naar Gallia gestuurd om toverdrank te halen, zodat de Britten de strijd tegen de Romeinen kunnen volhouden. Om het vat toverdrank veilig af te leveren gaan Asterix en Obelix met Notax mee naar Britannia. De Romeinen besluiten alle vaten van Londinium (Londen) in beslag te nemen, waartussen ook het vat met toverdrank belandt. Om te bepalen welk vat de toverdrank bevat, moet er door alle partijen nogal wat wijn geproefd worden. De ontknoping volgt tijdens een rugby-wedstrijd, maar het vat bereikt het dorpje niet. Maar ter vervanging heeft Asterix nog een onbekend kruid op zak, dat de Britten voortaan in hun dagelijkse kopje warm water mengen.

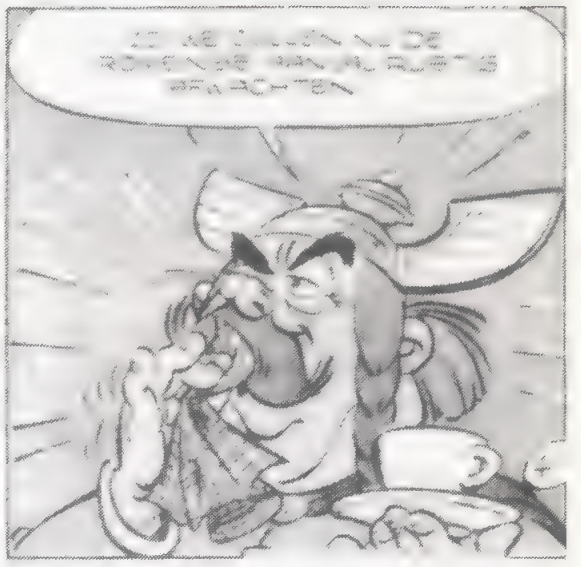

9 Astérix et les Normands/Asterix en de Noormannen

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 368 t/m 389 (44 pag.) 1966.
In Nederland in Pep 1968 nr 1 t/m 22.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam, 1971.
Korte inhoud: De broer van stamhoofd Abraracourcix stuurt zijn zoon Hippix naar het Dorp met het verzoek daar een vent van hem te maken. Hippix introduceert de nieuwe trends uit de hoofdstad Lutetia.
Inmiddels zijn er Noormannen onder leiding van Liflaf bij het Dorp aan land gegaan. Zij willen angst leren kennen, omdat zij gehoord hebben dat angst vleugels geeft en zij graag willen vliegen. Zij merken al snel dat zij aan het verkeerde adres zijn: ook de bewoners van het Dorp kennen geen angst. Gelukkig kent Hippix die wel, maar hij blijkt niet in staat zijn angst over te dragen op de Noormannen. Daarvoor is het gezang van de bard Assurancetourix nodig, zodat de expeditie van de Noormannen toch niet tevergeefs is geweest.

10 Astérix légionnaire/Asterix en het 1ste legioen

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 368 t/m 389 (44 pag.) 1966-67
In Nederland in Pep 1968 nr 47 t/m 52 en 1969 nr 1 t/m 15.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam, 1971.
Korte inhoud: Obelix wordt verliefd op Walhalla, die echter reeds verloofd blijkt met Tragicomix. Deze is ingelijfd in het Romeinse leger waarmee Caesar in Noord-Afrika Scipio bevecht. Asterix en Obelix gaan hem terughalen. Zij melden zich in Condatum (Rennes) ook voor het Afrikaanse leger en worden ingedeeld bij het eerste legioen. Tragicomix blijkt echter reeds gevangen door Scipio's leger. Asterix en Obelix gaan hem bevrijden en leiden ongewild een slag tussen beide legers in. Omdat zij daardoor Julius Caesar een nieuwe overwinning hebben bezorgd, mogen zij hem wederom een gunst vragen (zie Asterix en de Gladiatoren), waardoor zij met Tragicomix uit het leger kunnen vertrekken. Tot slot gaat de verliefdheid op Walhalla van Obelix op Asterix over.

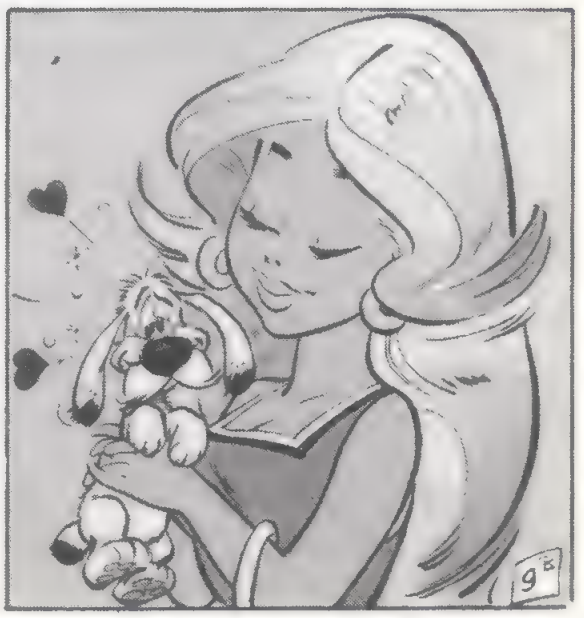

11 Le bouclier Arverne/Asterix en het ijzeren schild

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 399 t/m 421 (44 pag.) 1967.
In Nederland in Pep 1969 nr 16 t/m 37.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam, 1971.
Korte inhoud: Stamhoofd Abraracourcix heeft het ten gevolge van teveel eten en drinken aan zijn lever. Hij moet kuren in de Aquae Calidae (bronnen van Vichy) bij druïde Diagnostix. Asterix en Obelix zullen hem daarheen begeleiden. Terwijl Abraracourcix kuurt trekken zij door het Arvernische gebied. Op hun tocht tuigen zij een speciale gezant uit Rome, Tullius Lusuncus, af die daarvan verslag uitbrengt aan Julius Caesar. Deze besluit daarop zich op het schild van Vercingetorix onder de Arverni te laten ronddragen. Dat schild is hem na de slag bij Alesia door Vercingetorix voor (op) de voeten geworpen, maar nu blijkt het onvindbaar. Na veel omzwervingen blijkt het in het bezit van Abraracourcix te zijn, die er zich altijd in het Dorp op laat ronddragen. Uiteindelijk moet Caesar toezien hoe Abraracourcix door de bewoners van Gergovia triomfantelijk op het schild wordt rondgedragen.

12 Astérix aux Jeux Olympiques/Asterix en de Olympische Spelen

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 434 t/m 455 (44 pag.) 1968.
In Nederland in Pep 1968 nr 25 t/m 46.
Album: Amsterdam Boek, 1972.
Korte inhoud: In het kamp Aquarium bereidt soldaat Tullius Torso zich voor op de Olympische Spelen. Bij zijn training in het woud raakt hij nogal gefrustreerd door het optreden van Asterix en Obelix. Omdat alleen Romeinen aan de Spelen mogen deelnemen, onderwerpt het Dorp zich voor de gelegenheid en vaardigt Asterix en Obelix af naar Olympia. Het hele Dorp gaat mee als supporter. Omdat zij echter gebruik willen maken van de kracht van de toverdrank, worden zij op beschuldiging van doping uitgesloten. Asterix doet toch mee, maar zonder toverdrank. Nadat de Grieken alles gewonnen hebben, besluiten zij een aparte wedstrijd alleen voor Romeinen te organiseren. Omdat alle "andere" Romeinen stiekem van een zogenaamde toverdrank hebben gedronken, wordt Asterix de uiteindelijke winnaar. Tullius Torso krijgt de erepalm van Asterix ten geschenke.

13 Le chaudron/Asterix en de koperen ketel

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 469 t/m 491 (44 pag.) 1968-69.
In Nederland in Pep 1970 nr 1 t/m 22.
Album: Geïllustreerde Pers NV Amsterdam, 1971.
Korte inhoud: Julius Caesar zit in geldnood door zijn dure oorlogen. Er dreigt een nieuwe belastingronde bij de stammen van Gallia. Een naburig stamhoofd, Moraalelastix, brengt zijn sestertiën in het Dorp in veiligheid. Ondanks Asterix' oplettendheid wordt het geld gestolen en Asterix wordt uit het Dorp verbannen. Obelix gaat met hem mee en samen proberen ze het geld terug te verdienen. Hoewel ze de meest uiteenlopende eerlijke en oneerlijke manieren bedenken, slagen ze er niet in geld bijeen te brengen. Tenslotte heeft een overval op een belastingontvanger succes. Maar dan blijkt Moraalelastix de boel geflest te hebben. Het geld komt uiteindelijk in handen van Roodbaard, die voor de eerste keer eindelijk eens geluk heeft.

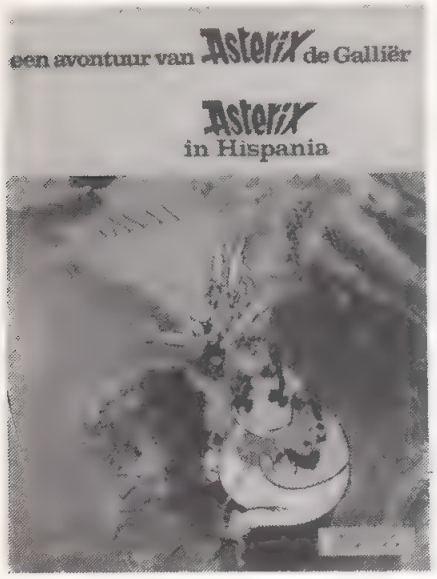

14 Astérix en Hispanie/Asterix in Hispania

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 498 t/m 519 (44 pag.) 1969.
In Nederland in Pep 1970 nr 23 t/m 44.
Album: Amsterdam Boek, 1972.
Korte inhoud: Ook in Spanje bevindt zich een dorpje dat zich moedig blijft verzetten tegen de Romeinse overwinnaars. Caesar maakt zich echter meester van Pepe Paella Peseta, het zoontje van het dorpshoofd, dat hij als gijzelaar naar Gallia stuurt. Maar Pepe wordt bevrijd door Asterix en Obelix, die hem naar Spanje willen terugbrengen. Over zee reizen ze naar de Pyreneeën, waarna ze zich de grens over smokkelen. Ondanks allerlei folkloristische opstakels en tegenwerking van een vermomde Romeinse officier, wordt Pepe tenslotte ongeschonden aan zijn vader terugbezorgd, die daardoor de strijd tegen de Romeinen rustig kan voortzetten.

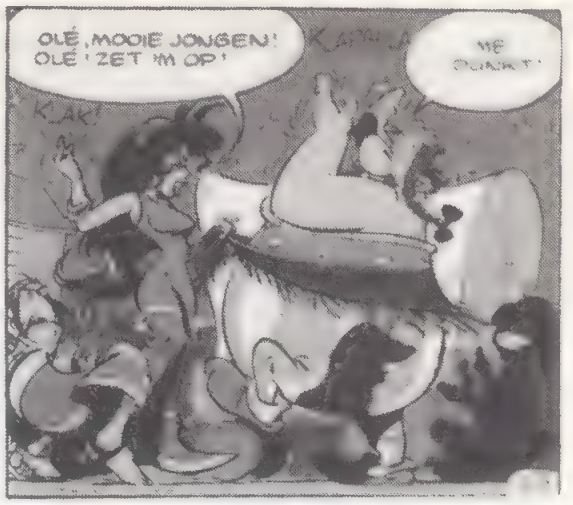

15 La zizanie/Asterix en de intrigant

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 531 t/m 552 (44 pag.) 1970.
In Nederland in Pep 1970 nr 46 t/m 52 en 1971 nr 1 t/m 15.
Album: Amsterdam Boek 1972.
Korte inhoud: Onder druk van de senaat is Caesar gedwongen een einde te maken aan de onafhankelijkheid van het Dorp. Daarom stuurt hij Cassius Catastrofus naar Gallia, een man die overal waar hij komt ruzie en verdeeldheid weet te zaaien. En inderdaad breken er in het Dorp onmiddellijk hevige twisten uit, met de daarbij gebruikelijke vechtpartijen. De verwarring wordt helemaal kompleet als de Galliërs denken dat de Romeinen de toverdrank hebben, wat de Romeinen trouwens zelf ook gaan geloven. Asterix, Obelix en Panoramix weten dat gerucht tenslotte te ontzenuwen, waarna de Romeinen weer een gigantische nederlaag lijden en de intrigant met zijn eigen wapens verslagen wordt.

16 Astérix chez les Helvètes/Asterix en de Helvetiërs

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 557 t/m 578 (44 pag.) 1970-71.
In Nederland in Pep 1971 nr 16 t/m 37.
Album: Amsterdam Boek 1973.
Korte inhoud: Gaius Delirius, de goeverneur van Condatum, vergiftigt quaestor Claudius Centus om zijn koruptiepraktijken ongestoord te kunnen voortzetten. Alleen druïde Panoramix is in staat Claudius Centus te redden met een speciale toverdrank, waarvoor echter edelweiss nodig is. Dus trekken Asterix en Obelix naar Helvetia om dat bloempje te bemachtigen. Ondanks tegenwerking van Gaius Delirius en de nodige problemen met de plaatselijke Zwitserse folklore, krijgen Asterix en Obelix de edelweiss in handen. Centus wordt genezen en Delirius eindigt in het Circus.

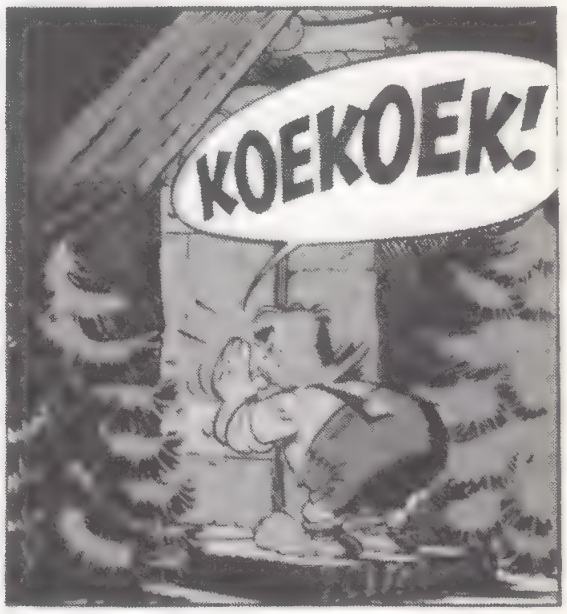

17 Le Domaine des Dieux/Asterix en de Romeinse Lusthof

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 591 t/m 612 (44 pag.) 1971.
In Nederland in Pep 1971 nr 38 t/m 53 en 1972 nr 1 t/m 5.
Album: Amsterdam Boek 1973.
Korte inhoud: Om nu eindelijk eens af te rekenen met het Dorp en om het de vreugden der Romeinse beschaving te laten smaken, wil Caesar het Dorp volledig met nieuwbouw omringen. Architekt Campus, die met de bouw belast wordt, stuit vanzelfsprekend op grote bezwaren van de kant van de bewoners van het Dorp. Maar ondanks dat en verzet van de bouwvakslaven komt er toch een gebouw van de grond, dat door Romeinen wordt vertrokken. Maar als Assurancetourix als geheim wapen wordt ingezet, is het pand snel ontruimd, waarna alle dorpelingen gezamenlijk tot de sloop ervan kunnen overgaan.

18 Les lauriers de César/Asterix en de lauwerkrans van Caesar

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 621 t/m 642 (44 pag.) 1971-72.
In Nederland in Pep 1972 nr 6 t/m 27.
Album: Amsterdam Boek 1974.
Korte inhoud: Onder invloed van sterke drank belooft Abraracourcix zijn snobistische zwager Homeopatix een ragout aan te bieden, gekruid met bladeren uit de lauwerkrans van Caesar. Asterix en Obelix trekken dus naar Rome om die krans te bemachtigen. Het blijkt echter geen eenvoudige zaak om in Caesars paleis door te dringen, zelfs niet als slaven van Claudius Capsonus en ook al niet vanuit de gevangenis onder het paleis. Maar met behulp van de slaaf Exsloverus, die hen verraden heeft en als dank daarvoor Caesars lauwerkrans mag verzorgen, kunnen Asterix en Obelix hun opdracht volbrengen, zodat Caesar een triomftocht moet houden met een basilicumkrans.

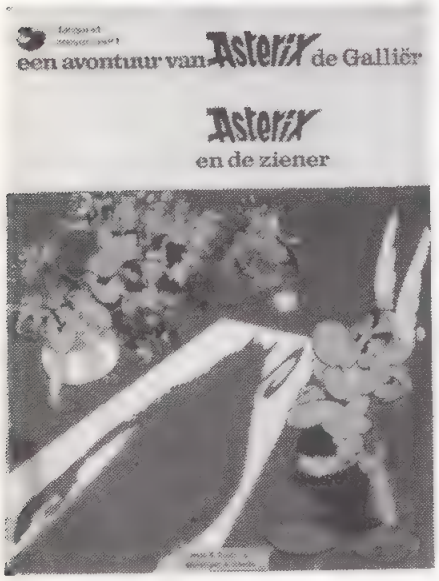

19 Le devin/Asterix en de ziener

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 652 t/m 673 (44 pag.) 1972.
In Nederland in Pep 1972 nr 50 t/m 52 en 1973 nr 1 t/m 19.
Album: Amsterdam Boek 1974.
Korte inhoud: De bedriegelijke ziener Xynix weet vele dorpelingen zand in de ogen te strooien, zodat hij zich in het woud door het Dorp laat onderhouden, tot hij door de Romeinen gevangengenomen wordt. Centurio Claudius Bombastus probeert gebruik te maken van de angst die de ziener om zich heen verspreidt om de dorpelingen klein te krijgen. Na aanvankelijk sukses weet Panoramix Xynix te ontmaskeren door te bewijzen dat hij geen echte ziener is en daarop wordt het Romeinse kamp weer eens platgeslagen, ditmaal niet alleen door de mannelijke, maar ook door de vrouwelijke dorpelingen.

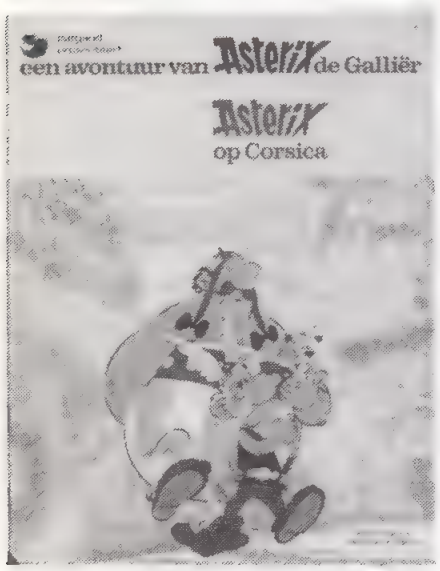

20 Astérix en Corse/Asterix op Corsica

Oorspronkelijk verschenen in Pilote nr 687 t/m 708 (44 pag.) 1973,
In Nederland in Pep 1973 nr 26 t/m 52 en 1974 nr 1 t/m 16.
Album: Amsterdam Boek 1974.
Korte inhoud: Ter gelegenheid van de herdenking van de slag bij Gergovia vieren de Galliërs feest door samen met hun gasten (de hoofdfiguren uit vorige avonturen) de Romeinse kampen aan te vallen. In Babaorum treffen ze Ozewiezewozewiezewallakristallix aan, een gevangen Corsicaanse leider. Praetor Gladdaccus blijkt onder het mom van belastingen Corsica leeggeplunderd te hebben, zodat Ozewiezewozewiezewallakristallix in gezelschap van Asterix en Obelix naar Corsica terugkeert om te proberen de belastinggelden terug te halen. Op het eiland organiseren ze het verzet tegen praetor Gladdaccus, waarna de pakhuizen vol buit in Aleria worden aangevallen. De Romeinse nederlaag is volkomen en bovendien rekenen de Corsicanen (tijdelijk) af met hun oude familievetes.

21 Le cadeau de César/Asterix en het geschenk van Caesar

Oorspronkelijk verschenen in Le Monde (44 pag.) 1976.
In Nederland in Pep 1974 nr 46 t/m 52 en 1975 1 t/m 15.
Album: Amsterdam Boek 1975.
Korte inhoud: Als beloning voor twintig jaar min of meer trouwe dienst krijgt legionair Bacchionysus een welbekend dorpje in Armorica ten geschenke. Hij ruilt het Dorp tegen wijn met herbergier Appendix, die vervolgens met vrouw Angina en dochter Coriza het Dorp in bezit wil nemen, tot grote hilariteit van de bewoners. Toch wordt Appendix in het Dorp opgenomen, waar hij een herberg opent. Op aandringen van Angina wil Appendix tot dorpshoofd gekozen worden, wat tot een hevige verkiezingsstrijd leidt, waarbij Coriza haar vrouwelijke charme misbruikt om Obelix aan de kant van haar vader te krijgen. Maar dan verschijnt legionair Bacchionysus ten tonele, die met behulp van de Romeinse garnizoenen zijn Dorp terug wil hebben. Onder druk van de dreigende aanval leggen de dorpelingen hun onenigheid bij, zodat Abraracourcix stamhoofd kan blijven. En een paar eerzwijnen doen Obelix zijn liefdesverdriet snel vergeten.

22 La grande traversée/De grote oversteek

Oorspronkelijk verschenen in Sud-Ouest (44 pag.) 1975.
In Nederland in Eppo 1975 nr 1 t/m 13 en 1976 nr 1 t/m 8.
Album: Dargaud/Oberon 1976.
Korte inhoud: De visaanvoer vanuit Lutetia stokt en omdat er vis nodig is voor Panoramix' toverdrank, gaan Asterix en Obelix de zee op. Hevige stormen drijven hen echter naar Amerika, waar ze in kontakt komen met Indianen, die ze eerst voor Romeinen en vervolgens voor Kretenzers aanzien . Na wat krachtsvertoon worden ze opgenomen in de stam, maar als blijkt dat Obelix met de dochter van het stamhoofd moet trouwen, gaan ze er vandoor. Ze worden opgepikt door de Viking Christøffelsen, die zojuist Amerika heeft ondekt en Asterix en Obelix als bewoners van de nieuwe wereld mee terugneemt naar Skandinavië. Na een hevige vechtpartij ontsnappen zij echter met behulp van een Gallische slaaf en keren zij met een boot vol vis terug naar het dorp.

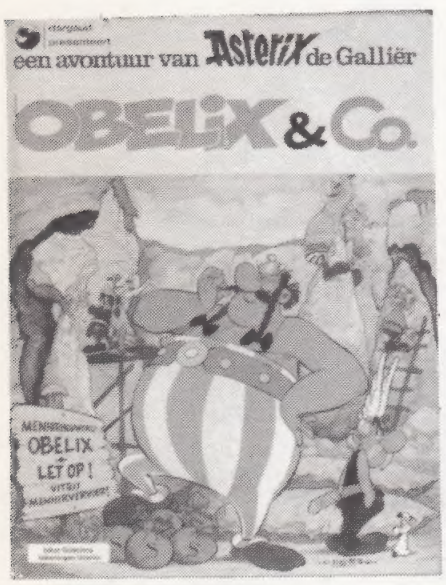

23 Obélix & Cie/Obelix & Co.

Oorspronkelijk verschenen in Le Nouvel Observateur (44 pag.) 1975-76.
In Nederland in Eppo 1976 nr 26 t/m 47.
Album: Dargaud/Oberon 1976.
Korte inhoud: Caesar stuurt Caius Adolescentus naar het Dorp om met ekonomische middelen de Galliërs er onder te krijgen. Adolescentus koopt menhirs van Obelix en betaalt hem met geld, waardoor iedereen gegrepen wordt door het winstbejag. Obelix breidt zijn firma snel uit en ook de andere dorpelingen stichten ondernemingen en beginnen tegen elkaar op te konkurreren. Adolescentus voert de opgekochte menhirs naar Rome en begint daar een grootscheepse reklamekampagne. Ook de Romeinen beginnen vervolgens menhirs te produceren, zodat het aanbod al snel de vraag overtreft en de menhirhandel ineenstort. De dorpelingen reageren hun teleurstelling op de Romeinse garnizoenen af, waarna alles dus bij het oude is.

24 Astérix chez les Belges/Asterix en de Belgen

Oorspronkelijk verschenen in Le Nouvel Observateur (44 pag.) 1977-78.
In Nederland in Eppo 1977 nr 27 t/m 52 en 1978 nr 1 t/m 5 en 1979 nr 8 t/m 11.
Album: Dargaud/Oberon 1979.
Korte inhoud: De uitspraak van Caesar dat de Belgen de dapperste Galliërs zouden zijn, zet kwaad bloed in het Dorp. Abraracourcix, Asterix en Obelix vertrekken dus naar Belgica om te bewijzen dat niet de Belgen, maar zijzelf de dapperste Galliërs zijn. Ze maken kennis met leider Vandendomme van de Nerviërs en Vandenkettinge van de Menapiërs, met wie ze afspreken een wedstrijd Romeinbestrijden te houden, met Julius Caesar als scheidsrechter. Deze wedstrijd doet zoveel stof opwaaien dat Caesar zelf met een leger naar Belgica komt. Hij weigert echter de funktie van scheidsrechter en werpt zijn troepen in de strijd. Dit heeft echter desastreuze gevolgen, zodat hij de wedstrijd tussen Belgen en Dorpelingen beslist met de mededeling dat beide groepen even gek zijn.

25 Le grand Fossé/De broedertwist/De diepe kloof

Oorspronkelijk verschenen in Eppo 1980 nr 13 t/m 28. (44 pag.)
Album: Les éditions Albert René 1980.
Korte inhoud: Een Gallisch dorpje is in twee delen gesplitst: de leider Tournedix en Segregationix staan zeer vijandig tegenover elkaar, tot groot ongenoegen van Comix, zoon van de eerste, en Fanzine, dochter van de tweede, die elkaar een warm hart toedragen. Arsenicummix,de valse raadgever van Segregationix, belooft zijn heer de macht over het héle dorpje te bezorgen in ruil voor de hand van Fanzine. Hij wil dat doen door het Romeinse leger in te schakelen, waarop Comix de hulp van Panoramix gaat inroepen. In ruil voor de belofte van slaven treden de Romeinen in aktie, maar als Segregationix weigert zijn politieke tegenstanders als slaven uit te leveren, wordt hijzelf met zijn aanhangers in slavernij gevoerd. Panoramix, Asterix en Obelix weten deze slaven de toverdrank in handen te spelen, zodat zij massaal kunnen ontsnappen. Arsenicummix bezorgt de Romeinen tweemaal een drankje van Panoramix, maar de kombinatie van beide geeft vreemde bijverschijnselen, zodat de Romeinen gemakkelijk verslagen worden. Arsenicummix eindigt als slaaf bij de Romeinen, terwijl in het dorpje de eendracht wordt hersteld onder de leiding van Comix en Fanzine.

Verder verschenen in het Nederlands 4 korte Asterix-verhalen in de Geïllustreerde Pers uitgave Pepparade:

De mascotte (Pepparade 1)
De lente komt (Pepparade 2)
Terug naar school (Pepparade 2)
Asterix en de mistletoe (Pepparade 3)

Bovendien verscheen het album **Asterix verovert Rome**, een tot stripvorm omgewerkte versie van de tekenfilm **De 12 werken van Asterix.**

Al zo'n kleine vijftien jaar is Asterix in ons land een van de populairste stripverhalen.
Voor wie meer wil weten over de achtergronden van deze strip, over tekenaar Uderzo
en tekstschrijver Goscinny, is er nu dit boek, samengesteld door de redakteuren van Stripschrift, Europa's oudste nog bestaande stripvakblad.

Naast interviews met de auteurs van Asterix zijn in dit boek artikelen en analyses over diverse aspekten van de strip te vinden.
Bovendien zijn een drietal nooit eerder in ons land gepubliceerde stripverhalen opgenomen.